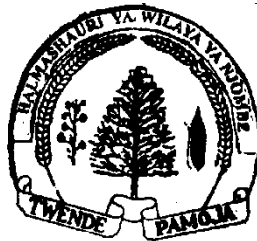

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**OFISI YA RAIS
TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA**

**HALMASHAURI YA WILAYA YA NJOMBE
MPANGO MKAKATI**

2016/2017-2020/2021

**Mkurugenzi Mtendaji,
Halmashauri ya Wilaya ya Njombe,
S.L.P 547,
Njombe.
Simu: +255 262782111
Nukushi: +255 262782857
Barua pepe: njombedc@yahoo.com**

AGOSTI, 2016

MUHTASARI WA UTENDAJI

Hamlashauri ya Wilaya ya Njombe ni miongoni mwa Halmashauri 181 katika Tanzania iliyoanzishwa chini ya Sheria ya Serikali za Mitaa (Mamlaka za Wilaya) namba 7 ya mwaka 1982. Halmashauri ya Wilaya ina wajibu wa kudumisha na kuwezesha uwepo wa amani, utulivu na utawala bora katika eneo lake la mamlaka; kukuza ustawi wa jamii na kiuchumi na ustawi wa watu wote ndani ya eneo lake kwa kuzingatia sera ya taifa na mipango ya maendeleo vijijini na mijini; na kuendeleza maendeleo ya kijamii na kiuchumi katika eneo lake. Kwa hiyo, mpango mkakati huu mpya unatoa mfumo wa jumla kwa vitendo, njia ya kuamua vipaumbele, kufanya maamuzi yenye hekima na kutenga rasilimali za Wilaya ili kufikia dira, dhamira na malengo yaliyokubalika ya Wilaya. Mpango unatoa hatua za kuchukua kwa Miaka mitano ili kufikia maisha bora na endelevu ya wanajamii wa Wilaya ifikapo mwaka 2025. Hiyo itawezekana kwa kutoa huduma bora zaidi na endelevu kupitia ufanisi na matumizi bora ya rasilimali zilizopo na fursa. Mpango Mkakati huu mpya unatoa mwelekeo wa kimkakati kwa Halmashauri na jamii yake. Unabainisha masuala muhimu yanayoathiri wilaya, malengo ya kipaumbele na hutoa mikakati ya kuimarisha dira ya halmashauri.

Mchakato wa kupitia upya mpango huu, ulitoa fursa kwa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kushughulikia maswali ya msingi; kuja na dira inavyoelezwa na dhamira na mwelekeo wa wazi na nia ya kuongoza mtazamo wa muda mrefu na kushirikiana na matabaka yote ya kijamii na wadau wengine wa maendeleo katika Halmashauri. Mapitio ya mpango mkakati huu yaliweka utaratibu imara wa kupanga kwa kutumia mbinu shirikishi; aina mbalimbali za muungano wa wadau kwa kushirikisha timu ya wasimamizi wandamizi, wafanyakazi, mashirika ya mabadiliko, mashirika yasiyo ya Kiserikali, mashirika ya kiimani na jamii kwa ujumla walishiriki kikamilifu wakati wa mchakato wa upangaji. Kwa kuwa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe haifanyi kazi zake katika utupu, uchambuzi wa hali ya mazingira ya ndani na nje ulikuwa ni msingi wa maandalizi ya mpango mkakati huu. Mpango umezingatia sera za kisekta za taifa, dira ya Tanzania ya 2025, Mpango wa Maendeleo ya miaka mitano 2016/ 2017 -2020 / 2021, Mpango wa Matokeo Makubwa Sasa , na mifumo ya kupanga kwa mujibu wa Mpango Mkakati wa muda wa Kati na mwongozo wa bajeti (Mpango mzunguko).

Mpango huu pia umejielekeza wenyewe katika Malengo ya Maendeleo endelevu ukilenga kukomesha aina zote za umaskini, kukuza kilimo endelevu, ujenzi wa miundombinu imara, kukuza sekta ya viwanda endelevu na kuendeleza ubunifu, kuhakikisha maisha yenye afya na kukuza ustawi kwa wote katika kila umri. Pia kuhakikisha elimu ubora kwa wote, kuhakikisha upatikanaji wa maji na usafi wa mazingira kwa wote, kuimarisha ukuaji endelevu wa uchumi, kuongeza ajira na kazi ya heshima kwa wote; usimamizi endelevu wa misitu, kupambana na kuenea kwa jangwa, kuzuia uharibifu wa ardhi, kuzuia upotevu wa viumbe hai na hatimaye kuimarisha usawa, amani na umoja katika jamii. Haya yatafikiwa kwa kupitia malengo mahususi tisa kuanzia “A” mpaka “I” na malengo ya kipaumbele na mikakati ambapo kila mwaka shughuli zitatekelezwa kwa hatua. Hata hivyo, mafanikio ya mpango mkakati huu kwa kiasi kikubwa yatazingatia maadili ya msingi ya Halmashauri ya Wilaya. Wadau wote wanapaswa kuwa na roho ya

kufanya kazi kitimu, uadilifu, uwajibikaji na mwikio, ubunifu na kuendelea kujifunza, ufanisi na kumlenga mteja.

ORODHA YA VIFUPISHO NA FASIRI

AMCOS	Ushirika wa Vyama vya Wakulima
BRN	Matokeo Makubwa Sasa
CWT	Chama cha Walimu Tanzania
DCDO	Afisa Maendeleo ya Jamii wa Wilaya
DED	Mkurugenzi Mtendaji wa
DEO	Afisa Elimu wa Wilaya
FBO	Asasi za Kidini
FDI	Uwekezaji wa moja kwa moja toka nje
FFYDP	Mpango wa Maendeleo wa miaka mitano ya kwanza
FGM	Ukeketaji wa wanawake
GDP	Pato la Taifa
HCMIS	Mfumo Shirikishi wa Taarifa za Kiutumishi na Mishahara
HF	Vituo vya Afya
HIV/AIDS	Upungufu wa Kinga Mwilini
ICBAE	Elimu ya Uwiano wa Jamii
ICTR	Teknolojia ya Habari na Mahusiano
LAAM	Mwongozo wa Uhasibu katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa
LAFM	Memoranda ya Usumamizi wa fedha katika Mamlaka za Serikali za Mitaa
LDDC	Nchi zanye Maendeleo Duni
LGRP	Programu ya maboresho ya Serikali za Mitaa
LLG	Ruzuku pungufu
MDA	Idara na Mawakala
MDG	Malengo ya Milenia ya Maendeleo
MEMKWA	Mpango wa Elimu kwa Waliokosa (COBET)
MKUKUTA	Mkakati wa Kukuza Uchumi na kupunguza Umasikini
OGP	Ubia wa uwazi serikalini
MOEVT	Wizara ya Elimu na Ufundi
MVC	Watoto walio katika Mazingira Hatarishi
NECTA	Baraza la Mitihani la Tanzania
NGOs	Mashirika yasiyo ya kiserikali
OWM-TAMISEMI	Ofisi ya Waziri Mkuu-Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa
PLHIV	Watu wanaoishi na virusi vya Ukimwi
PPP	Ubia wa Umma na Watu Bibafsi
RAS	Katibu tawala wa Mkoa
SACCOS	Chama cha Ushirika cha Akiba na Mikopo
SEZ	Kanda Maalumu ya kiuchumi
SDG	Malengo ya Maendeleo Endelevu
SHIMISEMITA	Shirikisho la Michezo la Serikali za Mitaa Tanzania
SME	Biashara ndogo na za kati
SWO	Afisa Ustawi wa Jamii
SWOC	Uwezo, Udhaifu, fursa na Changamoto
TAD	Magonjwa yasiyo na Mipaka
TRA	Mamlaka ya Mapato Tanzania

TTCL	Kampuni ya Simu Tanzania
UKIMWI	Ukosefu wa Kinga Mwilini
UMITASHUMTA	Mashindano ya Umoja wa Michezo na Taaluma kwa Shule za Msingi Tanzania
UN	Umoja wa Mataifa
VEO	Afisa Mtendaji Kijiji
VVU	Virusi Vya Ukimwi
WEO	Afisa mtendaji kata
WTO	Shirika la Biashara Duniani

YALIYOMO

MUHTASARI WA UTENDAJI	i
ORODHA YA VIFUPISHO NA FASIRI	iii
ORODHA YA MAJEDWALI	viii
ORODHA YA VIELELEZO.....	x
Maelezo ya Mwenyekiti wa Halmashauri ya Wilaya.....	xi
Maelezo ya Mkurugenzi wa Halmashauri ya Wilaya.....	xiii

SURA YA KWANZA: USULI NA MCHAKATO WA MPANGO MKAKATI 15

1.1 Usuli	15
1.2 Eneo na mipaka	15
1.3 Eneo la Ardhi.....	15
1.4 Hali ya Hewa	15
1.5 Vitengo vya Utawala.....	15
1.6 Idadi ya watu	15
1.7 Mamlaka ya Halmashauri ya Wilaya	16
1.8 Mbinu na Mchakato wa Mpango Mkakati	16
1.9 Muundo wa Mpango Mkakati	16

SURA YA PILI: UCHAMBUZI WA HALI YA WILAYA..... 17

2.1 Utangulizi	17
2.2 Uchambuzi wa Mazingira ya Ndani	17
2.2.1 Usimamizi wa Rasilimali Watu na Utawala	17
2.2.2 Ardhi na Maliasili.....	20
2.2.3 Mifugo na Uvuvi	25
2.2.4 Mipango, Takwimu na Ufuatiliaji	28
2.2.5 Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika.....	30
2.2.6 Maendeleo ya Jamii na Ustawi wa jamii na Vijana	39
2.2.7 Elimu ya Msingi	41
2.2.8 Elimu ya Sekondari	43
2.2.9 Ujenzi	47
2.2.10 Afya	48

2.2.11 Maji	51
2.2.12 Fedha na Biashara.....	53
2.2.13 Ukaguzi wa Ndani	57
2.2.14 Afya ya Mazingira na Usafi	59
2.2.15 Ufugaji Nyuki	60
2.2.16 Teknolojia ya Habari, Mawasiliano na Uhusiano wa Umma.....	64
2.2.17 Sheria	65
2.2.18 Uchaguzi.....	67
2.2.19 Kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi	67
2.3 Uchambuzi wa Mazingira ya nje.....	68
2.3.1 Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano 2016/2017 – 2020/2021	68
2.3.2 Sera ya Taifa ya Kilimo (2013)	69
2.3.3 Sera ya Taifa ya Mifugo (2006)	71
2.3.4 Ubia wa wazi na serikali (OGP)	71
2.3.5 Dira ya Maendeleo Taifa (2025)	72
2.3.6 Sera ya Matokeo Makubwa Sasa (BRN)	73
2.3.7 Mpango wa kuharakisha maendeleo Tanzania	74
2.3.8 Mkakati wa Maendeleo ya sekta ya kilimo na kuanzishwa kwa Kilimo Kwanza	74
2.3.9 Sera ya Maendeleo ya Biashara ndogo na za kati 2002	75
2.3.10 Programu ya maboresho ya Serikali za Mitaa (LGRP)	76
2.3.11 Sera ya Maendeleo ya Ushirika	76
2.3.12 Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)	77
2.4 Wadau na Uchambuzi wa uwezo, udhaifu, fursa na changamoto (SWOC).....	77
2.4.1 Uchambuzi wa Wadau	77
2.4.2 Uchambuzi wa Uwezo, Udhaifu, Fursa na Changamoto (SWOC)	80

SURA YA TATU: MAPITIO YA UTENDAJI WA MIAKA MITANO YA MPANGO MKAKATI 2011/2012-2015/2016.....	82
3.1 Utangulizi	82
3.2 Eneo la utekelezaji: Rasilimali watu na Utawala.....	82
3.3 Eneo la Utekelezaji: Ardhi na mali asili.....	83
3.4 Eneo la utekelezaji: Mifugo na Uvuvi.....	87
3.5 Eneo la utekelezaji: Takwimu za Mipango na ufuatiliaji.....	87
3.6 Eneo la utekelezaji: Kilimo cha umwagiliaji na Ushirika	90

3.7 Eneo la utekelezaji: Maendeleo ya jamii, ustawi wa jamii na Vijana	92
3.8 Eneo la utekelezaji: Elimu ya Msingi	94
3.9 Eneo la utekelezaji: Elimu ya Sekondari	96
3.10 Eneo la utekelezaji: Ujenzi	99
3.11 Eneo la utekelezaji: Afya	100
3.12 Eneo la utekelezaji: Maji.....	102
3.13 Eneo la utekelezaji: Biashara na Fedha	104
3.14 Eneo la utekelezaji: Ufugaji wa nyuki	106
3.15 Eneo la utekelezaji: Teknolojia ya Habari na Mawasiliano	107
3.16 Eneo la utekelezaji: Sheria	108
3.17 Eneo la utekelezaji: Uchaguzi	109
3.18 Eneo la utekelezaji: Kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi	110

SURA YA NNE: DIRA, DHAMIRA, MALENGO MKAKATI, MAMBO YA MSINGI, SHABAHA MUHIMU, MIKAKATI NA VIASHIRIA VYA UTENDAJI..... 111

4.1 Dira.....	111
4.2 Dhamira.....	111
4.3 Malengo Mkakati	111
4.4 Majukumu ya Msingi.....	111
4.5 Malengo Mkakati, Eneo la Utekelezaji, Shabaha Muhimu, Mikakati na Viashiria vya Utendaji.....	112
4.5.1 Malengo Mkakati 1	112
4.5.1.1 Eneo la utekelezaji: Usimamizi wa Rasilimali Watu na Utawala	112
4.5.2 Malengo Mkakati 2.....	114
4.5.2.1 Eneo la utekelezaji: Ardhi na Maliasili	114
4.5.3 Malengo Mkakati 3.....	116
4.5.3.1 Eneo la utekelezaji: Ufugaji na Uvuvi	117
4.5.4 Malengo Mkakati 4.....	118
4.5.4.1 Eneo la utekelezaji: Mipango Takwimu na Ufuatiliaji	118
4.5.5 Malengo Mkakati 5.....	122
4.5.5.1 Eneo la utekelezaji: Kilimo cha Umwagiliaji na Ushirika	122
4.5.6 Malengo Mkakati 6.....	125
4.5.6.1 Eneo la utekelezaji: Maendeleo ya Jamii na ustawi wa jamii na Vijana	126
4.5.7 Malengo Mkakati 7.....	127
4.5.7.1 Eneo la Utekelezaji: Elimu ya Msingi.....	128
4.5.8 Malengo Mkakati 8.....	130

4.5.8.1 Eneo la utekelezaji: Elimu ya Sekondari	130
4.5.9 Malengo Mkakati 9	133
4.5.9.1 Eneo la utekelezaji: Ujenzi	133
4.5.10 Malengo Mkakati 10	134
4.5.10.1 Eneo la Utekelezaji: Afya	134
4.5.11 Malengo Mkakati 11	137
4.5.11.1 Eneo la Utekelezaji: Maji	137
4.5.12 Malengo Mkakati 12	139
4.5.12.1 Eneo la utekelezaji: Biashara na Fedha	139
4.5.13 Malengo Mkakati 13	142
4.5.13.1 Eneo la utekelezaji: Ukaguzi wa Ndani	142
4.5.14 Malengo Mkakati 14	143
4.5.14.1 Eneo la utekelezaji: Afya ya Mazingira na Usafi	143
4.5.15 Malengo Mkakati 15	144
4.5.15.1 Eneo la utekelezaji: Ufugaji wa Nyuki	144
4.5.16 Malengo Mkakati 16	145
4.5.16.1 Eneo la utekelezaji: Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na Mahusiano ya Umma	145
4.5.17 Malengo Mkakati 17	147
4.5.17.1 Eneo la utekelezaji: Sheria	147
4.5.18 Malengo Mkakati 18	149
4.5.18.1 Eneo la utekelezaji: Uchaguzi	149
4.5.19 Malengo Mkakati 19	150
4.5.19.1 Eneo la utekelezaji: Kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi	150

SURA YA TANO: UTEKELEZAJI, UFUATILIAJI, TATHMINI, MIFUMO YA MAPITIO, USIMAMIZI WA HATARI NA MAKISIO.....	151
5.1 Utekelezaji.....	151
5.2 Ufuatiliaji.....	151
5.3 Tathmini	152
5.4 Mifumo ya Mapitio	152
5.5 Kukabiliana na hatari na Makisio.....	153
5.5.1 Kukabiliana na Hatari	155
5.6 Makisio	156

ORODHA YA MAJEDWALI

Jedwali la 1: Vijiji vilizofanyiwa utafiti kwa kata katika wilaya ya Njombe mwaka 2013	21
Jedwali la 2: Hali ya Mapori ya Akiba katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe mwaka 2012	23
Jedwali la 3: Idadi na aina ya mifugo katika Halmashauri.....	26
Jedwali la 4: Mchango wa uzalishaji wa mifugo kwa uchumi wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe 2014/2015.....	26
Jedwali la 5: Aina na idadi ya mifugo na miundombinu ya uvuvi	27
Jedwali la 6: Mgawanyo wa mabwawa ya samaki kwa zamu	28
Jedwali la 7: Wafanyakazi katika idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika	31
Jedwali la 8: Uzalishaji wa Mazao ya Chakula na tija kwa mwaka 2014/2015.....	32
Jedwali la 9: Uzalishaji wa Mazao ya Biashara na tija kwa mwaka 2014/2015.....	33
Jedwali la 10: Uzalishaji na tija ya mazao ya bustani na 2014/2015.....	34
Jedwali la 11: Vifaa na zana zinazotumiwa na wakulima wa Wilaya ya Njombe 2014	34
Jedwali la 12: Ukubwa kuhusu aina ya pembejeo zinazotumiwa na wakulima	35
Jedwali la 13: Mgawanyo wa Maghala katika Wilaya	37
Jedwali la 14: Maeneo ya Umwagiliaji katika Wilaya	38
Jedwali la 15: Idadi ya Yatima na Watoto waishio katika mazingira magumu waliosaidiwa 2009/2010 – 2014/2015.....	40
Jedwali la 16 : Misaada ya Kifedha kwa Makundi ya watu wanaoishi na VVU / UKIMWI 2007/2008 - 2014/2015.....	41
Jedwali la 17: Idadi ya wanafunzi waliotarajiwa kuandikishwa na walioandikishwa katika shule za msingi mwaka 2013-15	42
Jedwali la 18: Uandikishaji kidato cha kwanza katika Shule za Umma na Binafsi sekondari kwa Jinsia mwaka 2011/12 na 2016/17	45
Jedwali la 19: Uandikishaji kidato cha tano katika Shule za Umma na Binafsi sekondari kwa jinsia mwaka 2012 na 2016.....	45
Jedwali la 20: Hali ya Mahitaji ya Vifaa katika Shule za Sekondari za Umma wilayani mwaka 2015	45
Jedwali la 21: Hali ya Mahitaji ya Vifaa katika Shule za Sekondari za Binafsi wilayani mwaka 2015	46
Jedwali la 22: Ukarabati wa madaraja na barabara.....	47
Jedwali la 23: Orodha ya magonjwa kumi ya juu kulingana na hali iliopo katika Halmashauri.....	49
Jedwali la 24: Eneo la kipaumbele na matatizo ya afya katika Wilaya.....	50
Jedwali la 25: Makadirio dhidi mapato halisi yaliyokusanywa tangu 2011-2015.....	54
Jedwali la 26: Makadirio dhidi matumizi halisi 2011-2015	55
Jedwali la 27: Aina ya vyoo Vilivyo zoeleka Njombe.....	60

Jedwali la 28: Idadi ya Mizinga ya Jadi na ya kisasa katika wilaya kwa kila kata 2010 - 2012	62
Jedwali la 29: Bidhaa zinazotokana na Ufugaji wa Nyuki na Thamani (Tshs), Halmashauri ya Wilaya ya Njombe mwaka 2010 - 2012.....	62
Jedwali la 30: Hali ya mfumo wa teknolojia ya habari katika wilaya.....	65
Jedwali la 31: Bao Mantiki la Uchambuzi wa Wadau kwa Wilaya ya Njombe.....	78
Jedwali 32: Mfano wa taarifa ya maendeleo ya robo mwaka.....	152

ORODHA YA VIELELEZO

Kielelezo cha 1: Asilimia ya Thamani ya Bidhaa za Nyuki (Tshs), Halmashauri ya Wilaya ya Njombe, 2010-2012.....	63
---	----

Maelezo ya Mwenyekiti wa Halmashauri ya Wilaya

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina furaha kuwasilisha Mpango Mkakati wake kwa mwaka 2016/2017 hadi 2020/2021. Mpango huu unatoa mwanga wa miaka mitano kuelekea utoaji wa huduma bora kwa wananchi wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Mpango Mkakati huu hutoa mwelekeo wa kimkakati kwa halmashauri na jamii. Mpango unabainisha masuala muhimu yanayoathiri halmashauri na hutoa mikakati ya kuimarisha dira na maadili ya halmashauri na jamii.

Mpango huu umejikita juu ya mafanikio yetu ya zamani na unaelezea wazi mwelekeo wetu kwa miaka mitano. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inatazamia kufanya kazi kwa kushirikiana na jamii, serikali na mashirika mengine / wadau kutekeleza mikakati katika Mpango huu kufikia dira yetu kwa siku zijazo.

Maandalizi ya Mpango Mkakati yamekuwa yakifanyika kwa mbinu za pamoja na mchakato shirikishi wa kuwashirikisha viongozi waandamizi, wafanyakazi, kushauriana na wadau mbalimbali na jamii kwa ujumla. Katika suala hili, napenda kutoa shukrani zangu kwa Bi Waza K. Benjamin; Afisa Mipango wa Wilaya ambaye alikuwa Mwenyekiti na kiongozi wa timu ya Sekretarieti wakati wa kuandaa rasimu ya waraka huu na ukusanyaji wa taarifa muhimu kutoka kwa jamii na wadau wengine ndani ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Menejiment ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ilitoa msaada muhimu katika michakato yote ya kuandaa nyaraka hii.

Kwa niaba ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe, napenda kutoa shukrani zangu kwa Chuo cha ya Mipango ya Maendeleo Vijijini (IRDP) - Dodoma kwa ajili ya Utaalamu wao / ushauri katika maandalizi ya hati hii muhimu hasa dhamira yao kutokuwa na mwisho kuelekea uzalishaji wa waraka huu. Mimi pia nappenda kuwashukuru wadau wote, ikiwa ni pamoja na mashirika yasiyo ya kiserikali, asasi za kiraia na Mashirika ya Dini kwa michango yao iliyosaidia wakati wa maandalizi ya Mpango Mkakati. Mchango wa Jamii katika hili unaheshimika sana.

Mchakato wa kupitia upya mpango huu, ulitoa fursa kwa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kushughulikia maswali ya msingi; kuja na dira inayoelezwa na dhamira na mwelekeo wa wazi na nia ya kuongoza mtazamo wa muda mrefu na kushirikiana na matabaka yote ya kijamii na washirika wengine wa Maendeleo katika halmashauri. Matokeo yanayotarajiwa ya maendeleo ni muhimu na ni thamani ya juhudi na pembejeo kutoka kila mmoja. Wilaya ya Njombe inakabiliwa na changamoto mbalimbali za kijamii na kiuchumi kama vile magonjwa, umaskini na ujinga wakati zikijitokeza changamoto za ukuaji wa haraka idadi ya watu, uharibifu wa mazingira, kukosekana kwa usawa wa kijinsia na VVU na UKIMWI. Uzoefu wa halmashauri ya Wilaya ya Njombe katika utoaji wa huduma kwa jamii na mazingira tofauti vya kisiasa na kijamii na kiuchumi ni sambamba na kutekeleza mikakati ya kukabiliana na changamoto za sasa na za baadaye za maendeleo. Yote hii hutokea katika mazingira na nguvu zinazobadilika kimataifa ikiwa ni pamoja na utandawazi, malengo ya maendeleo ya kimataifa na sera, biashara usawa na Sera mbaya za misaada ya Maendeleo. Mambo hayo hapo juua kwa njia mbalimbali huaathiri umaskini na maendeleo.

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inazingatia juhudi za ndani, kitaifa na kimataifa za mikakati ya kupunguza umaskini na mipango ya maendeleo. Inazingatia Sera za Taifa, miongozo na Mikakati kama vile Malengo ya Maendeleo Endelevu Duniani; Dira ya Tifa 2025, Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano 2016/2017 - 2020/2021 ambapo Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini Tanzania (MKUKUTA) awamu ya pili unajumuishwa.

Mkakati na mbinu tulizoshauri ni muhimu, sahihi na endelevu na zenye kuleta matokeo chanya. Kwa kuwa tuna nia ya kutekeleza wa Mpango Mkakati wetu, matarajio yetu yataonekana mwezi Juni mwaka 2022.

Wakati wa muhula wangu kama Mhe. Mwenyekiti, mimi nia yangu ni kusikiliza, kujifunza na kushirikiana na kila mtu tunayemuhitaji, ili kwamba Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inufaike na kila fursa. Halmashauri iko wazi kwa ajili ya biashara na ipo kuwatumikia, kusaidia na kuhakikisha Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inajinasibu yenyewe kama mtoa huduma zenye ubora kwa jamii.

Mhe. Valentino Aidan Hongoli
MWENYEKITI
HALMASHAURI YA WILAYA YA NJOMBE

Maelezo ya Mkurugenzi wa Halmashauri ya Wilaya

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe, inaendelea kuendelea na utekelezaji wa miradi ambayo ni sambamba na Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano 2016/2017 - 2021/2022 ambao MKUKUTA II unajuishwa na hufuata mfano wa Muundo wa muda wa Kati wa Matumizi (MTEF) katika mpangilio wa rasilimali zake; yaani, mafanikio ya malengo ya kitaasisi yanafikiwa kama matokeo ya kuweka malengo mahususi kwa mwaka na shughuli zinazohusiana ambayo hufanywa kila baada ya miezi mitatu, kulingana na upatikanaji wa rasilimali. Imani ya msingi katika utekelezaji wa Mpango Mkakati kwa mwaka 2016/2017 - 2021/2022 kwa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe itategemea na sababu kadhaa, yaani; uongozi imara, uwezo wa kiufundi na kitaasisi, miradi ya kipaumbele, rasilimali za kuaminika wakati wote wa mchakato wa utekelezaji, mabadiliko ya akili na kukubalika katika mabadiliko na mkakati madhubuti wa mawasiliano.

Hivyo, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina nia ya kutoa huduma bora kwa jamii kwa njia ya ufanisi katika matumizi ya rasilimali, utoaji wa huduma bora za jamii, kujenga uwezo kwa wafanyakazi wa usimamizi na utawala bora na hivyo kuambatana mamlaka yake na upeo wa utekelezaji wa mapigano dhidi ya ujinga, umaskini, na magonjwa.

Inatarajiwa kwamba kwa mwaka 2016/2017 - 2021/2022, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kwa kushirikiana na wadau itatekeleza malengo yafuatayo kama inavyotokana na uchambuzi wa hali ya sasa: kuboresha huduma za jamii na kupunguza maambukizi ya VVU / UKIMWI; ubora na wingi wa bidhaa za kijamii na kiuchumi, kuboresha huduma na miundombinu; kuimarisha utawala bora na huduma za kiutawala; kuboresha maandalizi na usimamizi wa majanga na kuboreshwa simamizi wa mtiririko takwimu kutoka kwa jamii miongoni mwa idara ya huduma na vitengo.

Njia ya kufikia malengo tajwa hutegemea mikakati kama vile uhamasishaji wa rasilimali; kujenga uwezo; ushirikiano, uratibu, ufuatiliaji na tathmini; ufahamu na uhamasishaji; uhamasishaji wa jamii na walengwa wengine. Aidha kutumia kisheria zilizopo na udhibiti ambazo zinaonyesha majukumu, wajibu, shughuli na muundo kwa ajili ya kutoa huduma kwa jamii kwa kuongozwa na maadili ya uadilifu, kuheshimu utawala wa sheria, kulenga wateja, usawa na taaluma. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe anaamini kwamba zana kwa ajili ya utekelezaji wa kimkakati ni "pamoja na nyingine", ubia baina ya sekta ya umma na binafsi; mageuzi ya kitaasisi na mabadiliko; kuboresha mazingira ya biashara na kuimarisha ujuzi na kupitisha uvumbuzi wa teknolojia katika kazi zote.

Mpango Mkakati 2016/2017 - 2020/2021 wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe unatoa mfumo kwa ajili ya kuboresha utoaji wa huduma katika halmashauri kwa kuendelea kutekeleza mifumo ya usimamizi katika utendaji. Mpango unaeleza dira , dhamira, maadili muhimu, Mamlaka, Malengo, shabaha na vishairia muhimu vya utendaji. Mpango Mkakati wa muda wa Kati wa halmashauri hutoa fursa nyingine ya kutafsiiri ajenda ya Serikali na sera, matarajio na mitazamo katika mtazamo wenye maana.

Mpango Mkakati umezingatia Dira ya Maendeleo Tanzania (TDV) 2025, Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA II), Mkakati wa Mipango ya Kisekta, Muundo wa Muda wa Kati wa Matumizi (MTEFs), Mpango wa Mageuzi na sera, Programu ya Utekelezaji wa Vipambelle vya Wizara, Idara na Wakala (MDA), Malengo ya Maendeleo Endelevu Duniani, sera za kisekta na Ilani ya Uchaguzi ya

CCM 2015. Dira, dhamira, malengo na maadili muhimu ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe yalitokana na mchakato wa mapitio ya kina ukishirikisha uchambuzi wa wadau, uwezo, udhaifu, fursa na changamoto (SWOC/T), uchambuzi wa hatari na mikakati ya usimamizi na tathmini ya utendaji.

Maandalizi ya Mpango Mkakati huu yalifanikiwa kutokana na mchango wa watu na wadau wengi. Wafanyakazi wa Halmashauri ya Wilaya Njombe walitumia masaa na siku nyingi kufanya majadiliano mbalimbali wakati wa uchambuzi wa uwezo, udhaifu, fursa na changamoto (SWOT), ambao ulikuwa mchango muhimu kwa mchakato. Wafanyakazi pia walishiriki katika kupanga semina katika Jumba la Mikutano la Sekondari ya Njosi na mikutano mingine mbalimbali ambapo rasimu ya ripoti ilijadiliwa.

Wafanyakazi wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe wana nia ya kufanya kazi kuelekea kufanikisha dira na dhamira yao. Kwa pamoja, tuna nia ya kutekeleza Mpango huu. Tukiwa na maadili imara ya kazi, utambuzi wa ongezeko la thamani katika kushirikiana na kusaidia kila mmoja, hisia kali ya ahadi ya mafanikio, kujitolea kwa ubora katika utoaji wa huduma zetu, na motisha kwa hamu ya kuchangia uboreshaji wa maisha ya Halmashauri ya wilaya ya Njombe, tunaweza kuifanya halmashauri yetu mahali pazuri pa utoaji huduma bora.

Natumaini nyaraka hii itakuwa na manufaa na taarifa za muhimu kwetu wote. Uongozi wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe na wafanyakazi kwa ujumla wana nia ya kutumia fursa zilizopo na kutumia rasilimali zilizopo kwa ufanisi ili kuboresha huduma kwa jamii yetu. Kwa sababu hiyo halmashauri inatarajia ya kufanya kazi kwa kushirikiana na jamii, serikali na mashirika mengine / wadau kutekeleza Mpango mikakati katika huu ili kufikia dira yetu kwa siku zijazo.

Monica P.Z. Kwiluhya
MKURUGENZI
HALMASHAURI YA WILAYA YA NJOMBE

SURA YA KWANZA

USULI NA MCHAKATO WA MPANGO MKAKATI

1.1 Usuli

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ilianzishwa mwaka 1962 na baadaye ilivunjwa tarehe 1, Julai 1972 kwa kutoa Madaraka ya Tawala za Serikali (Masharti ya mpito) Sheria Na 27 ya 1972 ambayo ilipitishwa na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na majukumu yake wa yalihamishiwa kwenye Mabaraza ya Maendeleo ya wilaya. Mwaka 1983 uchaguzi katika serikali za mitaa ulifanyika na Halmashauri ya Wilaya ya Njombe iliundwa tena mwaka 1984. Mwaka 2012 Halmashauri ya Wilaya ilifanywa kuwa Mkoa na Halmashauri za Wilaya ya 4 ambazo ni Njombe, Makete, Ludewa na Wanging'ombe; na Halmashauri mbili za miji za: Njombe na Makambako.

1.2 Eneo na mipaka

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe iko Nyanda za Juu Kusini na ipo kati ya altitudo 8.8⁰ na 9.8⁰ kusini mwa Ikweta, na longitudo 34.5⁰ – 35.8⁰ Mashariki ya Greenwich. Halmashauri ipo katika latitudo kuanzia 1000 hadi mita 2000 juu ya usawa wa bahari. Katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe Kusini imepakana na Halmashauri ya mji wa Njombe hadi kusini Magharibi, katika Magharibi imepakana na Wilaya ya Wanging'ombe, katika Mashariki imepakana na Mkoa wa Morogoro na Kaskazini imepakana na wilaya ya Mufindi.

1.3 Eneo la Ardhi

Ukubwa wa eneo la Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni kilomita za mraba 3,134 sawa na hekta 313,400. Kati ya hekta hizo 227,000 ni nzuri kwa ajili ya kilimo na ufugaji wakati eneo lililobaki ni kwa ajili ya shughuli nyingine.

1.4 Hali ya Hewa

Nyanda za juu hupata mvua za kuaminika ambazo hufikia wastani wa kati ya mm 900 – mm 1600 kwa mwaka. Eneo hili hupata joto la kadri chini ya 15⁰ C na kiasi kikubwa cha baridi. wakati ukanda wa chini hupata mvua zisizo za uhakika kati ya mm 600 – 900 kwa mwaka, huku joto likiwa la kiasi kati 15⁰ C - 25⁰ C, ambapo joto la juu huwa ni Septemba hadi Novemba.

1.5 Vitengo vya Utawala

Kiutawala Halmashauri ina jimbo moja la uchaguzi ambalo ni Njombe kaskazini linalojumuisha tarafa 2, kata 12, vijiji 45, vitongoji 227 na Kaya 20,34.

1.6 Idadi ya watu

Kwa mujibu wa sensa ya Taifa ya mwaka 2012, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ilikuwa na jumla ya wakazi 85,747 ambapo wanaume ni 40047 na Wanawake ni 45700.

1.6.1 Makabila

Makabila makubwa ya wazawa katika Wilaya ya Njombe ni wabena, wahehe na walinga. Mila na desturi za makabila ya wenyeji katika wilaya zinafanana na wana asili moja ingawa tofauti zilizopo ni kutokana na mabadiliko ya kiuchumi na kimaendeleo.

1.7 Mamlaka ya Halmashauri ya Wilaya

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni miongoni mwa Halmashauri 181 katika Wilaya za Tanzania, iliyoanzishwa chini ya Sheria ya Serikali za Mitaa (Mamlaka za Wilaya) Na 7 ya mwaka 1982 na marekebisho yake ya baadaye ambapo lengo lake ni kuimarisha na kukuza mfumo wa serikali za mitaa kupitia ugatuuji wa madaraka kwa wananchi (D by D). Sheria inatoa mamlaka ya Halmashauri ya Wilaya kuwa ni pamoja na:

- Kudumisha na kuwezesha uimarishaji wa amani, utulivu na utawala bora ndani ya eneo lake;
- Kukuza ustawi wa jamii kiuchumi na ustawi wa watu wote ndani ya eneo lake; kulingana na sera ya taifa na mipango ya maendeleo vijijini na mijini.
- Kudumisha maendeleo ya kijamii na kiuchumi ndani ya eneo lake.

Kwa sababu hiyo mpango mkakati huu utasaidia Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kuwa na utaratibu wa kufanya maamuzi katika jitihada zake za kushughulikia masuala muhimu ambayo yamepewa kipaumbele na wadau wake. Utatoa mfumo wa ujumla wa utendaji, njia ya kuamua vipaumbele, kufanya maamuzi yenye hekima na kutenga rasilimali chache za Wilaya ili kufikia malengo yaliyokubaliwa.

1.8 Mbinu na Mchakato wa Mpango Mkakati

Mbinu shirikishi ya Mpango ilitumika wakati wa uandaaji wa Mpango Mkakati kwa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ambapo mbinu shirikishi zilitumika wakati wa mchakato. Halmashauri ya Wilaya iliunda kikosi kazi kilichohusisha Timu ya Menejimenti ya Halmashauri ya Wilaya, Wakuu wa idara na vitengo. Katika kuweza kushirikisha timu ya ufundi warsha ya siku sita ilifanyika kutoa mafunzo ya mchakato wa mpango mkakati kwa timu ya ufundi ya Halmashauri ya Wilaya (Wakuu wa Idara, Vitengo na Sehemu).

Mafunzo yalianza Januari 04 – 10 mwaka 2016. Mafunzo yalikuwa na lengo la kuwajengea uwezo wafanyakazi wote na timu ya menejimenti juu ya mchakato wa mpango mkakati hivyo kuwezesha ushiriki kamilifu wakati wa mchakato wa upangaji. Mpango umezingatia Dira ya Tanzania 2025, Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA) Awamu ya II, Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano Tanzania 2016/2017 – 2020/2021, sera nyingine za kitaifa na mifumo ya kupanga kwa mujibu wa Mpango Mkakati wa Muda wa kati na Muongozo wa Bajeti (Mpango uliopo na Bajeti iliyopelekwa mbele).

1.9 Muundo wa Mpango Mkakati

Mpango Mkakati uliopitiwa wa 2016/2017 – 2020/2021 una Sura Tano. Sura ya Kwanza inatoa Usuli (wasifu wa wilaya) na mchakato wa mpango mkakati. Sura ya Pili inatoa taarifa zaidi juu ya uchambuzi wa hali ya wilaya ambapo utambuzi wa kina wa mazingira ya ndani na nje ulifanywa; katika Sura ya Tatu Mapitio ya Taarifa ya Utendaji wa mpango mkakati wa miaka mitano wa 2011/2012 – 2015/2016 umetolewa. Sura ya Nne inatoa mapitio ya mpango mkakati wa sasa kwa kuanzia na Dira, Dhamira, Malengo Mkakati, Maadili ya Msingi, malengo muhimu, Mikakati na viashiria vya Utekelezaji. Sura ya Tano inamalizia kwa kutoa maelezo juu ya utekelezaji, ufuatiliaji, tathmini, mapitio ya mifumo, usimamizi wa hatari na makisio.

SURA YA PILI

UCHAMBUZI WA HALI YA WILAYA

2.1 Utangulizi

Sura hii inatoa taarifa ya uchambuzi wa hali ya ndani na nje ya Wilaya, uchambuzi wa mazingira ya ndani ya halmashauri ya Wilaya ya Njombe, ulihusisha ukusanyaji wa kina wa takwimu na uchambuzi wa maeneo ya huduma ambapo ulisababisha utambuzi wa kazi kubwa, uwezo wa sasa (utendaji) katika utoaji wa huduma na masuala ya msingi yanayoathiri idara maalum na vitengo / sehemu. Uchambuzi wa hali ya wilaya ulijiita katika mazingira ndani na ya nje ambamo halmashauri ya wilaya inafanya kazi. Sura pia inatoa ripoti ya uchambuzi wa wadau na ripoti juu ya Uwezo, Udhaifu, Fursa na Changamoto.

Uchambuzi wa mazingira ya nje ulihusisha pia mapitio ya jumla ya sera za Taifa, Dira za Taifa, mikakati ya Taifa na mipango ya Taifa. Pia uchambuzi ulihusisha malengo ya kimataifa, agenda na mikataba ambayo Taifa limeridhia ambayo ina athari katika uendeshaji wa halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Sura inamalizia kwa kutoa tathmini ya mapitio ya utendaji juu ya utekelezaji wa mpango mkakati uliopita kwa ajili ya kupanga kwa kipindi cha mwaka 2016/2017 – 2020/2021.

2.2 Uchambuzi wa Mazingira ya Ndani

2.2.1 Usimamizi wa Rasilimali Watu na Utawala

Rasilimali ni kipengele muhimu sana katika taasisi yoyote. rasilimali watu na usimamizi wa utawala ni miongoni mwa idara katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Usimamizi bora wa rasilimali watu hutambuliwa kama sehemu muhimu katika mafanikio ya taasisi yoyote ya umma na binafsi. Usimamizi mzuri wa rasilimali watu huongeza motisha na kimaadili katika wafanyakazi, huboresha utendaji na tija ya taasisi.

Makujumu makubwa ya idara ya rasilimali watu ni kujenga njia ya moja kwa moja ya mawasiliano na kuunga mkono uaminifu na kuharakisha mtiririko wa taarifa, kubainisha Mahitaji ya mafunzo na Maendeleo, Kujenga mazingira mazuri ya kufanyia kazi, kujenga utamaduni wa ushirika rafiki na kuwezesha ushiriki wa wafanyakazi wote, ajira na uteuzi, tathmini ya utendaji, ustawi na motisha kwa mfanyakazi, Kushughulikia malalamiko ya wafanyakazi, kutekeleza sera za taasisi na kudumisha mahusiano ya usimamizi wa kazi, kupanga mipango ya rasilimali watu, kuweka na kudhibiti kumbukumbu za mfanyakazi.

Katika kufikia majukumu yake, idara ya rasilimali watu na usimamizi wa utawala ina majukumu yafuatayo:

- Kuhakikisha utendaji wa wafanyakazi, hii hufanyika kwa kuweka malengo na kujaza fomu za kupima utendaji kazi (OPRAS) mara moja kwa mwaka kwa kila mfanyakazi ili kupima utendaji wao dhidi ya malengo. Na hii imesababisha kubainisha mahitaji ya mafunzo ya wafanyakazi na pia ni hati ambayo hutumika katika kupandisha vyeo.
- Kushughulikia malalamiko ya mfanyakazi, hii hufanyika kwa njia ya mikutano idarani ambapo kila mfanyakazi ana haki ya kutoa kero zake na kutatuliwa. Mikutano idarani hufanyika mara moja kwa mwezi.

- Kutambua Mahitaji ya mafunzo na Maendeleo, hili ni jukumu la idara ya usimamizi wa rasilimali watu na utawala ambapo wafanyakazi hupewa mafunzo mbalimbali kupitia semina na kozi fupi, kwa sasa jumla ya wafanyakazi 33 wa Halmashauri wako masomoni, wakifanya kozi mbalimbali katika vyuo vikuu mbalimbali. Changamoto iliyopo ni kwamba Halmashauri haina fedha za kutosha kusaidia masomo ya wafanyakazi, hivyo wote wanajilipia wenyewe.
- Idara ya utawala na rasilimali watu pia hushughulika na utawala bora kwa kufanya mikutano mbalimbali kama vile mikutano ya madiwani, mikutano ya idara ya fedha, ambapo kwa kupitia hii mikutano timu ya usimamizi ya Halmashauri inaweza kujadili mafanikio, changamoto na namna ya kusonga mbele.
- Kutambua mapungufu na kuyafanyia kazi, shughuli hii hutekelezwa kwa kuandaa kibali cha ajira kuonyesha fani zinazotakiwa kuajiri na baada ya kupata kibali mchakato wa kuajiri huanza, Kwa kuwa kuajiri fani za viwango vya juu ni jukumu la sekretarieti ya ajira katika utumishi wa umma, Halmashauri yenyewe hupokea wafanyakazi kama inayoonekana katika ombi la kibali cha ajira., mifano ya fani ambazo huajiriwa moja kwa moja kutoka sekretarieti ya ajira ni pamoja na maafisa rasilimali watu, wachumi, maafisa manunuzi na wahasibu. Fani za ngazi za chini huajiriwa na Halmashauri kama vile wahudumu wa ofisi, makatibu muhtasi, na maafisa watendaji wa vijiji. Katika mwaka 2014, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe iliajiri makatibu Muhtasi 7 ili kuziba mapengo katika idara mbalimbali.

Hadi kufikia Desemba 2015, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ilikuwa na jumla ya wafanyakazi 1484 ambao walikuwa wakifanya kazi katika idara mbalimbali na ngazi mbalimbali za wilaya, kata na vijiji. Wafanyakazi hawa wana taaluma mbalimbali na sifa za kitaaluma. Yafuatayo hapa chini ni makundi makubwa ya wafanyakazi katika Halmashauri ambayo ni pamoja na:

- Timu ya Usimamizi ambao ni pamoja na Mkurugenzi Mkuu wa Wilaya, Wakuu wa idara na vitengo,
- Wafanyakazi wa ngazi ya kati ambao ni pamoja na, maafisa waandamizi na Wasaidizi ambao husaidia wakuu wa idara,
- Wafanyakazi wa ngazi ya chini ambao ni pamoja na wafanyakazi wasaidizi na watendaji wengine.

Kwa mujibu wa uchambuzi uliofanywa katika ngazi ya Utumishi kwa kipindi cha mpaka Desemba mwaka 2015, Halmashauri ilibaini kuwepo kwa mapengo katika suala la idadi na sifa za wafanyakazi.

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina idara mbalimbali na vitengo kama vile rasilimali watu na utawala, fedha na biashara, ujenzi, maji, ardhi na maliasili, usimamizi wa manunuzi, maendeleo ya jamii, afya, ukaguzi wa ndani, kitengo cha sheria, kilimo na mifugo, elimu ya msingi, elimu ya sekondari na mazingira na usafi wa mazingira. Idara hizi zote zina wafanyakazi wa kada mbalimbali, na kwa kuwa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina kata 12 na vijiji 45 ambavyo vina idadi ya shule za msingi 52 na shule za sekondari 10, Zahanati 27 na kituo cha afya 1; hizi zote zinahitaji wafanyakazi wa kada mbalimbali kama vile walimu, wauguzi, wakunga matibabu maafisa watendaji wa Vijiji na maafisa watendaji wa kata. Kulingana na hali hii, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina wafanyakazi 1484 ikilinganishwa na mahitaji yake ya wafanyakazi 1893.

Katika kushughulikia masuala ya rushwa miongoni mwa wafanyakazi, katika mwaka 2006-2010 serikali ilishirikisha taasisi zake zote ambazo ni serikali kuu na serikali za mitaa, ambapo kulikuwa na kuanzishwa kwa kamati za maadili katika wizara zote na Halmashauri zote, na kwa kuwashirikisha watu katika taasisi

husika badala ya kutegemea kwa mtu maalum pekee. Vile vile, katika halmashauri ya wilaya ya Njombe kamati ya maadili ipo na inafanya kazi. Hivi sasa kuna malalamiko sita yaliyopokelewa na kutatuliwa na kamati. Kamati ya maadili ina majukumu yafuatayo:

- Idara inatoa taarifa ya kile kinachofanywa na kamati ya maadili na kinachotarajiwa kutoka kwao katika asasi.
- Kamati ya maadili hutoa mpango wa utekelezaji wa kupambana na rushwa kitaasisi
- Kupokea, kuzingatia na kutoa fidia kwa malalamiko yote ya ndani na nje ya asasi zinazohusiana na masuala ya kimaadili na utawala mbovu. Pia kutoa majibu na utatuzi ndani ya muda muafaka na si zaidi ya siku saba katika kesi ya malalamiko rahisi.
- Kuhakikisha kwamba kanuni za maadili katika halmashauri zinaeleweka kwa wanachama wote na utekelezaji wake unasisitizwa.
- Kutoa mafunzo ya kanuni za maadili na uadilifu juu ya nadharia ya kupambana na rushwa kwa uwazi na uadilifu katika warsha shirikishi.

2.2.1.1 Kuzuia VVU/UKIMWI

Hii ni sehemu ndani ya idara ya Utawala na usimamizi wa rasilimali watu, kwa mujibu wa mwongozo wa serikali wa mwaka 2006 kwa watumishi wanaoishi na VVU / UKIMWI. Sehemu hii ilianzishwa na lengo la kupunguza maambukizi mapya ya VVU mahali pa kazi kwa kutoa ushauri nasaha na kupima, na pia kutoa msaada kwa wafanyakazi wanaoishi na VVU / UKIMWI. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe imeweza kusaidia wafanyakazi 9 ambao wanaishi na VVU / UKIMWI mwaka 2014/2015 kila mafanyakazi alipewa Shilingi 180,000 / = kwa mwaka na lishe.

Idara ya Utawala na rasilimali watu inakabiliwa na vikwazo mbalimbali kama vile vitendea kazi, kama kompyuta, printa, skana, mashine ya kurudufu, na viti, kwa vile viti vingi vya ofisi na meza (samani) ni vya siku nyingi sana, na kutokana na kuajiriwa kwa wafanyakazi wapya hasa maafisa wa rasilimali watu kumesababisha uhaba wa kompyuta ambazo zimeunganishwa na mtandao ili kukidhi mahitaji ya kutumia Mfumo wa Taarifa za Usimamizi wa rasilimali watu "Human Capital Management Information System" (HCMIS) na kuwezesha utendaji ya haraka wa shughuli za rasilimali watu kama vile kuajiri wafanyakazi wapya, kupandisha madaraja, kusafisha takwimu, uhamisho, kushushwa madaraja na kusimamisha kazi. Zaidi hasa idara inakabiliwa na matatizo yafuatayo:

- Uhaba wa fedha kusaidia wafanyakazi katika gharama za mafunzo katika warsha mbalimbali, semina na kozi ndefu na za muda mfupi mbali na kuendesha shughuli za kila siku
- Uhaba wa nyumba za wafanyakazi
- Uhaba wa nyenzo za kufanyia kazi kama vile ofisi, kompyuta, samani za ofisi, kwa mfano wafanyakazi wanne wa rasilimali watu wanatumia kompyuta mbili tu
- Huduma za mtandao zisizo za uhakika ambazo zinaathiri wafanyakazi waliotoka vijijini na sehemu zingine kupata huduma kwa wakati
- Uhaba wa wafanyakazi, hii ni kutokana na serikali kutojibu maombi kwa wakati
- Uhaba wa vifaa vya kusafiria ili kuwezesha usimamizi na ufuatiliaji wa wafanyakazi vijijini
- Ushindani kutoka kwa waajiri wengine ambapo wafanyakazi wanakwenda kwa sababu ya mazingira bora zaidi
- Viwango vya juu vilivyowekwa na Bodi za kitaalamu

- Uhamisho wa wafanyakazi unaofanywa na mamlaka za juu unaoathiri ngazi ya halmashauri na utoaji wa huduma
- Wafanyakazi waajiriwa wapya kutofanyiwa utambulisho wa kazi na mafunzo
- Ukosefu wa elimu juu ya rushwa na ufahamu wa wapi pa kutoa taarifa za kesi za rushwa
- Bajeti ndogo kuwezesha wafanyakazi wanaoishi na VVU/UKIMWI
- Ushiriki mdogo wa wafanyakazi katika upimaji wa VVI/UKIMWI
- Kiwango kidogo cha uelewa wa jamii juu ya masuala yanayohusiana na rushwa na kamati
- Kamati ya maadili ya halmashauri kufanya kazi bila kupata mafunzo yoyote yanayohusiana na kupambana na rushwa
- Bajeti finyu ya Halmashauri kusaidia kamati, iliyopelekea kamati kushindwa kwenda kwenye jamii kutoa elimu na kupata malalamiko ya rushwa
- Uelewa mdogo wa jamii katika masuala yanayohusiana na rushwa na kamati

2.2.2 Ardhi na Maliasili

Idara ya Ardhi na Maliasili ni muhimu katika kukuza na kuhakikisha uhifadhi na usimamizi endelevu wa mazingira wilayani ikiwemo ardhi na viumbe hai kwa namna ambayo haiwezi kuhatarisha vizazi vijavyo. Ardhi katika wilaya ni moja ya rasilimali kuu nne ambazo ni ardhi, misitu, maji na madini. Kama rasilimali ya msingi, Ardhi huathiri sekta nyingine muhimu zilizopo katika halmashauri. Ardhi ni miongoni mwa chanzo kikubwa cha mapato kwa halmashauri ya wilaya; halmashauri imeweza kukusanya kodi ya ardhi ya jumla ya shs 6,200,300 mwezi Julai mwaka 2013 na shs 63139454 mwezi Julai mwaka 2015, ambayo ni karibu 40% ya jumla ya kodi ya ardhi iliyokusanywa.

Maliasili pia ina jukumu muhimu katika kudumisha urari wa kiekolojia, kulinda udongo kutokana na mmomonyoko na kuhifadhi maji na rasilimali ya wanyamapori. Kwa miaka mingi, misitu na mazao yake yamebakia vyanzo muhimu na vikubwa vya nishati katika ngazi ya kaya na kama malighafi za viwanda mbali na utoaji wa bidhaa zisizo za mbao. Mazao ya misitu kama vile mbao, fito na mkaa ambavyo huchangia mengi katika mapato ya serikali kuu na Halmashauri ya Wilaya ya Njombe; na kuboresha kipato cha kaya. Katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe, maliasili imebakia moyo wa jamii ambao wengi ni wakulima wadogo ambao hushiriki na hutegemea upandaji miti na biashara ya mazao ya miti ili kuboresha maisha yao. Sekta ya Kilimo ilichangia asilimia 2.5 katika pato la taifa mwaka 2012 (Ripoti ya utafiti wa uchumi, 2012).

Katika kukuza, kuhakikisha uhifadhi na usimamizi endelevu wa maliasili za wilaya, idara ina kazi zifuatazo muhimu:

- Kuwashirikisha na kuziwezesha jamii katika usimamizi wa ardhi na mazingira ya maliasili.
- Kuanzisha na kutekeleza mkakati wa kitaifa kwa ajili ya ukarabati na marejesho ya mazingira ambayo yameharibika na vyanzo vya maji katika eneo husika kwa kushirikiana na jamii.
- Kuandaa mikakati ya kuongeza miti
- Kukuza na kuimarisha njia bora na endelevu za matumizi ya mijini na kandokando mwa miji.
- Kuwashirikisha na kuziwezesha jamii katika matumizi na usimamizi wa ardhi.
- Kukuza uchumi kitaifa, utekelezaji wa sera na sheria za nchi.
- Kuwashirikisha jamii kuwekeza katika utalii endelevu na shughuli za uhifadhi wa wanyamapori

Ili Kuhimiza ushiriki wa jamii katika sekta ya utalii idara ina mahitaji ya wafanyakazi 35; Kwa sasa ina wafanyakazi 13, hii inafanya uhaba wa wafanyakazi 22 wote kutoka ngazi ya kata. Idara ina gari moja na pikipiki tatu kutoka programu inayofadhiliwa na Shirika la Misaada la Denmark (DANIDA). Idara ya kazi iko chini ya sekta tatu ambazo ni Ardhi, Misitu na Michezo na Utalii.

2.2.2.1 Ardhi

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina jumla ya eneo la kilomita za mraba 3154 ambayo ni asilimia 12.6 ya jumla ya eneo la mkoa wa Njombe ambapo sehemu kubwa ina milima michache sana na mabonde. Karibu eneo lote ni kingo. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina ardhi ya kilomita za mraba 3,154 sawa na hekta 315,400 ambayo imegawanyika katika madaraja matatu kulingana na matumizi. Maeneo haya ni ya asili na misitu ya mashamba makubwa, ardhi ya kilimo na maeneo kwa ajili ya makazi. Ardhi ya kilimo iliyopo ni hekta 185,847 ambayo huchukua 58.9% ya eneo la halmashauri. Nje ya ardhi ya kilimo katika wilaya, hekta 63,370 tu zinalimwa kila mwaka.

(i) Maendeleo ya Ardhi

Mipango ya makazi ya mijini na vijijini ni ufunguo wa maisha ya usawa katika mazingira tunayoishi. Mipango ya mashambani na katika vijiji ni hatua ya kwanza kuelekea matumizi bora ya rasilimali ardhi. Kupanga matumizi na upimaji wa ardhi ni masuala muhimu kwa maendeleo ya maeneo ya mijini na vijijini katika halmashauri. Mahitaji ya ardhi katika maeneo ya mijini yanayoongoza ni mahitaji kwa ajili ya kujenga viwanja kwa ajili ya makazi, biashara, taasisi na viwanda. Katika maeneo ya vijijini kilimo na shughuli nyingine za uzalishaji ni mahitaji makubwa kwa nchi, kwa mfano misitu na malisho ya mifugo. Katika mipango ya mashamba, maeneo ya malisho na makazi ya watu katika maeneo ya vijijini, hatua ya kwanza ni katika ngazi ya kijiji. Hadi kufikia mwishoni mwa mwaka 2013, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe imeweza kufanya utafiti wa vijiji 38 kati ya 44 vijiji vilipewa vyeti vyao vya ardhi ya kijiji. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inaweka juhudi zaidi sasa kumaliza upimaji wa vijiji vichache vilivyobakia na suala la cheti kwa vijiji liko tayari ili wanakijiji waweze kujipanga katika matumizi ya ardhi kwa ufanisi na kupata mikopo kutoka taasisi za fedha.

Jedwali la 1: Vijiji vilizofanyiwa utafiti kwa kata katika wilaya ya Njombe mwaka 2013

Kata	Idadi ya Vijiji	Idadi ya Vijiji vilivyofanyiwa utafiti	Idadi ya Vijiji vilivyopewa vyeti
Mtwango	4	4	4
Igongolo	5	5	5
Kichiwa	6	5	5
Ninga	3	3	3
Ikuna	4	4	4
Kidegembye	3	3	3
Matembwe	5	2	3
Lupembe	4	4	4
Ikondo	4	2	2
Mfriga	4	4	4
Idamba	2	2	2
Jumla	44	38	38

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe - Idara ya Ardhi na Maliasili, 2014

Katika miaka ya hivi karibuni, hakimiliki za kimila zimesababisha kufunguliwa kwa fursa mpya na salama kwa ajili ya matumizi ya ardhi na umiliki wake katika misitu na sekta nyingine za maendeleo. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe imetoa hakimiliki 3732 za kimila kwa wamiliki wa ardhi kwa ajili ya kilimo na ufugaji

kutoka mwaka 2012 hadi 2015. Kwa upande mwingine katika miaka mitatu 2012/13 hadi 2014/15 Wilaya imeweza kufanya utafiti na kugawa viwanja 84 , mashamba 7824 katika vijiji 38. Pia Wilaya imeweza kuandaa michoro ya mipango miji (TP) 5.

Hakimiliki za kimila zilifikia 62. Aidha, kuanzia mwaka 2013-2015 jumla ya viwanja 1849 vilipimwa. Hata hivyo, halmashauri ilitoa leseni 326 za makazi Juni 2013 kati ya leseni za makazi 4000 zilizotakiwa kutolewa. Kupunguza migogoro katika matumizi ya ardhi miongoni mwa watumiaji mbalimbali wa ardhi ni jukumu muhimu katika halmashauri. Hivi sasa, kwa msaada wa wadau wengine wa maendeleo Wilaya tayari imeandaa mipango mitano (5) ya matumizi ya ardhi kwa ajili ya vijiji vya Itambo, Ilang'asi, Matembwe, Nyombo na Ikuna kutoka mwaka 2012 hadi 2015. Katika mchakato huo, maeneo mbalimbali yalibainishwa kwa ajili ya matumizi mbalimbali na mipango ya matumizi ya ardhi huchukuliwa kama hatua muhimu katika uhifadhi na usimamizi wa mazingira. Kuandaa mipango ya matumizi ya ardhi ya kijiji kumesaidia sana katika kupunguza tatizo la migogoro ya matumizi ya ardhi kati ya wakulima na wafugaji kutoka 7 mwaka 2013 hadi 0 mwaka 2015.

(ii) Maeneo muhimu kwa Uwekezaji

Uwepo wa maeneo makubwa ya ardhi yasiyotumika katika wilaya unatoa wito kwa wawekezaji wengi katika upandaji miti na shughuli nyingine za kilimo kwa kuzingatia uendelevu wake katika wilaya, Ingawa hili huonekana kuwa fursa, mwamko wa jamii ni muhimu hasa katika matumizi ya ardhi na maendeleo yake kama ununuzi wa ardhi katika vijiji kwa kufuata sheria za nchi. Halmashauri ya Wilaya imebainisha sekta ya ardhi kama eneo linalofaa kwa uwekezaji; Hii ni pamoja na kilimo, maendeleo ya mifugo, maendeleo ya viwanda, vitalu vya miti na elimu.

(A) Kilimo

Halmashauri ya Wilaya ina ardhi nzuri kwa kilimo. Huduma sahihi za ugani kwa wakulima kama vile elimu juu ya mbinu sahihi ya usimamizi na matumizi ya ardhi itasababisha ongezeko la uzalishaji wa chakula na mazao ya biashara. Uchambuzi unaonyesha kwamba, mazao ya chakula yanayohitaji mkakati wa uwekezaji ni pamoja na mahindi, mtama, viazi vitamu mihogo na kunde; ambapo mazao ya biashara ni pamoja na chai, kahawa na pareto.

(B) Maendeleo ya Mifugo

Sekta ya mifugo inahitaji kuendelezwa. Uwekezaji unaweza kuwa mkubwa kwa kuzidisha idadi ya Mifugo kwa lengo la kuboresha ng'ombe wa asili, ng'ombe wa kisasa na kuanzishwa kwa kiwanda cha maziwa.

(C) Maendeleo ya Viwanda

Halmashauri ya Wilaya ina kiwango cha chini sana cha maendeleo ya viwanda. Wawekezaji katika sekta hii ni wadau wadogo, wa kati na wakubwa. Ujenzi wa viwanda vya chai na kusindika nafaka katika halmashauri ya wilaya ni eneo muhimu kwa ajili ya uwekezaji kwa vile malighafi inapatikana kama mbegu za mafuta, ngozi, na bidhaa za maziwa

(D) Vitalu vya Miti

Watu binafsi walishiriki kuanzisha vitalu vya miti ili kukidhi mahitaji ya miche kwa ajili ya programu ya kilimo na misitu. Katika halmashauri kuna masuala mbalimbali ya kuzingatia ambayo yana athari kubwa katika sekta ya ardhi:

- Uhaba wa zana kama vile GPS, kompyuta
- Uhaba wa wafanyakazi

- Migogoro ya ardhi kama vile migogoro katika mpaka wa wilaya kati ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe na Halmashauri ya Wilaya ya Kilombero, mgogoro kati ya wakulima na wafugaji
- Uhaba wa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli zilizopangwa (miradi) kama vile utafiti katika viwanja, maandalizi ya mipango miji na michoro.
- Kiwango kidogo cha uelewa na maarifa katika kitengo cha matumizi ya ardhi ya kijiji

2.2.2.2 Maliasili

Misitu ni moja ya maliasili kubwa zilizopo katika mkoa wa Njombe. Misitu ina jukumu muhimu katika maisha ya jamii ya halmashauri ya wilaya ya Njombe. Inakadiriwa kuwa zaidi ya 90% ya jamii inatumia kuni kwa ajili ya nishati ya ndani. Misitu pia kutoa bidhaa mbalimbali zisizo kuni na ni muhimu kwa ajili ya vyanzo vya maji. Rasilimali za misitu uhitaji usimamizi endelevu kwa manufaa ya vizazi vya sasa na vijavyo. Wanajamii wana jukumu muhimu katika kuboresha usimamizi wa misitu na kwa hiyo ushiriki wao waweza kuchangia kwa kiasi kikubwa usimamizi bora wa rasilimali hizi. Mikakati ya kuwashirikisha jamii na wadau wengine katika uanzishwaji na usimamizi wa vitalu vya miti ulianzishwa na kutekelezwa.

Upandaji miti imekuwa mradi muhimu kwa wakulima wengi wadogo wadogo katika wilaya ya Njombe. Inakadiriwa kuwa, imepandwa miti 32,637,329 ya aina mbalimbali, ukubwa na thamani licha ya changamoto nyingi hivyo kuchochea ukuaji wa uchumi na ufanisi. Miche ya miti hukua na kupandwa na wadau mbalimbali imekuwa kwa kiasi kikubwa imeongezeka katika miaka ya sasa mfano miche 7,085,792 ilitolewa na kupandwa katika Mwaka 2013/14, miche 10,546,437 ilitolewa na kupandwa katika mwaka 2014/15, Wakati miche 10,000,000 ilitarajiwa kukuzwa na kupandwa katika mwaka 2015/16, ambayo ni asilimia 86%. Aina ya miti ambayo hupandwa hasa katika eneo ni pamoja na mivule, mikaratusi, saiprusi na Migrevilea.

Sera ya halmashauri katika misitu inalenga katika kusesitiza na kukuza upandaji miti na kuanzisha shughuli za uzalishaji mali na kipato (IGA) kama motisha kwenye uchumi wa jamii, uwezesaji na hivyo kupunguza umaskini miongoni mwa jamii. Halmashauri kwa kushirikiana na wadau wengine wa maendeleo tayari ina vikundi 5 vya wapandaji na wakuzaji miti (TGA) katika vijiji vya Matembwe, Ikuna, Nyombo, Ikang'asi na Itambo ambapo wanakikundi wanahitaji msaada wa vifaa na programu za mafunzo. Mpango kazi chini ya Uhifadhi Binafsi wa Misitu unaofadhiliwa na serikali ya Finland na kutekelezwa kwa ushirikiano na Serikali ya Tanzania kupitia Wizara ya Maliasili na Utalii.

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina hifadhi 6 za misitu yenye ukubwa wa hekta 968.88, na mashamba makubwa ya misitu yenye ukubwa wa hekta 16,577.96, na kufanya jumla ya misitu kuwa hekta 17,546.84. Kwa upande mwingine, halmashauri ya wilaya inahitaji kuchukua hatua za kudhibiti uvunaji haramu unaofanyika katika misitu ya hifadhi.

Jedwali la 2: Hali ya Mapori ya Akiba katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe mwaka 2012

Kata	Jina la Pori la Akiba	Ukubwa (Hk)	Kiwango cha Uvunaji Haramu*	Ukubwa wa Eneo lililoharibiwa (Hk)
Ikondo	Numbi	184.62	Kidogo	Hakuna
Idamba	Iditima	500	Kidogo	Hakuna
Matembwe	Faniluki	154.56	Kidogo	Hakuna
Kidegembye	Matamba	25.18	Kidogo	Hakuna
Mtwango	Shamyombo	91.4	Kidogo	Hakuna
Ikondo	Nyawe	13.12	Kidogo	Hakuna
Jumla		968.88	Kidogo	Hakuna

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe - Idara ya Ardhi na Maliasili, 2012

Kumbukumbu zinaonyesha kwamba, wastani wa makisio ya thamani ya mbao zote zinazozalishwa na waendeshaji wa vinu wadogo katika wilaya ya Njombe kwa mwezi kutoka Julai 2013 ni Shilingi 7,055,484,250.51 kutoka Mita za ujazo 311,625.19, wakati kiasi cha fito zinazozalishwa ni kiwango kidogo cha mita za ujazo 253.28 na thamani ya wastani wa Shilingi 126,069,053.33. Halmashauri inakusanya wastani jumla ya Shilingi 231,452,850 kwa mwaka kutoka bidhaa za mbao. Kwa ujumla, Mapato yaliyokusanywa kutokana na mbao / magogo yalichangia kwa asilimia 58.7 ya jumla ya mapato ya halmashauri, hii inaonyesha kwamba hatua zaidi zinahitajika na wafanyakazi wa maliasili na wadau wengine wa maendeleo katika kukuza upandaji miti na usimamizi wake na wengine wanahimizwa kushiriki hivyo kuongeza makusanyo ya baadaye ya halmashauri na mapato ya kaya zao. Halmashauri inalenga yenyewe kupata hekta 13,000 za ardhi katika vijiji mbalimbali ambazo zitatumika katika kuanzisha mashamba makubwa ya miti ya halmashauri ambayo itaweza kuwahakikishia makusanyo ya mapato ya baadaye. Hivi karibuni, halmashauri inamiliki mashamba 3 makubwa ya miti takriban hekta 385 katika kata ya Ikuna na Matembwe.

Masoko ya mazao ya misitu (Mbao na mkaa) yamesambaa sana nchini kote na nyingi za bidhaa hizi zinauzwa katika masoko ya nje ya mkoa wa Njombe ikiwa ni pamoja na Dar es Salaam, Songea na Mwanza. Masoko ya ndani kwa ajili ya mbao na mkaa yapo na yanafanya kazi hii ndani ya wilaya kwa matumizi ya mtu binafsi ya ndani na vifaa kwa ajili ya ujenzi na vyanzo vya nishati.

Masuala ya mkubwa yanayoathiri misitu ni:

- Upungufu wa uwezo wa jumua (ujuzi, maarifa na fedha) kusimamia rasilimali za misitu na misitu
- Uhaba wa wafanyakazi ugani wa misitu.
- Matukio ya mara kwa mara ya moto wa nyikani
- Jamii kutegemea zaidi rasilimali za misitu kama vyanzo vikuu vya maisha
- Upungufu wa Matumizi ya misitu na bidhaa zake kama taka.
- Vikwazo vya mitaji na mwamko mdogo wa kaya kushiriki katika sekta ya misitu.
- Uhaba wa fedha kwa ajili ya halmashauri kuwekeza katika misitu

(A) Uwindaji na utalii

Utalii unatumika kama chanzo cha ajira kwa kizazi hiki na kupunguza umaskini na maendeleo endelevu ya binadamu. Sekta hii ni muhimu pia katika kuingiza fedha za kigeni. Vile vile utalii kama sekta waweza kutekeleza majukumu muhimu sana katika uchumi, kuboresha maisha na maendeleo ya kijamii na kiutamaduni ambayo ni muhimu kwa ajili ya kupunguza umaskini. Halmashauri imeweza kutambua na kuweka kumbukumbu za utalii na maeneo ya kivutio ikiwa ni pamoja na pango la Kidziva, ukanda wa wanyamapori wa Madeke-Masagati, kanisa la Old Lutheran, maeneo ya kihistoria ya Finga na Makalala, vyanzo vya misitu vya Iditima na misitu ya asili ya Nyave. Ingawa kuna pori la akiba hakuna hifadhi katika halmashauri yetu, lakini kuwepo kwa ukanda wa wanyamapori wa Madeke-Masagati unatoa fursa ya kuanzisha usimamizi wa wanyamapori eneo hilo kama kuhamisha eneo la wanyama pori 'kati ya Kilombero hifadhi ya asili na mapori ya akiba ya Selous. Kwa kuwa Utalii unapatikana katika halmashauri haijulikani, mipango ya utangazaji inahitajika ili kuleta uwezo katika nyanja ya utalii Tanzania. matatizo kubwa yanayoathiri sekta ya utalii ni:

- Jamii kughafilika na kutofuata maadili na umuhimu wa kutambua na kuhifadhi watalii kiutamaduni.
- Ukosefu wa fursa za uwekezaji na ushiriki mdogo wa jamii katika kuwekeza katika sekta ya utalii.
- Uhaba wa fedha kwa kufanya mafunzo ya utalii kufikia idadi kubwa ya jamii katika halmashauri.
- Wachache wanatambua vivutio vya utalii kutokana na uhaba wa fedha.

2.2.3 Mifugo na Uvuvi

Uzalishaji wa mifugo ni kiungo muhimu sana cha uchumi na kilimo katika wilaya ya Njombe, mchango wake unaokwenda zaidi ya uzalishaji wa moja kwa moja wa chakula ni pamoja na matumizi mseto, kama vile ngozi, kamba, mbolea na mafuta, kama vile kukusanya mtaji. Aidha, mifugo ina uhusiano wa karibu na maisha ya kijamii na kiutamaduni ya wakulima kadhaa ambao umiliki wa wanyama unahakikisha viwango vya kilimo endelevu na utulivu wa kiuchumi. Kwa upande mwingine, uvuvi ni chanzo cha kuinua uchumi. Kuvuna samaki ni shughuli ambayo husimamiwa na halmashauri. Mifugo na Idara ya Uvuvi ni moja ya idara 19 na vitengo vya halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Idara ina wafanyakazi ugani 19, Kati ya wafanyakazi 68 wa ugani wanaohitajika katika halmashauri. kazi za msingi za idara ni pamoja na:

- Kusimamia utekelezaji wa sheria, kanuni na sera kuhusu Mifugo na Uvuvi.
- Kutoa na kusimamia huduma za ugani na mafunzo kwa wakulima.
- Kusimamia uchunguzi na udhibiti wa magonjwa ya mifugo.
- Kuwahamasisha ushiriki wa sekta binafsi katika kutoa huduma za mifugo na uvuvi
- Kuwahamasisha uanzishwaji na uimarishaji wa mifugo na uvuvi.
- Kuongeza na kuimarisha vituo kwa ajili ya usambazaji wa huduma za mifugo na uvuvi.
- Kuwahamasisha uanzishwaji wa mabwawa ya samaki na kuboresha huduma zake za ugani.
- Kusimamia utekelezaji wa mradi wa ng'ombe wa maziwa kama njia ya kuongeza uzalishaji na tija ya maziwa.
- Kuratibu chanjo kwa wanyama katika halmashauri

2.2.3.1 Sekta ndogo ya Mifugo

Uzalishaji wa mifugo unatokana na msingi mkubwa wa rasilimali na unajumuisha mifugo ya aina tofauti, ambao umiliki na usambazaji hutofautiana kutoka kijiji hadi kijiji. Ufugaji ni miongoni mwa shughuli kuu za kiuchumi katika maeneo ya vijiji vya wilaya ya Njombe. Kwa ujumla, sekta ya mifugo ni ya umuhimu kwa uchumi wa halmashauri na ustawi wa watu. Aina ya mifugo inayofugwa katika halmashauri ni pamoja na: ng'ombe, mbuzi, kondoo, nguruwe, kuku, mbwa, paka, Kanga na sungura. Baadhi ya hiyo ni kwa ajili ya usalama kama mbwa na paka, wakati wengine ni kwa madhumuni ya kiuchumi na usalama wa chakula. Wanyama hawa huzalisha maziwa, mayai na nyama ambayo kwa kiasi kikubwa huendeleza raia kiuchumi. Kuna soko kubwa la maziwa kwa wateja mbalimbali, kutoka wachuuzi wa mitaani na kiwanda cha maziwa Njombe ambacho kinamilikiwa na wadau mbalimbali, Halmashauri ya Wilaya Njombe ni miongoni mwa. Ingawa, bei ya maziwa bado ni ndogo ukilinganisha na gharama za uzalishaji wa maziwa. soko kwa ajili ya mayai na kuku pia hupatikana, hata kama hutofautiana kutoka mwezi mmoja hadi mwingine kulingana na wingi wa matangazo na mikutano iliyofanywa na jamii hasa katika miji. Sekta ya mifugo hutoa msaada wa maisha kwa jumla ya kaya 15,866 katika halmashauri. Hivi sasa, ng'ombe wa maziwa huzalisha lita 11 kwa siku. Kiasi hiki si cha kuridhisha kwa kuongeza kipato cha kaya na usalama wa chakula ili kufanikisha kupunguza umaskini katika halmashauri.

Historia ya ng'ombe wa maziwa katika Wilaya ya Njombe inakwenda nyuma mwaka 1978 wakati Heifer Project International (HPI) ilipoanza kufanya kazi kwa kutoa mitamba kwa wakulima. Katika miaka ya 1980 Southern Highland Maziwa Development Project (SHDDP) ilianza kufanya kazi na kusambaza ng'ombe wa maziwa kwa wakulima kupitia ndama katika imani mradi (Kopa ng'ombe lipa ng'ombe). Mchango wa ndama katika mradi uaminifu katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni wa muhimu sana katika kuongeza idadi ya ng'ombe wa maziwa na uzalishaji wa maziwa. Katika miaka ya karibuni, mradi huo umefadhiliwa na Mipango wa Wilaya wa Maendeleo ya Kilimo (DADP). Kati ya vijiji 45 katika vijiji 21 vya halmashauri, sawa na 47% vilipata ng'ombe wa maziwa kupitia ndama katika mradi uaminifu katika miaka tofauti. Vijiji hivi vina makundi 22 ya wafugaji na wanachama 568.

Malisho katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inakadiriwa kuwa hekta 59,872, ambapo malisho yaliyoboreshwa ni hekta 1,153.6. Ng'ombe wa Maziwa na mbuzi ni mifugo ambayo hufugwa sana ambapo wamiliki hukata malisho na kulisha wanyama hawa wakiwa katika mabanda. Katika vijiji vingi, ardhi ya malisho inamegwa na kilimo cha mazao na upandaji miti. Hivyo, ufugaji wa ndani ni muhimu sana.

Aidha, kuku wa asili ni wengi sana katika halmashauri ambao ni 217,846 wakifuatiwa na ng'ombe wa asili ambao ni 31035 na mbuzi ambao ni 23,755. Kwa upande mwingine mbuzi wa maziwa 182 na kanga 186 hufugwa kwa kiwango kidogo na watu katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe.

Jedwali la 3: Idadi na aina ya mifugo katika Halmashauri

Na	Aina ya Mifugo	Idadi
1	Ng'ombe wa Kienyeji	31,035
2	Ng'ombe wa Maziwa	1,350
3	Mbuzi wa Kienyeji	23,755
4	Mbuzi wa Maziwa	182
5	Kondoo	7,852
6	Nguruwe	12,345
7	Kuku wa Kienyeji	217,846
8	Kuku wa Mayai	2,950
9	Kuku wa Nyama	450
10	Bata	1,450
11	Kanga	186
12	Sungura	1,678
13	Mbwa	2,670
14	Paka	1,872

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe Council- Idara ya Mifugo na Uvuvi, 2014

Uzalishaji wa mifugo una mchango mkubwa katika uchumi wa watu kwa kuuza wanyama hai na bidhaa kama maziwa, mayai, nyama na wanyama hai. Umaarufu wa nyama ya nguruwe katika jamii husababisha ushiriki mkubwa wa jamii katika kutunza nguruwe kama shughuli muhimu ya kiuchumi. Aidha, uwepo wa kiwanda cha maziwa umeongeza wakulima kushiriki katika kutunza ng'ombe wa maziwa. Mchango wa kina wa kila aina ni kama inavyoonekana katika jedwali hapa chini.

Jedwali la 4: Mchango wa uzalishaji wa mifugo kwa uchumi wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe 2014/2015

Na	Bidhaa	Kipimo	Kiasi (Kilo)	Bei kwa Kilo (Tsh)	Jumla (Tsh)
1	Nyama ya Nguruwe	Kilo	155,254	6,000	931,524,000.00
2	Nyama ya Ng'ombe	Kilo	146,147	6,000	876,882,000.00
3	Maziwa	Lita	726,192	700	508,334,400.00
4	Mayai	Kila moja	1,247,445	950	291,748,350.00
5	Nyama ya Mbuzi na Kondoo	Kilo	4,527	7,000	31,690,750.00
6	Ngozi za Ng'ombe	Kila moja	719	8,000	5,752,000.00
7	Ngozi za Mbuzi na Kondoo	Kila moja	367	3,000	1,101,000.00
Jumla					2,647,032,500.00

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe - Idara ya Mifugo na Uvuvi, 2014
(A) Miundombinu ya Mifugo

Halmasahuri ina miundombinu mbalimbali ya mifugo katika kata na vijiji mbalimbali. Halmashauri ina upungufu mkubwa wa majosho ya ng'ombe. Kuna majosho 9 ya ng'ombe yaliyojengwa ikilinganishwa na majosho ya ng'ombe 15 yanayohitajika katika halmashauri, ingawa asilimia 53 tu ya majosho ya ng'ombe yanafanya kazi. Pia, halmashauri haina machinjio ya kuchinjia wanyama. Hivyo, machinjio yanatakiwa katika miji midogo ya Mtwango na Matembwe.

Jedwali la 5: Aina na idadi ya mifugo na miundombinu ya uvuvi

Na	Aina ya Mifugo	Hitajika	Iliyopo	Inayofanya kazi
1	Vituo vya Mifugo	2	1	1
2	Josho	15	9	8
3	Machinjio	2	0	0
4	Sehemu za kuchinjia	3	2	2
5	Banda la kuanikia Ngozi	3	1	1
6	Soko la Msingi la Mifugo	2	0	0
7	Sehemu ya kunyweshea Ng'ombe	15	9	8
8	Vituo vya Ukaguzi wa Mifugo	2	1	0

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe - Idara ya Uvuvi Mifugo na, 2014

Sekta ya mifugo inakwamishwa na matatizo mbalimbali kama vile:

- Ukosefu wa vituo vya ukusanyaji wa maziwa na vifaa vyenye ubaridi vya kuhifadha
- Kushuka kwa upatikanaji malisho
- Maumbile madogo na mazoea kidogo na uwezo mdogo wa uzalishaji wa wanyama
- Uzalishaji wenye tija ndogo wa maziwa
- Upungufu wa kufanya kazi kwa wafanyakazi wa ugani
- Bei ya chini ya maziwa
- Bei ya juu ya pembejeo za uzalishaji mifugo.
- Uhaba wa wafanyakazi wa ugani
- Uwezo mdogo wa Mifugo kuzaliana
- Migogoro kati ya wakulima na wafugaji katika matumizi ya ardhi.
- Bajeti ya kutotosha shughuli za mifugo.

(ii) Sekta ndogo ya Uvuvi

Sekta ya uvuvi ni mojawapo ya sekta muhimu za kiuchumi katika uchumi wa wilaya ya Njombe. sekta inatoa ajira kubwa, kipato, maisha bora, na mapato ya wilaya. Ufugaji wa samaki katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe uko katika hatua changa. Unafanyika katika mabwawa, ambayo ni ya kutengenezwa na binadamu. Kutokana na umuhimu wake kiuchumi, idadi dogo sana ya watu hujishughulisha katika sekta hii ya uchumi. Aina ya samaki wanaovuliwa katika mabwawa hayo ni pamoja na sato na kambale. Hata hivyo, sato ni bora kuliko aina nyingine zote za samaki ndani ya mabwawa katika wilaya ya Njombe. Kufikia Juni 2015, halmashauri ilikuwa na mabwawa 106 ya samaki katika kata sita.

Jedwali la 6: Mgawanyo wa mabwawa ya samaki kwa zamu

Na	Kata	Idadi ya Mabwawa	Mabwawa yenye samaki	Mabwawa yasiyo na samaki
1	Igongolo	19	8	11
2	Ikondo	18	8	10
3	Lupembe	8	5	3
4	Kichiwa	17	8	9
5	Ikuna	31	8	23
6	Mtwango	13	6	7
	Jumla	106	43	63

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe - Idara ya Mifugo na Uvuvi, 2014

Kata ya Ikuna ina idadi kubwa ya mabwawa ya samaki katika halmashauri, mabwawa 31 ikifuatiwa na kata ya Igongolo. Halmashauri inajitihadi kuhakikisha kwamba mabwawa yote yanafanya kazi ili kuongeza kipato cha kaya na usalama wa chakula kupitia ufugaji wa samaki. Katika mwaka 2014/2015 wakulima walivuna Tsh 2,474,400.00 kutokana na samaki ambayo inaonyesha kwamba ufugaji wa samaki ni moja ya shughuli za kutegemewa kiuchumi katika Halmashauri. Katika siku za usoni, idara itawezesha uanzishwaji wa vikundi vya ufugaji wa samaki katika kata zote katika halmashauri ili kuongeza uzalishaji. Sekta ndogo ya uvuvi inaathirika na matatizo mbalimbali: uhaba wa wataalamu wa ugani, ukosefu wa teknolojia ya kisasa juu ya samaki na uhaba wa fedha kwa ajili ya maendeleo ya uvuvi wa samaki.

2.2.4 Mipango, Takwimu na Ufuatiliaji

Idara ya Mipango, Takwimu na Ufuatiliaji ina wajibu wa kuandaa, kuratibu, kufuatilia na kutathmini miradi ya maendeleo / shughuli katika wilaya, ili kuhakikisha kufikia malengo ya kijamii na kiuchumi katika ngazi ya kitaifa na halmashauri. Hii ni idara inayoongoza mchakato wa mipango ambapo Afisa Mipango wa Halmashauri ya Wilaya ni meneja wa bajeti. Idara kwa kushirikiana na idara nyingine huanzisha vikao vya mipango na kuhakikisha mwongozo hutolewa na mkuu wa idara kwa ajili ya kupanga na ufanisi. Mipango na mbinu ambayo hutumika kwa miaka sasa ni Fursa na Vikwazo kwa Maendeleo (O & OD). Mbinu hii iliwekwa mkazo na serikali kutokana na mageuzi ya sera ya madaraka kwa Wananchi ambao mchakato wake ulianza mwaka 1998. Mbinu hii ya kupanga inasisitiza ushiriki wa jamii katika mchakato wa mipango kwa vile ni shirikishi katika asili yake.

Wakati wa mchakato wa kupanga, mikataba ya kimataifa na miongozo ya kitaifa na malengo / madhumuni ni muhimu kuzingatiwa wakati wa majira ya kupanga, mfano Maendeleo 2025, SDG, MKUKUTA na nyingine kwa malengo na shabaha ya ufanisi huchukuliwa kama msingi wa kupanga. Nyaraka za mipango, takwimu na ufuatiliaji huchangia katika kufikia malengo ya maendeleo ya halmashauri kijamii na kiuchumi ambayo itasababisha kufikia malengo ya Taifa. Wakati mwingine in muhimu takwimu zilizokusanywa, kuchambuliwa na kusambazwa kwa Wakuu wa Idara kwa ajili ya kupanga ufanisi na kufanya maamuzi.

Kwa upande wa uratibu wa miradi, ufuatiliaji na tathmini, timu inajumuisha mambo mbalimbali yaliyoko katika ngazi ya kijiji na kata kwa madhumuni ya kuhakikisha uratibu madhubuti, ufuatiliaji na tathmini ya miradi ya maendeleo chini ya utekelezaji. Ripoti ya ufuatiliaji na tathmini ya Kijiji na Kata hujadiliwa katika Kamati husika ya Halmashauri na kikao cha maendeleo ya kata (WDCs) na maazimio kupelekwa katika halmashauri kwa hatua zaidi. Tena kwa ajili ya kuimarisha ufuatiliaji na tathmini, katika ngazi ya Wilaya, Halmashauri ya Wilaya hujumuisha mambo mbalimbali yaliyoandaliwa na CMET kupitia mipango ya UNICEF ambao walihudhuria mafunzo ya siku 14 juu ya Ufuatiliaji na Tathmini katika Taasisi ya Mafunzo

ya Serikali za Mitaa (LGTI) iliyopo Dodoma. Timu imeonekana kuwa na ufanisi katika kufanya ufuatiliaji, tathmini na kutoa taarifa. Ripoti ya timu hufanya msingi kwa ajili ya Utekelezaji wa Ripoti ya Maendeleo ya halmashauri (CDR) ambayo hujadiliwa na CMT na vikao vingine vya Halmashauri ya Wilaya vya usimamizi, maamuzi na utekelezaji.

Hata hivyo, hivi karibuni Halmashauri ya Wilaya ilitumia takwimu za Wasifu wa Huduma za kijamii na Uchumi na kumalizika mwaka wa fedha 2011/2012, Nyaraka hizi zina haja ya kupitiwa upya. Idara ina mpango wa kufanya mapitio na kuandaa Wasifu mpya wa Huduma za kijamii na Uchumi katika mwaka wa fedha 2016/2017 hadi 2017/2018 ambao ni Mfumo wa Muda wa Kati wa Matumizi. Pia, idara ya mipango ya kuratibu maandalizi ya Wasifu wa Uwekezaji wa Halmashauri (CIP) lakini hivi karibuni Halmashauri ya Wilaya haina kitu hicho. Wasifu wa Uwekezaji wa Halmashauri (CIP) unaweza kushirikisha wadau mbalimbali na halmashauri kwa ajili ya utambulisho zaidi wa fursa za uwekezaji ambao utachangia kuongezeka kwa kipato katika halmashauri yenyewe kwa njia ya kuongezeka kwa uwekezaji ambao utasababisha kufikia malengo ya halmashauri.

Idara tayari imeanisha miradi kwa ajili ya maendeleo na uwekezaji, ambayo ni pamoja na: Ujenzi wa Hospitali ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe, pendekezo la mradi kwa ajili ya kujenga Kituo cha Biashara Njombe na pendekezo la mradi wa Ujenzi wa kiwanda cha chai huko Mulunga. Mradi wa Kituo cha Biashara Njombe uliwasilishwa kwa PSPF vivyo hivyo mradi wa Ujenzi wa Hospital ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe uliwasilishwa kwa Wizara ya Fedha kwa kuzingatia fedha lakini hadi sasa hakuna fedha yoyote iliopatikana. Aidha, Mikakati ya kuongeza mapato kwa kipindi cha 2012-2015 uko tayari kuruhusu uwekezaji wa washirika wenye nia ya kuwekeza.

Kwa upande wa Utumishi, Idara ina Wachumi watano kitaaluma, Katibu mmoja na dereva mmoja ambao hushirikiana katika shughuli za kila siku za idara. Idara inaongozwa na Afisa Mipango wa Wilaya (DPLO) ambaye ana Shahada ya Kilimo na Uchumi. Aidha, idara ina upungufu wa wataalamu wawili ambazo ni Mtakwimu mmoja na Mchumi mmoja. Matatizo yanayoathiri utendaji na ufanisi wa idara ni pamoja na:

- Ufinyu wa bajeti ya maendeleo itokanayo na fedha za chanzo chake yenyewe hivyo kusababisha utekelezaji duni wa miradi na ufuatiliaji
- Upungufu na utunzaji wa kumbukumbu za ujuzi katika idara, vijiji na kamati za maendeleo ya kata ambayo huathiri utoaji wa taarifa kwa wakati muafaka
- Upungufu wa Wafanyakazi chini ya idara ya mipango ikiwa ni pamoja na Watakwimu.
- Ukosefu wa programu za tathmini na ufuatiliaji kwa ajili ya utoaji wa taarifa madhubuti na utunzaji wa kumbukumbu.
- Kukosekana kwa Kamati ya Uwekezaji (CIP) ambayo inaweza kuleta maendeleo ya kijamii na kiuchumi na utoaji wa huduma kwa njia ya ubia wa sekta ya umma na binafsi (PPP) na wadau.
- Kuchelewa utoaji wa ruzuku za maendeleo kutoka Serikali Kuu kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo. Hata hivyo, wakati mwingine fedha hazitolewi kwa halmashauri wakati wote bila sababu yoyote. Katika baadhi ya matukio, zilitolewa kiasi kidogo. Hii kusababisha ama kuchelewa au hakuna utekelezaji wakati wote.
- kutopatiwa fedha kwa wakati ili kutekeleza miradi iliyopangwa kutokana na mvua kubwa na kusababisha kuchelewa kukamilika kwa miradi.

- Ushiriki duni wa jamii katika miradi ya maendeleo kutokana na ukweli kwamba, kijiji kimoja kinaweza kuwa na mradi zaidi ya mmoja ambayo hutekelezwa mfululizo hivyo kushindwa kushiriki na kuchangia kwa ufanisi.
- Kushindwa katika kukamilisha mradi kutokana na kutokuwa na uhakika mahsusi wa miradi ambayo hutekelezwa na makandarasi na usimamizi wa mshauri kama mradi wa maji Ukalawa.
- Kushindwa kufanya Tathmini ya Mpango Mkakati kwa Mwaka na ya Katikati ya mwaka kwa kipindi cha 2011/2012 - 2015/2016. Hii imechangia mahusiano duni kati ya MTEF na SP hivyo kusababisha ongezeko la idadi ya miradi ambayo haikukamilika. Hii pia imechangia utekelezaji wa miradi bila kujua mrejesho wa kila mwaka.
- Kwa ujumla changamoto moja iliyobainishwa kuathiri jamii ni kwamba miradi inaendeshwa kwa kuamua kisiasa badala ya matatizo ya kimkakati / mahitaji kama VVU / UKIMWI masuala, Unyanyasaji wa Kijinsia na mengine.

2.2.5 Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika

Idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika iliundwa mwaka 2013 baada ya marekebisho katika idara ya zamani ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi. Kutokana hiyo idara mbili zilianzishwa, ambazo ni idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika; na Idara ya Mifugo na Uvuvi. Jina la idara huonyesha vitengo vikuu vitatu ya idara yenyewe, ambavyo ni Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika. Lengo la ujumla katika halmashauri ni kuhakikisha kwamba watu wa Halmashauri ya Wilaya Njombe wana uhakika wa chakula na uwezo wa kuongeza kipato katika kaya zao. Kilimo ni chanzo kizuri cha chakula, kinatoa malighafi ya viwanda, kinatoa ajira, kinachangia Pato la Taifa (GDP) katika taifa. Kinasisitiza maendeleo kwa kuhamasisha ujenzi wa miundombinu ya usafiri kama reli, barabara na bandari. Kilimo ni chanzo kizuri cha fedha za kigeni. Katika Wilaya ya Njombe umwagiliaji uhakikisha usalama wa chakula kwa kaya, kuinua kipato cha wakulima na kupunguza umaskini kupitia ongezeko la uzalishaji wa kilimo na tija kutokana na upatikanaji wa maji ya umwagiliaji. Umwagiliaji ni njia ya kukuza kilimo na ongezeko la uzalishaji. Vyama vya ushirika wamekuwa sehemu muhimu ya maendeleo ya wilaya ya Njombe tangu uhuru. Kwa kuwa huwaleta watu maskini pamoja, kupitia vyama vya ushirika husaidia kupunguza umaskini. Vyama vya Ushirika husaidia wakulima kupata mitaji na bei nzuri ya zao yao. Kazi za msingi za idara ni:

- Kusimamia shughuli za kilimo, umwagiliaji na Ushirika.
- Kumshauri Mkurugenzi Mtendaji wa Wilaya (DED) kuhusu masuala yote yanayohusiana na Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika katika Halmashauri ya Wilaya.
- Usimamizi na Utekelezaji wa sheria, kanuni na sera zinazosimamia kilimo, umwagiliaji.
- Utoaji wa huduma za ugani kwa wakulima.
- Kuandaa ripoti za kilimo, umwagiliaji na vyama vya ushirika.
- Kuandaa bajeti ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika.
- Kupanga shughuli za kilimo, umwagiliaji na vyama vya ushirika.
- Kuhakikisha kuwa maafisa ugani wanaboreka kiteknolojia.
- Kuandaa mahitaji ya pembejeo za kilimo.
- Ukaguzi wa Vyama vya ushirika.
- Kuhamasisha ushirikiano miongoni mwa jamii kupitia mikutano ya vijiji
- Kukuza uanzishwaji wa vyama vipya vya ushirika

- Kusimamia ushirika kwa ujumla na mikutano ya uchaguzi

Kwa sasa idara ina wafanyakazi 51. Kati yao watano (5) ni Maafisa Ushirika, mmoja ni wa Umwagiliaji na waliobaki 45 ni Maafisa Kilimo. Mgawanyo wa wafanyakazi ni kama ifuatavyo; Mkuu mtaa wa (HQ) kuna wafanyakazi 16 (11 ni Maafisa Kilimo na 5 ni Maafisa Ushirika). Wakati maafisa ugani 35 wako katika ngazi za kata na vijiji. Pamoja na uwepo wa wafanyakazi, kuna upungufu / uhaba wa wafanyakazi. Idara ina upungufu wa maafisa 17 (15 ni maafisa kilimo na 2 ni Maafisa Ushirika Wasaidizi).

Jedwali la 1: Wafanyakazi katika idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika

Kitengo	Elimu	Waliopo	Mahitaji	Upungufu
Kilimo	Shahada	6	7	1
	Stashahada	15	29	14
	Cheti	24	24	0
Umwagiliaji	Shahada	1	1	0
Ushirika	Shahada	5	5	0
	Stashahada	0	2	2
Jumla		51	68	17

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika, 2015

2.2.5.1 Kilimo

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina eneo la kilomita za mraba 3,134 sawa na hekta 313,400. Ardhi nzuri inayofaa kwa kilimo ni hekta 264,758 ambayo ni asilimia 84.48 ya jumla ya eneo la Halmashauri ya Wilaya. Katika mwaka 2014/2015 eneo la kulima mazao mbalimbali lilikuwa hekta 70,375.4, ambayo ni asilimia 26.58 ya ardhi inayofaa kwa kilimo. Maendeleo ya kiuchumi katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe hutegemea sana kilimo, inakadiriwa kwamba zaidi ya 78% ya wakazi huendesha maisha yao kutokana na kilimo. Sehemu ya iliyobaki 22% ya idadi ya watu hushiriki katika shughuli nyingine kama vile biashara ndogondogo, kuajiriwa katika sekta binafsi na ya umma. Idadi ya kaya zinazoshughulika na kilimo zinakadiriwa kuwa 15,866 kati ya kaya 20,526 zinazopatikana katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe.

Kilimo katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kinategemea upatikanaji wa mvua. Ambapo mvua za msimu huanza mwezi Novemba na kumalizika mwezi Mei, ambazo ni aina ya mvua za msimu mmoja. Katika hali hiyo upandaji wa mazao huanza mwezi Novemba. Hata hivyo, baadhi ya maeneo hutegemea sana kilimo cha umwagiliaji na kilimo cha mvua kwa kiasi kidogo.

(i) Uzalishaji wa Mazao ya Chakula

Mazao makuu ya chakula yanayolimwa katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni mahindi, maharage, mihogo, mbaazi, viazi tamu na viazi mvringo. Mahindi, maharage, mihogo, mbaazi na viazi vitamu hulimwa katika kata zote, wakati mtama na ngano hulimwa katika kata ya Ninga, Matembwe, Lupembe, Ikondo, Ukalawa, Mfriga, Idamba, Mtwango, Ikuna na Igongolo. Kunde, viazi mvringo na karanga hulimwa katika kata ya Mtwango, Kichiwa na Igongolo. Malengo ya uzalishaji yaliyopangwa kwa ajili ya msimu 2014/2015 zilikuwa kulima hekta 63,809 za mazao ya chakula ambapo walitarajiwa mavuno tani 164,750. Hata hivyo,

utekelezaji halisi wa malengo ya uzalishaji inakadiriwa ulikuwa hekta 63,074 na tani 162,448 za mazao ya chakula.

Tija ya kila zao ilikuwa katika kipimo na tani kwa hekta. Mahindi ambayo ni chakula kikuu cha nafaka katika Wilaya tija yake ni kubwa kuliko ya taifa ya uzalishaji iliyopendekezwa kwa hekta; Tija iliyopendekezwa ni tani 1.2 hadi 2.0 za mahindi kwa hekta. Ngano tija ilikuwa tani 1.3 kwa hekta ambayo ni chini ya uzalishaji uliopendekezwa wa tani 4 kwa hekta. Maharage ilikuwa tani 1.04 kwa hekta wakati uzalishaji wake uliopendekezwa ni kati ya tani 1.5 na 2.0 kwa hekta. Kunde ilikuwa tani 1.18 kwa hekta, juu ya uzalishaji uliopendekezwa wa tani 0.4 hadi 0.6 kwa hekta. Viazi vitamu ilikuwa tani 2.6 kwa hekta ambayo ni chini ya mapendekezo ya tani 6 kwa hekta. Tija ya viazi mviringo katika mwaka 2014/2015 ilikuwa tani 15 kwa hekta, ambayo ni kubwa kuliko matokeo ya Mpogole na Kadigi (2012) ambaye aligundua kuwa uzalishaji wa mazao ilikuwa tani 11 kwa hekta. Muhogo tija ilikuwa tani 5.0 kwa hekta ambayo ni juu ya kiwango cha chini kilichopendekezwa cha tija ya tani 4.5 kwa hekta. Mtama ilikuwa tani 1.3 kwa hekta ambayo ni kubwa kuliko mavuno yaliyopendekezwa ya kiwango cha chini ya tani 0.46 hadi tani 0.68 kwa hekta. Karanga tija ilikuwa tani 1.5 kwa hekta ambayo ni kubwa kuliko tija iliyopendekezwa ya tani 0.5-0.7 kwa hekta.

Jedwali la 2: Uzalishaji wa Mazao ya Chakula na tija kwa mwaka 2014/2015

Na.	Aina ya Mazao	Shabaha iliyopangwa		Utekelezaji		Tija(Tani/Hk)
		Eneo (Hk)	Makisio ya Mavuno (Tani)	Eneo (Hk)	Mavuno (Tani)	
1.	Mahindi	57,754	144,385	57,176	142,940	2.5
2.	Ulezi	91	118	45	59	1.30
3.	Maharage	3,608	3,752	3,592	3,736	1.04
4.	Viazi Mviringo	884	13,260	840	12,600	15.00
5.	Viazi vitamu	943	2,452	896	2,330	2.60
6.	Muhogo	34	170	35	175	5.00
7.	Mtama	338	439	335	436	1.30
8.	Mbaazi	11	13	10	12	1.18
9.	Kunde	136	146	135	145	1.07
10.	Karanga	10	15	10	15	1.50
JUMLA		63,809	164,750	63,074	162,448	

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika, 2015

(ii) Uzalishaji wa Mazao ya Biashara

Mazao makuu ya biashara ni chai, kahawa na pareto. Mazao mengine ni njugu na alizeti. Jumla ya eneo ambalo hulimwa mazao ya biashara lilikuwa hekta 5,865.4 na uzalishaji wa jumla ya tani 9,206.5. Chai na kahawa hulimwa katika kata ya Ninga, Matembwe, Lupembe, Mfriga, Idamba, Ukalawa na Ikondo. Pareto hulimwa katika kata ya Ninga, Ukalawa, Ikondo, Ikuna, Kidegembye na Lupembe. Wakati karanga na hulimwa katika kata ya Mtwango, Ikuna, Ninga, Ikondo, Kidegembye na Matembwe. Tija ya mazao ya biashara imetofautiana kutoka tani 0.11-3.39 kwa hekta. Ambapo kahawa tija ilikuwa chini kabisa na pareto tija ilikuwa ya juu. Uzalishaji wa mazao ulikuwa kama ifuatavyo; Chai uzalishaji ulikuwa tani 1.64 kwa hekta ambao ni juu ya uzalishaji uliopendekezwa wa tani 0.82 kwa hekta. Uzalishaji wa kahawa ulikuwa tani 0.11

kwa hekta wakati uzalishaji uliopendekezwa ni tani 0.45 kwa hekta. Pareto uzalishaji ulikuwa tani 3.39 kwa hekta ambayo ni chini kidogo ya uzalishaji uliopendekezwa wa tani 3.5 kwa hekta. Karanga uzalishaji ulikuwa tani 1.31 kwa hekta ambayo ni kidogo ikilinganishwa na uzalishaji uliopendekezwa wa tani 1.3 kwa hekta. Alizeti uzalishaji ulikuwa tani 1.3 kwa hekta ambayo ilikuwa chini kuliko uzalishaji uliopendekezwa wa tani 2.5 kwa hekta.

Jedwali la 3: Uzalishaji wa Mazao ya Biashara na tija kwa mwaka 2014/2015

Na.	Mazao	Shabaha ilipangwa			Utekelezaji		tija (Tani/Hk)
		Eneo (Hk)		Makisio ya Mavuno (Tani)	Eneo (Hk)	Mavuno (Tani)	
		Ya zamani	Mpya				
1.	Kahawa	108.4	32	28	127.4	13.5	0.11
2.	Chai	4,937	6	9,107	4,937	8,103	1.64
3.	Pareto	23	1	78	23	78	3.39
4.	Karanga		13	17	13	17	1.31
5.	Alizeti		780	1,014	765	995	1.30
JUMLA		5,068.4	832	10,244	5,865.4	9,206.5	

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika, 2014

(iii) Uzalishaji wa Mazao ya Mboga mboga

Halmashauri pia imejaliwa kuwa na ardhi inayofaa kwa ajili ya kupanda mazao ya bustani. Mazao makuu ya bustani ni parachichi, mananasi, ndizi, matunda damu, maepo, kabichi, vitunguu, peasi na kabichi ya Kichina. Mgawanyo wa mazao ya bustani katika Wilaya ni kama ifuatavyo: Parachichi, matunda damu, plums, maepo, kabichi, vitunguu, peasi, kale na kabichi ya Kichina ni hulimwa sana katika kata zote. Wakati mananasi na ndizi hulimwa sana katika kata ya Mfriga, Ukalawa na Ikondo. Eneo lililopandwa mazao ya bustani lilikuwa hekta 1,436 ambapo tani 15272 zilizalishwa katika mwaka 2014/2015. Tija ya mazao ya bustani katika Wilaya ya Njombe ni kutoka tani 1.33 hadi 22.27 kwa hekta mwaka 2014/2015. Tija kwa zao moja moja ilikuwa: Maepo yalikuwa na tija ya tani 1.33 kwa hekta ambapo uzalishaji uliopendekezwa ni tani 7.3 kwa hekta. Matunda damu ilikuwa tani 1.49 kwa hekta chini ya uzalishaji uliopendekezwa wa tani 8.0 kwa hekta. Peasi ilikuwa tani 1.5 kwa hekta chini ya uzalishaji uliopendekezwa wa tani 11.46 kwa hekta. Tunda aina ya “Squash” ilikuwa tani 4.0 kwa hekta wakati uzalishaji uliopendekezwa ni tani 7.03 kwa hekta. Kwa ujumla matunda yote baridi ambayo huzalishwa katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni chini ya uzalishaji uliopendekezwa kwa eneo.

Mazao mengine ya mboga mboga ni; mananasi ambayo hutoa mavuno ya tani 7.3 kwa hekta chini ya uzalishaji uliopendekezwa wa tani 11.2 kwa hekta. Mavuno ya Ndizi yalikuwa tani 8.54 kwa hekta, zaidi ya wastani wa uzalishaji uliopendekezwa wa tani 2.3 kwa hekta. Vitunguu mavuno yalikuwa sambamba na uzalishaji uliopendekezwa wa tani 10 kwa hekta. Tija katika mavuno ya Parachichi ilifikia tani 14.97 kwa hekta wakati wastani wa uzalishaji wake uliopendekezwa ni tani 10 kwa hekta. Uzalishaji wa nyanya ulikuwa tani 14.19 kwa hekta ambayo ni kubwa kuliko uzalishaji uliopendekezwa wa tani 9 kwa hekta.

Kabichi zilizalishwa ni 22.27 kwa hekta wakati uzalishaji uliopendekezwa ni kati ya tani 25 hadi tani 30 kwa hekta.

Jedwali la 4: Uzalishaji na tija ya mazao ya bustani na 2014/2015

Na.	Mazao	Shabaha		Utekelezaji		
		Eneo (Hk)	Mavuno (Tani)	Eneo (Hk)	Mavuno (Tani)	Tija (Tani/Hk)
1.	Maepo	3	4	3	4	1.33
2.	Matunda damu	76	113	76	113	1.49
3.	Peasi	2	3	2	3	1.50
4.	Plums	3	12	3	12	4.00
5.	Nanasi	413	3,015	401	2928	7.30
6.	Ndizi	197	1,682	191	1632	8.54
7.	Kitunguu	11	147	3	30	10.00
8.	Kabichi	18	241	11	245	22.27
9.	Nyaya	874	12,410	612	8,687	14.19
10.	Parachichi	106	1,590	102	1,527	14.97
11.	Kale	23	70	15	42	2.80
12.	Kabichi ya Kichina	27	82	17	50	2.94
Jumla		1,753	19,369	1,436	15,272	

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika, 2014

(iv) Teknolojia za kilimo

Kuna teknolojia mbalimbali ambazo hutumiwa na wakulima katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Teknolojia hizo hutofautiana kutoka za jadi hadi zile zilizoboreshwa. Teknolojia hizi ni zana za kilimo na pembejeo za kilimo kama vile mbolea na mbegu bora. Jedwali la 11 linaonyesha vifaa na zana ambazo hutumiwa na wakulima katika Halmashauri ya Njombe ya Wilaya.

Jedwali la 5: Vifaa na zana zinazotumiwa na wakulima wa Wilaya ya Njombe 2014

Aina ya Zana na Vifaa	Mwaka 2014/2015		
	Mahitaji	Iliyopo	Upungufu
Matrekta	114	62	52
Jembe la plau	114	45	69
Jembe la kusawazisha	114	22	92
Jembe la palizi	114	4	110
Matela ya kukokotwa na trekta	114	56	58
Mashine za kupandia	114	2	112
Mashine za kunyunyuzia dawa	1	1	-
Mashine za kuvunia	3	-	3
Majembe ya kukokotwa na ng'ombe	37,000	8,246	28,754
Mashine ya kutengeneza matuta	37,000	61	36,939
Mikokoteni	37,000	337	36,663
Tindo	37,000	3	36,997

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika, 2014

Pembejeo za kilimo ambazo hutumiwa sana na wakulima katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni mbolea, madawa na mbegu bora. Jedwali 11 linaonyesha ukubwa wa aina ya pembejeo zitumikakazo.

Jedwali la 6: Ukubwa kuhusu aina ya pembejeo zinazotumiwa na wakulima

TAARIFA YA PEPMBEJEJO ZA KILIMO KWA 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 AND 2015/2016									
	MUSIMU 2012/2013			MUSIMU 2013/2014			MUSIMU 2014/2015		
Aina ya Pembejeo	Hitajika (Tani)	Zilizopo (Tani)	Tumika (Tani)	Hitajika (Tani)	Zilizopo (Tani)	Tumika (Tani)	Hitajika (Tani)	Zilizopo (Tani)	Tumika (Tani)
Mbolea									
DAP	2650	1732	776	4500	4700	3375	4500	5650	5470
TSP	2000	1112	688	2310	2150	1733	2310	1934	1760
UREA	4112	2408	1840	4398	5120	3299	4398	5430	5011
CAN	2100	1221	922	1700	1560	1275	1700	2670	2340
SA	290	89	64	300	315	225	300	467	234
NPK	2540	2430	1932	500	492	375	500	760	565
Minjingu	0	0	0	0	0	0	80	135	33
Jumla	13692	8992	6222	13708	14337	10282	13788	17046	15413
Mbegu									
H 625	0	0	0	78	100	64	150	165	157
H628	0	0	0	0	0	0	41	51	23
UH 615	749	688	645	100	200	150	160	176	134
DK	0	0	0	0	0	0	15	20	18
UH 614	0	0	0	250	220	170	65	71	45
PAN 691	0	0	0	350	300	200	280	308	291
TMV -2	0	0	0	0	0	0	37	40	33
H. 6603	0	0	0	0	0	0	30	35	27
OPV – Kilima	110	95	87	0	0	0	60	65	53
SC	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Viazi Mviringo	26700	24100	23800	2800	2430	2100	26700	26967	21
Viazi Vitamu	0	0	0	0	0	0	10	11	7
Alizeti	0	0	0	0	0	0	37	38	17
Maharage	1600	1350	2765	1600	1750	1750	47	50	37
QDS – Mahindi	0	0	0	0	0	0	30	33	0
Stuka	0	0	0	0	0	0	6	7	4
Staha	0	0	0	0	0	0	18	20	13
Ngano	0	0	0	0	0	0	7	10	3
Soghum MAUA	0	0	0	0	0	0	3	3	1
Mihogo	200	185	168	267	235	187	200	202	187
Jumla	29359	26418	27465	5445	5235	4621	27896	28272	1071

TAARIFA YA PEPMBEJEO ZA KILIMO KWA 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 AND 2015/2016									
	MUSIMU 2012/2013			MUSIMU 2013/2014			MUSIMU 2014/2015		
Aina ya Pembejeo	Hitajika (Tani)	Zilizopo (Tani)	Tumika (Tani)	Hitajika (Tani)	Zilizopo (Tani)	Tumika (Tani)	Hitajika (Tani)	Zilizopo (Tani)	Tumika (Tani)
Madawa									
(i)Viua Wadudu									
Acteric 50 EC (Litres)	300	200	200	300	430	225	450	375	276
Acteric Super Dust (kg)	500	450	200	500	483	375	480	398	314
Sumithion (Lts)	500	400	400	350	315	287	250	200	175
MO Karate 5% EC (Litres)	50	20	20	60	125	45	75	45	37
(ii)Viua Magugu (Lts)									
Round Up	80	28	10	280	425	210	250	317	298
Paraquant	80	17	5	120	210	90	200	190	175
(iii)Viua ukungu (kg)									
Mancozeb	5000	2980	2980	6000	7015	4500	3500	3705	3120
Farmerze b	3000	2570	2510	4500	5200	3375	2850	4010	2653
Ivory WP	3000	2840	1840	3000	4020	2250	2300	3005	1780
Dithery M72	2500	2200	2200	2800	2650	2100	1750	2603	1324

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika, 2014

(vi) Maghala

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina jumla ya maghala 19 yaliyojengwa katika vijiji mbalimbali na yana uwezo wa kuhifadhi jumla ya tani 11,600 za mazao. Vijiji 17 vina ghala 1 kila kimoja na vijiji 2 vya matembwe na Ninga vina maghala 2 kila kimoja. Maghala 17 yaliyengwa na serikali za vijiji wakati maghala 2 yaliyengwa na wafadhili yaani: Shirika la Ushirikiano wa Kimataifa la Japani (JICA) lilijenga ghala katika kijiji cha Matembwe na Miundombinu ya Masoko, Ongezeko la Thamani na Programmu Fedha Vijijini (MIVARF) walijenga ghala katika Kijiji cha Ninga. Miongoni mwa maghala 19, matatu (3) yako katika hali nzuri na yanafanya kazi vizuri na maghala 4 yamekuwa yakikarabatiwa kupitia Mpango wa Matokeo Makubwa Sasa (BRN) wakati maghala 12 bado hayajakarabatiwa.

Jedwali la 7: Mgawanyo wa Maghala katika Wilaya

Na.	Kata	Kijiji/Mmiliki	Idadi ya Maghala	Uwezo wa Utunzaji (Tani)	Hali ya Sasa
1.	Matembwe	Matembwe	1	4,000	Linafanya kazi
		Matembwe	1	300	Ukarabati unahitajika
		Isoliwaya	1	300	Ukarabati unahitajika
	Lupembe	Lupembe	1	300	Ukarabati unahitajika
		Kanikelele	1	300	Limekarabatiwa kupitia BRN
	Ukalawa	Ukalawa	1	300	Limetengenezwa kupitia BRN
	Ikondo	Ikondo	1	300	Ukarabati unahitajika
	Kidegembye	Image	1	300	Ukarabati unahitajika
2.	Igongolo	Itipingi	1	300	Limekarabatiwa kupitia BRN
		Ibumila	1	300	Linafanya kazi
		Igongolo	1	300	Ukarabati unahitajika
	Kichiwa	Kichiwa	1	300	Ukarabati unahitajika
	Mtwango	Itunduma	1	300	Ukarabati unahitajika
		Lunguya	1	300	Ukarabati unahitajika
		Welela	1	300	Ukarabati unahitajika
	Ikuna	Ikuna	1	300	Limekarabatiwa kupitia BRN
		Nyombo	1	300	Ukarabati unahitajika
	Ninga	Ninga	1	300	Ukarabati unahitajika
		Ninga	1	2,500	Linafanya kazi
Jumla			19	11,600	

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Kilimo, Umwagiliaji na Ushirika, 2014

Uzalishaji wa mazao katika Wilaya unaathiriwa na matatizo mbalimbali yanayowakabili wakulima: Miundombinu mibovu ya kuhifadhi mazao, ukosefu wa vifaa vya usindikaji, tija ndogo ya mazao ya chakula na biashara, huduma duni za ugani kwa wakulima kutokana na ukosefu wa vifaa vya usafiri kwa maafisa ugani, ukosefu wa mbegu bora za kutosha, ukosefu wa masoko ya uhakika na bei ya chini ya mazao ya kilimo. Mvua nyingi katika baadhi ya maeneo ya wilaya ambayo huathiri uzalishaji wa mazao, mabadiliko ya tabia ya nchi ambayo huongeza milipuko ya wadudu wa mazao na magonjwa, mmomonyoko wa udongo na uharibifu wa ardhi, uzembe wa wakulima kufuata Kanuni Bora za Kilimo (GAP), upungufu wa Maafisa Ugani, ukosefu wa vifaa vya ugani na vifaa vya ofisi kama kompyuta, ukosefu wa vifaa bora vya kilimo na zana, viwango vya juu vya riba kwa mikopo ambayo inapatikana kwa wakulima, bei ya juu ya pembejeo za kilimo, ucheleweshwaji wa fedha, Mtaji mdogo na upatikanaji wa huduma za kifedha, uhaba wa msaada wa huduma za kiufundi katika kilimo, ukosefu ya stadi za ujasiriamali, ukosefu wa nyumba za watumishi na ukosefu wa vifaa vya usafiri kwa maafisa ugani

2.2.5.2 Kilimo cha Umwagiliaji

Eneo zuri kwa ajili ya kilimo cha umwagiliaji katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni hekta 2,315 , ambapo hekta 1,124 umwagiliaji unatekelezwa. Wakulima bado wanatumia mipango ya jadi ya umwagiliaji. Hata hivyo, vijiji viwili vya Itipingi na Upami vimeainisha maeneo yanayofaa kuendeleza miradi ya umwagiliaji wa kisasa. Mradi huo utafadhiliwa na serikali ya Tanzania kwa kushirikiana na shirika la

misaada la Japan (JICA). Kuna vijiji 22 nyenye hekta 2,315 ambazo zinafaa kwa ajili ya umwagiliaji. Wakati maeneo ya umwagiliaji ni hekta 1,124 ambayo ni 48.5 asilimia ya eneo la uwezo umwagiliaji. Mazao yanayolimwa chini ya kilimo cha umwagiliaji ni: mahindi, maharage, nyanya, viazi, mboga mboga, vitunguu, miwa, ndizi na matunda. Jumla ya wakulima 13,774 wananufaika moja kwa moja kutokana na kilimo cha umwagiliaji ikiwa 7887 ni wanaume na 5887 ni wanawake.

Jedwali la 8: Maeneo ya Umwagiliaji katika Wilaya

Na.	Kijiji	Kata	Eneo linalofaa kwa kilimo cha umwagiliaji (Hk)	Eneo linalomwagiliwa (Hk)
1	Itipingi	Igongolo	162	60
2	Kivitu	Igongolo	55	33
3	Igongolo	Igongolo.	50	32
4	Kivitu	Igongolo	55	30
5	Ibiki	Igongolo	105	44
6	Tagamenda	Igongolo	48	23
7	Upami	Kichiwa	200	52
8	Kichiwa	Kichiwa	187	58
9	Ibumila	Kichiwa	108	60
10	Ikando	Ikondo	44	31
11	Ikuna	Ikuna	113	55
12	Nyombo	Ikuna	92	50
13	Ninga	Ninga	150	57
14	Lole	Ninga	220	62
15	Welela	Mtwango	50	50
16	Ilunda	Mtwango	50	32
17	Mtwango	Mtwango	156	145
18	Itunduma	Mtwango	50	50
19	Ilmage	Matembwe	42	20
20	Isoliwaya	Matembwe	20	15
21	Matembwe	Matembwe	58	45
22	Ikondo	Ikondo	300	120
Jumla			2315	1124

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe –Idara ya Kilimo cha Umwagiliaji na Ushirika, 2014

Kilimo cha umwagiliaji katika wilaya kinakabiliwa na matatizo mbalimbali : ukosefu wa elimu sahihi ya kilimo cha umwagiliaji na teknolojia, ukosefu wa fedha kwa ajili ya miradi ya umwagiliaji, ukosefu wa mafundi wa umwagiliaji, vifaa duni vya umwagiliaji, vifaa hafifu vya kuhifadhi maji kwa ajili ya umwagiliaji, ukame, kukubalika kwa kiwango cha chini kwa mifumo ya umwagiliaji kwa wananchi walio wengi, miradi na maendeleo duni ya umwagiliaji na utegemezi wa fedha za wafadhili.

2.2.5.3 Vyama vya Ushirika

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina aina tatu za Vyama vya Ushirika, ambavyo ni, vyama 14 vya Akiba na Mikopo (SACCOS), miongoni mwa SACCOS 14, 12 ni hai wakati 2 tu hazifanyi kazi ipasavyo. SACCOS zilizo hai na zinafanya kazi ipasavyo ni Mtwango, Nyombo, Matiganjola, Ibumila, Ninga, Lupembe, Ikondo, Mfriga, Vijana Matembwe, Kidegembye, Isoliwaya na Tulipamwi Ituli. Na zisizofanya kazi vizuri ni Image na Matembwe. Kuna AMCOS 15 katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. 13 ni hai na 2 hazifanyi kazi vizuri. AMCOS hai ni Ikami, Lupembe, Isoliwaya, Itunduma, Image, Nyombo, Lwafi, Uniko, Ibumila, Matembwe, Ninga, Ilunda na Kidegembye. Wakati zisizofanya kazi ipasavyo ni Lunguya na Igongolo. Katika wilaya kuna vyama 4 vingine vya ushirika, ambavyo vinafanya jumla ya vyama 33 vya ushirika.

Tangu Desemba 2015 SACCOS zilikuwa na mitaji yenye thamani ya shilingi 4,436,080,071; hisa zenye thamani ya Tshs.1,750,504,694; akiba Tshs.973,496,788 na amana zenye thamani ya sh 1,712,078,589. Vyama vya ushirika vya Akiba na Mikopo (SACCOS) vilikuwa na jumla ya wanachama 4,588 ambapo 2,419 ni wa kiume na 1720 ni wa kike. Vyama vya Ushirika Kilimo na masoko (AMCOS) vilikuwa na mitaji yenye thamani ya shilingi 48,384,429 na jumla ya wanachama 2,956 kati yao 1,705 ni wa kiume 1239 ni wa kike. Vyama vingine vya ushirika vilikua na mitaji yenye thamani ya shilingi 20,906,000 na jumla ya wanachama 52 ambapo 28 ni wanaume na 6 ni wanawake.

Vyama vya ushirika vinakabiliwa na matatizo mbalimbali: Upungufu wa mitaji na ufadhili endelevu na uelewa mdogo wa jinsi ya kuendesha vyama vya ushirika, bei ya chini ya vinavyozalishwa, uhusiano dhaifu kati ya soko na wazalishaji, muundo wa ushirikiano usiobadilika, Uongozi na usimamizi dhaifu, kuwa tofauti, utiifu na uanachama mdogo, msingi dhaifu wa kiuchumi na ukosefu wa mpango mkakati, udhaifu wa taasisi kuunga mkono vyama vya ushirika, takwimu zisizo za uhakika katika ushirika, ukosefu wa ujuzi wa ujasiriamali na uhaba wa bajeti ya secta ya vyama vya ushirika.

2.2.6 Maendeleo ya Jamii na Ustawi wa jamii na Vijana

Maendeleo ya jamii ni moja ya sekta katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ambayo hutoa huduma kwa jamii ili kuwawezesha jamii kutunga, kupanga, kutekeleza na kufuatilia shughuli zao wenyewe za maendeleo ya kiuchumi na kuwa na maendeleo endelevu. Pia kuwapa elimu ya maendeleo ya jamii na ujuzi, usawa wa kijinsia miongoni mwa umri wa makundi mbalimbali kwani ni moyo wa sera ya maendeleo ya jamii. Halmashauri kupitia idara ya maendeleo ya jamii ina jukumu kubwa la kuwawezesha jamii yake ndani ya kata zote 12 katika kutambua nguvu zao na uwezo katika kutatua matatizo ya maendeleo. Hii inafanywa kwa kushirikiana na sekta binafsi kwa nia ya kuboresha maisha ya jamii kwa kutumia rasilimali chache zilizopo. Maendeleo ya jamii ina mamlaka ya kusajili vikundi vya kijamii na kiuchumi na taasisi zisizo za kiserikali na kuziratibu. Kwa sasa kuna vikundi 46 vilivyosajiliwa na 13 ni vya taasisi zisizo za kiserikali na vinatoa huduma.

Halmashauri imefanikiwa katika kuwawezesha uundaji wa vikundi vya kiuchumi vya vijana na wanawake na kutoa mikopo kutoka Mfuko wa Wanawake na Maendeleo ya Vijana ambapo halmashauri inachangia 10 % ya ukusanyaji mapato ya kila mwaka kwa Mfuko wa Wanawake na Maendeleo ya Vijana. Tangu mwaka wa fedha 2006/2007 hadi 2014/2015 vikundi 381 vya wanawake vimenufaika na mkopo midogo ya shilingi 240,000,000/= na vikundi 126 vya vijana vimesaidiwa kwa shilingi 100,250,000 / =

Katika kutambua na kusaidia Yatima na watoto walio katika mazingira hatarishi (MVC) kutoka kata 12 za halmashauri, jumla ya watoto 3647 wanaoishi katika mazingira magumu wakiume ni 1820 na wakike ni 1827 waliobainika katika kata 12 za Halmashauri ya Wilaya ya Njombe mpaka mwaka 2013. Vituo viwili

vya watoto yatima vilipata msaada wa kifedha kutoka katika Halmashauri kiasi cha shilingi 35,443,000 tangu mwaka 2009 hadi 2015 na watoto waishio katika mazingira magumu katika sekondari zote za Serikali walipata msaada wa kifedha kutoka katika halmashauri kwa ajili ya ada za shule na gharama nyingine za shule, ambapo jumla ya wanafunzi 1,665 walipata msaada wa kiasi cha shilingi 76,429,300 tangu mwaka 2009 hadi 2015. Ustawi wa Jamii kwa kuzingatia ustawi wa jamii nzima hasa kwa vikundi vya wasiojiweza katika jamii. idara ina maafisa maendeleo ya jamii 18 na maafisa Ustawi wa Jamii 8.

Halmashauri ya wilaya ya Njombe ni miongoni mwa halmashauri ambayo inatekeleza Awamu ya Tatu ya mradi wa TASAF ambao unalenga katika kusaidia kaya maskini ndani ya halmashauri ambapo kaya 4951 zimebainishwa kama kaya maskini katika vijiji 44. Kaya zimewezeshwa na kuongeza kipato kwa kichwa ili kukidhi mahitaji ya msingi. TASAF imeanza na msaada kwa kaya maskini ambapo imefanyika katika kipindi cha cha miezi miwili ambapo kwa kuanzia Julai-Desemba 2015 Jumla ya shilingi 465,758,000 / = zilisambazwa.

Jedwali la 9: Idadi ya Yatima na Watoto waishio katika mazingira magumu waliosaidiwa 2009/2010 – 2014/2015

Mwaka	Watoto waishio katika mazingira magumu waliotambuliwa	Wanafunzi waliosaidiwa mahitaji ya kielimu		Vituo vya Watoto Yatima vilivyosaidiwa	
		Idadi ya Wanafunzi	Kiasi	Idadi ya Vituo	Kiasi
2009/10	4924	324	16,200,000.00	5	5,000,000.00
2009/10	4924	440	22,000,000.00	4	4,943,000.00
2011/12	7193	242	10,079,300.00	5	6,000,000.00
2012/13	3647	293	14,650,000	5	12,000,000
2013/14	3647	286	7,500,000	2	4,000,000
2014/15	3647	183	6,000,000	2	3,500,000
JUMLA	3647	1,665	76,429,300.00	5	35,443,000.00

Chanzo: Halmashauri ya wilaya ya Njombe – Maendeleo ya jamii, 2015

2.2.6.1 Masuala ya VVU/UKIMWI

Halmashauri ya Wilaya Njombe ina kiwango cha juu cha maambukizi ya VVU / UKIMWI kwa asilima 14.8 ambayo ni juu ya wastani wa kitaifa wa asilimia 5.1 hii ni kwa mujibu wa utafiti wa kitaifa ambao ulifanyika mwaka 2012/2013. Kwa mujibu wa takwimu zilizokusanywa na halmashauri ya wilaya ya njombe kuanzia mwaka 2012-2015 watu 25,205 walipimwa VVU ambapo wanaume 11201 na wanawake 13955 na kati yao 1,474 walikutwa na VVU, ambapo wanaume walikuwa 785 na wanawake 806 ambayo ni 5.8% .

Katika mapambano dhidi ya maambukizi makubwa ya VVU / UKIMWI katika wilaya, halmashauri imewezesha kuunda makundi ya watu wanaoishi na VVU / UKIMWI na kutoa ujuzi na misaada mingine ili kuwawezesha katika shughuli zao za kiuchumi. Tangu 2007-2015 jumla ya vikundi 84 vimeanzishwa na waliwezesha katika ujuzi wa shughuli mbalimbali za kiuchumi. jumla ya shilingi 55,500,000 zilisambazwa kati ya makundi kwa wakati tofauti . Hii inafanywa ili kutimiza Mpango Mkakati wa Taifa wa Maendeleo.

Jedwali la 16 : Misaada ya Kifedha kwa Makundi ya watu wanaoishi na VVU / UKIMWI 2007/2008 - 2014/2015

Mwaka	Idadi ya vikundi	Kiasi
2007/2008	6	6,000,000
2008/2009	5	5,000,000
2009/2010	10	5,000,000
2010/2011	19	9,500,000
2011/2012	11	10,000,000
2012/2013	14	10,000,000
2013/2014	9	5,000,000
2014/2015	10	5,000,000
Jumla	84	55,500,000

Chanzo: Halmashauri ya wilaya ya Njombe – Maendeleo ya jamii, 2015

Masuala mkubwa na muhimu katika maendeleo ya jamii na ustawi wa jamii:

- Kuongezeka kwa kiwango cha maambukizi ya VVU / UKIMWI katika wilaya hiyo.
- Uhaba wa maafisa wa maendeleo ya jamii katika ngazi za kata na vijiji umesababisha maeneo machache kufikiwa na kuhudhuriwa.
- Uhaba wa fedha na vifaa vya usafiri umeleta ugumu katika kueneza maarifa na ujuzi wa maendeleo
- Kiwango kidogo cha kipaumbele katika mgao na bajeti ya Halmashauri.
- Mazoea mabaya ya jadi kwa baadhi ya wanajamii
- Ukosefu wa kamati zinazohusika na watoto katika baadhi ya kata na vijiji.
- Unyanyasaji wenye misingi ya kijinsia bado unafanyika katika jamii.
- Ukosefu wa ukosefu wa elimu ya ujasiliamali miongoni mwa jamii.
- Unyanyasaji na ukatili dhidi ya watoto.
- kukosekana kwa usawa wa kijinsia.
- Ukosefu wa mitaji kwa ajili ya shughuli za kiuchumi kwa mwanajumuiya

2.2.7 Elimu ya Msingi

Idara ya Elimu ni miongoni mwa Idara 19 za Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inayofanya kazi karibu na jamii katika utekelezaji wa shughuli na inakusudia kufikia kuboresha ustawi wa maisha ya wanawake na watoto; kuhamasisha matumizi ya rasilimali zilizopo na fursa nyingine na kupunguza umaskini ndani ya mazingira yao. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inatambua jukumu kuu la sekta ya elimu katika kufikia maendeleo ya jumla na lengo la kuboresha ubora wa maisha ya jamii inayoishi katika halmashauri hiyo. kazi kubwa ya idara ya elimu ya msingi ni:

- Kuimarisha na kupanua wigo wa mawazo ya msingi, maarifa, ujuzi na kanuni zilizotolewa na kuwekwa katika kiwango cha elimu ya msingi.
- Kuongeza maendeleo zaidi na kuthamini umoja wa kitaifa, utambulisho na maadili, uadilifu binafsi, heshima na utayari wa kufanya kazi, haki za binadamu, maadili ya kitamaduni na maadili, mila, desturi na majukumu ya kiraia na wajibu.
- Kukuza maendeleo katika uwezo wa lugha na matumizi bora ya stadi za mawasiliano kwa lugha ya Kiswahili na angalau lugha moja ya kigeni.
- Kutoa fursa kwa upatikanaji wa elimu, ujuzi, mitazamo na uelewa katika shule zilizoainishwa au

katika taaluma walizochaguliwa

- Kuandaa wanafunzi kwa elimu ya juu na elimu ya ufundi, ufundi na mafunzo ya kitaaluma.
- Kuweka hali na uwezo wa kujitathmini, kujiamini na kujitegemea kimaendeleo hasa katika mipaka mipya ya sayansi na teknolojia, elimu ya kitaaluma na taaluma na ujuzi.
- Kuratibu kozi fupi na ndefu, mafunzo kwa walimu ili kuendeleza elimu kwa ujumla.
- Kuwezesha na kusimamia mitihani ya taifa kwa niaba ya baraza la taifa la mitihani na wizara ya elimu na mafunzo ya ufundi.
- Kusimamia na kudhibiti mapato na matumizi ya idara kwa voti namba 5006 na 5007

Ili kuondokana na changamoto za kidunia, watoto wanahitaji elimu ya awali, msingi na ya chini kwa kuwapatia maarifa na ujuzi kupambana dhidi ya ujinga, pia kutumiwa kama chanzo cha mtaji wa watu kwa ajili ya ukuaji wa uchumi wa nchi. Kuna madarasa 52 ya awali, shule za msingi 52 na vyumba 349 vya madarasa, vyoo 160 vya shimo, nyumba 260 za walimu. shule za msingi zina uwezo wa kuchukua wanafunzi 21,793 wanaohudumiwa na zaidi ya Walimu 495. miundombinu ya shule imejengwa na Serikali, Jumuiya na mashirika yasiyo ya kiserikali kwa kushirikiana na Wafadhili.

2.2.7.1 Elimu Awali

kituo cha kulelea watoto ni hatua muhimu ambapo wanafunzi kuhitimu elimu ya awali ambayo inawalenga watoto wa umri wa miaka 5 na 6. Elimu ya elimu ya awali, katika suala la uandikishaji wa watoto na idadi ya madarasa katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe imekuwa ikiongezeka. Mwaka 2015 jumla ya 52 (90%) ya mahitaji ya jumla ya madarasa ya awali yaliweza kupatikana katika wilaya hiyo. jumla ya wanafunzi 3,258 wanatarajiwa kuandikishwa. kuongezeka kwa idadi ya wanafunzi waliojiunga katika shule 52 za elimu ya awali ilikuwa asilimia 60 tangu mwaka 2013 hadi 2015 .

Jedwali la 10: Idadi ya wanafunzi waliotarajiwa kuandikishwa na walioandikishwa katika shule za msingi mwaka 2013-15

Mwaka	Idadi ya wanafunzi waliotarajiwa kuandikishwa			Wanafunzi walioandikishwa			% ya wanafunzi walioandikishwa
	Wavulana	Wasichana	Jumla	Wavulana	Wasichana	Jumla	
2013/2014	1701	1703	3404	1625	1611	3236	95.1%
2014/2015	1651	1617	3268	1648	1610	3258	96.7%

Chanzo: Halmashauri ya wilaya ya Njombe – Idara ya Elimu, 2015

2.2.7.2 Elimu ya Msingi

baraza Wilaya ya Njombe ina jumla ya shule za msingi 52; shule zote za msingi za umma inayomilikiwa. jumla ya wanafunzi 18,676 walikuwa katika ngazi ya msingi ifikapo mwaka 2013. Katika 2015 jumla ya wanafunzi 22,795 (wa kiume 11,590 na wa kike 11,205) walitarajiwa kuandikishwa kwa elimu ya msingi. Hata hivyo, idadi halisi ya wanafunzi waliojiunga ilikuwa 21,793 sawa na asilimia 95.6. Hivyo, Halmashauri mwaka 2015 iliandikisha jumla ya wanafunzi 3,268 katika shule za msingi ambayo ni sawa na asilimia 96.7. Wilaya ina jumla ya walimu 460 kati ya mahitaji ya walimu 545; hii ina maana kuna upungufu wa walimu 84. Kwa suala la vifaa vya kufundishia, wilaya ina madarasa 349 na madawati 6,895. Hata hivyo, mahitaji ya halmashauri ni madarasa 548 na madawati 8571 ili kukidhi mahitaji ya wanafunzi katika shule za msingi. Wilaya imeonyesha baadhi ya mafanikio katika uandikishaji shule katika ngazi zote, 100% ya watoto wa shule za msingi umri wa miaka 7-13 sasa wanahudhuria shule, walimu 120 wa shule za msingi (maalumu

katika masomo ya sayansi) walipewa mafunzo juu ya mbinu mpya ya kufundisha. Kufuatilia ziara ya utekelezaji wa kufundishia na kujifunzia mchakato katika shule za msingi 40 ulifanywa na timu ya wilaya hasa kwa masomo ya sayansi ikiwa ni matokeo ya INSET. Kwa kiasi kikubwa imeboresha utendaji wa wanafunzi katika mitihani yao (Mock na mihani wa taifa) - ikilinganishwa na miaka ya nyuma. Kwa mfano, mwaka 2011 kiwango cha ufaulu ulikuwa 73.8%, mwaka 2012 ulikuwa ni 78.1%, mwaka 2013 ulikuwa ni 57.3%, mwaka 2014 ulikuwa ni 66% na mwaka 2015 ulikuwa 67.3%. Lengo la MATOKEO MAKUBWA SASA lilikuwa ni ufaulu wa 60% ifikapo mwaka 2013, 70% ifikapo mwaka 2014 na 80% ifikapo mwaka 2015. Hata hivyo, licha ya mafanikio katika elimu sekta inakabiliwa na vikwazo mbalimbali kama ifuatavyo:

- Upungufu wa vitabu vya rejea kwa walimu kufundisha wanafunzi kabla ya msingi na daraja 1 & 2
- Kiwango cha chini cha elimu juu ya usimamizi wa majanga kutoka ngazi ya wilaya katika ngazi ya shule.
- Upungufu wa nyumba za walimu, madarasa na ofisi za walimu.
- Ukosefu wa usafiri wa uhakika kwa waratibu Elimu Kata (Waratibu wa Elimu Kata) hii inapelekea utekelezaji na usimamizi hafifu kiutendaji.
- Kuacha shule (wanafunzi wanaacha shule kutokana na umbali / eneo la kijiografia / uwekaji wa shule.)
- Upungufu wa rasilimali fedha kukabiliana idara ya elimu ambayo huchangia kwa kutokuwa na uwezo wa kutekeleza shughuli nyingine za elimu kipaumbele.
- Ukosefu wa ushindani.
- Uhaba wa walimu 85 wa kusawazisha uwiano kama maalum katika maelekezo elimu.
- Ukosefu wa vyanzo vya kuaminika vya maji na kudumu kuboresha vyoo katika baadhi ya shule.
- Ukosefu wa mafunzo kwa walimu na wanafunzi juu ya ushauri nasaha
- Ukosefu wa mafunzo kwa walimu na wanafunzi juu ya kukua kwa Elimu
- Utoro / mahudhurio ya chini ya wanafunzi.
- Kupunguza ari na motisha miongoni mwa walimu.

2.2.8 Elimu ya Sekondari

Elimu ni muhimu sana katika jamii ya sasa. Elimu ni mchakato rasmi wa kujifunza ambao baadhi ya watu wanafundisha huku wengine wakijifunza majukumu ya kijamii. Elimu ina jukumu kubwa la kujenga uwezo wa watu katika kuyatawala mazingira yao. Elimu huandaa mtu kukabiliana na ujuzi mpya na thamani ambayo itakuwa muhimu sana katika jamii ya sasa. Elimu husaidia kuboresha maisha ya kila siku ya jamii ya Njombe kupitia matumizi ya ujuzi na maarifa yaliyopatikana kutoka shule ambayo yana matokeo kwa maendeleo ya hali ya maisha. Elimu ni jiwe kuu la msingi wa maisha, na ili kuleta mabadiliko katika mienendo ya kiuchumi na kijamii, Mtanzania anahitaji elimu bora ambayo inahusu upatikanaji, na utendaji katika shule za sekondari. Nguzo hizi ni miongoni mwa ajenda za muhimu katika mfumo wa maendeleo ya taifa na hivyo halmashauri hii ina wajibu wa kutafsiri masuala haya katika mpango mkakati wake. Elimu ya sekondari nchini Tanzania ni baada ya elimu ya msingi rasmi hutolewa kwa wanafunzi ambao watakuwa na mafanikio baada ya kumaliza miaka saba ya elimu ya msingi (STD VII) na kukuidhi vigezo vya kujiunga na masomo.

Idara ya elimu ya sekondari ni kati ya idara mbalimbali za Halmashauri ya Wilaya ya Njombe zenye majukumu ya kutoa huduma ya elimu kwa wanafunzi na kuandaa elimu jumuishi baada ya msingi (IPPE) kupitia: usimamizi saidizi katika elimu ya sekondari na utekelezaji wa pamoja wa maagizo ya Taifa, sera na mpango katika ngazi ya wilaya. Kwa mujibu wa Sera mpya ya elimu ya mwaka 2014 elimu ya msingi itatolewa bure, na aina moja ya vitabu vya kiada kwa ajili ya shule zote na itatolewa elimu bora inayotambuliwa katika kanda na dunia.

Serikali itashirikiana na wadau wa elimu ili kuboresha mitaala iwe ya kisasa katika ngazi zote na kuhakikisha kuwa inakidhi mahitaji ya elimu, kutoa vifaa na zana zinazohitajika kwa ajili ya kufundisha na kuwezesha maendeleo ya sayansi na teknolojia. Sera pia inasisitiza vitabu vya kiada wakati wa kufundisha katika shule zote nchini, badala ya kutumia vitabu vingi kama vinavyotumika sasa. Sera inatamka kwamba vitabu vya kiada uwiano kwa elimu ya sekondari lazima iwe 1:1, Walimu uwiano 1:40 na mzigo wa kufundisha uwe na vipindi 24 hadi 28 kwa wiki. Hali ya sasa ni kwamba Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ilifanikiwa kufikia uwiano wa vitabu vya kiada katika masomo ya sayansi na hisabati, na masomo ya sanaa. Katika somo la sayansi uwiano wa Walimu kwa wanafunzi ni 1:90 na masomo ya Sanaa vitabu vya kiada uwiano ni 1:3. Pia katika baadhi ya shule za sekondari uwiano wa darasa kwa wanafunzi ni 1:70, Uongozi wa halmashauri unapigana kufikia mahitaji ya Sera mpya ya elimu kabla ya mwaka 2015. Kazi kubwa ya elimu ya sekondari ni:

- Kuimarisha na kupanua wigo wa mawazo, maarifa, ujuzi na kanuni zilizopatikana na maendeleo kwa elimu ya msingi.
- Kuongeza maendeleo zaidi na kuthamini umoja wa kitaifa, utambulisho na maadili, uadilifu binafsi, kuheshimu na utayari wa kufanya kazi, haki za binadamu, maadili ya kitamaduni na kimaadili, mila, desturi na majukumu ya uraia na wajibu.
- Kukuza maendeleo na uwezo wa lugha na matumizi bora ya ujuzi wa mawasiliano kwa lugha ya Kiswahili na angalau katika lugha moja ya kigeni.
- Kutoa fursa kwa upatikanaji wa elimu, ujuzi, mitazamo na uelewa au kuchaguliwa mashamba ya utafiti.
- Kuandaa wanafunzi kwa elimu ya juu, elimu ya ufundi na mafunzo ya kitaaluma.
- Kuondokana na kuingizwa akili na uwezo binafsi wa kufanya utafiti, kujiamini na kujitegemea kimaendeleo katika mipaka mipya ya sayansi na teknolojia, elimu ya kitaaluma na taaluma na ujuzi.
- Kuandaa wanafunzi kujiunga na ulimwengu wa kazi.

Elimu katika ngazi ya sekondari imeendelea kuboreshwa katika suala la majengo na vifaa vingine muhimu ili kujenga mazingira mazuri kwa wanafunzi kujifunza na walimu kufundisha. Uboreshaji katika elimu ya sekondari unaweza kuwa umeonekana kuongezeka kwa idadi ya madarasa katika Shule Kongwe za sekondari. Kuna ongezeko la shule za sekondari 2 zinazomilikiwa na umma kutoka shule za sekondari 8 katika mwaka 2011/2012 hadi shule 10 za sekondari katika mwaka 2016/2017. Aidha shule 1 ya sekondari imeongezeka kutoka shule 1 ya sekondari mwaka 2011/2012 hadi shule 2 za sekondari katika mwaka 2016/2017, ambayo inamilikiwa na taasisi binafsi / watu binafsi. Wilaya hii ina jumla ya walimu 383 na upungufu wa walimu 130.

Jumla ya idadi ya wanafunzi waliojiunga na elimu ya sekondari imeongezeka kutoka 3,026 mwaka 2011/2012 kwa 4651 katika 2016/2017 mtiririko kwa O-level na A-level. Pia idadi ya wanafunzi waliojiunga na kidato cha kwanza imeongezeka kutoka 1,267 mwaka 2011/2012 kwa 1,310 mwaka 2016/2017. Ongezeko la idadi ya wanafunzi waliojiunga kidato cha kwanza ni sawa na asilimia 68.2. Idadi ya wanafunzi waliojiunga kidato cha tano katika shule za umma na binafsi za sekondari imeongezeka sana kutoka 100 mwaka 2011/2012 hadi 500 mwaka 2016/2017.

Jedwali la 18: Uandikishaji kidato cha kwanza katika Shule za Umma na Binafsi sekondari kwa Jinsia mwaka 2011/12 na 2016/17

Umiliki	2011/12			2016/17		
	Wavulana	Wasichana	Jumla	Wavulana	Wasichana	Jumla
Shule za Sekondari za Umma	520	747	1,267	578	732	1,310
Shule za Sekondari za Binafsi	6	82	88	11	112	123
Jumla	526	839	1,355	2,341	844	1,433

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Elimu Sekondari, 2015

Jedwali la 19: Uandikishaji kidato cha tano katika Shule za Umma na Binafsi sekondari kwa jinsia mwaka 2012 na 2016

Umiliki	2012			2016		
	Wavulana	Wasichana	Jumla	Wavulana	Wasichana	Jumla
Shule za Sekondari za Umma	0	140	140	0	230	230
Shule za Sekondari za Binafsi	6	5	11	15	20	35
Jumla	6	145	161	15	250	265

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Elimu Sekondari, 2015

Ufaulu wa wanafunzi waliofanya mitihani ya kidato cha sita, kidato cha nne na cha pili hasa katika shule za sekondari za serikali umeongezeka katika kipindi cha mwaka 2013 hadi 2014, ambapo picha halisi juu ya ufaulu inaonekana kuongezeka kutoka 43% hadi 75% ikiwa ni matokeo ya utekelezaji wa mpango wa MATOKEO MAKUBWA SASA (BRN) katika elimu. Kumekuwa na ongezeko kwa idadi ya madarasa, madawati na vifaa vingine katika shule za sekondari katika kipindi cha miaka 5 kati ya mwaka 2011/2012 na 2015/2016. Idadi ya madarasa iliongezeka kutoka 102 mwaka 2011 hadi 113 mwaka 2016. Idadi ya maabara mwaka 2011 ilikuwa 0 lakini mwaka 2016 idadi iliongezeka na kuwa 30, nyumba za walimu mwaka 2011 zilikuwa 76 na mwaka 2016 idadi ya nyumba za walimu zilikuwa 82, idadi ya madawati mwaka 2011/12 ilikuwa 4185 na mwaka 2016 ilikuwa 4700 ambalo ni ongezeko la asilimia 13. Pia idadi ya hosteli katika shule za sekondari imekuwa ikiongezeka. Hali katika vituo vya shule binafsi za sekondari imeendelea kuboreka, kupatikana kwa vifaa vinavyohitajika katika shule binafsi za sekondari. Kwa mwaka 2016 mahitaji yameainishwa katika jedwali hapa chini.

Jedwali la 20: Hali ya Mahitaji ya Vifaa katika Shule za Sekondari za Umma wilayani mwaka 2015

Vifaa	2015			
	Mahitaji	Vilivyopo	Upungufu	% ya Upungufu
Vyumba vya Madarasa	138	113	25	18.1
Madawati	4651	4700	0	0
Maabara	30	30	0	0
Mabweni	68	21	47	30.8
Nyumba za walimu	389	82	307	78.9

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Elimu Sekondari, 2015

Jedwali la 21: Hali ya Mahitaji ya Vifaa katika Shule za Sekondari za Binafsi wilayani mwaka 2015

Vifaa	2015			
	Mahitaji	Vilivyopo	Upungufu	% ya Upungufu
Shule	*	2	1	25
Vyumba vya Madarasa	23	27	0	0
Madawati	700	700	0	0
Maktaba	8	4	2	25
Nyumba za walimu	31	11	20	64.5

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Elimu Sekondari, 2015

Hali ya sasa ni kuendelea kuboresha uwepo wa walimu wa sekondari. Takwimu zinaonyesha kuwa mwaka 2011/12 kulikuwa na takribani walimu 156 waliohitimu. Mwaka 2016 idadi ya walimu waliohitimu katika shule za umma za sekondari na shule za binafsi za sekondari imeongezeka. Kuna mabadiliko ya wazi katika idadi ya wanawake katika uandikishaji wa wanafunzi katika miaka ya hivi karibuni. Wanafunzi wa kike umeongezeka kutoka 40% mwaka 2011 hadi 65% mwaka 2015. Walimu 48 wa shule ya sekondari (maalumu katika masomo ya sayansi na hisabati) walipewa mafunzo juu ya mbinu mpya ya kufundisha. Ziara ya kufuatilia utekelezaji mchakato wa kufundishia na kujifunzia katika shule 10 za sekondari ilifanywa na timu ya elimu wilayani. Ufaulu wa wanafunzi katika mitihani yao (Mock na mtihani wa taifa) umeboreshwa - ikilinganishwa na miaka ya nyuma. Mfano mwaka 2011 ulikuwa 78%, mwaka 2012 ulikuwa 56%, mwaka 2013 ulikuwa 41% na mwaka 2014 ulikuwa 75% wakati ufaulu uliowekwa na BRN ulikuwa 60% mwaka 2013, 70% mwaka 2014 na 95% mwaka 2015. Mazingira ya kufundishia na kujifunzia yameboreshwa kwa shule 10 za sekondari kupitia ujenzi wa miundombinu ya shule kama vile madarasa 8, Mabweni 10, nyumba 6 Walimu, mashimo 8 Vyoo na Maabara 30 za masomo ya sayansi zimejengwa. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe imekamilisha agizo la Rais la ujenzi wa maabara ambapo maabara 29 zimejengwa katika shule za sekondari. Hivi sasa kuna maabara 30 (maabara 3 katika kila shule ya sekondari) na matumaini ni kwamba pamoja na maabara hizi wanafunzi watapata elimu yenye ubora wa juu na yenye ushindani.

Elimu ya sekondari inakabiliwa na matatizo mbalimbali:

- Uhaba wa miundombinu ya shule za sekondari kama vile nyumba za walimu, vyumba vya madarasa, kumbi za chakula, mashimo ya vyoo, Mabweni, Majengo ya utawala, Maktaba na Maduka.
- Upungufu wa Matumizi ya TEHAMA na teknolojia nyingine za kisasa katika shule ya sekondari kwa mfano kompyuta
- Upungufu wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia kama vile vitabu vya masomo ya sanaa vya kiada.
- Uhaba wa fedha katika shule za sekondari kutokana na kiasi cha ruzuku inayotolewa kuwa kidogo.
- Uhaba wa njia ya kuaminika ya usafiri katika ngazi ya shule.
- Uhaba wa walimu waliohitimu wa masomo ya sayansi na hisabati
- Ukosefu wa INSET kwa walimu wa masomo ya sanaa.
- Migogoro ya mipaka baina ya shule na wazawa mahali shule zilipo.
- Uhaba wa wahudumu wa maabara
- Ongezeko la walimu wasiokuwa na maadili (ukosefu wa walimu mahiri)
- Upungufu wa Mawasiliano kati ya Wazazi na Walimu. Suala moja muhimu katika kuboresha maendeleo ya wanafunzi kielimu ni mawasiliano kati ya wazazi na walimu na mwingiliano wa kijamii baina yao hupelekea ustawi wa kielimu. Wazazi walio wengi hawafuatilii maendeleo ya kitaaluma ya watoto wao, ambayo huwatatiza walimu katika kutunza watoto kutokana na kutokuwepo kwa ushirikiano kutoka kwa wazazi. Udhaifu wa wazazi kufuatilia maendeleo ya

wananfunzi ni miongoni mwa changamoto ambazo zinashawishi utendaji mbovu wa kitaaluma wa wanafunzi, hasa, katika shule za sekondari za kata ambazo ni shule za kutwa.

- Kuwepo kwa maambukizi ya VVU / UKIMWI kwa 2% ya Walimu wa shule za sekondari.
- Ukosefu wa uwajibikaji miongoni mwa walimu.
- Uhaba wa shule za sekondari za kiwango cha juu
- Uhaba wa vyuo / vyuo vya mafunzo ya ufundi stadi

2.2.9 Ujenzi

Idara ya ujenzi ni moja ya idara ya Halmashauri ambayo inakabiliana na ujenzi, ukarabati na matengenezo ya barabara na madaraja ndani ya mamlaka ya halmashauri. Pia idara ina wajibu wa kusimamia (wakati mwingine kubuni) ujenzi wa majengo yote ya umma na kusimamia matengenezo ya Magari ya Halmashauri. Idara ya kazi ina jukumu kubwa katika kukuza uchumi wa jamii. Miundombinu mizuri ya barabara ina jukumu kubwa katika kuboresha uchumi na kurahisisha usafiri wa mazao yanayozalishwa na jamii.

Hivi sasa, Halmashauri ina mtandao wa barabara wa kilometa 709.2, ambapo kilometa 96 ni barabara ya changarawe na kilometa 613 ni barabara za vumbi. Hizi ni barabara ambazo zinahudumiwa na halmashauri hadi sasa. Barabar hizi zinazopitika mwaka mzima ni kilometa 354 sawa na 49.9% ya mtandao wa barabara. Na nyingine kilometa 355.2 zinapitika tu katika msimu wa ukame. Halmashauri ina madaraja imara 45 ambayo yanapitika katika mtandao wote wa barabara. Kilometa 613 za barabara zote zinahitaji kuendelezwa japo kwa kiwango angalau cha changarawe, kilometa 40 za barabara za changarawe zinahitaji ukarabati mkubwa. Katika mtandao wa barabara za halmashauri hakuna barabara za lami.

Jedwali la 22: Ukarabati wa madaraja na barabara

Mwaka	Barabara za lami(km)	Barabara za changalawe (km)	Barabara za vumbi(km)	Madaraja(idadi)
2011-2013	0	21.3	333.6	5
2012- 2013	0	24	271.6	11
2013-2014	0	12	107.8	7
2014-2015	0	7.5	29	4
2015- 2016	0	30.5	79.5	1
Total Jumla	0	95.3	821.5	28

Chanzo: Halmashauri ya wilaya ya Njombe- Idara ya Kazi, 2015

Idara inaendelea kukarabati Magari ya halmashauri. Hivi sasa halmashauri ina magari 16 yanayofanya kazi na 7 mabovu. Idara ya ujenzi ina wafanyakazi 20 wa kada tofauti ikiwa ni pamoja na: Mhandisi wa ujenzi 1, Wataalamu wa vyuma, fundi msaidizi 1, mafundi mitambo 3, mafundi umeme 2, hakuna mtu wa michoro, dereva 8, katibu muhtasi 1, mtumishi wa ofisini 1, kwa ujumla halmashauri ina upungufu wa wafanyakazi 6 katika kada tofauti. Idara ina gari moja la kizamani (Land Cruiser Pickup) ambalo halitoshi kwa ajili ya kusimamia kazi za idara. Pia idara ina ofisi za kazi na idadi ya kutosha ya seti za kompyuta na vinakilishi kwa ajili ya kazi za ofisi.

Idara ya ujenzi imekuwa ikiimarisha barabara zilizopo kila mwaka. Fedha kwa ajili ya matengenezo ya barabara hupatikana kutoka serikali kuu kupitia mfuko wa barabara. Halmashauri pia inajitahidi kupata fedha kutoka kwa washirika mbalimbali wa maendeleo. Katika mwaka 2012/2013 halmashauri ilipata fedha kupitia Msaada wa chakula kutoka Japan na Washirika wake. Kiwango cha matengenezo ambayo halmashauri inafanya ni kiwango cha vumbi na changarawe, ambayo husababisha barabara kuhitajika kutunzwa kila mwaka. Hata hivyo, fedha hizo hazitoshi kuhudumia mtandao wa barabara zote. Idara imekuwa inagawa fedha hizo kwa kuzingatia vipaumbele na ukali wa uharibifu juu yake kwa wakati. Hata hivyo, katika mambo ya ndani ya halmashauri kuna barabara nyingi ambazo hazikuimarishwa na halmashauri ingawa zipo ndani ya mtandao wa barabara za halmashauri. Barabara hizi hufanyiwa matengenezo hafifu na jamii husika.

Idara, kama sehemu ya Halmashauri pia ilipata changamoto baada ya kugawanyikwa kwa halmashauri ya zamani ya wilaya ya Njombe ambayo ilifanyika kati ya mwaka 2012 na 2013, na kusababisha uanzishwaji wa halmashauri ya mji wa Makambako na Halmashauri ya Wilaya ya Wanging'ombe. Hii imesababisha upungufu wa uimarishaji wa mtandao wa barabara za halmashauri, vifaa na utendaji wa wafanyakazi. Idara inakabiliwa na baadhi ya matatizo katika utekelezaji wa majukumu yake: Hakuna fedha za kuhudumia mtandao wa barabara, uhaba wa vifaa vya usafiri kwa ajili ya kusimamia matengenezo ya barabara, wafanyakazi wachache, uhaba wa vifaa vya kazi, uwepo wa barabara zisizopatikana katika mtandao, ushiriki mdogo wa jamii katika kuhifadhi na kudumisha barabara na malori yanayozidisha mizigo ambayo kuharibu barabara za wilaya.

2.2.10 Afya

Afya bora ni muhimu kwa furaha ya binadamu na ustawi, pia hufanya mchango muhimu kwa maendeleo ya kiuchumi, kama wakazi wana afya njema huweza kuishi kwa muda mrefu, na kufanya shughuli za uzalishaji zaidi. Mambo mengi ushawishi hali ya afya na uwezo wa nchi kwa kutoa huduma bora za afya kwa watu wake. Idara ya afya inahusika na kuhakikisha afya na ustawi wa jamii kwa jamii katika halmashauri na inadumishwa wakati wote kwa njia ya utoaji wa huduma ubora, kupatikana huduma kwa bei nafuu. Idara ina wajibu wa kuhakikisha inatoa huduma bora kwa makundi ya wakazi, Wanawake wa umri wa kuzaa mtoto ambao ni 27,421, chini ya watoto miaka mitano ambao ni 13,767 na watoto wachanga ambao ni 3,495. Mpango wa Afya wa Halmashauri (CCHP) kwa mwaka wa fedha 2015/2016, uliandaliwa katika njia hiyo kushughulikia Sera, miongozo na malengo kuhusiana na Sera ya Taifa ya Afya (2007), Programu ya Msingi wa huduma za maendeleo ya Afya, Malengo ya Milenia, Maono ya Serikali 2025, Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini Tanzania, Masuala Muhimu ya Afya kitaifa (2000), Mzigo wa magonjwa kitaifa na ndani ya nchi na "Mpango wa Maendeleo wa Afya ya Msingi" (MMAM) mpango 2007-2017 na MATOKEO MAKUBWA SASA (BRN) kwa sekta ya afya. Vyanzo vyote vya fedha kwa sekta afya ikiwa ni pamoja na misaada ya kifedha au yote kwa pamoja vimezingatiwa.

Idara inalenga kuboresha afya na ustawi wa mfumo wa utoaji wa huduma za kijamii katika wilaya kwa kutumia rasilimali zilizopo kwa ufanisi na kwa usawa. Pia kuhakikisha kuwa huduma za afya zinapatikana kwa ubora mzuri na gharama nafuu. Aidha inatakiwa kuhakikisha kwamba watu binafsi na familia wanajengewa uwezo, hivyo kuwa na wajibu na kushiriki kikamilifu katika masuala ya afya zao na ustawi wa jamii. Halmashauri ina jumla ya vituo vya afya 27 ambapo kituo cha afya ni 1 na zahanati ni 26. Kati ya zahanati hizo, zahanati 3 zinamilikiwa na Asasi za Kiimani (FBOs) wakati zahanati 23 zinamilikiwa na Umma. Kuna nyumba 52 kwa ajili ya wafanyakazi wa afya. Kuna Zahanati 3, kituo 1 cha afya, kituo 1 cha uzazi na Afya ya Mtoto (RCH) na ma jengo yapo katika hatua mbalimbali za ujenzi.

Idadi ya watoa huduma za afya wa kada mbalimbali katika ngazi zote waliopo ni 275 wakati idadi ya wanaohitajika ni 405 ambayo hufanya pengo la wafanyakazi 130 sawa na 32%. Hata hivyo katika mwaka wa fedha 2014/15 Halmashauri ya Wilaya ya Njombe imepewa kibali cha ajira kwa kuajiri wafanyakazi 77 wa kada mbalimbali na hivyo mpaka sasa wafanyakazi 54 wameajiriwa. Kazi ya msingi idara ya afya ni pamoja na:

(i) Kazi ya Kuzuia

Katika utoaji wa huduma za afya kuna njia kadhaa na antijeni mbalimbali kwa ajili ya kuzuia magonjwa mbalimbali. Miongoni ni chanjo ambayo ina antijeni tofauti ambayo huzuia magonjwa mbalimbali kwa ajili ya binadamu/wanyama kuishi. Katika eneo hili chanjo juu ya kuzuia ilikuwa katika ngazi mbalimbali ambapo Kinga ya Matone (OPV3) ilikuwa ni 97%, Surua ilikuwa ni 86%, Uji (BCG) ilikuwa ni 99%, Mkamba na Pepopunda (DPTHeB) ilikuwa ni 98%, vitamini A imeongezeka kutoka 95% hadi 109% na TT ilikuwa ni 5.6%. Huduma nyingine za kinga zilifanyika kwa njia ya Elimu ya Afya kwa jamii kupitia vyombo vya habari, vipeperushi, mabango na vikao kadhaa kwa mabadiliko ya tabia.

(ii) Kazi Tiba

Katika uwanja wa matibabu kuna vitu mbalimbali hutumika kutibu / kuondokana na maambukizi ya binadamu au mnyama, matibabu hufanyika katika idara ya wagonjwa wa nje (OPD) na idara ya wagonjwa wa ndani (IPD). Usimamizi wa chanjo umeimarishwa kwa 90%, Aidha halmashauri imekamisha ujenzi wa zahanati 1 (Mambwe) ambayo ilianza rasmi kufanya kazi tangu Machi 2014. Hata hivyo ujenzi wa zahanati 3 (Lima, Upami na Igombola) upo katika hatua ya renta, na ujenzi wa wodi ya wazazi katika Kituo cha Afya Lupembe uko katika hatua ya awali na jengo la RCH Kidegembye zahanati ipo katika hatua ya renta pia.

Pamoja na mafanikio ambayo yaliyotajwa hapo juu, Halmashauri inakabiliwa na matatizo mbali mbali ya kiufanisi; matatizo ya afya ya msingi ni pamoja na; kasi ya vifo vya uzazi 97 / 100,000, juu ya kiwango kwa vifo vya watoto wa chini ya miaka mitano (1/1000), vifo vingi vya watoto wachanga kwa 2/1000, vifo vingi vya watoto wachanga kwa 3/1000, kiwango cha juu cha vifo kutokana na Malaria katika miaka yote kwa (30.2%), kiwango kikubwa cha magonjwa yanayotokana na kifua kikuu (3.2%), idadi kubwa ya matukio ya magonjwa yasiyo ya kuambukiza (NCD) (4%), kiwango kikubwa cha maambukizi ya virusi vya ukimwi (14.8%) imechangia kwa chanjo chini ya vituo vya uandalizi wa matibabu (CTC) huduma (8%), na matukio ya juu ya magonjwa ya zinaa (4.5%).

Jedwali la 23: Orodha ya magonjwa kumi ya juu kulingana na hali iliopo katika Halmashauri

Na.	Uchunguzi	Umri chini ya Miaka 5				Umri wa Miaka 5 na zaidi			
		Me	Ke	Jumla	% ya jumla ya wagonjwa wa nje	Me	Ke	Jumla	% ya jumla ya wagonjwa wa ndani
1	Malaria	574	593	1,167	18.9	1,098	1,282	2,380	21.0
2	Pneumonia	857	819	1,676	27.1	454	638	1,092	9.7
3	ARI	533	556	1,089	17.6	629	953	1,582	14.0
4	Minyo	343	453	796	12.9	646	1,022	1,668	14.8
5	Uchunguzi mwingine	0	0	0	0.0	922	1,054	1,976	17.5
6	Upasuaji wa dharura	123	369	492	8.0	657	333	990	8.8
7	Skin disease	161	121	282	4.6	226	270	496	4.4

8	Magonjwa ya kuhara	156	153	309	5.0	165	235	400	3.5
9	Ugonjwa wa sikio	190	175	365	5.9	114	143	257	2.3
10	Kutokwa uchafu sehemu za siri	0	0	0	0.0	90	365	455	4.0
Jumla		2,937	3,249	6,176	100	2937	3,239	11,296	100

Chanzo: Ripoti ya Kina ya Mpango wa Afya – Halmashauri ya wilaya ya Njombe, 2015

(iii) Kazi ya Ukarabati

Ukarabati ni tawi la dawa ambayo ina lengo la kuinua na kurejesha uwezo wa kazi na ubora wa maisha kwa wale walio na ulemavu wa kimwili au ulemavu. Sasa hakuna huduma kwa ajili ya ukarabati zinazotolewa katika wilaya ya Njombe. Kwa ujumla, idara ya afya kupitia vituo vyake vya afya imekuwa ikifanya mipango kadhaa ili kupunguza mzigo wa afya kwa jamii kwa kutumia rasilimali zilizopo. vifo vya wajawazito kupunguzwa kutoka 3 (140/100000) mwaka 2013 mpaka 2 (97/100.000) sawa na vifo vya watoto wachanga vilivyopungua kutoka 3/1000 kwa 2/1000, vifo vya watoto wachanga imepungua kutoka 5/1000 kwa 3/1000 na vifo vya watoto wa chini ya miaka mitano vimepungua kutoka 2/1000 mwaka 2013 kwa 1/1000 ilipofika mwishoni mwa Desemba 2014, chanjo ilikuwa kama ifuatavyo Matone 93%, Surua 86%, Uji 93%, DPT3 92% nyongeza ya Vitamini iliongezeka kutoka 95% hadi 109%, kutibu TB kiwango cha mafanikio iliongezeka kutoka 75% hadi 86%, Usimamizi wa chanjo umeimarishwa kwa 90%, Aidha halmashauri imemaliza ujenzi wa zahanati 1 (Matembwe) ambayo ilianza rasmi kufanya kazi mwezi Machi 2014.

Jedwali la 24: Eneo la kipaumbele na matatizo ya afya katika Wilaya

Na	Eneo la Kipaumbele	Matatizo ya Afya ya Kipaumbele
1	Mfumo wa usimamizi wa Madawa, vifaa vya matibabu , matibabu na vifaa vya uchunguzi	Uhaba wa dawa, vifaa vya matibabu, vifaa tiba na uchunguzi wa kiasi cha 41%
2	Afya za Wajawazito na watoto	Kiwango cha juu cha vifo vya wajawazito 97/100,000 Kiwango cha juu cha vifo vya watoto wachanga 2/1000 Kiwango cha juu cha vifo vya watoto chini ya miaka mitano 1/100
3	Kudhibiti magonjwa yanayoambukiza	Kiwango cha juu cha maambukizi ya VVU na UKIMWI (14.8%) Uwepo wa wagonjwa wengi wa Kifua kikuu kwa (3.2%) Matukio mengi ya Malaria miongoni mwa wagonjwa wa nje (30.2 %)
4	Kudhibiti Magonjwa yasiyoambukiza	Matukio mengi ya Magonjwa yasiyoambukiza (Ugonjwa wa kisukari , ugonjwa wa akili , jeraha na pumu kwa (4%)
5	Tiba na Huduma ya Magonjwa mengine ya kawaida ya kipaumbele katika Halmashauri	Matukio mengi ya hali ya midomo miongoni mwa watoto shule (67%) Matukio mengi ya Ugonjwa wa ngozi miongoni mwa wagonjwa wa nje (6.3%) Matukio mengi ya hali ya sikio miongoni mwa wagonjwa wa nje (3.3 %) Matukio mengi ya NTDs (onchocerciasis , kichocho, Helminthiasis miongoni mwa wagonjwa wa nje wanaohudhuria hospitali kwa 5%)
6	Afya ya mazingira na usafi	Upungufu wa Idadi ya vituo vya afya na uwezo wa kusimamia Afya ya mazingira na usafi wa mazingira kwa (28%)
7	Kuimarisha ustawi wa jamii na huduma ya hifadhi ya jamii	Upatikanaji mdogo wa huduma za Afya, Ustawi wa Jamii na ulinzi kwa ajili ya kundi la wanaoishi katika mazingira magumu kwa 10%
8	Kuimarisha rasilimali watu ili kuwa na uwezo mzuri wa usimamizi na uboreshaji wa afya	Uhaba wa ujuzi mchanganyiko wa wafanyakazi wa HRH na ustawi wa jamii katika ngazi zote za kwa 32%

9	Kuimarisha miundo ya mashirika na usimamizi wa taasisi katika ngazi zote	Miundo dhaifu ya mashirika na taasisi kwa 65% na uwezo mdogo wa usimamizi wa huduma za afya na ustawi wa jamii
10	Utayari kuhusu dharula na kukabiliana nazo	Uwezo mdogo wa vituo vya afya kusimamia dharura kwa 25%
11	Kuboresha Afya	Uelewa mdogo wa jamii juu ya mipango ya kinga na tiba 50%
12	Dawa za jadi na tiba mbadala	Idadi kubwa ya wagonjwa wenye matatizo ambao wamecheleweshwa kutokana na dawa za jadi na tiba mbadala kwa 70%

Halmashauri ya wilaya inakabiliwa na masuala mbalimbali ya msingi ambayo yanaathiri sekta ya afya:

- Ukosefu wa hospitali ya halmashauri
- Upungufu vifaa vya usafiri
- Kiwango kidogo cha mchango wa Mfuko wa Afya ya Jamii (CHF)
- Matumizi ya Kawaida nje ya dawa na vifaa tiba
- Upungufu wa wafanyakazi wenye ujuzi
- Uelewa mdogo wa jamii juu ya mipango ya kinga na tiba kwa 50%
- Kiwango kikubwa cha maambukizi ya VVU / UKIMWI ndani ya Halmashauri
- Kiwango kikubwa cha vifo vya wajawazito
- Usambazaji usio sawa wa vifaa vya afya
- Upungufu wa nyumba za watumishi wa Afya
- Kiwango kidogo cha uwezo wa vituo vya afya kusimamia dharura
- Kiwango kikubwa cha vifo vya watoto wachanga
- Matukio mengi ya wagonjwa wa Kifua Kikuu
- Matukio mengi ya Malaria miongoni mwa wagonjwa wa nje
- Muundo Dhaifu wa shirika na usimamizi uwezo wa kitaasisi kwa ajili ya huduma za afya na ustawi wa jamii
- Upungufu wa Idadi ya Vituo vya afya na uwezo wa kusimamia Afya na usafi wa mazingira
- Idadi kubwa ya wagonjwa na matatizo ambao wamecheleweshwa kutokana dawa za jadi na tiba mbadala
- Kiwango kidogo cha upatikanaji wa huduma za afya, ustawi wa jamii na ulinzi kwa makundi ya wanyonge kwa 10%
- Upungufu wa ujuzi mchanganyiko wafanyakazi wa HRH na ustawi wa jamii katika ngazi zote za kuhusu 32%

2.2.11 Maji

Maji ni rasilimali ya pamoja ya msingi kwa maisha na katika kuendeleza mazingira na ina jukumu kuu katika maendeleo ya kijamii na kiuchumi. Inagusa nyanja zote za maisha ikiwa ni pamoja na majumbani, kilimo, ufugaji, uvuvi, wanyamapori, viwanda, nishati, burudani na shughuli nyingine za kijamii na kiuchumi. Idara ya maji ni miongoni mwa idara mbalimbali za halmashauri ya wilaya ya Njombe yenye majukumu ya kuhakikisha jamii inapata maji safi na salama, ya kutosha, na kwa gharama nafuu ikiwa ni pamoja na kupata huduma za maji karibu na nyumba zao. majukumu makuu ya idara ya Maji ni:

- Kutoa huduma ya ushauri juu ya matumizi ya maji kwa ajili ya uratibu wa shughuli zote zinazohusiana na maji.
- Kuwawezesha, kuratibu, uundaji na uanzishwaji wa kikundi cha Watumiaji wa jamii (COWSOs).

- Kufanya tathmini, kubuni hesabu kwa ajili ya maandalizi ya bajeti na kujenga miradi ya maji.
- Maandalizi ya ripoti mbalimbali (wiki, kila mwezi, robo na Kila mwaka).
- Ufuatiliaji, na kufanya tathmini ya miradi ya maji iliyokamilika.
- Kusaidia jumuiya kushiriki kikamilifu katika kupanga, ujenzi, uendeshaji, matengenezo na usimamizi wa jamii kwa kuzingatia upatikanaji wa maji ili kuwawezesha kutafuta fedha kutoka kwa wafadhili.
- Kushirikisha jamii katika kutunza baadhi ya shughuli kama vile kazi ya utafiti kwa lengo la kuleta hisia ya umiliki.
- Kutoa mafunzo kwa vijiji juu ya uendeshaji na matengenezo ya mifumo ya maji.
- Kuhifadhi vyanzo vya maji na kuboresha huduma za maji zilizopo katika mitaa.
- Kuchukua mtiririko wa maji katika vyanzo na kuchambua takwimu zilizokusanywa kutoka vyanzo vya maji.

Kiutumishi idara ina wafanyakazi (14), ofisi ya miundombinu na vifaa vya usafiri kwa utekelezaji wa shughuli za kila siku. Pia idara ya maji inafanya kazi karibu zaidi na vyama 31 vya watumiaji wa maji na Jumuiya 14 za maji zinayomilikiwa na Mashirika yaliyosajiliwa rasmi ya Ugavi wa Maji (COWSO). Idara ya maji inatekeleza Programu ya Sekta ya Maji (WSDP) chini ya Programu ya Usambazaji maji vijijini na Usafi (RWSSP).

Sera inahitaji kuwa upatikanaji wa maji safi na salama kwa jamii uwe wa uhakika kwa umbali usiozidi mita 400 kwa kutembea na kituo kimoja kiweze kuhudumia watu wasiozidi 250. Pia sera inasisitiza uundwaji na usajili wa vyama vya watumiaji wa maji (COWSOs) kwa jamii kama vyombo vinavyojitegemea vilivyosajiliwa chini ya sheria ya maji namba 12 sehemu ya VIII ya mwaka 2009 kutoa huduma za maji katika maeneo ya uendeshaji. Kamati ya maji inahusika kusimamia utoaji wa huduma ya maji katika kijiji.

Kuna miradi 65 ya maji iliyojengwa kwa kutumia teknolojia mbalimbali kama vile miradi (11) ya Maporomoko ya maji, miradi (6) ya pampu za kusukuma na mikono, pampu (4) za dizeli, pampu (3) za umeme, miradi (3) ya magurudumu ya Maji, gurudumu (1) la upepo, visima (33) vyenye kina kifupi na visima (2) vyenye kina kirefu. Kwa sasa idadi ya watu wanaopata maji safi na salama katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni 45,705 kati ya watu 85747 wa Halmashauri ya Wilaya ambayo ni sawa na 53.3% ya idadi ya watu wote katika halmashauri.

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina vyanzo mbalimbali vya maji ambayo ni: chemchem, vijito, mito, visima (kina kirefu na kifupi), bwawa na maji ya mvua. Jumla ya idadi ya vyanzo vya maji ni 977 ambapo vyanzo 652 ni hifadhi na vinalindwa. Wilaya inakabiliwa na matatizo katika sekta ya maji ambayo ni pamoja na:

- Utayari na uelewa mdogo wa jamii juu ya uchangiaji wa mfuko wa maji kwa uendeshaji na matengenezo ya miradi yao ya maji.
- Ukosefu wa fedha za kutosha kutoka wizara ya maji kwa ajili ya kutekeleza miradi mipya ya maji kama ilivyo kwenye bajeti.
- Uharibifu wa vyanzo vya maji unaosababishwa na shughuli za binadamu na mabadiliko ya asili ya hali ya hewa ambao huathiri miradi mingi iliyopo hasa ile iliyopangwa.
- Kuwepo kwa vyama vya watumiaji wa maji visivyokuwa na dhamira ya kweli ambavyo husababisha kushindwa kwa uendeshaji na matengenezo ya miradi ya maji.
- Uhaba wa Fedha kwa ajili ya uundaji na usajili wa vyama vya Watumiaji maji (COWSOs) ambao husababisha halmashauri kuwa na vijiji vichache vyenye vyama vya Watumiaji maji waliosajiliwa

- Ni vijiji vichache vimeunda na kusajili vyama vya watumiaji maji (COWSOs).
- Upungufu fedha za uendeshaji na matengenezo, na ujenzi wa miradi ya maji ya muda mfupi na mrefu.
- Idadi kubwa ya jamii kutofikiwa na huduma za maji safi na salama.
- Uwepo wa magonjwa yanayosababishwa na uhaba wa maji safi na salama.
- Dhana kwamba ugavi wa maji bado ni huduma ya bure na wazo kwamba Serikali ina Wafadhili itaendelea kutoa huduma bure bila malipo kwa Jumuiya unazuia juhudi za binafsi juu ya kuchangia gharama za miradi ya maji.

2.2.12 Fedha na Biashara

Fedha na biashara imegawanywa katika idara mbili ambazo ni pamoja na: Fedha na, Biashara na shughuli za masoko. Idara ya fedha inatarajiwa kufanya shughuli za kuhudumia idara mbalimbali na kuhakikisha usimamizi wa fedha na kusaidia katika kufanya maamuzi ya kimkakati. Idara ya fedha ina wajibu wa kusimamia shughuli zote za kiuhasibu ndani ya halmashauri. Hii ni pamoja na kufuatilia shughuli zote na usimamizi wa utoaji wa taarifa za serikali ambazo zimetokana na kuandaa taarifa za fedha na mkaguzi wa mahesabu wanaohusika kwa madhumuni ya uhakiki. Idara ya fedha pia ina wajibu wa kusimamia mtiririko wa fedha za halmashauri na kuhakikisha fedha za kutosha zinapatikana ili kukidhi malipo. Pia, idara ya fedha inafanya kazi ya kutabiri na kuandaa bajeti kwa kushirikiana na idara ya mipango, na kutoa taarifa ya maendeleo kwa mwaka mzima. Taarifa hii inaweza kutumika kupanga viwango vya wafanyakazi na manunuzi ya mali.

Halmashauri inatekeleza kwa kikamilifu wa sera ya Taifa ya biashara, sera ya maendeleo endelevu ya viwanda vidogo na vya kati, kwa kutambua mchango wa sekta ya viwanda vya kati na vidogo kwa uchumi wa wilaya kupitia kodi mbalimbali za mali, ushuru wa huduma, leseni na mabango. Bajeti na uhasibu vinafanywa kwa kutumia mifumo mbalimbali ikiwa ni pamoja na PLANREP na EPICOR ingawa kuna baadhi ya changamoto katika mtandao na uzalishaji wa taarifa mbalimbali kutoka katika mifumo hiyo.

Katika kutekeleza majukumu yake, idara ina shughuli za msingi ambazo zinaelekezwa katika kutimiza lengo la halmashauri na mafanikio ya dira yake. kazi za msingi ni pamoja na zifuatazo:

- Kutoa ushauri kwa Halmashauri juu ya masuala yote ya kifedha
- Maandalizi ya bajeti ya mwaka ya mapato na matumizi kwa kushirikiana na Afisa Mipango na wakuu wengine wa idara
- Kudumisha mfumo wenye tija wa kiuhasibu na kusaidia kutunza rekodi zote za kiuhasibu
- Maandalizi ya mara kwa mara ya taarifa kwa halmashauri juu ya maendeleo ya matumizi halisi na mapato ikilinganishwa na bajeti, na kutoa mapendekezo juu ya kusawazisha viwango vya mapato na matumizi.
- Maandalizi ya ripoti kuhusu taarifa za fedha kwa ajili ya madiwani.
- Kuhakikisha mfumo mzuri wa udhibiti wa ndani unaendeshwa ikiwa ni pamoja na marekebisho ya taratibu za kifedha
- Kuwasilisha katika Kamati ya Fedha taratibu za fedha kwa ajili ya idhini yao, na kuzisambaza kwa wakuu wa idara
- Kulinda mali za halmashauri na masuala yote ya usimamizi wa fedha kwa ajili ya halmashauri, ikiwa ni pamoja na mpangilio sahihi kwa wafanyakazi na usimamizi wa fedha.
- Uratibu, utekelezaji na tathmini ya sera na mikakati kwa ajili ya biashara, maendeleo ya masoko na uendelezaji wa biashara ndogo na za Kati (SMEs)

- Ufuatiliaji na tathmini ya utendaji wa biashara, sekta ya masoko madogo na makubwa, na tasisi zinazotoa msaada wa kibiashara
- Ukusanyaji, uchambuzi na usambazaji wa taarifa za biashara, masoko na kutoa maelezo kuhusu uanzishwaji wa viwanda, biashara na masoko;
- Kukuza uwekezaji wa ndani na nje, kukuza huduma za msaada wa kibiashara na kuongeza thamani na usimamizi wa mavuno kwa ajili ya kuimarisha ushindani baina ya umma na binafsi katika sekta ya viwanda, biashara na masoko;
- Maendeleo na kukuza biashara ya ndani na kimataifa
- Kuwezesha uanzishwaji wa makampuni ya biashara ya viwanda katika maeneo ya vijijini ili kuongeza thamani ya mazao ya kilimo

Hali za watumishi hutofautiana kwa kiasi kikubwa kutokana na sifa za kielimu kati ya wafanyakazi. Jumla ya idadi ya wahasibu ni 17 kati ya hao wafanyakazi 11 ni wahasibu na wafanyakazi 6 ni wahasibu wasaidizi..

(i) Ukusanyaji wa Mapato kutokana na Vyanzo vya ndani

Ukusanyaji kodi katika serikali za mitaa ni jukumu la wafanyakazi wa halmashauri na hii ni tofauti kabisa na serikali kuu. Katika halmashauri za wilaya, hii imepangwa katika ngazi tatu, yaani makao makuu ya Halmashauri, Kata na Vijiji. Katika makao makuu ya halmashauri jukumu la ukusanyaji wa kodi liko mikononi mwa hazina ya halmashauri, ikiongozwa na Mweka Hazina. Katika ngazi za kata, jukumu liko mikononi mwa ofisi ya Afisa Mtendaji wa Kata (watendaji wa kata). Watendaji wa kata pia Hushughulikia masuala ya maendeleo na kazi za sheria katika ngazi hiyo. Katika ngazi ya kijiji, jukumu liko mikononi mwa ofisi ya afisa mtendaji wa kijiji (VEO). Afisa Mtendaji wa Kijiji anawajibika kwa kusimamia shughuli za kijiji kimaendeleo ili kudumisha sheria na utulivu.

Mwenendo wa ukusanyaji wa mapato kutoka vyanzo vya ndani umekuwa ukipungua kutoka 2011/12 hadi 2013/14 kutokana na mgawanyo wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe rasmi katika wilaya nyingine tatu ikiwa ni pamoja na Wanging'ombe, Makambako na Njombe baada ya mgawanyiko. Hii inaathiri vyanzo vya mapato vya ndani kutokana na mabadiliko ya maeneo ya Utawala. Kutoka mwaka 2013/2014 hadi 2014/2015, kulikuwa na ongezeko la makadirio na mapato halisi yaliyokusanywa kama matokeo ya vyanzo vipya vya mapato ambayo yalikuwa yanapatikana. Kwa hali hii halmashauri ina jukumu la kuongeza vyanzo zaidi vya mapato ili kutekeleza malengo zaidi kama ilivyopangwa.

Jedwali la 25: Makadirio dhidi mapato halisi yaliyokusanywa tangu 2011-2015

Mwaka	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Makadirio	1,626,795,000	1,329,248,576	844,371,105	943,344,463
Makusanyo halisi	1,618,479,669	1,424,182,412	386,042,695	650,158,556

Chanzo: Halmashauri ya wilaya ya Njombe – Idara ya Biashara na Fedha

Katika matumizi mwenendo wa gharama mbalimbali unaonyesha kwamba fedha iliyotolewa kutoka Serikali Kuu na vyanzo vya ndani mwaka 2011-2015 umepungua mwaka baada ya mwaka, hii ni kutokana mgawanyo wa maeneo ya utawala na kuwa Halmashauri ya wilaya ya Njombe, Halmashauri ya mji wa Makambako na Halmashauri ya wilaya ya Wanging'ombe.

Jedwali la 26: Makadirio dhidi matumizi halisi 2011-2015

Mwaka	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Makadirio	26,997,678,513	35,415,969,531	36,372,511,290	19,386,053,718
Matumizi halisi	22,345,005,352	33,647,740,984	30,030,069,315	15,272,331,888

Chanzo: Halmashauri ya wilaya ya Njombe – Idara ya Biashara na Fedha, 2015

(i) Hoja za Ukaguzi na Ukaguzi wa Ndani

Kwa siku za nyuma miaka mitano mfululizo, halmashauri imekuwa ikipata hati safi juu ya taarifa za fedha, hii ni kutokana na uwazi na uwajibikaji katika maandalizi ya taarifa za fedha. Pia hii ina maana kwamba maswali mengi ya ndani na nje yaliyoulizwa kwa halmashauri yalijibiwa kikamilifu. Halmashauri huandaa, taarifa za fedha na kusambaza kwa umma kupitia mikutano iliyoandaliwa na halmashauri, ikiwa ni pamoja na mikutano ya halmashauri, kata na mikutano ya vijiji. Pia magazeti na mbao za matangazo katika makao makuu ya kata na halmashauri zinatunika kuwajulisha wananchi. Hizi sababu zinazoashiria ufanisi wa njia za usambazaji wa habari ili kuufikia umma.

(iii) Biashara na Uendeshaji wa Masoko

Halmashauri ya Wilaya ina jumla ya viwanda 78 kuanzia vikubwa, kati na vidogo. Kimoja kikubwa ni cha sekta ya usindikaji chai na kipo Lupembe, viwanda vitatu vya kati vipo katika kata za Matembwe na Ninga viwanda 77 ni vya kusaga na vinasambaza kwa kata zote za halmashauri ya wilaya. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina karibu wafanyabiashara 971 ambao ni wakazi katika kata 12 ambapo halmashauri inategemea kwa kiasi kikubwa mapato yaliyokusanywa kutoka kata hizo ili kuendesha shughuli zake za kila siku. Kata hizo zenye wafanyabiashara hao ni pamoja na: Mtwango 257, Ninga 33, Ikuna 163, Idamba 30, Lupembe 77, Igongolo 33, Kichiwa 50, Kidegembye 71, Matembwe 105, Ikondo 63, Mfriga 25 na Ukalawa 64. Mbali na mapato halmashauri imeweza kutoa leseni za biashara na uendeshaji wa masoko kutegemea mapato kutoka vyanzo vingine ambavyo ni pamoja na: ardhi, majengo, matangazo mabango, masoko, bidhaa za kilimo kama vile mbao, mahindi, maharage, chai; mazao ya mifugo ikiwa ni pamoja na ukaguzi wa nyama; ushuru kutoka bia za ndani na nje na hatimaye tozo kutoka nyumba za kulala wageni.

Hata hivyo, zoezi la ukusanyaji wa mapato kutoka vyanzo hivyo vilivyotajwa kunafanyika kwa kushirikiana na Maafisa Watendaji wa Kata ambao hukusanya mapato kwa halmashauri ya Wilaya mara mbili kwa mwezi katikati na mwishoni mwa kila mwezi. Kati ya shilingi 1,455,956,313.17 inakadiriwa hukusanywa kutoka vyanzo vyote vya mapato vilivyotajwa katika mwaka wa fedha 2015/2016. Hadi Novemba mwaka 2015, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe imekusanya shilingi 347,154,130.53 sawa na 23.84% kutoka vyanzo vyake.

Jumla ya wafanyabiashara rasmishwa ni 971, wafanyabiashara 450 waliorasimishwa sawa na 46.34% walipewa leseni za biashara hadi kufikia Novemba 2015. Kuhusiana na Viwanda vijijini, halmashauri ya wilaya ya Njombe kupitia biashara na kitengo cha uendeshaji masoko imewezesha kuanzishwa kwa viwanda /vituo vya biashara katika ngazi za kata na vijiji kama vile ya sekta ya usindikaji wa chai Lupembe, usindikaji wa mbao Matembwe, na sekta ya usindikaji nanasi Madeke; na kuimarishwa kwa huduma za ugani kwa lengo la kukuza maendeleo ya viwanda kupitia viwanda vidogovidogo na vya kati.

Pia uwepo wa masoko ya uhakika, kitengo cha biashara na uendeshaji wa masoko kimekuza mahusiano ya kibiashara baina ya wafanyabiashara wakubwa na wadogo, uundaji wa mfumo wa kibiashara kupitia ushirika na mwisho kuwezesha viwanda vidogovidogo na vya kati kushiriki katika masoko ya ndani na ya kimataifa kupitia maonyesho ya bisahara kamavile wazalijaji wa nanasi huko Madeke. Mafunzo ya

biashara kwa wafanyabishara yamekuwa yakitolewa kupitia uwezesaji wa programu ya uanzishwaji na uendelezwaji wa viwanda.

Mchango wa shughuli za biashara na masoko kwa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe unamulikwa katika maeneo yafuatayo ambayo ni pamoja na:

- Kuboresha mapato ya kaya na kupunguza umaskini kupitia matumizi endelevu ya mazao ya misitu kama vile mbao ambazo huuzwa katika maeneo maalumu huko matembwe, Ikuna, Mtwango na Kidegembye.
- Kuongezeka kwa mapato ya halmashauri kutokana na leseni za biashara na vyanzo vingine vya mapato ambavyo ni biashara na uendeshaji wa kitengo cha masoko.
- Kutoa elimu ya biashara kwa wafanyabiashara juu ya jinsi ya kuzingatia sheria na kanuni za biashara.

Pamoja na mafanikio yaliyobainishwa, Idara ya fedha na biashara pia inakwamishwa na masuala mbalimbali ikiwa ni pamoja na:

- Kucheleweshwa kwa fedha kutoka Serikali Kuu na Wafadhili
- Uchache wa vyanzo vya makusanyo ya mapato
- Kukosekana kwa utulivu wa kimtandao wa mfumo wa uhasibu (EPICOR)
- Kutokutosheleza kwa fedha zinazotolewa kwa Serikali za Mitaa
- Ukosefu wa elimu kwa wakusanyaji mapato katika ngazi ya kata na kijiji
- Kupotea kwa nguvu kazi miongoni mwa wafanyakazi wa idara kutokana na magonjwa ya VVU/UKIMWI
- Ukosefu wa nyenzo za kufanya kazi hususani katika sehemu ya mapato kama vile Idara haina gari kwa ajili ya kufuatilia na kusimamia shughuli za mapato
- Kutokuwa na ripoti za uhakika juu ya mali zote zisizohamishika kutokana na mgawanyo wa halmashauri hizi tatu ambazo ni Njombe, Wanging'ombe na Makambako
- Kutokuridhisha kwa maeneo ya kufanyia kazi kama vile jengo la Idara ni chakavu sana kiasi kwamba vyumba vinavyotumika kama ofisi si vya kuaminika.
- Upungufu wa nyenzo za kufanyia kazi kama vile magari na ukosefu kompyuta ya ofisi, Kinakilishi, mashine ya kurudufu na "Scanner".
- Mapungufu katika uratibu, utekelezaji na kufanyika kwa tathmini ya sera na mikakati kwa ajili ya biashara, maendeleo ya masoko na uendelezaji biashara ndogondogo na za kati unaosababishwa na upungufu wa bajeti
- Upungufu wa ufuatiliaji na tathmini ya utendaji wa biashara, na sekta ya masoko, viwanda na taasisi za misaada ya kibiashara.
- Walipa kodi hawazingatii sheria za kulipa kodi hali ambayo inasababisha ukusanyaji wa mapato kuwa mgumu
- Upungufu wa kuhamasisha uwekezaji wa ndani na nje, Huduma za msaada wa biashara na kuongeza thamani na usimamizi wa baada ya mavuno kwa ajili ya kuimarisha ushindani kati ya umma na watu binafsi katika sekta ya viwanda, biashara na masoko.
- Upungufu wa msaada kutoka kwa Maafisa Watendaji wa Kata ambao kwa kushirikiana na Maafisa Biashara wa Wilaya hukusanya mapato ya halmashauri.
- Upungufu wa masoko ya hakika kwa mazao ya kilimo.

2.2.13 Ukaguzi wa Ndani

Kitengo cha ukaguzi wa Ndani katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kilianzishwa chini ya kifungu cha 45 (1) cha Sheria ya Fedha namba 9 ya mwaka 1982 katika Serikali za Mitaa (iliyorekebisha, 2000), Sehemu ya 13-14 ya Randama ya Fedha ya mwaka 2009 katika Serikali za Mitaa, muongozo wa ukaguzi wa Ndani wa Serikali za Mitaa wa mwaka 2012 pamoja na maagizo mengine (vitabu vya mkaguzi wa ndani, Utendaji wa Kitaalam wa Mfumo wa Kimataifa) zinazotolewa na Mkaguzi Mkuu wa Ndani (Wizara ya Fedha) Mkaguzi wa Mamlaka ya Serikali za Mitaa ambaye yeye huajiriwa kwa lengo la kufanya kazi hiyo. Jukumu la msingi la kitengo cha ukaguzi wa Ndani ni kufanya tathmini ya jumla ya udhibiti wa ndani, ambayo huchunguza na kutathmini ufanisi na utoshelevu wa udhibiti katika taasisi zote za fedha na akaunti. Uwepo wa udhibiti wa ndani, unachangia utekelezaji unaofaa, na matumizi sahihi ya rasilimali za umma.

Ukaguzi wa ndani ni kitengo kinachojitegemea chenye lengo la kutoa ushauri wa kiutendaji ambao unaongozwa na falsafa ya kuongeza thamani ya kuboresha kazi za Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Unasaidia halmashauri katika kufanikisha malengo na kufuata utaratibu uliopangwa katika kutathmini na kuboresha ufanisi wa michakato ya usimamizi na kudhibiti hatari yoyote ya kiutawala katika halmashauri. Kwa mujibu wa kifungu cha 14 kifungu kidogo cha 1 mpaka 10, vya Randama ya Fedha katika Serikali za Mitaa ya mwaka 2009, zifuatazo ni kazi za msingi za kitengo cha ukaguzi wa ndani:

- Mkaguzi wa ndani kwa kushirikiana na mhasibu atandaa mpango kazi wa mwaka kwa ajili ya kitengo cha ukaguzi wa ndani na nakala itapelekwa ofisi ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, Waziri mwenye dhamana ya Serikali za Mitaa na Kamishina wa Mkoa si zaidi ya tarehe 15 Julai ya mwaka
- Mkaguzi ataandaa mpango kazi wa Ukaguzi wa Ndani kwa mwaka mzima na kuwasilisha kwa Kamati ya Ukaguzi na Afisa Masuuli kwa ajili ya kupata kibali au kuthibitishwa.
- Mkaguzi wa ndani hatafanya ukaguzi au uchunguzi bila mpango wa ukaguzi ulio katika maandishi.
- Mkaguzi wa ndani atahakiki uhalali na matumizi ya uhasibu, udhibiti wa fedha na uendeshaji hasa katika:
 - (a) Kupitia na kutoa taarifa juu ya udhibiti sahihi wa kupokea, kutunza na matumizi ya rasilimali zote za fedha za halmashauri;
 - (b) Kupitia na kutoa taarifa juu ya kufuata utaratibu wa fedha na utendaji vilivyowekwa na kuandikwa kisheria, utendaji mzuri wa kiuhasibu kama inavyoelezwa na Waziri mara kwa mara ili kuhakikisha matumizi sahihi ya fedha
 - (c) Kupitia na kutoa taarifa juu ya uainishaji sahihi na ugawaji wa Hesabu za mapato na matumizi.
 - (d) Kupitia na kutoa taarifa juu ya uwepo wa takwimu sahihi za kifedha na uendeshaji ili kuruhusu kutayarisha taarifa za fedha na taarifa nyingine sahihi.
 - (e) Kupitia na kutoa taarifa juu ya mifumo iliyopo ambayo hutumiwa kwa ajili ya kulinda mali.
- Mkaguzi wa ndani atatunza kumbukumbu za kazi iliyofanywa zikionyesha tarehe ya kazi za nje, tarehe ya kutoa taarifa za mwisho na tarehe ya kutoa majibu ya maswali yaliyoulizwa na kuonyesha mapendekezo ya ufuatiliaji wa shughuli. Pia Kumbukumbu hizi zinapaswa kupelekwa kwa Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali.
- Mkaguzi wa ndani ataandaa na kuwasilisha taarifa zikiwa na tarehe moja kwa moja kwa Afisa Masuuli kwa ajili ya hatua na kuzipeleka kwenye Kamati ya Fedha. Afisa Masuuli atatuma nakala ya taarifa hizo kwa Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, Katibu Mkuu

Wizara inayohusika na Serikali za Mitaa na Afisa Tawala wa Mkoa (RAS) ndani ya siku 15 za kazi kutoka tarehe ya kupokea taarifa hiyo.

- Mkaguzi wa ndani ataandaa na kuwasilisha ripoti mbili kwa Afisa Masuuli:
 - Ripoti ya robo mwaka itatakiwa kuwasilishwa kwa Afisa Masuuli ndani ya siku 15 baada ya mwisho wa robo mwaka: na
 - Ripoti ya mwaka iwe imewasilishwa kwa Afisa Masuuli ndani ya siku 15 baada ya mwisho wa mwaka.
- Baada ya ripoti ya Ukaguzi kuandaliwa na kutiwa saina na mkaguzi wa ndani itawasilishwa kwa Afisa Masuuli, nakala ya taarifa itatumwa kwa Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, Katibu Mkuu wa wizara inayohusika na Serikali za Mitaa na Katibu Tawala wa Mkoa (RAS) zikiambatanishwa na barua.
- Mkaguzi wa ndani hatatoa au hapaswi kutoa taarifa kwa mtu ambaye hana haki ya kupata taarifa.
- Mkaguzi wa ndani daima atapaswa kutekeleza majukumu yake ya kikazi kwa weledi na maoni yoyote, atakayoyatoa yawe yanayotokana na uchunguzi wa kina na ya kweli, rasmi na mahali muafaka, kushindwa kuzingatia maadili ya kitaaluma mkaguzi yeye binafsi atawajibika kwa ripoti atakayoitoa.

Kitengo kimeweza kuandaa ripoti zote robo mwaka na mipango ya ukaguzi wa mwaka na kupitishwa kwa mamlaka ya juu kwa mtiririko ambao ni Ofisi kuu ya Ukaguzi, Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, Mkaguzi Mkuu wa Ndani na Katibu Tawala wa Mkoa. Taarifa moja ya ukaguzi inahitajika kuwa tayari kwa kila robo mwaka, ambayo inafanya jumla ya ripoti nne katika kila mwaka wa fedha. Kwa hiyo, kwa miaka mitano mfululizo kutoka 2009/2010 hadi 2013/2014 ripoti 20 zilikuwa tayari kwa kila mwaka wa fedha. Kitengo cha ukaguzi wa ndani wanatakiwa kuandaa mpango mmoja wa ukaguzi wa ndani, kwa mfululizo wa miaka mitano ya fedha. Kitengo kinatakiwa kusimamia, kuandaa na kuwasilisha kwa mamlaka ya juu kwa kufuata mtiririko.

Kitengo kimeweza kuandaa mpango wa ukaguzi wa ndani na kuwasilishwa na kupitishwa na Afisa Masuuli na kamati ya ukaguzi. Kitengo cha Ukaguzi wa Ndani kinapaswa kuandaa mpango wa ukaguzi mmoja kila mwaka kwa kuzingatia mpango kila mwaka wa fedha, mipango mitano ya ukaguzi kwa miaka mitano ya fedha 2009/2010 hadi 2013/2014 ilikuwa tayari na kuwasilishwa kwa kufuata mtiririko kwa mamlaka husika (Ofisi ya Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, Katibu Tawala wa Mkoa). Kitengo kinajihusisha na kinatekeleza kazi ya msingi, ambayo ni kuandaa mpango wa ukaguzi kabla ya kufanya ukaguzi au uchunguzi. Kila mwaka wa fedha kitengo kimeweza kuandaa mipango minne ya ukaguzi ambayo hufanya jumla ya mipango ishirini ya ukaguzi ndani ya miaka mitano ya fedha mfululizo tangu 2009/2010 hadi 2013/2014 na huu ni mchakato endelevu. Kitengo kinatathmini uhalali na matumizi ya fedha katika udhibiti wa fedha na utendaji. Hii imepimwa kufuatia kupatikana kwa ripoti zisizoridhisha kutoka mkaguzi wa nje wa mahesabu na halmashauri imeweza kupata ripoti kutoka kwa wakaguzi wasio na ujuzi kwa miaka mitano ya fedha mfululizo tangu 2009/2010 hadi 2013/2014 hii ni kutokana na umahili wa udhibiti wa ndani. Ukaguzi wa kazi daima ni kumbukumbu. Kitengo cha Ukaguzi wa Ndani kwa kila ukaguzi uliofanywa wanatakiwa kuandaa kazi ya ukaguzi uliofanyika na kuhakikisha inapatikana kwa ajili ya kumbukumbu. Kitengo hiki katika halmashauri kinaandaa mipango kazi minne katika kila mwaka wa fedha ambayo imegawanywa katika msingi wa robo mwaka. Kwa hiyo kitengo hiki katika halmashauri kimeweza kuandaa mipango kazi ya ukaguzi kumi na mbili kwa miaka mitatu mfululizo ya fedha (2011/2012 hadi 2013/2014).

Kimuundo kitengo kinatakiwa kuwa na Wakaguzi wanne (4) wa hesabu. Nguvu kazi iliyopo ni ya watu wawili tu hivyo kuna uhaba wa wakaguzi wawili katika halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Hii hupelekea ugumu katika utekelezaji wa majukumu muhimu ya kitengo hiki. Uchunguzi umefanyika kwa muendelezo juu ya mifumo ya fedha na uhasibu ambayo imekuwa ikiratibiwa na kuweza kupitia taarifa za fedha za Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Kitengo kimeweza kuandaa ripoti tano za fedha katika miaka mitano mfululizo kwa mwaka wa fedha 2009/2010 hadi 2013/2014. Kupatikana kwa maoni yasiyoridhisha katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kufuatia ukaguzi wa fedha wa kiutendaji uliofanywa na Mdhambi na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali umetoa hati isiyoridhisha kwa miaka mitano mfululizo. Ukaguzi wa ndani unakabiliwa na matatizo mbalimbali ambayo yanaathiri utendaji:

- Uhaba wa fedha kwa ajili ya kudhamini shughuli za kila siku za Bodi ya Wakurugenzi, ukaguzi wa taasisi za ngazi ya chini haujawahi kufanyika wakati miradi michache haikutembelewa kuthibitisha thamani ya fedha.
- Halmashauri kuendelea kupata hati isiyoridhisha
- Uhaba wa wafanyakazi katika kitengo cha ukaguzi wa ndani.
- Kitengo kinapewa kipaumbele kidogo katika mfumo wa bajeti, fedha kidogo hutengwa kwa ajili ya kitengo kutekeleza majukumu yake.
- Namna ya kutoa ripoti kwa kweli ni changamoto sana kwani kiutawala kitengo cha ukaguzi wa ndani kinaripoti kwa Afisa Masuuli. Kikanuni kitengo cha ukaguzi wa ndani kinapaswa kuripoti kwa Afisa Masuuli lakini Kiutendaji au kikazi kinapaswa kuripoti kwa kamati ya ukaguzi.
- Tatizo la Kupambana na rushwa kutoka ngazi zote
- Kuongezeka kwa idadi ya hoja za ukaguzi kutoka sita hadi 15 kutokana na ongezeko la wigo wa ukaguzi.
- Kuto kuboreshwa maslahi ya wafanyakazi wa ukaguzi wa ndani

2.2.14 Afya ya Mazingira na Usafi

Afya ya mazingira inajumuisha mambo yanayohusiana na afya ya binadamu, ikiwa ni pamoja na ubora wa maisha, kwamba ni ya kimwili, kibailojia, kijamii, kisaikolojia katika mazingira. pia inahusu nadharia na vitendo ya kutathmini, kuwaongoza, kudhibiti, na kuzuia sababu hizo katika mazingira ambayo yanaweza kuleta uwezekano wa kuathiri vibaya afya ya vizazi vya sasa na vijavyo. Usafi unahusiana na njia ya kuendeleza afya kwa njia ya kuzuia mawasiliano ya binadamu na taka na madhara pamoja na kutibu taka au maji machafu. Afya ya Mazingira na Usafi ni idara ya inayowajibika na kusimamia na kudhibiti mambo yote katika mazingira ambayo huathiri afya ya watu wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Idara ina kazi za msingi zifuatazo:

- Mipango na ufuatiliaji wa afya ya Mazingira
- Usimamizi wa taka ngumu
- Kuboresha Elimu ya afya na Usafi
- Usimamizi wa maji taka
- Usimamizi wa taka hatari toka viwandani
- Ukaguzi wa chakula na majengo mengine ya biashara
- Afya na usalama kazini

Katika mipango ya afya na mazingira, ufuatiliaji na usimamizi wa taka ngumu, idara ina wajibu wa kukusanya takwimu tofauti kwa ajili ya kupanga kabla ya mchakato wa utekelezaji, kufanya utafiti ili kutathmini katika ngazi ya jamii hali halisi kama kuna matatizo yanayohusiana na mahitaji yao ya msingi. Taka hutupwa hovyoya mitaani, hata hivyo jamii imekuwa ikihamasishwa juu ya kutumia madampo ya wazi au mashimo ambayo hukusanya taka ambazo baadaye hutumika kama mbolea katika kilimo. Katika

uimarishaji wa usafi wa mazingira, elimu ya afya na usimamizi wa maji taka, jamii walielimishwa kuhusu namna ya kutengeneza aina mbalimbali za vyoo bora kwa mujibu wa ngazi ya kiuchumi na ikifuatana na vifaa vya kusafisha mikono katika kaya zote, matumizi ya umma, taasisi na namna ya kutofautisha jinsi (ke/me) katika matumizi ya vyoo. 65% ya kaya zilijenga vyoo bora, 34.8% ya kaya wana vyoo vya jadi na 0.2% ya kaya wana vyoo visivyoridhisha. Hakuna miundombinu iliyoandaliwa kwa ajili ya kutupa taka oevu badala yake watu hutupa taka hizo katika mashimo ya vyoo.

Jedwali la 27: Aina ya vyoo Vilivyozeleka Njombe

Aina za Vyoo	Idadi ya kaya	Asilimia
Vyoo bora	13,222	65%
Vyoo vya jadi	7017	34.8%
Hakuna vyoo	51	0.2%

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Usafi na Afya ya Mazingira, 2015

Usimamizi wa madhara ya taka za viwanda, kuna kiwanda kimoja cha chai kinachopatikana katika Halmashauri, kiwanda kina miundombinu ya kutibu maji taka, Wafanyakazi hutumia nyenzo maalum ili kuzuia uchafuzi wa bidhaa zinazosindikwa, Jamii ambayo inaishi karibu na kiwanda kwa sababu watu wakati mwingine hutumia maji na taka kutoka kiwandani kwa matumizi ya nyumbani. Kuhusu ukaguzi wa majengo ya chakula, kuna takribani majengo 156 ambayo hutumika kuandaa chakula kwa ajili ya matumizi ya binadamu pia yalikaguliwa kwa kiwango kinachotakiwa. Kati ya majengo hayo, 6 yalifungwa kutokana na ukosefu wa viwango vinavyotakiwa. Mara kwa mara Elimu ya afya hutolewa kwa wafanyakazi wote wanaofanya kazi katika taasisi tofauti ili kuzuia hatari kazini. Pia kuna haja ya kuwa na nyenzo za kuwakinga wafanyakazi wote wakati wa saa za kazi.

Kuhusu usafi na afya ya mazingira, Halmashauri ya Wilaya Njombe ina jumla ya wafanyakazi 11 ambao ni mahiri katika kutekeleza shughuli mbalimbali ndani ya halmashauri. Hata hivyo, kwa mujibu wa bajeti ya mshahara wa mtu ya mwaka 2015/2016, halmashauri imepanga kuajiri wafanyakazi zaidi ambao ni wataalamu wa afya ya mazingira kwa ajili ya kuimarisha utoaji wa huduma katika halmashauri hii. Idara ya Afya ya Mazingira katika halmashauri inaathiriwa na ukosefu wa vituo vya kutupa taka ngumu, kutokuwa na idadi ya kutosha ya maafisa wa afya ya mazingira, kiwango cha maambukizi ya magonjwa inayotokana na hali duni ya usafi, uhaba wa vifaa vya usafiri, uboreshwaji mdogo wa vifaa vya usafi wa mazingira katika ngazi ya jamii na taasisi za umma.

2.2.15 Ufugaji Nyuki

Kitengo cha Ufugaji nyuki ni miongoni mwa idara 19 katika Halmashauri ya Wilaya Njombe kilichoanzishwa na serikali mwaka 2012 kama kitengo kinachojitegemea kwa lengo la kuboresha utoaji wa huduma na maendeleo ya kasi ya sekta ya ufugaji nyuki. Ufugaji Nyuki ni moja ya shughuli za kiuchumi katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni moja kati ya halmashauri nchini Tanzania ambazo zinajulikana kwa uzalishaji asali na nta. Misitu ya asili na mashamba misitu hupatikana katika sehemu nyingi za halmashauri ya wilaya kwa kuwa na uwezo mkubwa wa ufugaji nyuki.

Ufugaji Nyuki unatoa uwezekano hasa kwa wakulima maskini na wasio na ardhi kupata mapato kama fedha ili kuanzisha uwekezaji. Mbali na mapato ya moja kwa moja kutoka mazao ya nyuki, ufugaji nyuki unazalisha fursa za ajira katika maeneo mengi ikiwa ni pamoja na kutengeneza mizinga kwa maseremala, biashara ya asali na biashara ndogo ndogo zitokanazo na nyuki. Ufugaji wa nyuki pia unasaidia katika uzalishaji wa kilimo, misitu na matengenezo ya viumbe hai na maliasili kupitia uchavushaji. Lakini kuna

mambo mengi ambayo yanahitaji kushughulikiwa ili wakulima na wengine waweze kufanya zaidi ufugaji nyuki wenye tija ili kutoa mapato kwa familia na jamii na kuchangia maendeleo ya vijijini kwa ujumla.

Sera ya ufugaji nyuki (1998) inasisitiza sana juu ya kuhamasisha ushiriki wa wadau wote katika kuhifadhi, kusimamia ufugaji nyuki, ufugaji binafsi wa nyuki na jamii kuanzisha, kusimamia na kumiliki mashamba ya nyuki kwa madhumuni ya kuhamasisha watu wengine na kufanya shughuli za ufugaji nyuki kuwa endelevu, zaidi ya hapo Sera inatoa wito kwa taasisi za fedha kutumia fursa kwa kuanzisha mpango wa kutoa mikopo kwa wafugaji nyuki. kazi kubwa za kitengo ni:

- Kusimamia uanzishwaji wa ufugaji nyuki na hifadhi za nyuki,
- Kuratibu, kusimamia utekelezaji na usimamizi wa sera za ufugaji nyuki, kanuni, miongozo ya ufugaji nyuki.
- Kutambua fursa za ufugaji nyuki na kuhamasisha jamii kuwekeza katika sekta ya ufugaji nyuki na usimamizi wa ubora wa bidhaa zitokanazo na nyuki.
- Kuhamasisha na kuwawezesha jamii kushiriki katika sekta ya ufugaji nyuki kwa ajili ya kuboresha maisha ya jamii.

Wilaya ya Njombe ni moja kati ya wilaya zilizo chini ya Programu ya Uboreshaji wa ufugaji nyuki (BIP) nchini Tanzania iliyoanzishwa na Wizara ya Maliasili na Utalii mwaka 2006. Lengo la mpango huo ulikuwa kusaidia maendeleo ya sekta ya ufugaji nyuki. Wilaya ina uwezo mkubwa katika sekta ya ufugaji nyuki ina maeneo yenye uwezo kuanzia ukanda wa chini uliotawaliwa na Miombo hadi ukanda wa juu wenye vichaka, miti na uoto wa asili ambayo yote hufungua fursa kwa uwekezaji katika ufugaji nyuki. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina takribani vikundi 23 vya ufugaji nyuki na takribani wafugaji 270 wa nyuki ambao ni binafsi wanaoendesha shughuli zao katika vijiji mbalimbali. Wilaya ina takribani Mizinga 5750 ambapo mizinga 2384 ni ya kisasa wakati 3366 ni mizinga ya kienyeji. Uzalishaji wa asali umeathiriwa kutokana na matumizi ya njia za jadi ambapo umeongezeka kidogo na kufikia kilo 10995.9 za asali na kilo 873 za nta mwaka 2013 hadi kilo 12,916.6 za asali na kilo 973.5 za nta katika mwaka 2015.

Bidhaa hii ya nyuki kwa sasa inachangia jumla ya shilingi 110,147,300 kwa jamii za Njombe kwa mwaka. Kupungua kwa uvunaji wa mazao ya nyuki kumesababishwa na kuongezeka kwa idadi ya ufugaji nyuki wa jadi (yaani matumizi ya mizinga ya jadi) ikilinganishwa na matumizi ya mizinga, na wengi hawajui juu ya mbinu za kisasa za ufugaji nyuki ikiwa ni pamoja na matumizi ya vifaa vya kisasa vya ufugaji nyuki, usindikaji na ufugaji .

Aina mbalimbali za Nyuki wanaopatikana Njombe ni wanaong'ata na wasioong'ata ambao wanakaa kwenye miti katika hifadhi za misitu, mapaa ya nyumba, vinafasi vya miamba, mashimo ya wazi katika udongo na ni wale ambao hukamatwa na kuwekwa kwenye mizinga na majumbani kwa kuzalisha bidhaa za nyuki. Sekta ndogo ya nyuki imeongezeka kutokana na kampeni kubwa iliyofanywa na Wilaya ya Njombe chini ya udhamini wa Mfuko wa Utekelezaji wa Shughuli za Kijamii (TASAF) na Usimamizi Shirikishi wa Misitu (PFM). Kama Jedwali 3.33 linavyoonyesha, katika kipindi cha 2010-2012 mizinga ya kisasa 2,921 ambayo ni asilimia 50.74 ya jumla mizinga katika halmashauri ilikua maarufu sana kuliko mizinga ya jadi 2836 ambayo ni asilimia 49.26 ya jumla ya mizinga.

Jedwali la 28: Idadi ya Mizinga ya Jadi na ya kisasa katika wilaya kwa kila kata 2010 - 2012

Kata	Aina na Idadi ya Mizinga							
	Jadi				Kisasa			
	2010	2011	2012	Total	2010	2011	2012	Total
Mfiringa	782	869	960	2,611	813	914	386	2,113
Mtwango	49	65	69	183	162	199	223	584
Kichiwa	42	0	0	42	59	73	92	224
JUMLA	873	934	1,029	2,836	1,034	1,186	701	2,921

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Maliasili, 2013

(i) Maeneo ya Ufugaji wa nyuki

Ufugaji wa nyuki ulikuwa ukifanywa katika kata tatu tu za Mfiringa, Mtwango na Kichiwa. Kata ya Mfiringa ilikuwa inaongoza kwa kuwa na mizinga zaidi, mizinga mingi ya kijadi ni 55.27% na mizinga ya kisasa ni 44.73% ya aina zote za mzinga katika halmashauri hiyo. Ikifuatiwa na kata ya Mtwango ambayo ilikuwa na asilimia 23.86 ya mizinga ya jadi na asilimia 76.14 ya mizinga ya kisasa katika halmashauri kwa kipindi hicho. Kata ya Kichiwa ilikuwa na asilimia 15.79 ya mizinga ya jadi na asilimia 84.21 ya mizinga ya kisasa. Hali hii imesababisha uzalishaji wa juu wa asali na nta ya nyuki katika kata hizo. Kielelezo 2 kinaonyesha, mizinga ya kisasa ambayo imeboreshwa zaidi na imetengenezwa kwa mbao ilikuwa mingi zaidi wakati mizinga ya jadi hasa iliyotokana na kuchonga magogo ilitumika kwa kiwango cha chini. Pia ikiwa fursa ya ufugaji wa nyuki itatumika kikamilifu, ingeweza kutatua tatizo la uhaba wa ajira miongoni mwa wakazi wa vijijini katika halmashauri ya wilaya.

Kwa mujibu wa Sera ya Ufugaji wa Nyuki ya Tanzania ya mwaka 1998, uwezo wa uzalishaji wa mazao ya nyuki katika nchi ni tani 138,000 za asali na tani 9,200 za nta kwa mwaka kutoka milioni 9.2 ya makundi ya nyuki wa asali. Katika Wilaya ya Njombe inakadiriwa uwezo wa uzalishaji wa bidhaa zitokanazo na nyuki ni tani 530 za asali na tani 34 za nta kwa mwaka zinazovunwa kutoka makundi 44,000 ya nyuki wa asali. Zaidi ya kipindi cha miaka mitatu, sekta ndogo ya ufugaji nyuki ilizalisha jumla ya kilo 21,100 za asali yenye thamani ya shilingi 112,908,000 ambayo ilikuwa asilimia 98.8 ya thamani yote ya bidhaa zitokanazo na ufugaji nyuki katika halmashauri ya wilaya. Katika kipindi hicho; kilo 231 za nta zenye thamani ya shilingi 1,346,000 pia zilizalishwa kwa asilimia 1.2 ya uzalishaji wa ufugaji nyuki katika halmashauri.

Jedwali la 29: Bidhaa zinazotokana na Ufugaji wa Nyuki na Thamani (Tshs), Halmashauri ya Wilaya ya Njombe mwaka 2010 - 2012

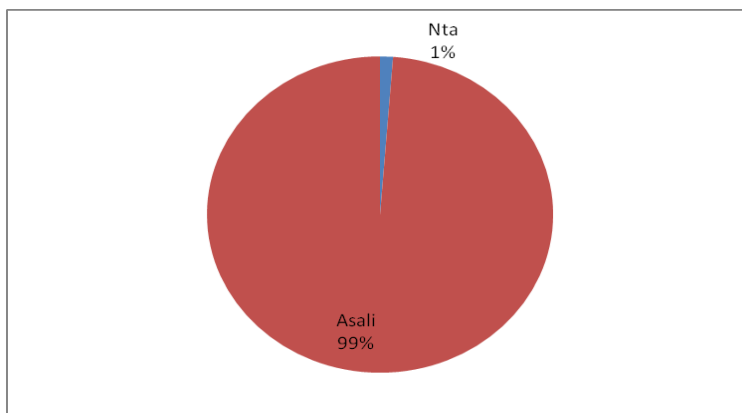
Mwaka	Asali		Nta	
	Kgs	Tshs	Kgs	Tshs
2010	7,523	37,615,000	68	326,400
2011	6,169	30,845,000	89	427,200
2012	7,408	44,448,000	74	593,000
Jumla	21,100	112,908,000	231	1,346,600

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Maliasili, 2013

Aidha, nguvu kazi ya Halmashauri ipo katika maeneo ambayo ni mazuri kwa ajili ya ufugaji wa nyuki, hasa wale wanaoishi karibu na hifadhi za misitu wanaweza kuwa na moyo wa kushiriki katika shughuli hii

muhimu ya kiuchumi. Ufugaji nyuki una faida ambapo huendeshwa sambamba na shughuli nyingine za kiuchumi kama vile kilimo na ufugaji bila kupoteza muda mwingi na nguvu.

Kielelezo cha 1: Asilimia ya Thamani ya Bidhaa za Nyuki (Tshs), Halmashauri ya Wilaya ya Njombe, 2010-2012

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Idara ya Maliasili, 2013

Huduma nzuri za ugani katika ufugaji nyuki ni sharti muhimu katika kukuza mifumo ya ufugaji nyuki yenye mlango wa jamii. Hata hivyo, huduma za ugani katika wilaya hazina wafanyakazi wa kutosha na fedha za kutosha. Pia kuna uhaba wa vifaa vya ugani ambavyo hurudisha nyuma kazi za ugani. Jamii kufika kwenye ofisi za ugani kwa mwaka unakadiriwa kuwa mara 900 kwa mwaka. Katika mwaka 2012 wanajamii waliofikiwa na wafanyakazi wa ufugaji nyuki na waliopata huduma za ugani katika Halmashauri ya Wilaya Njombe walikuwa 106, wakati mwaka 2013 walikuwa 146 na katika 2014 walikuwa 130 kwa mwaka. Hii inaonyesha idadi ya wanajamii walionufaika kutokana na huduma za ugani wa ufugaji nyuki ni kiwango cha chini sana kuliko idadi ya walengwa kwa mwaka. Kuhusu wafanyakazi na vitendea kazi, kwa sasa kuna wafanyakazi 3 na kuna uhaba wa wafanyakazi 12 katika ngazi ya kata. Kitengo kinakabiliwa na uhaba wa vifaa vya kazi ikiwa ni pamoja na gari, Pikipiki, kompyuta, ofisi za kutosha, ambavyo vitasaidia sana kitengo katika kutekeleza wajibu na majukumu yake. Masuala makubwa ya kuzingatia ambayo huathiri ufugaji nyuki katika wilaya ni:

- Ukosefu wa ufahamu juu ya ufugaji nyuki wa kisasa, usindikaji na ufungaji wa mazao ya nyuki ambao huathiri ubora, wingi na uwezo wa masoko ya mazao ya nyuki.
- Vikwazo vya Mitaji kwa jamii ambazo hushiriki katika sekta ya ufugaji nyuki na kusababisha ugumu kwa jamii kutumia teknolojia za ufugaji nyuki wa kisasa.
- Ukosefu wa wafanyakazi wa ugani katika ngazi ya kata, zana na vifaa vya mafunzo na usafiri uliosababisha jamii kufikiwa kwa chini na kidogo wataalamu wa ufugaji nyuki.
- Ukosefu wa masoko maalum na ya uhakika na taarifa za mazao ya nyuki (asali na nta) na ambao umeathiri vibaya maendeleo ya sekta hii na kuwa kikwazo kwa muda mrefu katika juhudi za watu binafsi na serikali katika kuboresha hali ya maisha ya watu wake kutokana na shaughuli za ufugaji nyuki.
- Kiwango cha chini cha Matumizi ya teknolojia ya mawasiliano (simu za mkononi, kompyuta, gazeti) miongoni mwa jamii / wafugaji nyuki kwa ajili ya kutafuta maarifa na mbinu za kisasa za ufugaji nyuki pamoja na masoko.
- Ukosefu wa taarifa za kutosha za takwimu kuongoza mipango na shughuli kwa ajili ya maendeleo ya sekta ya ufugaji nyuki katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe.

2.2.16 Teknolojia ya Habari, Mawasiliano na Uhusiano wa Umma

Teknolojia ya Habari, Mawasiliano na Uhusiano wa Umma ni muhimu kwa maendeleo halmashauri na jamii kwa kuwa inatoa taarifa muhimu na maarifa ambayo yanaboresha ufanisi na tija; huongeza utoaji wa huduma za kijamii; huongeza fursa za upatikanaji wa masoko; na huboresha utendaji wa serikali, pamoja na mambo mengine. Tangu kuanzishwa kwake, kitengo Teknolojia ya Habari, Mawasiliano na Uhusiano wa Umma kimepitia hatua mbalimbali. Kimefanya juhudi kubwa ya kujiandaa chenyewe na kile kilichokuwa kinazohitajika muhimu kukabiliana na changamoto za nyakati na hivyo kufanya uwepo wa matumizi bora ya uwezo wake. Majukumu makuu ya kitengo cha Habari, Mawasiliano na Uhusiano wa Umma ni:

- Kuratibu machapisho ya makala maalum, majarida, vipeperushi na habari kuhusu Halmashauri ya Wilaya kimakenika na kielekitroniki katika tovuti Halmashauri ya Wilaya kwa lengo la kutangaza huduma zinazotolewa na halmashauri.
- Kusimamia na ukarabati wa maombi ya Teknolojia ya Habari, programu na vifaa katika halmashauri.
- Ili kutumika kama kiungo kati ya vyombo vya habari na halmashauri kwa upande mmoja na halmashauri na umma kwa upande mwingine.
- Kusaidia katika kufafanua sera mbalimbali za serikali kupitia machapisho, mahojiano mwingiliano au majadiliano na wadau.
- Kusimamia mwongozo teknolojia ya habari na mawasiliano (ICT) na sera kuona kama zinazingatiwa na wafanyakazi wote na kutoa baadhi ya msaada wa kiufundi ambapo unahitajika.
- Kuratibu uainishaji na uhifadhi wa habari kuhusu matukio ya serikali, hasa kwa kutumia maombi maalum ya kompyuta katika mfumo wa picha, kwa urahisi wa kuzipata na kuzitumia.
- Kufanikisha maandalizi na kurusha matangazo ya kampeni mbalimbali za mwamko katika Wilaya.

Ili kufikia malengo ya kitengo, mahitaji ya wafanyakazi kwa mujibu wa kuanzishwa ni watatu, wakati wafanyakazi mbili tu ndio waliopo na kitengo kina uhaba wa mfanyakazi moja. Kitengo kina uhaba wa vifaa vya usafiri na zana nyingine za teknolojia ya habari. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe imewezeshwa na mitandao ya kuaminika ya mawasiliano kama vile simu za mkononi na masafa ya redio. Hadi kufikia mwishoni mwa mwaka 2015, halmashauri ilikuwa makampuni 4 ya simu za mkononi ambayo ni: Vodacom, Airtel, Hallo Tel na Tigo. Kampuni ya simu inayoongoza kwa mawasiliano mbalimbali katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni Vodacom, ikifuatiwa na Halotel, Airtel na Tigo. Kuna huduma za Radio 6 katika halmashauri ambazo ni pamoja na Radio Free Africa, Clouds Fm, Uplands FM, Kings Fm na Ebony Fm, Starter Fm. Kati ya hizo, vituo vya redio vitatu (3) hupatikana makao makuu ya Halmashauri yaani Uplands Fm, Kings Fm na Starter Fm. Kupitia vyombo vya habari, habari kadhaa zimekuwa zikisambazwa kwa jamii. Aidha, Halmashauri ina televisheni moja (Television ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe) ambayo haifanyi kazi kwa miaka kadhaa. Jamii hupata huduma za televisheni kutoka vituo mbalimbali vinayoendeshwa nje ya Wilaya kupitia dekoda yaani Azam, Zuku, Star times, Television ya Setilaiti ya Bara na Kidigitali (DSTV).

Halmashauri haina huduma za mtandao katika maeneo ya pembeni lakini hupatikana katika makao makuu ya Wilaya ambayo ni Halmashauri ya Mji wa Njombe na ni eneo pekee ambalo hupata huduma ya mtandao. Mkonga wa Mawasiliano ya Taifa unapatikana katika Mji mdogo wa Mtwango na makao makuu ya Wilaya tu. Kata 11 zilizobaki hakuna upatikanaji wa huduma za mtandao. Jamii inaweza kupata huduma hizo za mtandao katika Halmashauri ya Mji wa Njombe na Halmashauri ya Mji Mdogo wa Makambako. Teknolojia ya Habari, Mawasiliano na Uhusiano wa Umma imejielekeza yenyewe katika kuhakikisha taasisi zinawasiliana ndani na nje ya halmashauri katika mtazamo sahihi na kujulisha shirika kuhusu athari zake

kwa wingi. Kitengo kimefanikiwa kuandaa na kuchapisha magazeti 20 (Twende Pamoja) yanayoonyesha habari mbalimbali za maendeleo ya kisekta kutoka sekta mbalimbali. Habari zinazosambazwa kupitia magazeti ni pamoja na sera za serikali, elimu, afya, na utekelezaji miradi ya Halmashauri. Magazine huchangia mengi katika maendeleo ya jamii kwa kuwa huongeza hisia za ushiriki wa watu katika kufanya maamuzi na utekelezaji, kubadilishana maarifa, kubadili tabia zao na mitindo ya maisha. Kitengo kimefanikiwa kujenga uhusiano imara wa habari na wadau wa vyombo vya habari ambao wanapatikana nje ya mamlaka ya Wilaya. Kupitia uhusiano huu habari za halmashauri zimekuwa zikirushwa hewani kupitia programu mbalimbali.

Kitengo huandaa na kurusha hewani kampeni mbalimbali za mwamko katika Wilaya zikilenga kuelimisha jamii katika nyanja ya mambo ya kiuchumi, kijamii na utamaduni. Mawasiliano mbalimbali na zana vimekuwa vikitumika kutekeleza kampeni hii ikiwa ni pamoja na ngoma za asili na nyimbo, mfumo tangazo kwa umma, magazeti, makala, na vipindi vya redio. Kitengo kimeweza Kusimamia maombi ya Teknolojia ya Habari, programu na vifaa. Hivi sasa kuna maombi 7 ya mifumo ya Teknolojia ya habari wilaya.

Jedwali la 11: Hali ya mfumo wa teknolojia ya habari katika wilaya

Na.	Jina la Mfumo	Lengo la Mfumo
1	LOWSON	Ufuatiliaji wa kumbukumbu za usimamizi wa rasilimali
2	EPICOR 9.02	Ufuatiliaji wa fedha
3	DHIS	Ufuatiliaji wa taarifa za afya
4	LGMD	Ufuatiliaji wa Database ya serikali za mitaa
5	HCMIS	Ufuatiliaji wa mfumo wa usimamizi wa taarifa za rasilimali watu
6	I TAX	Ufuatiliaji wa ukusanyaji mapato
7	TOMSHA	Ufuatiliaji wa VVU/UKIMWI

Chanzo: Halmashauri ya Wilaya ya Njombe – Kitengo cha Teknolojia ya Habari, Mawasiliano na Uhusiano wa Umma, 2013

Kwa ajili ya operesheni laini ya shughuli, wilaya imeweza kuwa na zana mbalimbali ambayo ni pamoja na: kompyuta 52, kinakilishi 26, viwezesha mbali 2, Kamera za Kidigitali 3, Modern za Mtandao 4 na Swichi za Mtandao 3. Uwepo wa zana za Teknolojia ya Habari katika halmashauri huwezesha kuharakisha shughuli za maendeleo. Katika halmashauri wafanyakazi hutumia kompyuta kuandika barua, ripoti, uchapishaji wa vitabu, magazeti, kuchora picha na michoro, kufanya takwimu, hisabati na utunzaji wa kumbukumbu za fedha.

Ili kusimamia matumizi sahihi ya Habari na vifaa ya teknolojia, kitengo cha teknolojia ya habari na mawasiliano (ICT) kimeweza kuandaa Sera ya Habari na Mawasiliano ambayo husaidia usimamizi mzuri wa Habari na vifaa vya teknolojia. Kitengo kinakabiliwa na matatizo mbalimbali ambayo huathiri maendeleo ya TEHAMA katika wilaya: upatikanaji duni wa habari za halmashauri kwa umma, uhaba wa zana za kisasa za teknolojia ya habari na mawasiliano, uwepo wa virusi katika mfumo wa mawasiliano, baadhi ya wafanyakazi kutotambua majukumu na sera ya kitengo cha teknolojia ya habari na mawasiliano (ICT) na shughuli zake, uhaba wa bajeti kwa kitengo na ukosefu wa huduma za mtandao.

2.2.17 Sheria

Kitengo kisheria ni moja kati ya vitengo sita na idara kumi na tatu katika halmashauri ya wilaya ya Njombe ambacho kazi yake kuu ni kutoa tafsiri ya kisheria na ushauri kwa uongozi mwandamizi wa halmashauri kuhusiana na kusaini mikataba, uzingatiaji wa sheria za Taifa, sheria na kanuni, na sheria na utekelezaji wa sheria ndogo ndogo za halmashauri kwa ajili ya kufikia demokrasia, utawala bora na maendeleo kwa

jamii ya Wilaya ya Njombe. Kazi za msingi na majukumu ya kitengo ni; utoaji wa tafsiri ya kisheria na ushauri kwa Uongozi mwandamizi wa Halmashauri kuhusiana na mikataba, mahitaji ya uhibiti wa halmashauri, miliki au mambo mengine ya biashara kwa lengo la kufanikisha utawala bora. Kitengo kinasimamia shughuli za kisheria za halmashauri, kinasimamia kesi zote za halmashauri katika mahakama mbalimbali nchini Tanzania, husaidia kutatua migogoro mbalimbali ambayo haina haja ya mahakama, kinashirikiana na mashirika ya nje ili kuendeleza maslahi ya kisheria na afya ya kisheria ya halmashauri, inaongoza uundaji na uzingatiaji wa sheria ndogo ndogo za halmashauri, na kinatoa elimu ya kisheria kwa jamii na wafanyakazi; katika makao makuu kitengo kina Afisa sheria mmoja tu, wakati Mahakama ya Mwanzo Lupembe kuna Hakimu mmoja, Karani wa Mahakama mmoja na kumi na moja na Maafisa wa polisi (11). Miundombinu iliopo pamoja na uwepo wa JUTA ambayo ni Mkusanyiko wa sheria kuu na kanuni zake, na ripoti mbili za sheria. Halmashauri ina jumla ya kata kumi na mbili, katika kata zote hizi kumi na mbili kuna Mabaraza ya Kata ambayo huendeshwa kwa mujibu wa Sheria ya Serikali za Mitaa ya mwaka 1982, isipokuwa kata mpya Ukalawa ambayo bado mchakato wa kuunda baraza lake la kata unaendelea. Wakazi wengi wa wilaya ya Njombe wana uelewa mdogo katika masuala ya kisheria, haki za binadamu na utawala bora. Kesi nyingi zinariptiwa kufuatana na ukiukwaji wa sheria za kitaifa, sheria na taratibu na matumizi mabaya ya haki za binadamu katika kata zote kumi na mbili. Kesi nyingi kama zilivyoriptiwa na jamii ya Njombe kwenye serikali za vijiji / kata na Mabaraza ya kata ni:

- Kesi za Unyanyasaji wa kijinsia (Ziliriptiwa kutoka kata zote)
- Migogoro ya Ardhi (liriptiwa kutoka kata zote)
- Kesi za Mauaji (Ziliriptiwa kutoka Kichiwa kesi 3, Lupembe kesi 1, na kata ya Idamba kesi 2)
- Kesi za Jinai (Ziliriptiwa kutoka kata zote)
- Kesi za Madai (Ziliriptiwa kutoka kata zote)
- Migogoro ya Ndoa (liriptiwa kutoka kata zote)
- Migogoro ya Mirathi (liriptiwa kutoka kata zote)
- Madai ya kawaida (Yaliriptiwa kutoka kata zote)

Kitengo cha sheria pia kinashughulikia migogoro saba katika Mahakama mbalimbali za Tanzania kama ifuatavyo:

- Mgogoro wa ardhi kati ya Mheshimiwa Kenedy Elias Mwigune (Mwombaji) dhidi ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe (kujibu) uliofanyika katika Mahakama Kuu Iringa
- Mgogoro wa ardhi kati ya Mheshimiwa Amelye Wikechi (Mwombaji) dhidi ya Serikali ya Kijiji cha Itunduma (kujibu) uliofanyika katika Baraza la Ardhi na Nyumba la Wilaya ya Njombe
- Mgogoro wa ardhi kati ya Bodi ya Shule ya Sekondari Kidegembye (Mwombaji) dhidi ya Joshua Nyato (kujibu) uliofanyika katika Mahakama Kuu Iringa
- Mkataba wa Makusanyo ya Mapato kati ya Mheshimiwa Edwin Malekela (Mwombaji) dhidi ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe (kujibu) uliofanyika katika Mahakama Kuu Iringa
- Mgogoro wa ardhi kati ya Mheshimiwa Beddon Kinyunyu (Mwombaji) dhidi ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe (kujibu) uliofanyika katika Mahakama Kuu Iringa
- Mgogoro wa ardhi kati ya Mheshimiwa Festo Mbilinyi Vs Halmashauri ya Wilaya (kujibu) uliofanyika katika Mahakama Kuu Iringa
- Maombi ya rufaa nje ya muda katika Mahakama ya Rufaa kati ya Baraza la Kijiji cha Samaria (Mwombaji) dhidi ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe (kujibu)

Masuala ya wasiwasi mkubwa kuathiri utendaji wa shughuli za kisheria katika Wilaya ni: Uhaba wa fedha ili kuwawezesha maafisa wa kisheria katika ufanisi wa utawala wa shughuli za kisheria na kesi za halmashauri katika mahakama mbalimbali, Uhaba wa vifaa vya kazi za kisheria kama vile vitabu vya rejea,

na ripoti mbalimbali za sheria, uwepo wa kesi nyingi za halmashauri katika mahakama mbalimbali nchini Tanzania ikiwa ni pamoja na kesi nne katika Mahakama Kuu Iringa na kesi moja katika Baraza la Ardhi na Nyumba la Wilaya ya Njombe, ujinga wa masuala ya kisheria na elimu duni ya uraia miongoni mwa wanajamii wengi. Changamoto nyingine ni matumizi mabaya ya haki za binadamu na uhuru wa kimsingi wa watu, Ukiukaji wa utawala wa sheria na kanuni za Demokrasia na uwepo wa rushwa ndogo na kubwa katika maeneo ya kazi.

2.2.18 Uchaguzi

Kitengo cha Uchaguzi kilianza kufanya kazi katika halmashauri ya Wilaya mwaka 2014 wakati wa Uchaguzi wa Serikali za Mitaa ulioendeshwa katika nchi nzima. Katika Jimbo la Lupembe uchaguzi wa serikali za mitaa ulifanyika katika vijiji 45 na vitongoji 227 ambapo wenyeviti wa vijiji walichaguliwa. Wenyeviti wa vijiji 42 na wenyeviti wa vitongoji 215 walichaguliwa kutoka Chama Cha Mapinduzi (CCM) na upande wa upinzani Chama Cha Demokrasia na Maendeleo (CDM) walishinda vijiji 3 na vitongoji 12.

Majukumu makuu ya kitengo hiki katika uratibu wa Tume ya Taifa ya Uchaguzi ni kufanya Uchaguzi wa Serikali za Mitaa na Uchaguzi Mkuu katika ngazi ya Jimbo kuhakikisha kuwa uchaguzi ni huru na wa haki.

Uchaguzi Mkuu wa Tanzania wa mwaka 2015 ambao ulikuwa uchaguzi wa 5 kufanyika tangu mfumo wa vyama vingi (1992), matokeo yalionesha kuwa katika jimbo la Lupembe wagombea wa CCM walishinda kiti cha ubunge katika majimbo ya kiti kimoja, pia chama kilishinda madiwani katika kata zote 12 ikiwa ni pamoja na viti vitano maalum vya akiba kwa ajili ya wanawake ambao walichaguliwa na upande wa CCM. Matatizo ya sasa yanayoathiri utendaji na ufanisi wa masuala ya uchaguzi katika Wilaya ni: kukosekana kwa wafanyakazi ikiwa ni pamoja na maafisa wa kudumu walioteuliwa na Tume ya Taifa ya Uchaguzi (NEC), ukosefu wa shajala na programu kwa ajili ya utoaji wa taarifa madhubuti na utunzaji wa kumbukumbu, maarifa juu ya elimu ya uraia kwa baadhi ya watu, ukosefu ya huduma za usafiri kabla na baada ya uchaguzi.

2.2.19 Kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi

Manunuzi ni mchakato wa kupata bidhaa, kazi au huduma. Ununuzi wa bidhaa, kazi na huduma ni shughuli ya thamani sana katika ya halmashauri ambayo ina athari kubwa katika ya utendaji na mafanikio yake. Husaidia halmashauri kuandaa mikataba kwa ajili ya shughuli za maendeleo ambazo ni kuwajibika, uwazi na thamani nzuri ya fedha. Kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi ni kati ya idara na vitengo 19 katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ambacho jukumu lake la msingi ni kutoa utaalamu na huduma katika manunuzi, uhifadhi na usambazaji wa bidhaa na huduma.

Shughuli za usimamizi wa ununuzi zinafanywa kwa maelekezo kutoka Sheria ya manunuzi ya umma, 2011 na kanuni ya mwaka 2013 ambayo unahusu uwazi, ushiriki, haki dhamira, ufahamu wakati wa mchakato wa zabuni kwa lengo la kuboresha uchumi wa jamii na halmashauri na kupata thamani ya fedha katika ununuzi wa kazi, bidhaa, huduma zisizo za ushauri na huduma za ushauri kwa manufaa ya halmashauri. Zifuatazo ni kazi za msingi za Kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi:

- Kusimamia shughuli zote manunuzi na zabuni za Mashirika ya Umma isipokuwa katika hukumu na tuzo ya mkataba.
- Kusaidia utendaji wa bodi ya zabuni
- Kutekeleza maamuzi ya bodi ya zabuni
- Kutumika kama sekretarieti ya bodi ya zabuni

- Kupanga za shughuli manunuzi na zabuni za Mashirika ya Umma
- kupendekeza taratibu za ununuzi na zabuni
- Kuangalia na kuandaa taarifa ya mahitaji
- Kuandaa nyaraka za zabuni
- Kuandaa matangazo ya nafasi za zabuni
- Kuandaa hati ya mkataba
- Kutoa hati ya mkataba iliyopitishwa
- Kutunza rekodi za manunuzi na mchakato wa utekelezaji
- Kutunza orodha ya mikataba yote iliyotolewa
- Kuandaa taarifa za kila mwezi kwa ajili ya bodi ya zabuni
- Kuandaa na kuwasilisha kwenye mkutano wa usimamizi ripoti za robo mwaka juu ya utekelezaji wa mpango wa manunuzi wa mwaka
- Kuratibu shughuli za manunuzi na utekelezaji za idara zote za Mashirika ya Umma
- Kuandaa taarifa nyinginezo kama zinavyotakakiwa mara kwa mara

Kwa upande wa wafanyakazi, kitengo kina wafanyakazi 5 wa manunuzi, Mfanyakazi msaidizi 1, mtaalamu wa kiufundi 1 na katibu mhutasi 1 ambao hufanya jumla ya wafanya kazi kuwa 8.

Katika miaka mitano mfululizo (2011/2012 - 2015/2016), kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi kimeshatoa jumla ya tuzo za mikataba 142 yenye jumla ya shilingi 10,678,881,716.86/ =. Kwa mwaka 2015/2016 wilaya imetoa tuzo 6 za mikataba yenye jumla ya Shilingi 441,416,750/ =. Shughuli zilizokamilishwa ni pamoja na, kukamilika kwa ujenzi na utoaji wa vifaa vya ujenzi wa shule katika shule ya sekondari ya Idamba, kukamilisha ujenzi na utoaji wa vifaa vya ujenzi wa shule katika shule ya sekondari ya Mulunga, ukarabati wa kituo cha Mafunzo ya baada ya mavuno (PHTC) cha Nyamyuya, kuchimba na ujenzi wa visima vitatu (3) katika shule ya msingi Lyalalo, Isoliwaya na Havanga, ujenzi wa visima huko Isitu, Magomati, Kichiwa, Lole, Welela na Idongela na utoaji wa huduma za ushauri kuhusu maandalizi ya Mpango Mkakati wa Halmashauri ya Wilaya.

2.3 Uchambuzi wa Mazingira ya nje

2.3.1 Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano 2016/2017 – 2020/2021

Mpango wa Pili wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP II), 2016/2017 - 2020/2021, unajumuisha mifumo ya Mpango wa kwanza wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP I, 2011/2012 - 2015/2016) na Mkakati wa Taifa wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini Tanzania (MKUKUTA / MKUKUTA II, 2010/2011 - 2014/2015) kupanuliwa zaidi kwa 2015/2016). Ushirikiano huu ambao hutekelezwa kwa uamuzi wa Serikali umechukua mwaka 2015 kuweza kuunganisha mifumo miwili. Malengo ya kuunganisha mifumo miwili lilikuwa ni kuboresha tija na ufanisi katika utekelezaji kupitia uandaaji na urekebishaji wa rasilimali za kitaifa chini ya mfumo mmoja, kwa kushughulikia changamoto muhimu, ambao huingira utekelezaji wa mifumo sambamba. Changamoto ni pamoja na kuwepo kwa vipaumbele sawa vyenye upeo na mkazo tofauti, kusababisha rasilimali zilizopo kutawanyika taratibu; uratibu dhaifu; na mgawanyo wa majukumu usioeleweka katika ufuatiliaji, tathmini na utoaji taarifa.

Dhana ya Mpango wa Pili wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP II) "Kulea Viwanda kwa mabadiliko ya Uchumi na Maendeleo ya Binadamu" inajumuisha lengo kuu la mifumo miwili, yaani ukuaji wa uchumi na mabadiliko (FYDP I) na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA II). Mpango wa Pili wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP II) unaonyesha hatua mpya kuwawezesha Tanzania kuwa na viwanda kwa njia ambayo itabadilisha uchumi wake na jamii yake. Pia unajumuisha mambo ambayo hayakutekelezwa katika Mpango

na Mkakati tangulizi, kwa mtiririko, hatua ambayo ni muhimu kwa ajili ya kufikia matarajio ya Mpango wa Pili wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP II).

Mpango wa Pili wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP II) umejengwa katika mihimili mitatu ya mabadiliko, yaani viwanda, maendeleo ya binadamu, na ufanisi wa utekelezaji. Hasa, Mpango unalenga:

- Kujenga msingi kwa ajili ya kubadilisha Tanzania kuwa taifa lenye viwanda vingi ifikapo mwaka 2025;
- Kuharakisha maendeleo ya uzalishaji endelevu na uwezo wa kusafirisha/kuuza nje;
- Kuimarisha eneo la kijiografia la mkakati la Tanzania kwa kuboresha mazingira ya kufanya biashara na kuiweka nchi kama kitovu cha uzalishaji, biashara na uratibu kikanda;
- Kukuza upatikanaji wa ujuzi unaohitajika katika viwanda (uzalishaji na usimamizi wa biashara, uendeshaji, uhibitaji wa ubora, nk) na ujuzi katika uzalishaji mwingine na hutoaji huduma;
- Kuharakisha ukuaji wa uchumi mpana na shirikishi ambao unapunguza umaskini kwa kiasi kikubwa na unaoruhusu faida shirikishi miongoni mwa idadi kubwa ya watu kwa njia ya kuongeza uwezo wa uzalishaji na kuongeza ajira hasa kwa vijana na makundi yenye matatizo;
- Kuboresha ubora wa maisha na ustawi wa binadamu;
- Kuharakisha na kuimarisha ufanisi wa utekelezaji, ikiwa ni pamoja na vipaumbele, mtiririko, ushirikiano na mwelekeo wa hatua za utekelezaji;
- Kukuza na kuimarisha wajibu wa watendaji wenyeji katika kupanga na kutekeleza, na
- Kuhakikisha kuwa mikataba ya kimataifa na kikanda (mfano Agenda ya Afrika 2063 na Malengo ya Maendeleo Endelevu - SDGs) inaingizwa vya kutosha katika mfumo upangaji na utekelezaji wa maendeleo ya taifa kwa manufaa ya nchi.

Miongoni mwa matokeo yanyohusiana na kufikiwa kwa malengo haya, Mpango utaongeza Pato halisi la Taifa kwa mwaka kwa asilimia 10 ifikapo mwaka 2021 (kutoka asilimia 7.0 mwaka 2015), Pato la mtu mmoja mmoja litakuwa ni dola 1,500 (kutoka dola 1,043 za Marekani mwaka 2014) na kupunguza kiwango cha umaskini kwa asilimia 16.7 kutoka asilimia 28.2 kwa kumbukumbu za mwaka 2011/12. Pia, Mpango unalenga kuongeza mtiririko wa Kipimo cha Maendeleo ya Kifedha (FDI) kutoka dola bilioni 2.14 za Marekani mwaka 2014 hadi zaidi ya dola bilioni 9.0 ifikapo mwaka 2021; kuongeza uzalishaji wa umeme kutoka MW 1,501 mwaka 2015 hadi MW 4,915 ifikapo mwaka 2020 na kuboresha uunganishaji wa umeme kwa asilimia 60 ya wakazi, kutoka asilimia 36 mwaka 2015. Kwa wastani, sekta ya viwanda itakua kwa zaidi ya asilimia 10 kwa mwaka na sehemu yake katika mauzo nje kuongezeka kutoka asilimia 24 mwaka 2014/15 hadi asilimia 30 mwaka 2020. Kupungua kwa kiwango cha vifo vya watoto chini ya miaka mitano kutoka vifo 81 kwa vizazi hai 1000 katika mwaka 2014/15 hadi kufikia karibu vifo 45 kwa vizazi hai 1000; Vifo vya akina mama kupungua kutoka 432 kwa vizazi hai 100,000 mwaka 2014/15 hadi chini ya vifo 250 ifikapo mwaka 2020/21. Pia, kuboreka kwa upatikanaji wa maji safi na salama katika maeneo ya vijijini kutoka asilimia 72 kwa kumbukumbu za mwaka 2014/15 hadi asilimia 85 ifikapo mwaka 2020/21 na katika maeneo ya mijini kwa zaidi ya asilimia 90. Matokeo yake, kutakuwa na maboresho katika Kipimo cha Taifa cha Maendeleo ya Binadamu (NHDI) kutoka thamani ya 0.52 (2014) hadi 0.57 ifikapo mwaka 2021. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina jukumu la msingi la kuingiza Mpango wa Pili wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano (FYDP II) katika kukuza maendeleo ya viwanda na maendeleo ya binadamu wa jamii yake.

2.3.2 Sera ya Taifa ya Kilimo (2013)

Kilimo ni uti wa mgongo wa uchumi wa Tanzania kinachangia takribani asilimia 24.1 ya Pato la Taifa (GDP), asilimia 30 ya mapato ya nje na kinaajiri asilimia 75 ya nguvu kazi. Kiwango cha ukuaji katika kilimo ni kikubwa kuliko wastani wa ukuaji idadi ya watu wa asilimia 2.6 ikimaanisha ukuaji katika mapato. Hata

hivyo, wastani wa ukuaji wa kilimo wa asilimia 4.4 hautoshi katika kuleta utajiri na kupunguza umaskini, kutokana na kiwango cha chini cha maendeleo ya kilimo. Kufikia kupunguza umaskini inahitaji kiwango cha ukuaji cha mwaka katika kilimo kuwa asilimia 6-8. Kwa ujumla, mazao ya chakula yanachangia karibu asilimia 65 ya Pato la Taifa la kilimo wakati mazao ya biashara yanachangia takribani asilimia 10. Mahindi ni zao muhimu linalochangia zaidi ya asilimia 20 ya Pato la Taifa la kilimo. Mazao ya kilimo ya kuuza nje yamekuwa yakiongezeka kwa kiasi cha asilimia 6 wakati mazao ya chakula yakiongezeka kwa asilimia 4. Mazao ya Chakula na biashara yanachangia karibu asilimia 70 ya kipato cha vijijini. Wakati wa uundaji wa Sera ya Taifa ya Kilimo (NAP) mwaka 2013, mfumo wa ujumla ulitumika ili kuondokana na dhana ya chakula na mazao ya biashara na kuelekea katika bidhaa za kilimo chenye dhana mbili kwa kuwa baadhi mazao ya chakula pia kutumika kwa ajili ya kupata fedha hivyo hakuna mipaka kuwa mazao hayo ni ya kuapata fedha taslimu na / au mazao ya chakula. Sera ya Taifa ya Kilimo 2013 pia inazingatia kuwepo kwa uwezo mkubwa na fursa kwa ajili ya maendeleo ya sekta ya kilimo. Wakati hekta milioni 44 za nchi ni nzuri kwa ajili uzalishaji wa kilimo, hekta milioni 10.8 tu (asilimia 24) ndizo zinalimwa hasa kilimo cha kujikimu. Eneo lililobaki lina wakulima wadogo wadogo.

Sera ya Taifa ya Kilimo ni matokeo ya mabadiliko ya jumla ya kiuchumi, kikanda na kimataifa ambayo yana athari katika maendeleo ya sekta ya kilimo. Katika ngazi ya taifa kumekuwa na mabadiliko makubwa katika Mfumo wa Sera ya Taifa kutokana na utekelezaji wa Dira ya Maendeleo ya Tanzania (TDV - 2025), Mkakati wa Kupunguza Umaskini (PRSP), Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA I na MKUKUTA II), Mpango wa Maendeleo wa Muda mrefu na Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano. Sera ya jumla inalenga kuendeleza sekta ya kilimo kiufanisi, kisasa, kibiashara, kiushindani na kifaida ambayo inachangia kuboresha maisha ya Watanzania na kufikia ukuaji wa kiuchumi na kupunguza umaskini. Hii ni kwa kuzingatia ukweli kwamba, kilimo cha Tanzania ni nguvu ya kuendesha uchumi wa nchi na hivyo maendeleo yake yana umuhimu mkubwa. Ili kufanikisha hilo, sekta inatakiwa kukua kwa, angalau asilimia 6. Dira, Dhamira na Malengo ya Sera ya Taifa ya Kilimo ni:

Dira: Sekta ya Kilimo ya kisasa, kibiashara, yenye tija na faida ambayo inatumia rasilimali kwa ufanisi na endelevu katika eneo la Afrika Mashariki na Kati, na kuwa kiungo muhimu na sekta nyingine ifakapo mwaka 2025. **Dhamira ni** Kuchochea mageuzi ya sekta ya kilimo yawe ya kisasa, kibiashara ya kiushindani ili kuhakikisha uhakika wa chakula na kupunguza umaskini. **Malengo ya Jumla ni** Kujenga sekta yenye ufanisi, ushindani na faida ambayo itachangia katika kuboresha maisha ya Watanzania ili kufikia ukuaji wa uchumi mpana na kupunguza umaskini. **Madhumuni mahsusi:** Malengo mahsusi ya sera hii ni pamoja na: i) Kuimarisha huduma za kilimo (utafiti, ugani na mafunzo) na huduma za ufundi (umwagiliaji na zana); ii) Kuongeza tija, uzalishaji na faida kutokana na matumizi ya nyenzo za uzalishaji (ardhi, nguvukazi na mitaji); iii) Kuimarisha uhakika wa chakula na lishe kitaifa kwa kuzalisha chakula kwa wingi na kwa ubora unaohitajika na ziada kuuzwa nje ya nchi; iv) Kuimarisha usindikaji wa mazao kwa kwa lengo la kuongeza thamani ya mazao na ajira; v) Kuimarisha uzalishaji wa bidhaa za kilimo zenye ubora ili kuongeza ushindani katika masoko; vi) Kuongeza upatikanaji wa fedha za kigeni kutokana na uuzaji wa mazao nje ya nchi; vii) Kuweka mazingira wezeshi ya kuvutia Sekta Binafsi kuwekeza katika kilimo kwa kutumia fursa zitokanazo na ulinganifu na ushindani katika Sekta ya Kilimo; viii) Kuimarisha uratibu na mahusiano ya kissekta katika kilimo ili kuongeza ufanisi; ix) Kulinda na kushajiisha matumizi endelevu ya ardhi ya kilimo; na x) Kuhamasisha uzingatiaji wa masuala mtambuka katika kuendeleza kilimo.

Kwa kuwa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina ardhi yenye jumla ya hekta 264,758 zizonazofaa kwa kilimo ambayo ni takribani asilimia 84.48 ya jumla ya eneo la Halmashauri ya Wilaya, na maendeleo ya kiuchumi katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe hasa yanategemea kilimo, ambapo zaidi ya 78% ya

nguvukazi huendesha maisha yao ni muhimu kwa halmashauri ya wilaya kuweka mikakati ya rasilimali zake ili kutekeleza malengo ya sera ya kilimo.

2.3.3 Sera ya Taifa ya Mifugo (2006)

Sekta ya Mifugo ina jukumu muhimu katika kujenga uchumi imara wa taifa na katika mchakato, kupunguza ukosefu wa usawa miongoni mwa Watanzania kwa kuongeza kipato chao na fursa za ajira, huku ikiendeleza maliasili. Mantiki ya Sera ya Taifa ya Mifugo ni kufanya biashara ya viwanda na kuchochea maendeleo unaolenga kuhifadhi mazingira. Nia ni kuboresha maisha ya wafugaji kwa mapato kuongezeka na kujitosheleza kwa chakula kwa wanyama na hivyo kuchangia katika kufikia malengo ya Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA) ya mwaka 2004. Sera imezingatia kulinganisha faida ya nchi kwa upande mkubwa kutokana na mifugo ikilinganishwa na nchi nyingi za Afrika. Pia imezingatia maendeleo ya sasa katika biashara huria, utandawazi, ubinafsishaji na mnyumbuko miradi ya serikali, kukuza ushirikiano ubia kati ya serikali na sekta binafsi, maendeleo katika sayansi na teknolojia, ambavyo vina mchango wa moja kwa moja katika maendeleo ya sekta ya mifugo. Sera hii inasisitiza umuhimu wa kuongeza thamani ili kupata masoko ya ushindani na kuongeza muda wa mrefu wa mazao ya mifugo. idadi ya watu Tanzania inatarajia kuongezeka na kufikia milioni 55.2 ifikapo mwaka 2025 na hivyo kwa kiasi kikubwa ongezeko la mahitaji ya mifugo na mazao yake; Kwa hiyo haja ya mkazo maalum juu ya uboreshaji wa tija ya mifugo.

Dira ya sera ya mifugo ni: Ifikapo mwaka 2025, kuwe na sekta ya mifugo, ambayo kwa kiasi kikubwa itakuwa na ufugaji wa kisasa na endelevu, yenye mifugo bora na yenye uzalishaji ili kuhakikisha usalama wa chakula, kuboresha kipato cha mfugaji na taifa na kuhifadhi mazingira. Lengo la sera ya mifugo ni: Ili kuhakikisha kuwa rasilimali ya mifugo inaendelezwa na endelevu kwa ajili ya ukuaji wa uchumi na kuboresha maisha ya wananchi. Lengo kuu la Sera ya Taifa ya Mifugo ni kuendeleza ushindani na ufanisi zaidi Sekta ya Mifugo ambayo inachangia uboreshaji wa ustawi wa wananchi, ambao shughuli na maisha hutegemea mifugo. Malengo mahususi ya Sera ya Taifa ya Mifugo ni: (i) Kuchangia uhakika wa chakula kitaifa kwa kuongeza uzalishaji, usindikaji na masoko ya bidhaa za mifugo ili kukidhi mahitaji ya lishe. (ii) Kuinua hali ya maisha ya watu wanaojihusisha na ufugaji kupitia ongezeko la kipato kutokana na mifugo. (iii) Kuongeza wingi na ubora wa mifugo na mazao yake kama malighafi kwa ajili ya sekta ya ndani na nje. (iv) Kukuza matumizi jumuishi na endelevu na usimamizi wa maliasili kuhusiana na uzalishaji wa mifugo ili kujenga mazingira endelevu. (v) Kuimarisha utoaji wa huduma za kiufundi, kuendeleza na kusambaza teknolojia mpya. (vi) Kuendeleza rasilimali watu wakiwemo wafugaji. (vii) Kuhimiza uzalishaji wa bidhaa salama na ubora wa asili ya wanyama ili kulinda afya za walaji. (viii) Kukuza matumizi ya wanyama-kazi na biogesi. (ix) Mainstream mtambuka na masuala msalaba wa sekta kama vile jinsia, VVU / UKIMWI, ardhi na mazingira.

Eneo la malisho katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe linakadiriwa kuwa hekta 59,872, ambapo malisho yaliyoboreshwa hekta 1,153.6. Na lina aina mbalimbali za wanyama ambapo kuku wa kienyeji ndio hufugwa kwa wingi sana katika halmashauri ikiwa ni idadi ya kuku 217,846 ikifuatiwa na ng'ombe wa kienyeji ambao ni 31035 na mbuzi wakinyeji idadi yake ni 23,755, mbuzi wa maziwa 182 na bata 186 ambao ni idadi ndogo zaidi ya mifugo inayofungwa na watu wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe . Katika hali hii Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ina uwezo mkubwa katika kufanikisha sera ya Taifa ya mifugo.

2.3.4 Ubia wa wazi na serikali (OGP)

Kufungua serikali yenye ubia (OGP) ni mpango wa kimataifa ambao unalenga katika kukuza uwazi, kuwawezesha wananchi, kupambana na ufisadi na kuhimiza matumizi ya teknolojia mpya na kuboresha utawala. OGP rasmi ilizinduliwa katika mji wa New York tarehe 20 Septemba, 2011 na wajumbe 8 waanzilishi, yaani; Brazil, Indonesia, Mexico, Norway, Philippines, Afrika ya Kusini, Uingereza na Marekani.

Kufungua serikali yenye ubia (OGP) na kusimamiwa na wadau mbalimbali na kamati ya uendeshaji ya kimataifa zikiwemo za serikali na wawakilishi wa asasi za kiraia. Moja ya faida kubwa ya OGP ni kuboresha utoaji wa huduma na kufanya serikali kuwajibika zaidi na kuwajibika kwaajili ya wananchi wao. Kupewa faida ya mpango huu, Tanzania ilijiunga mpango huu wa serikali zenye ubia wa wazi mnamo Septemba 2011. Nia ni kufanya serikali kufanya biashara kwa uwazi zaidi ni kuwa wazi kwa wananchi wake na kuboresha utoaji wa huduma za umma, jinsi ya kuikabili serikali kupambana na rushwa na kujenga uaminifu. Kama inavyoelezwa chini ya mpango wa kufungua serikali yenye ubia Tanzania (OGP) wa utekelezaji wa 2012/2013, ahadi ya Kufungua serikali yenye ubia ni kuwa na nguzo nne ambazo ni uwazi, uwajibikaji, ushirikishwaji wa raia, teknolojia na ubunifu. Lengo letu kuu ni katika sekta ya afya, elimu na maji. Kuhusu uwazi, uwajibikaji ni kuboresha tovuti mbalimbali za serikali ili kuwezesha wananchi kupata taarifa bure na kwa wakati. Wananchi kupewa bajeti katika lugha sahihi. Lengo ni kuwafanya wananchi kufahamu vijenzi vya bajeti ya taifa.

Kwa usimamizi na utawala bora katika serikali, kuna umuhimu kadhaa katika mageuzi ya utawala mtambuka kwa utekelezwaji. Marekebisho haya ya msingi ni; mpango wa maboresho wa utumishi (PSRP), mpango wa maboresho wa serikali za mitaa (LGRP), mpango wa maboresho wa sekta ya sheria (LSRP), mpango wa maboresho wa usimamizi wa fedha za umma (PFMRP) na mkakati wa Taifa wa kupambana na rushwa (NACSAP). Pamoja na marekebisho haya, sekta ya maalumu ya mipango ilifanya ili kuboresha utoaji wa huduma kupitia utekelezaji wake wa madaraka na madaraka (D kwa D). Programu hizi ni sera na mfumo wa kimkakati kwa ajili ya kuimarisha uwajibikaji, uwazi na uadilifu katika matumizi ya rasilimali za umma ili kuboresha utoaji wa huduma ambazo Halmashauri ya wilaya ya Njombe lazima kuzingatia ili kufikia dira yake.

2.3.5 Dira ya Maendeleo Taifa (2025)

Tanzania inatazamia kuwa ifikapo mwaka 2025 itakuwa na maendeleo makubwa kutoka katika kundi la nchi zinazoendelea na kuwa nchi ya kipato cha kati, maisha bora, amani, utulivu na umoja, utawala bora, pia kuwa na jamii iliyoelimika na inayoendelea kujifunza; yenye uchumi wa ushindani ulio na uwezo wa kuzalisha, ukuaji wa uchumi na faida ya pamoja.

Maisha Bora, Kimsingi maendeleo ya taifa lazima yawe yanagusa watu moja kwa moja, kwa kuzingatia ukuaji wa uchumi pamoja na kuondokana na umaskini uliokithiri. Kwa Tanzania, hali hii ina maana kwamba kuchuma mali na usambazaji wake katika jamii lazima uwe wa usawa na na kuondokana na ubaguzi wa aina zote za mahusiano ya kijamii na kisiasa ambao unazuia uwezeshaji na ufanisi wa kidemokrasia na ushiriki wa makundi ya kijamii (wanaume na wanawake, wavulana na wasichana, vijana na wazee na watu wazima na walemavu) katika jamii. Ifikapo mwaka 2025, ubaguzi wa rangi na kukosekana kwa usawa wa jinsia yamekuwa yakishughulikiwa tena na tena kiasi kwamba shughuli za kiuchumi hazitakuwa zinazotambulika kwa kuzingatia jinsia au mashindano. Michakato ya mahusiano yote ya kijamii, ambayo yanasababisha kukosekana kwa usawa katika masuala yote ya jamii (kama vile sheria, siasa, ajira, elimu, na utamaduni), yote yatafanyiwa marekebisho.

Amani, umoja na utulivu, Ni lazima taifa lifurahie amani, utulivu wa kisiasa, umoja wa kitaifa na mshikamano wa kijamii katika mazingira ya demokrasia na uvumilivu wa kisiasa na kijamii. Ingawa Tanzania inafurahia umoja wa kitaifa, amani na utulivu kwa muda mrefu, sifa hizi lazima ziendeleo kuenziwa, kulelewa katika namna endelevu kwani ni nguzo muhimu katika kufikia maono.

Utawala Bora, Tanzania inauenzi utawala bora na utawala wa sheria katika mchakato wa kuunda utajiri na kugawana faida katika jamii na inataka kuhakikisha kuwa watu wake wana uwezo wa kuwafanya viongozi

wao na watumishi wa umma kuwajibika ipasavyo. Kufikia mwaka 2025, inapaswa kuwa na muundo wa kitaifa wa utawala bora kijamii na kiuchumi na hivyo kuhakikisha utamaduni wa uwajibikaji, kuzawadia utendaji mzuri na kutokomeza masuala ya rushwa na maovu mengine katika jamii.

Jamii Iliyelimika na Inayojifunza, Tanzania inalenga kuwa taifa ambalo watu wake wamepandikizwa mawazo ya maendeleo na roho ya ushindani. Sifa hizi zinaendeshwa na elimu na maarifa na ni muhimu katika kuwezesha taifa kutumia kwa ukamilifu maarifa katika kuhamasisha rasilimali za ndani kwa kuhakikisha inatoa mahitaji ya msingi kwa watu wake ili kufikia ushindani katika uchumi wa kikanda na kimataifa. Tanzania itakua katika hali ya kufikia ubunifu na uvumbuzi wa kiwango cha juu cha ubora wa elimu ili kukabiliana na changamoto za maendeleo na ufanisi kushindana kikanda na kimataifa, kuwa na ujuzi wa ukweli kwamba uongozi wa kiushindani katika karne ya 21 utafungua milango ya ubora wa elimu na maarifa. Na ili kuweza kuyafikia haya, Tanzania inapaswa kufanya yafuatayo:

- Kufikia kujitegemea kunakoendeshwa na ukombozi wa kisaikolojia wa mawazo na hisia za watu za kujiamini ili kuwawezesha uamuzi madhubuti na umiliki wa ajenda ya maendeleo kwa lengo la msingi la kutosheleza mahitaji ya msingi ya watu wote - wanaume, wanawake na watoto.
- Kuwa taifa ambalo watu wake wana mawazo chanya na utamaduni ambao utaenzi maendeleo ya binadamu kwa kufanya kazi kwa bidii, kuwa na taaluma, ujasiriamali, ubunifu, uvumbuzi na wenye uwezo kiakili na ambao wana ujasiri na heshima ya hali ya juu kwa watu wote bila kujali jinsia. Ni lazima watu wawe na mtizamo wa kijamii; ambayo, ina uwiano mzuri na heshima kwa jitihada za mtu binafsi.
- Kuwa taifa lenye elimu bora katika ngazi zote; taifa ambalo linazalisha watu wengi wenye elimu bora na maarifa ya kutosha yanayohitajika ili kutatua matatizo ya jamii, kukabiliana na changamoto za maendeleo na kufikia ushindani katika ngazi ya kikanda na kimataifa .

Hii inaiwezesha serikali kuzindua Mkakati wa II waKukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA II) ili kuharakisha mchakato wa kufikia dira ya maendeleo ya taifa. Baraza la Halmashauri ya wilaya ya Wanging'ombe inakuwajibika kwa utoaji wa huduma katika nchi ambayo hutumika kama moja ya magari ya serikali katika kufikia lengo la maono ya mwaka 2015 na hivyo kupunguza kiwango cha umaskini miongoni mwa Watanzania.

2.3.6 Sera ya Matokeo Makubwa Sasa (BRN)

Kama sehemu ya jitihada zake kwa ajili ya nchi kutoka kipato cha chini kwenda kipato cha kati, kwa kuanzia na 2013/2014 Mwaka wa Fedha, Tanzania, kwa msaada wa Washirika wa Maendeleo, iliyopitishwa Matokeo Makubwa Sasa (BRN) mpango huo. Matokeo Makubwa Sasa (BRN) mpango inalenga katika kupitisha mbinu mpya ya kufanya kazi chini ya muda maalum uliopangwa kwa ajili ya utoaji wa mabadiliko hatua zinazohitajika. Mfumo huu wa kina wa utekelezaji wa maendeleo, kama ilivyoelezwa "Huduma ya haraka mtu ndo chanzo cha kukua 'marathon'" inalenga katika maeneo sita ya kipaumbele linajitokeza katika Dira ya Taifa la Tanzania kwa maendeleo ya mwaka 2025: nishati na gesi asilia, kilimo, maji, elimu, usafiri na uhamasishaji ya rasilimali.

Tarehe 22 mwezi Februari mwaka 2013, ambapo Rais mstaafu Daktari Jakaya Mrisho Kikwete alizindua mpango wa kutoa Tanzania kutoka nchi zinazoendelea (LDDC) na kuifikisha katika Taifa lenye uchumi wa kipato cha kati ifikapo mwaka 2025. Jitihada zitaweza kuondokana na "utamaduni wa biashara za mazoea" na kuondoa usiri miongoni mwa viongozi na maafisa wa kuwahudumia wananchi wenye hamu na jitihada za kuipeleka Tanzania mbele. Kama nchi ni kufikia uchumi wa kipato cha kati ifikapo mwaka 2025, ni muhimu kwamba mipango ya maendeleo isiwe tena mchakato wa siri kwa ajili ya watendaji na kwamba umma wanatakiwa kushiriki kikamilifu ili kujifunza kuhusu mipango ya maendeleo na kutoa mchango

ambao utachukuliwa katika utekelezaji. Uwazi na ufanisi ni kitu kinachoongoza dhana ya kupunguza rushwa katika na umuhimu mkubwa. Mipango ya Maendeleo si jambo tena la siri kwa watendaji, lakini umma unatakiwa kujihusisha ili kujifunza kuhusu mipango ya maendeleo na kushiriki na kutoa maoni yao ipasavyo. Halmashauri ya Wilaya ya Wanging'ombe kama halmashauri nyingine ina wajibu wa kuzingatia Matokeo Makubwa Sasa (BRN) kwa ajili ya kuhakikisha kwamba malengo mkakati yote yaliyoandaliwa na shabaha yanafikiwa kwa wakati muafaka kwa mafanikio na maendeleo endelevu ya halmashauri.

2.3.7 Mpango wa kuharakisha maendeleo Tanzania

Mpango wa kuharakisha maendeleo wa Tanzania wa mwaka 2020 unaipa Tanzania nafasi ya muhimu ya kuharakisha ukuaji wa uchumi wa kufikia 8-10% kutoka wa sasa ambao ni 7-7.5 - 6% kwa kuiga Mfano wa maendeleo ya uchumi wa wa Asia. Mfano huu uelekeza nguvu katika utengenezaji wa ajira kwa kuvutia mitaji kutoka nchi za kigeni ya moja kwa moja (FDI) na kukuza mauzo ya nje kwa kuendeleza Kanda Maalumu ya Kiuchumi (SEZ). Maajabu ya Uchumi Asia kimsingi ni uchumi uliokusudia kujenga "Mabwawa" (SEZ) na kuvutia "Kuhamia Ndege" (hasa wawekezaji kutoka nje) – nadharia ya "Mabwawa na Ndege". Tanzania bado inakabiliwa na vikwazo vingi na matatizo kwa ajili ya kuvutia wawekezaji kutoka nje (FDI) kutokana na mapungufu kama vile maendeleo duni ya miundombinu, mfumo wa benki dhaifu, udhaifu wa ujasiriamali / miradi, hali na ujuzi dhaifu wa wafanyakazi kwa ajili ya kuendeleza sekta mpya ya viwanda. Ili kuondokana na matatizo yaliyopo na vikwazo, nadharia ya "Mabwawa na ndege" inatoa ufumbuzi ambao imekuwa na mafanikio kama ilivyotumika katika nchi za Asia ikiwa ni pamoja na ASEAN, China, India na hivi karibuni zaidi Vietnam. Nadharia ya "Mabwawa na ndege" inapaswa kufanyiwa kazi katika nchi ya Tanzania na pia kama Tanzania wataamua kufanya kazi kwa bidii na haraka na juhudi kubwa na shauku kuanzia kwa Rais kwa hadi kwa wanakijiji. Mpango wa maendeleo ya haraka Tanzania wa mwaka 2020 ni utapata mafanikio na miujiza kwa kuendeleza "Mabwawa" (SEZ) katika maeneo na sekta zinazofaa.

Hatua tatu muhimu za mkakati wa kuongeza kasi ya 8-10% ya ukuaji wa kila mwaka ni pamoja na kujenga Kanda Maalumu ya Uchumi (EPZ) na kukuza viwanda kwenye maeneo yanayofaa (sekta za msingi, viwanda vidogovidogo na eneo la Utalii) na matumizi yake vizuri ili kuthibitika dhana ya SEZ (Dhana ya Mabwawa na Ndege), kuboresha haraka mizania ya Taifa kwa kupanua mauzo ya nje kutoka dola za za marekani bilioni 1.0 na kufikia bilioni 2-3 ndani ya miaka 3-4 kwa kutumia nadharia ya "mabwawa na ndege" na kisha, kupanua mahitaji ya miradi ya umma katika sekta ya umeme/ nishati / maji / usafirishaji na kukopa kwa muda mrefu kutoka katika benki za maendeleo. Halmashauri ya Wilaya ya Wanging'ombe ina eneo lenye kubwa wa kilometa za mraba 147. Pamoja na eneo lake kimkakati mpakani na Kenya, pia eneo linaweza kkutumika ili kuvutia uwekezaji kupitia ushirikiano wa sekta binafsi na umma ili kukuza uchumi wa halmashauri na taifa kwa ujumla.

2.3.8 Mkakati wa Maendeleo ya sekta ya kilimo na kuanzishwa kwa Kilimo Kwanza

Mkakati wa sekta ya maendeleo ya kilimo (ASDS) hutoa mkakati wa kina na mfumo wa utekelezaji wa sera za sekta. Mkakati umefafanua njia ya kufikia malengo ya kati ya sera za kitaifa za kilimo na mifugo. Iliyoundwa ili kujenga na kuwezesha mazingira mazuri kwa ajili ya kuboresha tija na faida ya sekta ya kilimo, ambayo inatarajiwa kuongeza mapato kutoka shamba ili kupunguza umaskini vijijini na kuhakikisha upatikanaji wa chakula katika kaya. Kwa kuongezea mwezi Juni 2009, Baraza la Taifa la Biashara Tanzania chini ya mwenyekiti wake Rais Dk J.M. Kikwete lilipanga siku mbili za mkutano wa kujadili sera na mikakati ya kuleta mapinduzi ya kilimo nchini Tanzania chini ya kaulimbiu KILIMO KWANZA. Yafuatayo yalikuwa ndiyo mazimio: Kufanya KILIMO KWANZA kama Mapinduzi ya Kijani ya Tanzania kubadilisha kilimo kuwa cha kisasa na cha kibiashara; kuunganisha KILIMO KWANZA katika mashine za Serikali ili kuhakikisha mafanikio ya utekelezaji wake; kuhamasisha sekta binafsi wa kuongeza uwekezaji wake na

wajibu wake halali katika utekelezaji wa KILIMO KWANZA na kutangaza kwamba utekelezaji wa KILIMO KWANZA utaongozwa na nguzo kumi zifuatazo:

- Utayari wa kisiasa ili kushinikiza mapinduzi ya Kilimo.
- Kuwezesha kifedha kwa ajili ya kilimo.
- Taasisi kuangalia upya na usimamizi wa kilimo.
- Dhana ya kuhama kwa mkakati katika kilimo.
- Upatikanaji ardhi kwa ajili ya kilimo.
- Motisha kwa kuchochea uwekezaji katika kilimo.
- Viwanda kwa mapinduzi ya kilimo.
- Sayansi, Teknolojia na Rasilimali Watu katika kuwezesha mapinduzi ya kilimo.
- Maendeleo ya Miundombinu ili kuwezesha mapinduzi ya kilimo.
- Uhamasishaji wa Watanzania kuunga mkono na kushiriki katika utekelezaji wa KILIMO KWANZA

Kwa kuwa Halmashauri ya Wilaya ya Wanging'ombe ni moja kati ya mashine ya Serikali za kutekeleza sera za taifa, mikakati na vipaumbele, itahakikisha kwamab kilimo katika halmashauri kinabadilishwa kwa kufuata mihimili 10 ya KILIMO KWANZA

2.3.9 Sera ya Maendeleo ya Biashara ndogo na za kati 2002

Nchini Tanzania, Sekta ya biashara ndogo na kati imekuwa ikitambuliwa kama sekta muhimu katika kuongeza ajira, kuongeza kipato, kupunguza umaskini na kama msingi wa ajili maendeleo ya viwanda. Sekta inakadiriwa kuzalisha theluthi moja ya Pato la Taifa, kutoa ajira kwa karibu 20% ya nguvu kazi ya Tanzania na ina uwezo mkubwa wa kuongeza ajira. Aidha, SIDP hushughulikia suala la viwanda vidogo lakini kiukweli, sekta ya biashara ndogo na za kati inashughulikia shughuli za kiuchumi zaidi kuliko viwanda peke yake. Kwa kuwa mikakati hiyo na programu hutambuliwa na SIDP kwa kuwa na athari zisizo sawa kwani huupuzwa sehemu kubwa ya shughuli za biashara ndogo na za kati katika maeneo ya biashara, madini na huduma. Hii inahitaji utekelezaji wa sera kwa kujumuisha shughuli zote za kiuchumi zinazofanywa na Sekta pana ya biashara ndogo na za kati. Kwa kuongezea, biashara ndogo na za kati kwa asili ya udogo wake zinahitaji hatua maalum za kukuzikua. Katika mtazamo wa kimataifa, chumi ambazo zina sekta imara ya biashara ndogo na za kati ni kutokana na mwongozo wa wazi, dira na mikakati sahihi inayotokana na sera za biashara ndogo na za kati. Kulingana na umuhimu wa sekta hii na uwezo wake, Sera ya Maendeleo ya biashara ndogo na za kati imundwa kuimarisha sekta ili kuiwezesha kuchangia katika lengo la Dira ya Maendeleo ya 2025. Aidha, ina madhumuni ya kujenga utaratibu wa kuwa na mfumo wa kitaasisi ulio fanisi kwa ajili ya utekelezaji wake, uratibu, ufuatiliaji na tathmini. Kuu ya yote ni lengo kuu la kufikia maendeleo ya viwanda vijijini sambamba na Mkakati wa Kupunguza Umaskini na Dira 2025. Sera inalenga katika kubadilisha sekta ya biashara ndogo na za kati kuifanya wakala endelevu wa kusisimua ukuaji wa uchumi.

Dira ya Sera ya Maendeleo ya biashara ndogo na za kati ni kuwa na sekta ya biashara ndogo na za kati mahiri yenye nguvu ili kuhakikisha matumizi bora ya rasilimali zilizopo ili kufikia ukuaji wa kasi na endelevu. Dhamira ya Sera hii ni kuchochea maendeleo na ukuaji wa shughuli za biashara ndogo na za kati kwa kuboresha miundombinu, utoaji wa huduma kuimarishwa na mazingira mazuri ya mfumo wa kisheria na kitaasisi ili kufikia ushindani. Lengo kuu la sera hii ni kukuza ajira na kuongeza kipato kwa kukuza uundaji wa viwanda vidogo na vya kati na kuboresha utendaji na ushindani wa zilizopo ili kuongeza ushiriki na mchango katika uchumi wa Tanzania.

Sera inashughulikia maeneo muhimu yafuatayo: Kupitia upya na kutafuta sera za umma na kanuni zinazowabagua au kuzuia kuanzisha viwanda, kuwepo kwa viwanda, kurasimisha na ukuaji wa biashara ndogo na za kati, Kuimarisha ukuaji wa sekta, Kutambua na kutoa majukumu ya wazi ya watendaji muhimu, kuunda mikakati ambayo itawezesha utoaji wa huduma za kifedha na zisizo za kifedha kwa biashara ndogo na za kati, Kuunda na kujenga ushirikiano kati ya umma na binafsi kwa ajili ya maendeleo ya sekta ya biashara ndogo na za kati. Katika kufikia malengo ya sera ya serikali itakuwa: Kuongeza utekelezaji wa programu yenye lengo la kurahisisha na ugawaji wa taratibu na kanuni ili kuhamasisha kufuata na kupunguza gharama manunuzi. Kuendelea kuboresha miundombinu ya kimwili na utoaji wa huduma kwa kushirikiana na Serikali za Mitaa, sekta binafsi na washirika wa maendeleo, Kukuza maendeleo ya ujasiriamali kwa kuwezesha upatikanaji wa biashara ndogo na za kati kuboresha huduma za kifedha na zisizo za kifedha, Kuimarisha uwezo wa taasisi kutoa mafunzo ya biashara kwa biashara ndogo na za kati, kuwezesha na mipango ya msaada kwa lengo la kuongeza upatikanaji wa habari muhimu kwa maendeleo ya biashara ndogo na za kati, kuwezesha upatikanaji na kukabiliana na hali ya teknolojia kama vile kuongeza mitandao kati ya Tasisi za TR & D na biashara ndogo na za kati katika jitihada za kuboresha teknolojia ili kuongeza tija na ushindani wa sekta, Kujitoa kwenye kuwezesha mipango ya msaada lengo la kuboresha upatikanaji biashara ndogo na za kati 'sokoni. Kuwezesha uanzishwaji wa viwanda makampuni ya biashara katika maeneo ya vijijini ili kuongeza thamani ya mazao ya kilimo na kuwezesha uimarishaji wa taasisi na vyama vya kusaidia sekta ya biashara ndogo na za kati. Tangu viwanda katika Halmashauri ya Wilaya ya Wanging'ombe inaongozwa na viwanda vidogo ambayo kuchangia maendeleo wa halmashauri wakiwa Halmashauri ya Wilaya ina jukumu la kuja na chaguzi mikakati ya kutumia fursa zilizopo zinazotolewa na serikali ili kuongeza uwezo wa biashara ndogo na za kati katika halmashauri.

2.3.10 Programu ya maboresho ya Serikali za Mitaa (LGRP)

Serikali ya Tanzania kwa sasa inatekelea awamu ya pili ya Programu ya maboresho ya serikali za mitaa (LGRP II) kati ya sera za maendeleo na jinsia na mikakati yenye dhumuni la kufikia usawa wa kijinsia, demokrasia na maendeleo endelevu. Lengo la msingi la Programu ya maboresho ya serikali za mitaa awamu ya pili ni kuikia maendeleo kwa kasi na maendeleo sawa ya kijamii na kiuchumi, utoaji wa huduma kwa umma na kupunguza umasikimi nchini. Kwa mujibu wa malengo ya ujumla, Dhumuni la ujumla la Programu ya maboresho ya serikali za mitaa ni kufikia utoaji wa madaraka ya Majukumu na kazi za serikali, na mwishowe kuhamisha Mamlaka ya Serikali za Mitaa kwa Viongozi mahiri na waratibu wa maendeleo ya jamii na uchumi, wawajibikaji na wawazi katika kutoa huduma na kupunguza umasikini katika maeneo yao ya mamlaka.

Hata hivyo utawala wa serikali za mitaa unakabiliwa na matatizo kwa mujibu wa sera ya ugatuaji wa madaraka (D by D). Baadhi ya matatizo ni ukosefu wa mkakati wa uongozi, kutokuhusisha umma, jamii, asasi za kiraia na sekta binafsi, ukosefu wa uwezo na ufahamu wa jinsia/utawala wa jinsia na uhamasishaji kwa madiwani na mameneja wakuu na wafanyakazi wa halmashauri. Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kama chombo cha utekelezaji kitahakikisha malengo na dhumuni la Programu ya maboresho ya serikali za mitaa awamu ya pili yanafikiwa kwa kuwezesha utoaji wa huduma.

2.3.11 Sera ya Maendeleo ya Ushirika

Sera hii inasisitiza juu ya mabadiliko ya kwanza ya kilimo kutoka kujikimu kuwa makampuni ya kibiashara kwa wazalishaji wengi, pili kuwasaidia wakulima kufanya tathmini ya uchambuzi wa matatizo na tathmini na kuelewa wapi zinapatikana fursa mbadala, gharama za uzalishaji na mwenendo wa soko ili waweze kutenga rasilimali zao kwa ufanisi kwa kuongeza thamani, na uboreshaji wa ubora wa bidhaa. Kwa hiyo, Sera ya Maendeleo ya Ushirika hutoa baadhi ya changamoto muhimu na fursa kwa ajili ya maendeleo ya

baadaye katika sekta hii. Hasa, sera inaonesha wajibu na majukumu ya serikali na wadau wengine katika kuendeleza ushindani huru na vyama vya ushirika chini ya uchumi wa soko huru.

2.3.12 Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGs)

Kufuatia tarehe ya mwisho ya Malengo ya Maendeleo ya Milenia (MDGs) katika mwaka 2015, nchi wanachama wa Umoja wa Mataifa walikuwa wamekubali malengo ya maendeleo endelevu ya kimataifa tangu Septemba 25, 2015. Malengo ya Maendeleo endelevu ni ajenda mpya ya maendeleo endelevu ambapo kila lengo lina malengo maalum ya kuwa na mafanikio zaidi miaka 15 ijayo. Kila mwanachama wa umoa wa mataifa ana nia ya kufikia malengo 17 ifikapo mwaka 2030 tarehe ya mwisho. Hivyo basi mpango mkakati wa Halmashauri ya Wilaya ya Wanging'ombe ni kutumika kama moja ya magari ya taifa katika kutimiza malengo hivyo inastahili kuungwa mkono kimataifa na kitaifa katika jitihada hiyo. Malengo ya Maendeleo Endelevu ambayo Halmashauri ya Wilaya ya Wanging'ombe inapaswa kuchangia ili kufanikisha kwa muda mrefu, kwa muhtasari ni kama ifuatavyo hapo chini:

Lengo la 1: Kutokomesha umaskini katika nyanja zote kila mahali

Lengo la 2: Kumaliza njaa, kufikia usalama wa chakula na lishe bora na kuendeleza kilimo endelevu

Lengo la 3: Kuhakikisha maisha yenye afya na kukuza ustawi kwa wote na kwa miaka yote

Lengo la 4: Kuhakikisha elimu jumuishi na ubora kwa wote na kukuza kujifunza maisha yote

Lengo la 5: Kufikia usawa wa kijinsia na kuwawezesha wanawake na wasichana

Lengo la 6: Kuhakikisha upatikanaji wa maji na usafi kwa wote

Lengo la 7: Kuhakikisha upatikanaji nafuu, wa kuaminika, endelevu wa nishati ya kisasa kwa wote

Lengo la 8: Kukuza umoja na ukuaji wa uchumi endelevu, kuongeza ajira na kazi ya heshima kwa wote

Lengo la 9: Kujenga miundombinu imara, kukuza sekta ya viwanda endelevu na kuwawezesha uvumbuzi

Lengo la 10: Kupunguza tofauti ndani na baina ya Nchi

Lengo la 11: Kuifanya miji iwe jumuishi, salama, imara na endelevu

Lengo la 12: Kuhakikisha kuna Muundo wa uzalishaji na matumizi endelevu

Lengo la 13: Kuhifadhi na matumizi endelevu ya bahari, ziwa na rasilimali zipatikanazo baharini baharini

Lengo la 14: Usimamizi endelevu wa misitu, kupambana na kuenea kwa jangwa, kuondosha na kukabiliana na uharibifu wa ardhi, kuondosha upotevu wa aina mbalimbali za viumbe hai

Lengo la 15: Usimamizi endelevu wa misitu, kupambana na kuenea kwa jangwa, kuondoa na kurejesha uharibifu wa ardhi, ambao unasababisha upotevu wa aina mbalimbali za viumbe hai.

Lengo la 16: Kukuza haki, Umoja na Amani katika Jamii

Lengo la 17: Kuimarisha ushirikiano wa kimataifa kwa ajili ya maendeleo endelevu

2.4 Wadau na Uchambuzi wa uwezo, udhaifu, fursa na changamoto (SWOC)

2.4.1 Uchambuzi wa Wadau

Halmashauri ya Wilaya ya Njombe baraza ni muungano wa jamii tofauti na utaalamu wa aina mbalimbali. Uchambuzi wa Wadau wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe unaohusika mchakato wa kuchambua watu binafsi, makundi ya watu, taasisi au makampuni ambayo yanaweza kuwa na riba kubwa katika mafanikio au kushindwa kwa mpango mkakati (aidha kama watekelezaji, wawezeshaji, walengwa au wapinzani). Hata hivyo, Nguzo ya msingi ya uchambuzi wa wadau katika Wilaya ni kwamba makundi mbalimbali wana nia tofauti, uwezo na maslahi, na hii ina haja ya kuwa kueleweka wazi na kutambuliwa katika mchakato wa kubainisha tatizo, kuweka lengo na uteuzi wa mkakati. Maswali muhimu kuulizwa wakati wa uchambuzi wa wadau yalikuwa 'tuchambua matatizo au fursa za nani' na 'Nani watafaidika au kupoteza, na jinsi gani, kutokana na kuwepo kwa mpango mkakati unaopendekezwa?' lengo kuu likiwa ni kusaidia kuongeza faida

za mpango mkakati kijamii, kiuchumi na kitaasisi kwa walengwa na watumiaji wa mwisho, na kupunguza athari zake uwezo hasi (ikiwa ni pamoja na migogoro ya wadau).

Jedwali la 12: Bao Mantiki la Uchambuzi wa Wadau kwa Wilaya ya Njombe

Na.	Wadau	Sifa na Uwezo wa Wadau	Wajibu wa wadau	Matarajio ya wadau
1	Wanajamii	Wao ni wakazi wa vijijini na wakulima wadogo Kipato cha Chini na kati Nia na moyo wa bidii za kazi	Kushiriki katika kupanga na kutekeleza miradi ya maendeleo Wamiliki na msimamizi wa miradi	Kuboresha huduma za jamii kuboresha Kipato
2	Benki ya Dunia	Shirika la kimataifa Uwezo mkubwa wa kifedha	Msaada wa fedha Ufuatiliaji wa miradi Kujenga uwezo	Utekelezaji sahihi wa miradi ya maendeleo Kuboreshwa ustawi wa jamii kama matokeo ya utekelezaji wa mradi
3	Taasisi za fedha (CRDB, NJOCOA, TPB, NMB, NBC)	Miliki wa hisa za umma Uwezo Mkubwa wa kifedha	Utoaji wa huduma za kifedha Huduma mashirika ya kijamii Kujenga uwezo	Kuboreshwa kipato kwa wanajamii Kuzalisha faida kubwa Kuboresha huduma za jamii
4	Serikali kuu	Mdhibiti wa wa taasisi za Umma Uwezo mkubwa wa kifedha	Mfumo wa udhibiti Uelekezaji wa bajeti Uundaji wa sera	Kuboreshwa Serikali za Mitaa utoaji wa huduma Kuboreshwa ustawi wa jamii
5	UNICEF	Shirika la kimataifa Uwezo mkubwa wa kifedha	Kujenga uwezo Msaada wa vifaa Msaada wa fedha	Kuboreshwa ustawi wa wanawake na watoto Kuboresha huduma za utoaji na Halmashauri ya Wilaya Utekelezaji sahihi wa miradi ya maendeleo Uboreshaji wa ufuatiliaji na tathmini ya mfumo wa wafanyakazi wa wilaya
6	Wanasiasa	Wao ni takwimu za kisiasa Wao ni wawakilishi wa jamii Wao ni watu wenye ushawishi mkubwa sana	Wao ni watoa Uamuzi watunga sera na sheria	Kubaki madarakani kwa njia ya kujenga imani kwa jamii Kuboreshwa maisha kwa jamii
7	Asasi ya kiraia (Upendo Nyimbo)	Msingi wake ni raia Wategemezi wa wafadhili	Kusaidia shughuli za uzalishaji mali	Kuzalisha nafasi za ajira Uwezeshaji jamii Kujenga uwezo
8	Mashirika yasiyo ya Kiserikali-SHIPO, COCODA, CEFA,PADI, NJODINGO,	Utegemezi wa wafadhili Asasi zisizo za serikali	Kusaidia miradi ya maendeleo kujenga uwezo Kusaidia shughuli za kuzalisha kipato	Kuboreshwa maisha ya jamii

Na.	Wadau	Sifa na Uwezo wa Wadau	Wajibu wa wadau	Matarajio ya wadau
	SHIHSO, SEEC O, NADO, MVEC			
9	WATER AID	Shirika la kimataifa Uwezo mkubwa wa kifedha	Kujenga uwezo Kusaidia miradi maji	Kuboreshwa kwa upatikanaji wa usalama na maji safi
10	SEKTA BINAFSI (Media, makampuni, wasindikaji, wasafirishaji)	Kupata faida Uwezo wa kifedha wa Kati na chini	Kuendesha bishara katika halmashauri Wanalipa kodi	Kupata faida
11	Mfuko wa Misitu Tanzania	Chombo cha umma Uwezo mkubwa wa kifedha	Utoaji wa ruzuku ya uhifadhi msitu Kujenga uwezo	Uhifadhi bora wa msitu Kuboreshwa maisha ya jamii
12	Serikali ya FINLAND	Uwezo mkubwa wa kifedha Chombo cha umma Finland	Kusaidia uhifadhi wa mazingira kwa kupitia mpango wa msitu Kujenga uwezo	Uhifadhi bora ya Mazingira Kuboresha utoaji wa huduma
13	Shirika la Misaada la Japani (JICA)	Shirika la kimataifa Uwezo mkubwa wa kifedha	Kusaidia miradi ya umwagiliaji Kujenga uwezo Kusaidia vifaa vya elimu	Kuboresha usalama wa chakula Kuboreshwa kaya Kuboresha utendaji katika masomo ya sayansi
14	Shirika la Misaada la Marekani (USAID)	Shirika la kimataifa Uwezo mkubwa wa kifedha	Kujenga uwezo Kusaidia dawa na vifaa tiba Kusaidia miundombinu ya afya Hutoa huduma za ugani Kusaidia masoko ya mazao ya kilimo	Kuboreshwa huduma za afya Kuongeza kipato cha kaya Kuboresha mazao ya kilimo
15	Mifuko ya Jamii (NSSF, LAPF, PS PF, NHIF, GEPP)	Usalama wa jamii Wao hufadhiliwa Wao ni chombo cha umma Wao kuwekeza katika mali isiyohamishika	Wao hutoa faida kwa wanachama Kusaidia Huduma za afya Kutoa mikopo kwa watu binafsi na taasisi	Kuongeza faida Kuongeza idadi ya wanachama Kuboresha ustawi wa wanachama
16	Vyama vya Wafanyakazi (TUGE, TALGW)	Chombo cha Umma Uwezo mkubwa wa kifedha	Utetezi Kutoa msaada wa kifedha Uwekezaji katika mali isiyohamishika	Kuboresha kiwango cha maisha na Kipato
17	Benki ya Maendeleo ya Africa	Taasisi ya kimataifa Uwezo mkubwa wa kifedha	Kutoa mikopo Kujenga uwezo Ufuatiliaji na tathmini ya miradi ya maendeleo Miundombinu ya masoko ya vijijini	Usalama wa chakula Kuboresha kipato cha kaya

Na.	Wadau	Sifa na Uwezo wa Wadau	Wajibu wa wadau	Matarajio ya wadau
18	IFAD	Shirika la kimataifa Uwezo mkubwa wa kifedha	Kujenga uwezo Uhusiano wa masoko	Usalama wa chakula Kuboresha afya na kipato
19	OPEC	Shirika la kimataifa Umoja wa mafuta ya petroli Uwezo mkubwa wa kifedha	Mfuko wa TASAF	
20	FBOs	Za Kidini Mashirika yasiyotengeneza faida	Kutoa huduma za kijamii na kiroho	wanajamii kuishi katika maisha ya usawa Kuboresha ustawi wa jamii

2.4.2 Uchambuzi wa Uwezo, Udhaifu, Fursa na Changamoto (SWOC)

Katika kufikia ukuaji wa binadamu na maendeleo ya jamii, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inahitaji matumizi bora ya uwezo na Fursa zake kushughulikia Udhaifu na changamoto zilizopo. Uchambuzi wa ndani na nje wa hali iliyopo uliofanywa katika Wilaya kubainisha uwezo, udhaifu, fursa na changamoto mbalimbali ambazo zinahitaji kushughulikiwa na kutumiwa. Ufuatao ni muhtasari wa uchambuzi wa uwezo, udhaifu, fursa na changamoto (SWOC) katika Halmashauri ya Wilaya:

2.4.2.1 Uwezo

- Uwepo wa wafanyakazi wenye ujuzi
- Uwepo wa ardhi nzuri ya kilimo
- Uongozi bora wa halmashauri
- Utulivu wa kisiasa katika halmashauri
- Uwepo wa idadi ya watu wenye motisha ya kufanya kazi
- Uwepo wa eneo pana na linalofikika kwa barabara za wilaya

2.4.2.2 Udhaifu

- Vyanzo muhimu vya mapato ya halmashauri ambavyo hajatumika ipasavyo
- Upungufu wa utekelezaji wa shughuli zilizopangwa
- Kiwango kidogo cha kipaumbele katika mgao wa fedha kwa baadhi ya idara na miradi yake ya maendeleo.
- Mwitikio duni katika kushughulikia matatizo ya jamii
- Rushwa miongoni mwa wafanyakazi wachache

2.4.2.3 Fursa

- Ardhi nzuri ya kilimo
- Uwepo wa washirika wa Maendeleo
- Uwepo wa taasisi za fedha
- Uwepo wa misitu ya asili na bandia
- Kuwepo kwa wawekezaji
- Upatikanaji wa misaada kutoka serikali kuu
- Kuwepo kwa sheria za kitaifa, sera na kanuni
- Hali ya hewa nzuri

- Utulivu wa kisiasa wa kitaifa
- Uwepo wa barabara kuu na barabara za Mkoa
- Uwepo wa usafiri mzuri na mawasiliano

2.4.2.4 Changamoto

- Uhaba wa vifaa vya Kazi
- Hali ya maambukizi ya VVU / UKIMWI
- Uhaba wa wafanyakazi
- Uhaba wa vituo vya afya
- Uhaba na kuchelewa kwa fedha
- Kuingiliwa kisiasa juu ya uamuzi wa kiufundi
- Uhaba wa utoaji wa huduma ya maji
- Upungufu vifaa vya usafiri
- Ukosefu wa sehemu za kutupa taka
- Upungufu wa vifaa vya kuhifadha Mazao
- Masoko yasiyo ya uhakika kwa mazao ya kilimo
- Uhaba wa majosho ya ng'ombe
- Kuwepo kwa moto ya Mwitu
- Uzembe kutumia teknolojia mpya ya kilimo

SURA YA TATU

MAPITIO YA UTENDAJI WA MIAKA MITANO YA MPANGO MKAKATI 2011/2012-2015/2016

3.1 Utangulizi

Mapitio ya utendaji juu ya utekelezaji wa mpango mkakati wa miaka mitano iliyopita ulizingatia utaratibu na uendeleo wa ukusanyaji na uchambuzi wa taarifa kwa madhumuni ya kulinganisha jinsi mpango ulivyotekelezwa dhidi ya matokeo yanayotarajiwa. Lengo kuu lilikuwa kuona kama shabaha imefikwa au haijafikiwa na kama haijafikiwa ni kwanini. Aidha, mapitio haya yalionesha kama shughuli za mpango zimetekelwa kama zilivyoundwa, na kama sio, ni kwa nini. Mapitio ya utendaji yalikuwa ni tathmini ya kina ili kupitia upya utekelezaji wa mpango mkakati wa awali, na kuandaa somo linaloweza kufunza na kutumiwa ili kuboresha mpango mkakati mpya. Walengwa walikuwa na thamani ya msingi ambao walitoa maelezo ya kina katika kufuatilia utekelezaji wake. Shabaha ambazo hazikufanikiwa katika utekelezaji na kumalizika ndani ya mpango wa miaka mitano zilipitiwa na kupelekwa kwenye mpango mkaakti mpya wa 2015/2016-2019/2020 kulingana na hali iliyopo. Mapitio ya utendaji wa mpango mkakati wa miaka mitano iliyopita unaelezewa katika majedwali yafuatayo.

3.2 Eneo la utekelezaji: Rasilimali watu na Utawala

Lengo mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI. Kuimarisha utawala bora na huduma za kitawala, Kuimarisha na kuendeleza utekelezaji wa mkakati wa Taifa wa kupambana na rushwa

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuanzishwa kwa programu ya VVU/UKIMWI katika eneo la kazi katika Halmashauri ifikapo Juni mwaka 2016	Kuanzishwa kwa programu ya VVU/UKIMWI	Programu ya VVU/UKIMWI iliyoanzishwa katika halmashauri haijaweza kuwasaidia wafanyakazi wote wanaoishi na VVU/UKIMWI	Kutengwa kwa Bajeti ndogo Programu ya VVU/UKIMWI imepelekwa katika mpango mkakati wa miaka 5 ijayo
Utawala bora na huduma za kitawala kuwezesha kata 36 ifikapo Juni mwaka 2016	Kata 12 kuwezesha katika utawala bora na huduma za kitawala		Mpango wa shabaha umetokelezwa Kazi imepelekwa katika mpango wa miaka 5 ijayo
Ujuzi na utendaji wa huduma zinazotolewa kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Ujuzi na utendaji wa utoaji wa huduma kuboreshwa kwa kiwango stahiki	Waajiriwa wengine hawana ujuzi wa kutosha kuhusiana na huduma wanazotoa	Mapato madogo yaliyokusanywa na Halmashauri yameshindwa kusaidia mafunzo kwa wafanyakazi Kazi imepelekwa katika mpango wa miaka 5 ijayo ya Halmashauri

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuboreshwa kwa utendaji na ujuzi kwa wafanyakazi wa idara 5 ifikapo Juni 2016	Kuboresha utendaji na ujuzi kwa wafanyakazi wa idara 5		Imetekelezwa
Kupambana na rushwa ndogo na kubwa katika maeneo ya kazi ifikapo Juni 2016	Kupambana na rushwa ndogo na kubwa katika maeneo ya kazina kupatikana kwa kupitia kuima rish kamati ya maadili ya halmashauri	Halmashauri imeshindwa kuandaa program ya kuelimisha wafanyakazi kuhusu kupambana na rushwa katika maeneo ya kazi	Fedha zilizopokelewa hazitoshelezi Shughuli imepelekwa katika mpango wa miaka 5 ijayo
Wadau 260 katika kata 12 za Halmashauri ya Wilaya kuwezesha kuhusu kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2016	Wadau katika kata 12 katika Halmashauri ya Wilaya wamewezeshwa kubambana na rushwa ndogo na kubwa	Wadau wengine hawajawezeshwa kuhusu kupambana na rushwa ndogo na kubwa	Kazi imepelekwa katika mpango mkakati wa miaka 5 ijayo
Utawala bora na huduma za kitawala kuwezesha kwa kata 12 za Halmashauri ya wilaya ifikapo mwaka 2016	Utawala bora na huduma za kitawala kuwezesha kwa kata 12 za Halmashauri ya wilaya		Kazi imefanyika vizuri Kazi imepelekwa katika mpango mkakati ujayo kama shughuli inayoendelea

3.3 Eneo la Utekelezaji: Ardhi na mali asili

Malengo Mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa, Kuboresha Usimamizi wa Maliasili na Mazingira

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Programu ya VVU/UKIMWI kuanzishwa katika maeneo ya kazi ifikapo Juni 2016	Vipindi 3 vya elimu ya VVU/UKIMWI kufanyika Masuala ya VVU/UKIMWI na Mikakati ya kupambana kujadiliwa katika mkutano wa 11 wa robo mwaka wa Idara.	Kusaidia lishe bora kwa wafanyakazi walioathirika na VVU/UKIMWI	Ukosefu na kutokutosheleza kwa mgawanyo wa fedha, Hii itawekewa mkazo kwenye mpango mkakati wa Wilaya ujao

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
	Vipeperushi 38 vya VVU/UKIMWI kusambazwa miongoni mwa waanyakazi		
Wafanyakazi katika idara kuwezesha kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2016	Masuala ya kuzuia rushwa na mikakati ya kupambana ikujadiliwa katika mkutano wa 8 wa idara wa robo mwaka. Vipeperushi 7 vya kupambana na rushwa kugawanywa kwa wafanyakazi. TAKUKURU kuwezesha mikutano 3 na wafanyakazi wa maliasili kuboresha uelewa wa wafanyakazi	Masuala ya Kuzuia Rushwa kuwa ajenda katika kila kikao cha idara. Mwenyekiti wa kamati ya Maadili kuwa mjumbe wa kudumu katika vikao vya idara	Upungufu wa fedha
Usimamizi wa maliasili na uwezo kwa wafanyakazi 14 wa kuongezekai ifikapo mwaka 2016	Wafanyakazi 4 wa maliasili kuwezesha katika maeneo mbalimbali ya Mazingira, Misitu na Utalii	Wafanyakazi 10 wa Maliasili hawakuwezesha	Upungufu na kutokutosheleza kwa mgawanyo wa fedha, Hii itawekewa mkazo kwenye mpango mkakati wa Wilaya ujao
Ustawi wa wafanyakazi 14 wa maliasili kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Wafanyakazi 2 wapya waliojiriwa kupewa posho za kujikimu. Wafanyakazi 2 waliostaafu kuwezesha kusafirisha mizigo yao mpaka makwao	Kulipa wafanyakazi wa maliasili posho za likizo Kulipa posho za nyumba kwa maofisa ardhi na maliasili wa Wilaya	Upungufu na kutokutosheleza kwa mgawanyo wa fedha, Hii itawekewa mkazo kwenye mpango mkakati wa Wilaya ujao
Maarifa ya kitaalamu katika usimamizi wa wanyama pori kwa vijiji 15 kuboreshwa	Mafunzo ya usimamizi wa wanyamapori kwa jamii kupitia Vipeperushi, mikutano mikuu ya vijiji, magazeti	Kuzuia wadudu katika vijiji 4 na vijiji vingine Uelewa wa jamii kuhusu uhifadhi na usimamizi wa wanyamapori	Upungufu na kutokutosheleza kwa mgawanyo wa fedha, Hii itawekewa mkazo kwenye mpango mkakati wa Wilaya ujao

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
ifikapo Juni 2016	kutengenezwa kwa vijiji 8. Kudhibiti wadudu kullifanyika katika vijiji 11 kuanzia kata Lupembe, Ninga, Ikondo, Matembwe na Idamba		
Idadi ya vituo vya vivutio vya utalii kuongezeka toka 5 hadi 12 na huduma za kitalii kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Vivutio vya watalii 2 kutembelewa na kujumuishwa katika Vivutio vya Utalii vya Mkoa Klabu 6 za Malihai walipata mafunzo katika shule za msingi ili kuongeza na kuboresha uelewa wa utalii Wadau 5 wa utalii na maafisa wa Utalii wa Iringa na Njombe waliwezesha kuhudhuria maonesho ya 3 ya Utalii ya Dunia.	Kutambua na kuweka katika kumbukumbu Vituo vipya 7 vya vivutio vya utalii	Upungufu na kutokutosheleza kwa mgawanyo wa fedha, Hii itawekewa mkazo kwenye mpango mkakati wa Wilaya ujao
Usimamizimzuri wa mazingira kuwezesha ifikapo mwaka 2016	Mafunzo ya uanzishwaji na usimamizi wa vitalu vya miti na miche ulifanywa kwa kata 12 na wadau 763 walitembelea. Takribani miti 32,637,329 imekuzwa na kupandwa kutoka 2011-2015	Kuipa nguvu na kuboresha uelewa wa jamii kuhusu kukuza miche ya miti, mbao ili kuanzishwa na kusimamiwa Kuanzishwa na kuboreshwa ushirika wa biashara ya bidhaa za misitu Mtwango, Kidegembye, Ikuna na Matembwe Kuisaidia jamii inayopanda miti	Upungufu na kutokutosheleza kwa mgawanyo wa fedha, Hii itawekewa mkazo kwenye mpango mkakati wa Wilaya ujao

Shabaha	Shabaha iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Uharibifu wa mazingira kupungua katika wilaya ifikapo Juni 2016	Tathimini ya Athari za Mazingira ilifanywa kwa miradi mipya 12 kwa kupata msaada kutoka kwa wadau wengine Ukaguzi 1 ulifanywa katika chanzo cha Misitu ya Ididima Mpango wa matumizi ya ardhi kwa vijiji 5 vya Itambo, Ikuna, Nyombo, matembwe na Ikangasi uliandaliwa na kufanyiwa kazi	Mpango wa matumizi ya ardhi kwa vijiji 20 unahitajika kutayarishwa na kutekelezwa.	Upungufu na kutokutosheleza kwa mgawanyo wa fedha, Hii itawekewa mkazo kwenye mpango mkakati wa Wilaya ujao
Matukio ya kuungua kwa misitu kupungua kutoka 15 hadi 6 ifikapo Juni 2016	.Matukio ya moto wa misitu kuongezeka kuwa matukio 22 na kusababisha upotevu wa rasilimali za misitu na viumbe wake. Mikakati ya kupambana na moto unaoteketeza misitu iliandaliwa na kugawanywa kwa kata 12. Mikutano ya ufahamu wa moto wa msituni ilifanywa kwenye vijiji vya Ikuka, Ninga, Nyombo na Matembwe	Kampeini ya kupambana na moto unaoteketeza misitu umefanyika kwenye vijiji 30	Upungufu na kutokutosheleza kwa mgawanyo wa fedha, Hii itawekewa mkazo kwenye mpango mkakati wa Wilaya ujao
Mipango ya matumizi ya ardhi ya kijiji kuandaliwa na kufanyiwa kazi kwa vijiji 12 ifikapo Juni 2016	Mpango wa matumizi ya ardhi kwa vijiji 5 vya Itambo, Ikuna, Nyombo, matembwe na Ikangasi kundaliwa na kufanyiwa kazi	Mpango wa matumizi ya ardhi kwa vijiji 7 unahitajika kutayarishwa na kutekelezwa.	Uhaba wa fedha na vifaa, hii itazingatiwa katika mpango mkakati wa wilaya ujao
Kudhibitiwa na kusimamiwa kwa	Michoro 3 ya mipango miji imeandaliwa kwa	Kupima vitalu vilivyopangwa katika	Uhaba wa fedha na vifaa, hii itazingatiwa

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
ukuaji wa miji ifikapo Juni 2016	miji ya Mtwango ili kudhibiti ukuaji wa miji	michoro 3 ya mipango miji michoro ya Mipango miji 3	katika mpango mkakati wa wilaya ujao
Mfumo wa usimamizi wa taarifa za mazingira kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Haijatekelezwa	Kununua vifaa vya usimamizi wa taarifa za mazingira na “programu” na kuwekwa Kujengewa uwezo kwa wafanyakazi wa Usimamizi wa taarifa za mazingira	Uhaba wa fedha na vifaa, hii itazingatiwa katika mpango mkakati wa wilaya ujao

3.4 Eneo la utekelezaji: Mifugo na Uvuvi

Malengo mkakati: Kuongeza wingi na ubora wa huduma za jamii na miundombinu, Kuboresha usimamizi wa maliasili na mazingira

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Utoaji wa huduma za ugani za mifugo kwa vijiji 45 kuboreshwa ifikapo 2016	Huduma ya ugani ilitolewa kwa vijiji 30	Huduma ya ugani haikutolewa kwa vijiji 15	Ufinyu wa bajeti ulizuia mafanikio
Uzalishaji wa maziwa na bidhaa zake kuongezeka kutoka wastani wa lita 10 hadi 15 kwa kila ng'ombe kila siku ifikapo Juni, 2016	Uzalishaji wa maziwa ulifikia lita 11 kwa siku	Lita nne bado hazifikiwi	Uhaba wa malisho ulikuwa ni kikwazo
Kuboreshwa kwa usimamizi wa uvuvi ifikapo Juni 2016	Idadi ya mabwawa ya Samaki kufika 106	Mabwawa 20 ya Samaki hayakujengwa	Upungufu wa bajeti ulizuia kufikia shabaha

3.5 Eneo la utekelezaji: Takwimu za Mipango na ufuatiliaji

Malengo Mkakati: Kuboresha upatikanaji, ubora na utoaji wenye usawa wa huduma za kijamii, Kuimarisha utawala bora na huduma za utawala katika ngazi zote. Kuboresha usimamizi wa masuala ya dharura na majanga, Kuboresha usimamizi wa masuala ya dharura na majanga, Kuboresha usimamizi wa masuala ya dharura na majanga, Kuboresha upatikanaji, ubora na utoaji wenye usawa wa huduma za kijamii.

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuboreshwa kwa ustawi wa wafanyakazi na mazingira ifikapo Juni 2016	Ukarabati wa ofisi ya Afisa Mipango wa Wilaya (DPLO) Kununuliwa kwa kompyuta mbili na printa	Ukarabati wa ofisi ya Mipango Kompyuta tatu binafsi	Ucheleweshwaji wa fedha za mgao kutoka serikali kuu Ukosefu wa chanzo binafsi cha kuaminika cha fedha Ukarabati wa ofisi ya Mipango na kununuliwa kwa kompyuta tatu utafanyika kwenye mpango mkakati ujao
Ustawi wa jamii ya wafanyakazi kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Wafanyakazi 3 walioajiriwa kupatiwa posho ya kujikimu Kaimu Afisa Mipango wa Wilaya (DPLO) kupatiwa posho ya kukaimu Afisa Mipango wa Wilaya (DPLO) kupewa nyumba Wafanyakazi 4 kupewa zawadi siku ya Mei mosi Wengine kupewa posho ya likizo Mfanyakazi mmoja kuruhusiwa kuhudhuria masomo ya shahada ya juu (Post graduate Studies)		Kuimarisha uendelevu wa ustawi wa wafanyakazi
Programu ya VVU/UKIMWI katika eneo la kazi kuanzishwa na kutekelezwa katika halmashauri ifikapo juni 2016	Programu ya VVU/UKIMWI kutekelezwa kupitia mafunzo, uhamasishaji na kusisitiza juu ya upimaji wa VVU/UKIMWII, kuhudhuria siku ya UKIMWI Duniani		Kuimariisha uendelevu na kufanya kazi kwa karibu na wabia wengine

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Utendaji na uwajibikaji wa wafanyakazi wa idara ya Mipango kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Mfumo wa wazi wa Mapitio na Uhakiki wa utendaji (OPRAS) ulifanywa kuangalia waajiriwa 8 kwa miaka 4 Kukamilishwa kwa wakati kazi iliyotolewa na Afisa mipango wa Wilaya na menejimenti (DPLO) Uzingatiaji wa Sera, miongozo na kanuni zinazohusiana na ajira		
Miradi 2 kufuatiliwa na kusimamiwa, “Programu” kuboreshwa, na mpango bora wa Halmashauri na bajeti kupitishwa bajeti miezi miwili kabla ya mwisho wa mwaka wa fedha ifikapo Juni 2016	Miradi yote ilifuatiliwa kupitia ufuatiliaji wa robo mwaka na usimamizi uliohusisha timu ya wataalamu mbalimbali “Programu” kama PlanRep 3 toleo la 8.10 kuboreshwa toka PlanRep 2. “Programu” zingine za halmashauri kama vile Taarifa ya Maendeleo ya Halmashauri zinatumika.		
Miradi 3 ya maendeleo kutekelezwa na kuongezeka katika ngazi zote za juu na chini katika mamlaka ya serikali ifikapo Juni 2016	Miradi 153 imetekelezwa na kilometa 300 za barabara zimejengwa		

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Uwezo juu ya utayari wa majanga na usimamizi katika vijiji 54 kuongezeka ifikapo 2016	Vijiji 154 vimejengewaa uwezo na utayari wa kusimamia majanga		Kuimarishasha kujenga uwezo wa usimamizi endelevu wa utayari wa majanga
Uwezo wa utayari katika majanga na usimamizi wake kuongezeka katika vijiji 43 ifikapo 2016	Vijiji 43 vimejengewa uwezo juu ya utayari na usimamizi wa majanga		Kuimarisha uwezo uendelevu wa utayari na usimamizi wa majanga
Mpango wa Halmashauri kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Mpango wa Bajeti ya toka 2011/2012-2015/2016 umeandaliwa Mpango kazi wa mwaka toka 2011/2012-2015/2016 umeandaliwa	Mpango wa uwekezaji wa halmashauri Wasifu wa hali ya kichumi na kijamii wa halmashauri	Chanzo cha fedha kisicho cha uhakika Mgawanyiko wa halmashauri ya wilaya Mpango wa uwekezaji wa halmashauri na wasifu wa halmashauri kijamii na kiuchumi kupelekwa kwenye mpango mkakati ujao

3.6 Eneo la utekelezaji: Kilimo cha umwagiliaji na Ushirika

Malengo mkakati: Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa, Kuboresha upatikanaji, ubora na utoaji wenye usawa wa huduma za kijamii, Kuboresha ubora na idadi ya huduma za kiuchumi na miundombinu

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Wafanyakazi wa kilimo na ufugaji watawezesha jinsi ya kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2016	Kujenga ufahamu kupitia mabango. Kusisitiza wafanyakazi juu ya vikao vyao vya ofisi kuu	Hakuna	Shabaha uliofikiwa unatakiwa pia kupelwka kwenye mpango mkakati ujao
Wafanyakazi wa 5 wa vyama vya ushirika kuwezesha juu ya kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2016	Kujenga ufahamu kupitia mabango. Kusisitiza wafanyakazi juu ya vikao vyao vya ofisi kuu	Hakuna	Mkakati uliofanikiwa pia utafanyika kwenye mpango mkakati ujao

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Ukaguzi wa SACCOS na AMCOS kuwezesha ifikapo Juni 2016	SACCOS 9 na AMCOS 15 zilikaguliwa	Hakuna	Mkakati uliofanikiwa pia utafanyika kwenye mpango mkakati ujao
Idadi ya vyama Ushirika kuongezeka kutoka 26 hadi 28 ifikapo Juni 2016	Vyama vya ushirika kuongezeka kutoka 26 hadi 33 ifikapo Juni 2016	Hakuna	Mkakati uliofanikiwa pia utafanyika kwenye mpango mkakati ujao
Utoaji wa huduma ya ugani wa kilimo katika vijiji 45 kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Maafisa ugani 35 wanatoa huduma kwa vijiji 45	Hakuna	Mkakati uliofanikiwa pia utafanyika kwenye mpango mkakati ujao
Uzalishaji wa mazao ya kilimo ya biashara kuongezeka (kahawa kutoka tani 0.2 hadi 0.35 wastani, chai kutoka tani 2 hadi 2.2, Pareto kutoka tani 0.15 hadi 0.175 kwa hekta) ifikapo Juni, 2016.	Uzalishaji wa kahawa kuongezeka toka tani 20 hadi 28 mwaka 2013/2014 hadi 2014/2015 Pareto kuongezeka kutoka wastani wa tani 0.15 hadi 3.39 kwa hekta. Uzalishaji wa chai kuongezeka kutoka 8,103.2 hadi 9,107 katika mwaka 2013/2014 hadi 2014/2015	Uzalishaji wa kahawa kupungua kutoka tani 0.2 hadi 0.1 kwa hekta. Uzalishwaji wa chai kupungua kutoka tani 2 hadi 1.64 kwa hekta	Kuna ongezeko la mbegu mpya za kahawa na chai ambazo zinapunguza wastani wa uzalishaji Shabaha haijafikiwa kwahiyo itapelekwa kwenye mpango mkakati ujao
Kuweka mfumo wa risiti katika maghalavyama vya ushirika 5 ifikapo Juni 2016		Vyama vya ushirika 5 havijapata mafunzo juu ya mfumio wa kuwa na risiti katika maghala	Upungufu wa fedha Vyama 5 vya ushirika vitapelekwa katika mpango mkakati ujao
Kusaidia ujenzi wa vyama vya ushirika 5 ifikapo Juni 2016	Ghala moja lilijengwa na mengine manne yalifanyiwa ukarabati	Hakuna	Shabaha iliyofikiwa pia itapelekwa katika mpango mkakati ujao
Wajumbe 290 kupata mafunzo kuhusu usimamizi wa SACCOS ifikapo Juni 2016	Wanachama wote walipata mafunzo	Hakuna	Shabaha iliyofikiwa pia itapelekwa katika mpango mkakati ujao

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Taarifa na takwimu za vyama vya ushirika 26 kuwepo na kutumika ifikapo Juni 2016	Takwimu zimekusanywa katika vyama vyote 26 vya ushirika	Hakuna	Shabaha iliyofikiwa pia itapelekwa katika mpango mkakati ujao

3.7 Eneo la utekelezaji: Maendeleo ya jamii, ustawi wa jamii na Vijana

Malengo Mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuimarisha utekelezaji mahiri na endeleu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa, Kuimarisha utawala bora na huduma za utawala, Kuboresha ustawi wa jamii, jinsia na maendeleo ya kijamii

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Programu ya kuzuia kuenea kwa VVU/UKIMWI kuanzishwa na kutekelezwa na Idara ya maendeleo ya jamii ifikapo Juni 2016	Haijatekelezwa	Wafanyakazi 18 wa Idara ya maendeleo ya jamii hawajapata mafunzo kuhusu VVU/UKIMWI	Fedha hazijatolewa
Programu ya VVU/UKIMWI maeneo kazi kuanzishwa ifikapo Juni 2016	Watu 9 wanaoishi na virusi vya UKIMWI katika eneo la kazi wamesaidiwa vyakula maalumu	Hakuna	Imetekelezwa
Utetezi na uwajibikaji wa kisiasa kuimarishwa kwa Madiwani 14 na wajumbe 143 wa WMAC ifikapo Juni 2016.	Mkutano wa utetezi umefanyika kwa madiwani 14 na wajumbe 143 wa WMAC	Hakuna	Imetekelezwa
Matukio ya unyanyapaa, kutengwa na ubaguzi kupunguzwa katika kata 11 ifikapo Juni 2016	Makundi 23 ya PLHIV yameanzishwa Vijiji 15 wamepata mafunzo kuhusu unyanyapaa, kutengwa na ubaguzi	Vijiji 30 havijapata mafunzo	Upungufu wa fedha
Uwajibikaji wa Wilaya na jamii kuhusu VVU/UKIMWI na kuimarishwa katika kata 11 ifikapo Juni 2016	Siku ya VVU/UKIMWI kuratibiwa kwa miaka 5	Hakuna	Implemented

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuwezesha jamii kushughulikia madhara ya kijinsia na mambo ya kijamii na kiutamaduni yanayoweza kuleta madhara	Vijiji 25 vimepata mafunzo kuhusu madhara ya kijinsia na mambo ya kijamii na kiutamaduni yanayoweza kuleta madhara	Vijiji viwili havijapata mafunzo kuhusu madhara ya kijinsia na mambo ya kijamii na kiutamaduni yanayoweza kuleta madhara	Upungufu wa fedha
Mpango wa VVU na UKIMWI kuandaliwa na kuwekwa katika mpango wa kina wa Halmashauri ifikapo Juni 2016	Ripoti za mwezi, robo mwaka na mwaka zimeyarishwa na kukabidhiwa	Hakuna	Imetekelezwa
Kutekelezwa kwa mpango wa jamii kusaidia MVC katika kata 11 ifikapo Juni 2016	MVCs 1004 kutoka shule za sekondari na vituo vya watoto yatima 2 walipata msaada wa kifedha	Hakuna	Imetekelezwa
Makundi 20 ya IG ya PLHIV kuanzishwa na makundi 6 ya PLHA kusaidiwa kwa fedha za vianzio ifikapo Juni 2016	Makundi 23 yaliyo katika mazingira hatarishi yameanzishwa na kusaidiwa	Hakuna	Imetekelezwa
Wafanyakazi wa Idara kuwezesha kupambana na rushwa kubwa na ndogo ifikapo Juni 2016	Hakuna	Mafunzo kuhusu Rushwa hayajafanyika	Upungufu wa fedha
Utawala bora na huduma za utawala kuimarishwa katika kata 36 ifikapo Juni 2016	Hakuna	Mafunzo kuhusu utawala bora hayajafanyika	Upungufu wa fedha
Makundi ya vijana ya kiuchumi kusaidiwa kwa mikopo yenye masharti rahisi ifikapo Juni 2016	Vikundi 71 vya vijana vya kiuchumi kupewa mkopo wenye masharti rahisi wa shilingi za Kiitanzania 69,000,000	Hakuna	Imetekelezwa

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Maarifa juu ya usawa wa kijinsia katika jamii kuongezeka kutoka 50% hadi 80% ifikapo Juni 2016	Makundi 185 ya wanawake yamepewa mkopo wenye masharti rahisi wa shilingi za Kitanzania 141,500,000	Mafunzo usawa wa kijinsia hayajafanyika	Upungufu wa fedha Mafunzo ya usawa wa kijinsia yatafanyika kwenye mpango mkakati ujao

3.8 Eneo la utekelezaji: Elimu ya Msingi

Malengo Mkakati: Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa huduma za kijamii zinatotolewa, Kuboresha na kusimamia majanga yanayotokea, Kuboresha ustawi wa jamii, jinsia na jamii

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuongezeka kwa ufaulu wa mitihani kwa wanafunzi wa darasa la IV na la VII kutoka 73% 2011 hadi 80% ifikapo 2016	Ufaulu wa darasa la IV ulikuwa 95.1% 2013/2014 hadi 96.7% 2015 wakati 67.3% 2015 ni ufaulu kwa darasa la VII	Ufaulu wa darasa la VII upo chini kulinganisha na Mpango wa Matokeo Makubwa sasa hii inatokana na Maafisa wa Wilaya kushindwa kutembelea na kusimamia katika ngazi za shule Hii ilitokana na ukosefu wa mgawanyo wa fedha	Kutembelewa, mikutano ya mapitio ya robo mwaka na ukaguzi wa shule zimezeshwa kwa kipindi cha 2016-2025
Kuboresha mazingira ya kazi kwa walimu kwa shule za msingi 50 ifikapo 2016	Kujenga nyumba 23 za Walimu Kuratibu uhamisho wa Walimu 34 na 184 kuwezawezesha kwa likizo ya mwaka Kujenga vyoo vya shimo 7 kwa ajili ya walimu Kujenga madarasa 10 Kutengeneza na kupokea madawati 226 kwa shule za msingi 7	Fedha zilizopokelewa kwa ajili ya kuboresha shughuli zilizopangwa hazikuweza kutosha kukamilisha miradi yote hivyo kuzuia utendaji wa kufikia shabaha. Kuhimiza jamii juu ya rasilimali hivyokusaidia kutumia rasilimali zilizopo kwa ajili ya ujenzi na kutengeneza madawati kulingana na mahitaji yao Bajeti iliyotengwa kwa ajili ya likizo na uhamisho ni ndogo ukilinganisha na mahitaji. hii inashusha utendaji katika maeneo ya kazi	Nyumba 10 zimejengwa na nyumba zilizobakia zitajengwa katika kipindi cha 2015-2025 Kujengwa kwa nyumba 270 za walimu, kuboresha vyoo 76 vya wanaume na 130 kwa wanawake, Ofisi za walimu 54 na madarasa 125 ya wanafunzi ifikapo 2025

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuboresha ubora wa mazingira ya kufundishia na kujifunzia kwa vituo 43 vya COBET na vituo 486 vya elimu ya watu wazima ifikapo Juni 2016	Kuanzishwa kwa kituo cha elimu kinachohusiana na elimu ya msingi (IPPE) katika kata nne nazo ni Kichiwa, Mtwango, Ikuna na Matembwe. Kusajili wanafunzi kujiunga na mafunzo ya ufundi ndani ya wilaya kutoka 23 mwaka 2011 hadi 80 mwaka 2015	Kata zingine bado hazijaanzisha kituo cha IPPE. Sababu iliyosababisha hii ilikuwa kusubiri Mapitio ya mipango ya awali ili kuona uendelevu.	Taaarifa ya tathmini itaonesha maendeleo ya programu ingawa shughuli haikutekelezwa itafanyika kwenye mpango mkakati ujao wa 2016-2025
Huduma ya elimu ya dharula kuanzishwa na kuendelezwa kwa 100% katika Halmashauri ya Wilaya kwa shule za msingi ifikapo Juni 2016	Kuboresha kwa walimu kuhusu masuala ya dharura kupitia mafunzo waliyopata Mafunzo kuandaliwa kwa shule za msingi 20 na kuwapa walimu uzoefu katika usimamizi wa majanga	Walimu kutoka shule 32 za msingi hawajapata elimu kuhusu dharura	Kutenga bajeti kwa kipaumbele kutoa mafunzo kwa walimu 32 wa shule za msingi ili kuwapa maarifa walimu na wanafunzi ifikapo 2016-2025
Kuboresha ujuzi wa usimamizi na mipango katika shule kwa 100% katika shule za msingi za Halmashauri ya Wilaya ifikapo Juni 2020	Kuwepo na mafunzo ya awamu ya usimamizi wa takwimu na kuthibiti ubora wa takwimu katika Halmashauri ya wilaya kwa kupitia timu ya ufundi ya IMIS/BEMIS ifikapo Juni 2016 Kuwezesha semina ya shule ya msingi kwa ajili ya maendeleo ya shule na msaada kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli zilizopangwa kufikia Juni 2016	Walimu kutoka shule 32 hawakujengewa uwezo kuhusu mipango ya maendeleo ya shule.	Mafunzo ya kuwapiga msasa kuhusu mipango ya maendeleo ya Shule

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
kiutamaduni kufanyika katika vijiji 44, shule za msingi 52 katika wilaya ifikapo Juni 2020	Shughuli za kiutamaduni kufanyika katika vijiji 44, shule za msingi 52	Shughuli za kiutamaduni katika vijiji 24 hazijafanyika kwa sababu ya upungufu wa rasilimali	Shabaha na shughuli zitaweza kufanyika 2025
Kuboresha ustawi wa jamii, jinsia na uwezesaji wa jamii, maendeleo na mashindano ya michezo na utekelezaji katika shule 12 za sekondari na kushiriki UMISETA ifikapo Juni, 2020	Shule zote 52 za msingi kushiriki mashindano ya ngazi zote kitaifa	Kununua vifaa vya michezo kwa shule zote 52 imeshindikana kwa sababu ya kutokutengewa bajeti	Kutenga bajeti wakati wa mpango wa MTEF kila mwaka hii itasaidia kukamilisha kazi
Kuboreshwa kwa masuala ya uwezesaji wa jinsia shuleni kutoka shule za msingi 20 mwaka 2013 hadi shule 155 ifikapo juni 2020	Kuwapa uwezo na mafunzo walimu na wanafunzi kutoka shule za msingi 40 zilizoandaliwa Mwongozo na maarifa ya ushauri ulipokelewa na walimu na wanafunzi kupitia mafunzo waliowezeshwa kwa shule za msingi 20 Mafunzo ya TUSEME and GRP yaliendeshwa	Kuwezesha mafunzo ya mchakato wa TUSEME na GRP kwa walimu 64	

3.9 Eneo la utekelezaji: Elimu ya Sekondari

Lengo mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuwezesha na kuendeleza na kutekeleza kwa ufasaha Mkakati wa Taifa wa kupambana na Rushwa, Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa huduma za kijamii zinazotolewa, Kuongeza wingi na ubora wa huduma za kijamii na miundombinu

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kupima kwa hiari na ushauri nasaha kuhusu VVU/UKIMWI kwa walimu 83 itaandaliwa ifikapo 2021	Walimu wa sekondari kutoka katika shule 10, walimu wawili wamepimwa na kupatiwa ushauri nasaha	Shule 63 za sekondari zilizobakia walimu hawakupimwa na kushauriwa kuhusu VVU/UKIMWI	Upungufu wa fedha (tatizo kubwa) Shabaha imepelekwa mbele hadi 2016-2021
Kuwawezesha wadau 6 kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2021	Jamii zilizopo shuleni zilipata mafunzo kuhusu rushwa kubwa na ndogo	Wadau 5 waliobakia hawakupata mafunzo	Upungufu wa fedha. Shabaha imepelekwa mbele hadi 2016-2021
Kuboresha mazingira ya kufundishia na kujifunzia katika shule za sekondari 11 ifikapo Juni 2021	Mazingira ya kufundishia na kujifunzia yameboreshwa kwa shule 10 za sekondari kupitia ugawaji wa vifaa vya maabara, kemikali na vitabu vya hesabu	Shabaha imefikiwa kwa asilimia 50 tu kwa sababu vitabu vya masomo havijatolewa	Kuwashauri wahisani na Ofisi ya Waziri Mkuu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa na maelekezo ya programu ya maendeleo ya shule za sekondari awamu ya pili (SEDP II) kusaidia masomo ya sanaa. Shabaha imepelekwa mbele hadi 2016-2021
Ufaulu wa wanafunzi wa kidato cha IV na cha VI katika mitihani uongezeke kutoka 56% hadi 70% ifikapo Juni 2021	Ufaulu umeongezeka kutoka 56% hadi 75%		Kuongeza ufaulu kutoka 70% hadi 90% Shabaha imepelekwa mbele hadi 2016-2021
Kuboresha mazingira ya kazi kwa walimu 83 wa shule za sekondari ifikapo Juni 2021	Mafunzo kazini (INSET) kwa walimu wa sayansi na hesabu yaliendeshwa, Walimu 48 walishiriki	Mafunzo kwa masomo ya sanaa hayakufanyika	Mapungufu ya Bajeti Kwahiyo shabaha imepelekwa mbele

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuendeleza mashindano ya michezo kwa shule za sekondari 12 na kushiriki Umoja wa Michezo Shule za Sekondari Tanzania (UMISETA) ifikapo Juni 2020	Wanafunzi wote waliochaguliwa kuwakilisha halmashauri kwenye UMISETA ngazi ya Taifa walipatiwa mahitaji yote yanayohusiana na michezo. Wilaya ilishiriki katika ngazi zote za UMISETA kupitia uwakilishi wa Afisa Utamaduni wa Wilaya na Afisa Elimu wa Wilaya	Shabaha imefikiwa	Shabaha hii ni lazima kwa sababu ya kupandikiza hisia na uwezo wa fikira na kuboresha afya zao hivyo kupelekwa mbele 2016-2021
Idadi ya maabara za masomo ya sayansi kuongezeka kutoka asilimia 50 hadi 90 ifikapo Juni 2020	Maabara za masomo ya sayansi zimekarabatiwa kutoka kwenye vyumba vya madarsa hadi maabara kwa shule za sekondari 10(Maabara 3 kwa kila shule)	Shabaha imefikiwa (90%)	Shabaha imefanya vizuri Utawala unapaswa kutoa vifaa vya maabara
Idadi ya miundombinu kwa shule za sekondari kuongezeka kutoka asilimia 40 hadi 60 ifikapo Juni 2020	Miundombinu ya shule za sekondari imeongezeka kupitia ujenzi wa vyoo 8 vyumba 8 vya madarasa na mabweni 7	Miundombinu ya shule ya sekondari ambayo haijakamilika imeorodheshwa hapa chini Vyumba vya madarsa 4 Majengo ya utawala 3 na Bweni 1	Fedha hazikutolewa na wahisani Halmashauri inatakiwa kuanzisha chanzo kipya cha mapato na kuongeza vyanzo vyake Miundombinu yote ambayo haijakamilika ipelekwe 2016-2021 katika mpango mkakati kwa utekelezaji

3.10 Eneo la utekelezaji: Ujenzi

Lengo mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuwezesha na kuendeleza na kutekeleza kwa ufasaha Mkakati wa Taifa wa kupambana na Rushwa, Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa huduma za kijamii zinazotolewa, Kuongeza wingi na ubora wa huduma za kijamii na miundombinu

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Programu ya VVU/UKIMWI katika eneo la kufanyia kazi kuanzishwa na kutumika ifikapo 2016	Awamu 4 za Mafunzo kuhusu uelewa wa kujikinga na VVU/UKIMWI yamefanyika kwa wafanyakazi 20. Elimu kuhusu unyanyapaa imetolewa kwa wafanyakazi	Hakuna programu endelevu iliyoanzishwa	Programu endelevu inahitajika kuanzishwa Kupima kwa hiari na ushauri nasaha bado kunahitaji msisitizo
Kujenga uelewa kuhusu rushwa ndogo na kubwa na kuendelezwa ifikapo Juni 2016	Kutoa mafunzo kuhusiana na madhara ya rushwa	Hakuna mafunzo ya kutosha yaliyoendeshwa kuhusiana na madhara ya rushwa	Kuna umuhimu wa kutoa mafunzo ya elimu na kufanyika kila robo mwaka
Miundombinu ya barabara kuimarishwa na kuboreshwa kwa kilometa 1276 ifikapo Juni 2016	Kilometa 916.8 za barabara zimeboreshwa na kuimarishwa	Kilometa 359.2 za barabara hazijaimarishwa.	Kilometa 359.2 zitapelekwa mbele
Miundombinu ya madaraja kuboreshwa na kutunzwa kwa idadi ya 80 ifikapo Juni 2016	Madaraja 28 yamejengwa na kuimarishwa	Madaraja 52 hayajajengwa	Madaraja 52 yatapelekwa mbele
Kuboresha majengo ya umma ifikapo Juni 2016	Majengo 20 binafsi yamejengwa na kusimamiwa	Sio majengo yote ya umma yamesimamiwa wakati wa hatua ya ujenzi	Msisitizo unahitajika kwa umma kuhusu umuhimu wa kutafutaushauri wa kiufundi wakati wa ujenzi

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Magari 16 na mitambo kutengenezwa na kuwa katika hali na mazingira mazuri ya kufanyia kazi ifikapo Juni 2016	Magari 16 ya halmashauri yamefanywa matengenezo	Magari 7 hayajafanywa matengenezo kutokana na kuwa na ugumu katika matengenezo	Magari mengi ya halmashauri yamekuwa ya zamani na yanahitaji matengenezo ya mara kwa mara

3.11 Eneo la utekelezaji: Afya

Malengo mkakati: Kuboresha upatikanaji, ubora na utoaji wenye usawa wa huduma za kijamii., Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuboresha ubora na idadi ya huduma za kiuchumi na miundombinu, Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuhakikisha vifaa vyote vya afya kwa angalau asilimia 75 kusambaziwa vifaa vya tiba na uchunguzi, dawa, chanjo na vifaa vya hospitali ifikapo Juni 2016	Vituo vya afya 20 kati ya 24 wamesambaziwa dawa, chanjo na vifaa vya hospitali, mara kwa mara	Vituo vya afya 4 havijasambaziwa mara kwa mara	Fedha zisizotosha iliyotengwa kwa vituo vinne vya afya haikuweza kutosheleza kusambaza madawa na vifaa tiba mara kwa mara Vingine vitekelezwa kwenye mpango ujao
Kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI kutoka asilimia 14.8 mwaka 2012 hadi 9 ifikapo mwaka 2016	Angalau asilimia 80 ya wanawake wote wenye VVU na ni wajawazito wanapata ARVs ili kuzuia maambukizi kutoka kwa mama kwenda kwa mtoto ifikapo Juni 2016	Asilimia 70 ya wajawazito wenye VVU na watoto wao wanapata ARVs	Asilimia 30 ya wanawake wamekataa kutumia ARVs kutokana na sababu mbalimbali. Mfano Imani za kidini, kujificha, Mpango ujao utaendelea na elimu ya Afya
Kupunguza vifo vya watoto chini ya miaka 5 kutoka 2 kwa 1000 hadi 1 kwa 1000 ifikapo Juni 2016	Vifo vya watoto chini ya miaka mitano havijapunguzwa kufikia shabaha	Haijafikiwa	Juhudi zaidi zinatakuwa kwenye mpango ujao
Vifo vya mama wajawazito kupungua kutoka 97/100,000 hadi 90/100,000 ifikapo Juni 2016	Vifo vya mama wajawazito vimepungua kutoka 97/100000 hadi 90/100000	95/100,000 bado haijafikiwa	Mkakati wa kupunguza utafanyika kwenye mpango ujao

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kupunguza kiwango cha vifo kwa watoto wachanga kutoka 2/1000 kutoka 2014 hadi 1/1000 ifikapo Juni 2016	Vifo vya watoto chini ya miaka mitano havijapungua kufikia shabaha	Haijafikiwa	Juhudi zaidi zinahitajika kwenye mpango ujao
Upatikanaji wa chanjo kwa watoto wachanga kuwa endelevu kwa asilimia 100 ifikapo Juni 2016	Vitamini A na chanjo za minyoo zimetolewa kwa kufikia asilimia 94	Asilimia 6 haijafikiwa	Wakati wa zoezi baadhi ya wazazi wamehama kutoka vijijini na kuhamia kwenye mashamba yao, tayari kwa maandalizi ya shamba
Kupunguza kiwango cha kudumaa kwa watoto wenye umri wa kuanzia miezi 0-59 (Urefu-kwa-Umri z-score < -2SD) kutoka asilimia 52 hadi 42 ifikapo mwaka 2020	Kupungua kudumaa kwa watoto kwa asilimia 54	Bado 46% haijafikiwa	Jamii kushindwa kubadilisha tabia ya ulaji
Kupunguza matukio ya malaria kwa wagonjwa wa nje kutoka asilimia 30.2 hadi 25 ifikapo Juni 2016	Idadi ya matukio ya malaria kwa wagonjwa wa nje yamepungua hadi asilimia 14	Asilimia 11 ya matukio ya malaria kwa wagonjwa wa nje hawafiki hospitali ili kufanyiwa uchunguzi wa kitabibu kuhusu malaria	Matibabu kwa wagonjwa wote wa malaria kiwango kimeongezeka
Kupungua kwa wagonjwa wenye matatizo sugu kufika kwa kuchelewa hospitali kutokana na kutumia dawa za miti shamba na uponyaji kutoka 70% hadi 50% ifikapo Juni 2016	Idadi ya wagonjwa wanaoripoti Hospitali imeongezeka kutoka asilimia 70 hadi 90	Asilimia 10 ya wagonjwa bado wanafika katika vituo vya tiba kwa kuchelewa	Kuongeza idadi ya vifaa vya afya na ubora wa huduma za afya umewezesha jamii kutumia vituo vya tiba vizuri
Kuongezeka kwa uandikishwaji wa uanachama wa Mfuko wa Bima ya Afya (CHF) kutoka asilimia 11.8 hadi 33 kwa kaya ifikapo Juni 2016	Kujiunga na CHF kumeongezeka hadi kufikia asilimia 58 ya wanajamii	Asilimia 42 ya jamii hawajaandikishwa katika uchangiaji wa CHF	Matumizi duni ya CHF kwa wahudumu wa afya, ufahamu mdogo kuhusu CHF miongoni mwa wanajamii na ukosefu wa chombo imara kusimamia fedha

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuongeza vituo vya afya kutoka 30% mwaka 2014 hadi 50% ifikapo Juni 2016	Vituo vya 62% ya afya kufikiwa	Asilimia 38 ya wanakijiji hawana vituo vya afya	Mwamko mdogo wa jamii kuhusu uchangiaji wa kazi za maendeleo na ukosefu wa fedha kusaidia ujenzi wa Vituo vya afya
Asilimia ya Huduma za afya zenye uwezo wa kusimamia matukio ya ghafla kuongezeka kutoka 25% hadi 40% ifikapo Juni 2016	Kuongezeka kwa uwezo wa vituo vya afya wa kusimamia dharura kumeongezeka kufikia 38%	Asilimia 2 bado haijafikiwa	Matatizo ya kifedha yanakwamisha mafanikio Asilimia 2 itapelekwa kwenye mpango ujao
Kuhakikisha 50% ya miundombinu ya vituo vya afya kuwa katika hali nzuri kimatengenezo ifikapo Juni 2016	Hakuna kituo cha afya ambacho kimefanyiwa matengenezo	Hakuna mafanikio	Jitihada zaidi zitawekwa kwenye mpango ujao
Idadi ya huduma za afya kwa ngazi kuongezeka kutoka asilimia 25 mwaka 2012 hadi 35 ifikapo Juni 2016	Idadi ya huduma za afya zimeongezeka kutoka asilimia 25 hadi 27	Vituo 8 vya afya havijajengwa	Matatizo ya kifedha Ukosefu wa utayari wa jamii kuchangia nguvu zao
Kupambana na rushwa ndogo na kubwa katika maeneo ya kazi ifikapo Juni 2016	Kushirikiana na kusaidia katika usimamizi wa vituo vya afya 23	Vituo 2 vya afya havijakmilika	Upungufu wa huduma za usafirishaji utapelekwa kwenye mpango ujao

3.12 Eneo la utekelezaji: Maji

Malengo mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa, Kuboresha upatikanaji, ubora na utoaji wenye usawa wa huduma za kijamii.

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Maarifa kuhusu VVU/UKIMWI kutapatiwa wafanyakazi 14 wa idara ya maji ifikapo 2016	Wafanyakazi 14 watapewa uwezo wa kupambana na maambukizi mapya ya VVU/UKIMWI	Shabaha imefikiwa	Shabaha imefikiwa na kupelekwa kwenye mpango mkakati ujao

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Wafanyakazi 14 wa idara ya maji kujengewa uwezo wa kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo 2016	Wafanyakazi 14 kuwezesha	Shabaha imefikiwa	Shabaha imepelekwa mbele
Kuboresha Huduma ya maji safi na salama ifikapo Juni 2016	Vijiji 5 vimefikiwa na kuongezeka na mtandao umepanuka	Shabaha haijafikiwa	Upungufu wa fedha zilizopokelewa.
Kuwezesha Utawala bora na uwezo wa usimamizi kwa jamii na wafanyakazi 15 wa idara ya maji ifikapo Juni 2016	Vijiji 26 vimewezeshwa kuhusiana na mabo ya utawala na wafanyakazi 15	Vijiji 19 havijafikiwa	Upungufu wa fedha zilizopokelewa.
Kuongezeka kwa Maarifa kuhusu Sera ya Taifa ya maji ya mwaka 2002 na sheria mbalimbali zinazohusiana na maji kwa vijiji 26 ifikapo Juni 2016	Vijiji 26 kati ya vijiji 45 vimepewa uwezo juu ya sera ya taifa ya maji ya mwaka 2002 na kanuni zinazohusiana na maji	Shabaha imefikiwa	Vijiji vipya 19 vinahitaji kupewa uwezo na vijiji vilivyokuwepo vinahitaji kufanyiwa ufuatiliaji
Timu ya Wilaya ya maji safi na salama kufanya kazi zake kwa kutekeleza programu ya usambazaji wa maji safi na salama vijijini chini ya WSDP ifikapo Juni 2016	Timu ya wajumbe ya wilaya ya maji safi na salama imewezeshwa katika kufanya kazi yake	Shabaha imefikiwa	Kazi inahitajika kubaki katika DSP mpya
Kusambaza Maji safi na salama kwa vijiji 10 vilivyochaguliwa kupitia Programu ya kusambaza maji salama vijijini ifikapo Juni 2016	Vijiji 3 vimefikiwa na maji safi na salama	Vijiji 7 bado havijafikiwa	Fedha zisizotosheleza zimepokelewa Vijiji 7 vimepelekwa katika mpango mkakakti wa halmashauri

3.13 Eneo la utekelezaji: Biashara na Fedha

Malengo mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza mambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuwezesha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupambana na Rushwa, Kuwezesha utawala bora na huduma za kitawala, ubora na usawa wa huduma za kijamii zinazotolewa, Kuongeza wingi na ubora wa huduma za kijamii na miundombinu

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuuwezesha ushauri nasaha na upimaji wa VVU/UKIMWI kwa wafanyakazi 16 wa idara fedha ifikapo Juni 2020	Mkutano 1 tu umefanyika kati ya mikutano 4 inayopaswa kufanyika kwa mwaka	Upimaji wa hiari na mikutano 3 haijafanyika	Ukosefu wa fedha zilipelekwa halmashauri Kuweka vipaumbele vya utengaji wa fedha kwa shabaha Wafanyakazi walio wengi wanaogopa kupima kwa hiari
Kuwezesha Idadi kubwa ya wadau kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo juni 2020	Uandaaji wa mabango na vipepeprushi na maandiko mengine kuhusu kupinga rushwa yameandaliwa ofisini	Mpango wa kupinga rushwa katika idara bado haujaandaliwa Mafunzo ya Siku mbili ya uelewa bado hayajafanyika	Ukosefu wa fedha zilipelekwa halmashauri Kuweka vipaumbele vya utengaji wa fedha kwa shabaha
Mali za Halmashauri na kumbukumbu kutunzwa na kuboreshwa ifikapo mwaka 2020	Baadhi ya makundi ya mali kama vile magari na kompyuta ivimefanyika tathmini	Kwa ujumla mali zote za Halmashauri hazijafanyika kazi kabla ya kugawanywa kwa mji wa Makambako, Wilaya ya Wanging'ombe na wilaya ya Njombe	Ukosefu wa fedha zilipelekwa kwenye halmashauri Kuweka vipaumbele vya utengaji wa fedha kwa shabaha Elimu inahitajika kwa wahasibu wanaotunza kumbukumbu za mali
Usimamizi wa fedha kuboreshwa ifikapo Juni 2020	Kuandaa na kusambaza ripoti za mwezi, robo mwaka kwa wadau. Maandalizi ya bajeti Kusaidia utekelezaji wa epicor Baadhi ya wafanyakazi walipata likizo	Kusambaza kwa kuchelewa ripoti za mwezi, robo mwaka kwa wadau Si wafanyakazi wote watakao kwenda likizo kama ilivyooneshwa Mtandao wa fiber kwenye mfumo bado haujatekelezwa Bajeti imeandaliwa kwa kiwango kisichoridhisha	Ukosefu wa fedha kupelekwa halmashauri Kuweka vipaumbele wa utengaji wa fedha kwa shabaha Mahitaji ya vitendea kazi kama vile magari
Taratibu za kiuhasibu na fedha za serikali	Malipo ya kila siku yanatakiwa kufanyika	Kuchelewa kuandaliwa kwa baadhi ya malipo	Matengenezo makubwa kwenye mfumo wa

kuzingatiwa na kuimarishwa ifikapo Juni 2020	kila siku Vitabu vya uhasibu vinatakiwa kuimarishwa kwa mwezi, robo mwaka na mwaka mzima	Vitabu vya uhasibu wakati mwingine kuandaliwa kwa viwango vya chini	Epicor Upungufu wa vifaa kutokana na uhaba wa fedha
Maswali ya ukaguzi kupungua hadi sifuri ifikapo June 2020	Idadi ya maswali imepungua kutoka(nane) 8 hadi sifuri(0) Vitabu vya kiasibu vya mahesabu ya mwisho kuandaliwa Baadhi ya wafanyakazi kuwezesha kuhudhuria simian,warsha, na kozi za muda mfupi na mrefu	-Kupunguza idadi ya maswali kutoka manne(4) hadi sifuri -Baadhi ya wafanyakazi hawakuweza kuhudhuria semina, warsha na kozi ndefu na fupi	Ukosefu wa fedha zilipelekwa katika halmashauri Kuweka vipaumbele vya kutengea fedha kwenye shabaha
Makusanyo ya mapato kuongezeka kwa 30% kuanzia mwaka 2014/2015 hadi 2015/2016 ifikapo juni 2016	Kiwango cha Mapato kimeongezeka kwa asilimia 60 kutoka 386,042,695 hadi 650,158,556 mwaka 2013/2014-2014/2015	- Kiwango cha mapato kimepungua kutoka 2011/2012-2013/2014	- Mgawanyo wa maeneo ya kiutawala kusababisha ukusanyaji mdogo wa mapato -Vitendea kazi kama vile magari katika idara yanahitajika -Kuhitajika vyanzo vingine vya mapato ili kuongeza mapato ya ndani
Mtandao wa jamii ya wafanyabiashara kutangaza mazao na bidhaa za kusindikwa kutoka sehemu mbalimbali ya viwanda vidogo vidogo ifikapo Juni 2015	Kuhudhuria mara 1 moenesho ya biashara ya kitaifa na mataifa impaka Juni 2015	Kwa miaka 4 kutokuhudhuria maonesho ya biashara ya kitaifa na kimataifa mpaka Juni 2015	Ukosefu wa misaada ya kifedha
Ustawi wa wafanyakazi na miundombinu ya ofisi kuboreshwa ifikapo Juni 2015	Mfanyakazi 1 alipata kozi ya muda mrefu na mfupi, pia seminana warsha mpaka Juni 2015 Kompyuta 1 na printa havijanunuliwa mpaka kufikia Juni 2015	Mfanyakazi 1 hajapata mafunzo ya muda mrefu na mfupi, semina na warsha mpaka kufikia Juni 2015. Komputa 1 na printa havijanunuliwa impaka kufikia Juni 2015	Upungufu wa bajeti

3.14 Eneo la utekelezaji: Ufugaji wa nyuki

Malengo mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/AIDS, Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa, Kuboresha usimamizi wa mali asili na mazingira

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuandaa semina kuhusu kupambana VVU/UKIMWI kwa wafanyakazi 8 ifikapo Juni 2019	Vipindi 2 vya elimu ya VVU/UKIMWI kufanyika Wafanyakazi walijitokeza kupata ushauri nasaha na kupima VVU/UKIMWI Vipeperushi vitano vinavyohusu VVU/UKIMWI viligawiwa kwa wafanyakazi	Msaada wa lishe kwa waathirika wa VVU/UKIMWI haujafanyika kwa wafanyakazi	Upungufu na mgawo mdogo wa fedha.Hii itaangaliwa kwenye mpango mkakati wa wilaya ujao
Wafanyakazi wa idara kuwezesha kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2019	Mikutano 3 ya TAKUKURU iliwezesha na wafanyakazi wa ufugaji wa nyuki kujenga uwezo kwa mikakati ya kuzuia rushwa Masuala ya mikakati ya kuzuia rushwa na rushwa ilijadiliwa kwenye vikao vya 8 vya idara vya robo mwaka	Mahitaji ya wafanyakazi na kutolewa kwa haki za wafanyakazi bado ni tatizo ambalo linasababisha kuwepo kwa rushwa	Uhaba wa fedha
Utendaji rahisi wa ofisi ya ufugaji wa nyuki kuhakikishwa ifikapo juni 2019	Vitendea kazi vya ofisi vilitolewa katika idara ya ufuga nyuki Mafunzo katika kazi ni mkakakti endelevu kwa wafanyakazi	Mgao wa mafuta haukutosheleza kwa kitengo kufanya kazi zake	Upungufu na mgawanyo mdogo wa fedha
Ustawi wa wafanyakazi 2 wa ufugaji wa nyuki kuhakikishwa ifikapo Juni 2019	Mfanyakazi mmoja alipewa posho ya kujikimi	Posho za likizo kwa wafanyakazi wa ufugaji wa nyuki kutotolewa kwa wafanyakazi 2 Posho za kukaimu kwa afisa nyuki wa wilaya hazikutolewa kwa mfanyakazi mmoja	Upungufu na mgawanyo mdogo wa fedha Makadilio madogo ya fedha kwa kitengo cha Ufugaji wa nyuki

Vikundi vya wafugaji nyuki kuongezeka toka 12 hadi 20 ifikapo Juni 2019	Vikundi 8 vya wafugaji nyuki kuanzishwa na kuwezesha mbinu bora za kufuga nyuki Vikundi 3 ya ufugaji nyuki kusaidiwa na vitendea kazi vya kujikinga na nyuki	Usajili wa vikundi 5 haujafanyika Kusaidia mchakato wa bidhaa zitokanazo na nyuki	Upungufu na mgawanyo mdogo wa fedha Uelewa mdogo wa jamii kuhusu njia za kusajili vikundi vya wafugaji wa nyuki
Makundi ya ufugaji nyuki kuongezeka kutoka 20 hadi 25 ifikapo Juni 2016	Shabaha ya makundi ya ufugaji wa nyuki yamepungua kufikia 12 kutokana na kuanzishwa kwa Wilaya ya Njombe ambayo ilikuwa ni sehemu ya Wilaya ya Njombe	Makundi 5 katika Jamii ya wafuganyuki hayajaongezeka	Upungufu na mgawanyo mdogo wa fedha Kuanzishwa kwa Wilaya ya Njombe ambayo ilikuwa ni sehemu ya Wilaya ya Njombe

3.15 Eneo la utekelezaji: Teknolojia ya Habari na Mawasiliano

Malengo Mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa, Kuboresha Teknolojia, Habari, na Mawasiliano

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kundaa mafunzo ya siku 2 kwa wafanyakazi 2 wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na 1 wa Mahusiano ya Umma Juu ya VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2016	Shabaha haijafikiwa	Andaa mafunzo ya siku 2 kwa wafanyakazi 2 wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na 1 wa Mahusiano ya Umma Juu ya VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2016	Uhaba wa fedha Hivyo basi shabaha imepelekwa mbele
Kuandaa mafunzo kwa wafanyakazi wawili wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na Afisa Mahusiano mmoja kuhusu athari za Rushwa katika maeneo ya kazi ifikapo Juni 2016	Shabaha haijafikiwa	Andaa mafunzo kwa wafanyakazi wawili wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na Afisa Mahusiano mmoja kuhusu athari za Rushwa katika maeneo ya kazi ifikapo Juni 2016	Uhaba wa fedha Hivyo basi shabaha imepelekwa mbele

Kuanzisha mtandao wa ndani ifikapo Juni 2016	Shabaha imefikiwa	-	Fedha zimetoka wakati wa muda wa uanzishwaji
Kuanzisha sera ya Halmashauri ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA)pamoja na mkakati wa Serikali kimtandao ifikapo Juni 2016	Kuanzisha sera ya Halmashauri ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA)pamoja na mkakati wa Serikali mtandao ifikapo Juni 2016	Kuanzisha sera ya Halmashauri ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA)pamoja na mkakati wa Serikali wa kimtandao ifikapo Juni 2016	Fedha zimetoka wakati wa muda wa uanzishwaji
Kuwezesha uwezo wa TEHAMA ya halmashauri ifikapo Juni 2016	Shabaha haijafikiwa	Kuwezesha uwezo TEHAMA ya Halmashauri ifikapo Juni 2016	Uhaba wa fedha, Hii itafanyika kwenye mpango mkakati ujao
Usimamaizi wa mfumo wa Habari (HMRMS, MTUHA, LGMD, PlanRep and Epicor) katika Halmashauri kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Shabaha haijafikiwa	Usimamaizi wa mfumo wa Habari (HMRMS, MTUHA, LGMD, PlanRep and Epicor) katika Halmashauri utaboreshwa ifikapo Juni 2016	Uhaba wa fedha, Hii itafanyika kwenye mpango mkakati ujao

3.16 Eneo la utekelezaji: Sheria

Malengo mkakati: Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI, Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa

Shabaha	Shabaha iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Programu ya VVU/UKIMWI Katika maeneo ya kazi kuanzishwa katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ifikapo Juni 2016	Wafanyakazi 10 kuwezesha juu ya VVU/UKIMWI	Hakuna	Uhaba wa fedha
Kupambana na rushwa ndogo na kubwa katika maeneo ya kazi kwa 60% ifikapo Juni 2016	Baadhi ya wafanyakazi hawajihishi na vitendo vya rushwa	Baadhi ya wafanyakazi wachache bado wanajihusisha na rushwa	Shabaha imesogezwa mbele kwenye mpango mpya

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kesi za rushwa miongoni mwa jamii ya wafanyabiashara kupungua ifikapo Juni 2016	Idadi ya kesi za rushwa miongoni mwa jamii ya wafanyabiashara zimepungua	Baadhi ya kesi za rushwa bado zipo	Uelewa mdogo wa madhara ya rushwa Fedha kutotosheleza kuaandaa mafunzo ya kuzuia rushwa Jamii na wafanyakazi wanatakiwa kujengewa uwezo juu ya mikakati ya upinga rushwa
Kuhamasisha Jamii kufahamu haki za kisheria na sheria ndogo ifikapo Juni 2016	Kujengaa uelewa wa haki za kisheria kwa jamii	Siyo jamii yote imejengewa uwezo juu ya haki za kisheria	Upungufu wa fedha Upungufu wa wafanyakazi wanasheria Kuongeza kutenga bajeti ya mafunzo ya haki za kisheria Kuajiri wafanyakazi wengine katika kitengo cha sheria
Kuboresha utendaji wa wafanyakazi wa kitengo cha sheria ifikapo Juni 2016	Mfanyakazi mmoja wa sheria kuwezesha kuhudhuria warsha 2 za sheria na semina 1	Hakuna afisa wa sheria aliyeajiriwa Baadhi ya warsha na semina hazijahudhuriwa Baadhi ya kesi hazikupata suluhu kwa wakati	Upungufu wa ripoti za kisheria na vitabu vingine vya rejea Upungufu wa idadi ya wafanyakazi Upungufu wa fedha Kuongeza bajeti kwa wafanyakazi wa sheria Kuajiri wafanyakazi wengine wa sheria
Kufuata sheria , utaratibu na kanuni katika wilaya, mkoa na ngazi ya Taifa miongoni mwa wafanyakazi wa Halmashauri na jamii kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Idadi ya kesi za rushwa na kutokutii kwa wafanyakazi kupungua miongoni mwa wafanyakazi wa Halmashauri na jamii	Wafanyakazi wachache na jamii bado wanahusika katika kesi za rushwa na kutokutii	Uelewa mdogo kuhusu madhara ya rushwa Fedha kidogo kufanya mafunzo ya sheria, taratibu na kanuni

3.17 Eneo la utekelezaji: Uchaguzi

Malengo Mkakati: Kuboresha upatikanaji, ubora na utoaji wenye usawa wa huduma za kijamii, Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa, Utawala bora na huduma za utawala kuboreshwa katika ngazi zote

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Ustawi wa jamii kwa wafanyakazi kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Afisa mmoja kuruhusiwa kuhudhuria semina mbalimbali	Hakuna	Kuimarisha uendeleu wa ustawi wa wafanyakazi
Utendaji na umoja wa uwajibikaji kwa wafanyakazi kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Kumaliza kwa wakati kazi zilizotolewa na Tume ya Uchaguzi (NEC) Kutokana na sera, miongozo na kanuni zinazohusiana na aina ya ajira	Hakuna	Kuimarisha utawala bora
Kupambana na Rushwa ndogo na kubwa katika maeneo ya kazi ifikapo Juni 2016	41,191 wamepokea maarifa kidogo kuhusiana na uchaguzi huru na wa haki	Hakuna	Kusimamia uchaguzi huru na wa haki

3.18 Eneo la utekelezaji: Kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi

Lengo Mkakati: Kuendeleza utawala bora na huduma za utawala

Shabaha	Shabaha Iliyofikiwa	Shabaha ambayo haijafikiwa	Maoni
Kuongeza ujuzi kwa wafanyakazi 16 wa Halmashauri kuhusu taratibu za manunuzi ifikapo Juni 2016	Wafanyakazi 8 walipata mafunzo	Wafanyakazi 8 hawakupata mafunzo	Upungufu wa fedha Mafunzo kwa wafanyakazi 8 yatafanyika kwenye mpango mkakati ujao
Kuhakkisha ustawi wa jamii kwa wafanyakazi 9 wa kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi kuboreshwa ifikapo Juni 2016	Wafanyakazi 5 wamewezeshwa	Wafanyakazi 4 hawajawezeshwa	Upungufu wa fedha Ustawi wa wafanyakazi 4 utapelekwa kwenye mpango mkakati ujao
Kuhakikisha ufuataji wa sera ya manunuzi na utaratibu wake ifikapo Juni 2016	Mikutano 12 ya bodi za zabuni kufanyika Mpango wa manunuzi wa mwaka na tangazo la manunuzi kuandaliwa Nyaraka za zabuni na matangazo yaliandaliwa Ripoti za manunuzi za mwezi, robo mwaka na za mwaka ziliandaliwa	Mikutano 12 ya bodi za zabuni Mpango wa manunuzi wa mwaka na tangazo la manunuzi Nyaraka za zabuni na matangazo Ripoti za manunuzi za mwezi, robo mwaka na za mwaka	Kazi zote zitafulanyika kwenye mpango mkakati ujao

SURA YA NNE

DIRA, DHAMIRA, MALENGO MKAKATI, MAMBO YA MSINGI, SHABAHA MUHIMU, MIKAKATI NA VIASHIRIA VYA UTENDAJI

4.1 Dira

Dira ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni kuwa na jamii yenye maisha bora na endelevu ifikapo 20125

4.2 Dhamira

Dhamira ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ni kutoa huduma bora na endelevu kwa ufanisi na kutumia vizuri rasilimali zilizopo na fursa ili kuboresha maisha ya jamii

4.3 Malengo Mkakati

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
- B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa
- C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii
- D. Uwingi na ubora wa huduma za kiuchumi na miundombinu kuboreshwa
- E. Kuboresha utawala bora na huduma za kitawala
- F. Kuboresha Ustawi wa jamii, jinsia na kuiinua jamii
- G. Kuboresha usimamizi na utayari wa majanga yanayotokea
- H. Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira
- I. Kuboresha Teknolojia ya Habari na Mawasiliano

4.4 Majukumu ya Msingi

Mafanikio ya dira, dhamira na malengo mkakati ya Wilaya yanategemea sana umoja miongoni mwa wafanyakazi. Kanuni zinazoongoza ni misingi katika kuongoza Halmashauri ambayo itaweka uhusiano wake mzuri na ulimwengu wa nje ili kufanya Wilaya kusonga mbele. Utekelezaji wa mpango wa kimkakati wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe unaongozwa na mambo msingi 6 ambayo yanajumuisha uthamani wa Halmashauri, na kuweka kwamba wafanyakazi wote lazima kuzingatia kipindi chote cha utekelezaji. Majukumu ya msingi kwa ajili ya kuongoza mpango mkakati huu ni:

- ✓ **Moyo wa kufanya kazi kama timu**
Kufanya kazi kama timu, kubadilishana uzoefu, kupata taarifa na ujuzi wa dira, dhamira na malengo katika Halmashauri ya Wilaya
- ✓ **Uadilifu**
Kudumisha maadili katika kutoa huduma kwa wateja wa Halmashauri ya Wilaya na kuzingatia utaalamu na maadili mema kanuni za kazi.
- ✓ **Uwajibikaji**
Kuwahudumia wateja kwa uwajibikaji na majibu
- ✓ **Kujali wateja**
Halmashauri ya Wilaya itaelekeza juhudi zake kufikia matarajio ya wateja
- ✓ **Ufanisi**
Kujitahidi kufikia viwango vya juu vya utendaji; kujitahidi kupata maarifa mapya na ujuzi na kuendelea kutumia hivyo kwa ufanisi.

✓ **Ubunifu na Mafunzo endelevu**

Wafanyakazi wote wanapaswa kujitahidi kupata maarifa na ujuzi mpya ili kuendelea kutumia hivyo kwa ufanisi.

4.5 Malengo Mkakati, Eneo la Utekelezaji, Shabaha Muhimu, Mikakati na Viashiria vya Utendaji

4.5.1 Malengo Mkakati 1

A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI

B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa

E. Kuboresha utawala bora na huduma za kitawala

4.5.1.1 Eneo la utekelezaji: Usimamizi wa Rasilimali Watu na Utawala

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Wafanyakazi 13 wa Halmashauri ya wilaya ya Njombe watasaidiwa vifaa na njia ya kujikinga na VVU/UKIMWI ifikapo 2021	Bajeji iliyotengwa ni kujenga uwezo wa mbinu za kuzuia VVU/UKIMWI	Idadi ya wafanyakazi wa Halmashauri walipewa vifaa
B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu wa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa	Wafanyakazi 1893 wa Halmashauri watawezesha kufahamu Mkakati wa Taifa wa Kupinga rushwa ifikapo 2021	Kutenga bajeti Kuandaa mafunzo ya uelewa kuhusu kupambana na Rushwa	Idadi ya Wafanyakazi wa Halmashauri waliojengewa uwezo
	Wafanyakazi 5 kutoka kamati ya maadili ya Halmashauri watapewa uwezo kwa mafunzo kuhusu Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa ifikapo 2021	Kutenga bajeti	Idadi ya wafanyakazi kutoka kamati ya maadili watawezesha
	Vijiji 45 watawezesha kufahamu mambo mbalimbali kuhusu rushwa ifikapo 2021	Kujenga uwezo kwa viongozi wa jamii Kuhamasisha jamii kuaandaa mkutano mkuu wa kijiji	Idadi ya vijiji vilivyowezeshwa
E. Kuboresha utawala bora na huduma za	Kuongeza idadi ya wafanyakazi wa Halmashauri watakaopata	Kutenga bajeti Kutoa vifaa vya miundombinu	Idadi ya wafanyakazi imeongezeka

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
kitawala	mafunzo kuhusu vitendo vya utawala bora kutoka wafanyakazi 100 mwaka 2015 hadi wafanyakazi 200 ifikapo mwaka 2021	Kuanda mikutano ya Halmashauri	
	Idara 13 za Halmashauri watapewa wafanyakazi wenye sifa ifikapo mwaka 2021	Tenga fedha kutoka bajeti ya mwaka wa fedha Kusaidia masomo ya wafanyakazi Kutoa maelekezo ya awali kwa wafanyakazi wapya walioajiriwa Wafanyakazi kushiriki katika mafunzo mbalimbali	Idadi ya idara katika Halmashauri wamepatiwa wafanyakazi wenye sifa
	Wafanyakazi 1893 watawezesha nyumba, marupurupu na posho(za kujikimu,likizo,safari) ifikapo Juni 2021	Kutenga fedha bajeti ya fedha Kutoa faida kwa wafanyakazi, kama vile gharama za mazishi,posho za likizo na posho za kujikimu Kuhakikisha ugawaji wa umeme na matengenezo ya jenereta pia upatikanaji wa mafuta kwa wakati	Idadi ya wafanyakazi waliowezesha
	Utawala bora kuboreshwa kupitia wasimamizi watakaotembelea kata 12 ifikapo Juni 2025	Kuandaa usimamizi Kutenga bajeti ya kutosha kwaajili ya usimamizi wa kitawala. Kutoa vifaa vya miundombinu	Idadi ya kata zilizosimamiwa
E. Kuboresha utawala bora na huduma za kitawala	Maafisa wa Rasilimali watu watapewa kompyuta 5 zilizounganishwa na mfumo wa taarifa ya usimamizi ya watu	Kutenga bajeti	Idadi ya ofisa rasilimali watu waliopewa vifaa

4.5.2 Malengo Mkakati 2

A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI

B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endeleu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa

H.Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira

4.5.2.1 Eneo la utekelezaji: Ardhi na Maliasili

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Wafanyakazi 14 wa Ardhi na Maliasili kupewa mafunzo kuhusu kujikinga na VVU/UKMWI ifikapo 2021	Fedha zilizotengwa kutoka bajeti ya mwaka wa fedha Fedha za Wahisani	Idadi ya wafanyakazi wa Ardhi na Maliasili waliopata mafunzo
B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endeleu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa	Idadi ya malalamiko ya rushwa kwa wafanyakazi 14 wa ardhi na maliasili kupunguzwa kutoka 20 hadi 0 ifikapo mwaka 2021	Kuongeza uelewa na ufuataji wa sheria, kanuni na miongozo. Kuboresha mkakati taifa wa kupambana na rushwa katika Idara.	Idadi ya malalamiko ya rushwa kupungua
H.Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira	Idadi ya vituo vya vivutio vya utalii kuongezwa kutoka 5 hadi 20 ifikapo mwaka 2021	Tenga fedha za kutosha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha. Kukuza ushiriki wa wadau katika kutambulisha vituo vya utalii, nyaraka na usimamizi	Idadi ya vituo vya vivutio vya utalii kuongezeka
	Wafanyakazi 12 wa Ardhi na maliasili kuajiriwa ifikapo 2021	Kuomba vibali vya kuajiri	Idadi ya wafanyakazi walioajiriwa
H.Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira	Wafanyakazi 14 wa Ardhi na Maliasili watawezesha posho za likizo, posho za matibabu, Posho za nyumba, posho za kujikimu na gharama za mazishi ifikapo mwaka 2021	Tenga fedha za kutosha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha.	Idadi ya wafanyakazi waliowezeshwa
	Vijiji 45 kupata mafunzo kuhusu uhifadhi na usimamizi wa wanyamapori ifikapo 2021	-Tenga fedha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha -Hamasisha jamii kushiriki	Idadi ya vijiji vilivyopata mafunzo
	Matukio ya moto kwenye misitu kupungua kutoka 22 hadi 0 ifikapo 2021	Imarisha kamati ya Maliasili ya kijiji (VNRCs) kupambana na moto wa misituni	Idadi ya Matukio ya moto kwenye misitu yaliyopungua

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
		Kuza ushiriki wa sekta binafsi katika usimamizi wa misitu na maliasili Tekeleza sheria ya mazingira katika ngazi ya kijiji na kuanzisha program ili kupambana na tatizo	
	Wakulima wa jadi 2500 wa miti kupewa mafunzo ya jinsi ya kuanzisha vitalu vya miti na usimamizi wake ifikapo 2021	Tenga fedha za kutosha toka bajeti ya mwaka wa fedha. Kuza ushiriki wa wadau kusaidia kifedha wakuzaji wa miti. Himiza kwa kujenga uwezo wa programu ya kutengeneza kipato miongoni mwa wakuzaji wa miti	Idadi ya wakulima wa miti waliopata mafunzo
H.Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira	Kukuza na upandaji wa miche ya miti kuongezeka toka 50,000,000 hadi 60,000,000 ifikapo 2021	Kuza ushiriki wa wadau kuwasaidia kifedha wakuzaji wa miti Anzisha programu za kujenga uwezo Hamasisha ushiriki wa jamii na sekta binafsi	Idadi ya miche ya miti katika vitalu kuongezeka
	Hekta 13,000 za mashamba ya msitu wa Halmashauri kuanzishwa ifikapo 2021	Omba fedha kutoka kwa wabia na tenga kutoka bajeti ya mwaka wa fedha Andaa maandishi ili kupata wabia	Idadi ya Hekta za mashamba ya misitu zilizoanzishwa
	Vijiji 45 kuwezesha kutumia nishati mbadala na matumizi fanisi ya rasilimali za misitu na mabaki yake ifikapo 2021	Kuza ushiriki wa wadau na sekta binafsi katika kusaidia kifedha. Anzisha programu za kujenga uwezo kuboresha kwa kipato cha kaya.	Idadi ya vijiji vilivyowezeshwa
	Vijiji 20 kupata mafunzo ya mpango wa matumizi ya ardhi ifikapo 2021	Tafuta kupata fedha kutoka kwa wabia wa maendeleo na tenga fedha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha	Idadi ya vijiji vyenye mpango wa matumizi ya ardhi wa kijiji
	Viwanja 1500 katika mji wa Mtwango kupimwa iikapo 2021f	Tafuta fedha kutoka kwa wabia wa maendeleo na tenga fedha Kuza ushiriki wa jamii	Idadi ya viwanja vilivyopimwa
	Kifaa 1 cha mfumo wa taarifa ya Usimamizi wa Mazingira (EMIS) na kifaa 1	Tafuta toka kwa wabia wa maendeleo na tenga fedha toka kwenye bajeti ya	Idadi ya mifumo ya Usimamizi wa Mazingira (EMIS) na

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	cha Mfumo wa taarifa za kijografia (GIS) kuwekwa ifikapo 2021	mwaka wa fedha	Mfumo wa taarifa za kijografia (GIS) iliyowekwa
H.Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira	Ukusanyaji wa Mapato ya ardhi kuongezeka toka milioni 31 hadi milioni 37 ifikapo 2021	Imarisha mfumo wa ukusanyaji wa mapato. Jenga uelewa miongoni mwa jamii	Kiwango cha fedha (mapato) kilichokusanywa
	Wamiliki wa ardhi wa kisheria 1000 kuwa na hati miliki	Hamasisisha wajumbe miongoni mwa jamii kupata hati ya kumiliki ardhi	Idadi ya hati za kumiliki ardhi zilizotolewa
	Viwanja 2000 kupimwa kwenye makao makuu ya vijiji 6 na kutoa hati ya kumiliki ardhi kwa wamiliki halali wa ardhi ifikapo mwaka 2021	Uhamasishaji miongoni mwa wanajamii ili kupata na kumiliki hati miliki ya ardhi.	Idadi ya hati miliki za ardhi zilizotolewa.
	Migogoro ya matumizi ya ardhi kati ya wakulima na wafugaji kupungua toka 10 hadi 0 ifikapo mwaka 2021	Andaa na fanyia kazi mpango wa matumizi ya ardhi wa kijiji. Jenga uelewa juu ya usimamizi endelevu wa matumizi ya ardhi Tumia sheria za nchi na wilaya kuhusu matumizi ya ardhi	Idadi ya migogoro ya ardhi iliyopata suluhisho
	Hati 6 za Vijiji kutengenezewa na kutolewa ifikapo 2021	Fanya upimaji wa kijiji Tenga fedha kutoka bajeti ya mwaka wa fedha	Idadi ya hati za ardhi za kijiji zilizotolewa
	Vijiji 45 kuwezesha sheria za matumizi ya ardhi za mji, na nchi ifikapo 2021	Tafuta fedha toka kwa wabia wa maendeleo na tenga fedha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha Kuza ushiriki wa jamii na sekta binafsi	Idadi ya vijiji vilivyowezeshwa

4.5.3 Malengo Mkakati 3

C.Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii

D. Kuboresha upatikanaji, ubora na utoaji wenye usawa wa huduma za kijamii.

E. Kuimarisha utawala bora na huduma za utawala

4.5.3.1 Eneo la utekelezaji: Ufugaji na Uvuvi

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Kutembelea mara kwa mara wakulima 568 kuongezeka kutoka mmoja kwa mwezi mwaka 2016 hadi mara tatu kwa mwezi ifikapo 2021	Toa pikipiki 10 kwa wafanyakazi wa ugani Toa fedha kwaajili ya kutembelea wakulima	Idadi ya wakulima waliotembelea
	Kuboresha Mashamba ya malisho kuboreshwa toka hekta 1,153.6 mwaka 2016 hadi hekta 1,350 ifikapo Juni 2021	Toa aina mpya ya malisho Hamasisha wafugaji	Idadi ya mashamba ya malisho yaliyoboreshwa Aina mbalimbali za malisho zilizoanzishwa
	Ng'ombe wa Maziwa kuboreshwa kutoka 1,350 mwaka 2016 hadi 4,550 ifikapo Juni 2021	Toa fedha kwa ajili ya kuboresha ng'ombe wa maziwa Toa ng'ombe bora na mafahali Toa huduma bora ya ugani	Idadi ya ng'ombe wa maziwa iliyoongezeka
	Uzalishaji wa maziwa kuongezeka kutoka lita 11 kwa ng'ombe mmoja hadi lita 20 ifikapo 2021	Toa huduma bora za ugani Toa kwa mbegu bora ya ng'ombe na mafahali	Idadi ya lita zilizokamuliwa kwa siku
	Wafanyakazi 15 wa ugani katika Halmashauri kuajiriwa ifikapo 2021	Omba kibali cha kuajiri Toa fedha kwa wafanyakazi wa ugani 15 walioajiriwa na Halmashauri	Idadi ya wafanyakazi wa ugani walioajiriwa
D. Kuboresha ubora na idadi ya huduma za kiuchumi na miundombinu	Vituo viwili vya kukusanyia maziwa kujengwa ifikapo Juni 2021	Hamasisha jamii na wadau wengine kushiriki Toa fedha kwa ajili ya kujenga vituo viwili vya kukusanyia maziwa	Idadi ya vituo vya kukusanyia vilivyojengwa
	Majosho 6 ya ng'ombe kujengwa ifikapo Juni 2021	Hamasisha jamii na wadau wengine kushiriki Tenga fedha kwa ajili ya kujenga majosho 6 ya ng'ombe	Idadi ya majosho ya ng'ombe yaliyojengwa
	Kujengwa nyumba tano	Hamasisha jamii na	Idadi ya nyumba za

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	katika ngazi ya kijiji na kata ifikapo Juni 2021	wadau wengine kushiriki Tenga fedha kwa ajili ya kujenga nyumba 5 za wafanyakazi kwa ngazi ya kijiji na kata	wafanyakazi zilizojengwa
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala	Ofisi kuu ya mifugo kuboreshwa kwa vitendea kazi ifikapo Juni 2021	Karabati Ofisi kuu ya mifugo Nunua kopyuta 3, printa 3, mashine ya kurudufia 1 Tenga fedha ya kununua vifaa vya ofisi	Idadi ya vyumba vya ofisi vilivyokarabatiwa Idadi ya kompyuta, printa na mashine za kurudufu zilizounuliwa

4.5.4 Malengo Mkakati 4

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
- B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa
- C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii
- D. Kuboresha ubora na idadi ya huduma za kiuchumi na miundombinu
- E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala

4.5.4.1 Eneo la utekelezaji: Mipango Takwimu na Ufuatiliaji

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Wafanyakazi wa Idara 8 za mipango kujengewa uwezo juu ya uelewa wa Maambukizi ya VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2021	Kuwa na mikutano na mafunzo ya kujenga uelewa kuhusu maambukizi ya VVU/UKIMWI Tumia mabango na vipeperushi kwa kutangaza Toa fedha na rasilimali	Idadi ya wafanyakazi waliojengewa uwezo
	Maafisa Watendaji wa Kata 12 na Maafisa watendaji wa vijiji 45 kupata mafunzo kuhusu mikakati ya kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2021	Fundisha Maafisa Watendaji wa Kata na Vijiji kuhusu mikakati ya kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI Tumia mabango na vipeperushi kwa kutangaza	Idadi ya Maafisa watendaji wa kata na vijiji waliopata mafunzo

		Toa fedha na rasilimali	
	Kuhamasisha wafanyakazi 8 wa idara kupima kwa hiari ifikapo Juni 2021	Kampeini kuhusu kupima kwa hiari na umuhimu wa kupima Toa fedha na rasilimali	Idadi ya wafanyakazi waliopimwa
B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa	Wafanyakazi 8 wa idara ya mipango kujengewa uwezo juu ya mikakati ya kupinga rushwa ifikapo Juni 2021	Jenga uelewa kwa wafanyakazi kuhusu madhara ya rushwa Anzisha klabu zinazopinga rushwa Printi mabango na vipeprushi kuhusu kampeini ya kupinga rushwa Toa fedha na Rasilimali	Idadi ya kesi za rushwa zilizopunguzwa Idadi ya klabu zilizoanzishwa Idadi ya mabango na vipeperushi kuhusu kampeini ya kupinga rushwa
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Wasifu wa halmashauri wa Kijamii na Kiuchumi na Mpango mkakakti wa Halmashauri kupitiwa kwa mwaka/nusu mwaka na kuboreshwa ifikapo Juni 2021	Pitia na boresha wasifu wa kijamii na kiuchumi FAny mapitio ya mwaka na nusu mwaka kwa ajili ya Mpango Mkakati wa Halmashauri Toa fedha na rasilimali	Wasifu wa hali ya kijamii na kiuchumi uliopitishwa Mpango mkakakti wa Halmashauri uliopitiwa
	Uwekezaji wa Halmashauri kutazamwa upya na kuwekwa sawa ifikapo Juni 2018	Kuweka sawa vitu vilivyowekezwa na Halmashauri Kutoa fedha na rasilimali kwa ajili ya utekelezaji Wafanyakazi wenye ujuzi kutazama upya na kuweka sawa mambo ya kijamii na kiuchumi ya Halmashauri	Kupitisha wasifu wa sasa wa uwekezaji
	Uwezeshaji na usimamizi,uratibu,ufuatili aji na tathimini ya miradi ya maendeleo ya Halmashauri ifikapo Juni 2021	Kutoa rasilimali Fedha Kutoa huduma ya uhakika na endelevu ya usafiri Kutengeneza timu ya	Idadi ya miradi ya maendeleo kusimamiwa na kutathiminiwa Idadi ya ripoti za kusimamia na kutathimini

		ufuatiliaji na tathimini ya Halmashauri Kuanzisha timu ya ufuatiliaji na tathimini ya Vijiji	kuonyeshwa
	Uwezeshwaji na ufikiwaji wa Halmashauri wa ufuatiliaji na tathimini (M&E) na ripoti za programu ifikapo Juni 2021	Kutoa fedha na rasilimali Wasiliana na Idara ya TEHAMA kwa ajili ya ubunifu wa programu, uundaji na ufungaji.	Idadi ya Idara na vitengo wanaotumia ufuatiliaji na tathimini (M&E) na ripoti za programu
	Mipango ya miradi ya maendeleo ya Halmashauri kufanyiwa kazi na kuboreshwa ifikapo Juni 2021	Kutoa mipango ya miradi ya maendeleo ya Halmashauri Kutekeleza miradi ya maendeleo ya Halmashauri Kutoa fedha na rasilimali kwa ajili ya miradi ya maendeleo ya Halmashauri	Idadi ya mipango huandaliwa kwa mwaka Idadi ya miradi ya maendeleo ya Halmashauri iliyotekelezwa
D. Kuboresha ubora na idadi ya huduma za kiuchumi na miundombinu	Miradi kufuatiliwa na kusimamiwa katika ngazi zote za juu na za chini ifikapo Juni 2021	Kusimamia na kufuatilia miradi ya maendeleo kwa ngazi zote chini na za juu	Idadi ya miradi iliyosimamiwa na kufuatiliwa Idadi ya ripoti za wasimamizi
	Kutekeleza miradi ya maendeleo kwa kusaidiwa katika kata 12 ifikapo 2021	Kutekeleza na kusaidia miradi ya maendeleo	Idadi ya kata zilizosaidiwa na kutekeleza miradi
	Taarifa za mwaka za Fursa na Vikwazo vya Maendeleo (O&OD) zilizokusanywa, kupitiwa upya na kuwekwa sawa kutoka katika kata 12 kwa maandalizi ya bajeti ifikapo Juni 2021	Kuandaa O&OD ya uchambuzi wa kata 12 Kutoa fedha na rasilimali	Idadi ya Kata zilizokaguliwa na O&OD
	Kuandaa usimamizi na mfumo wa kutunza takwimu kwa idara 19 na vitengo vyake ifikapo Juni 2021	Kuboresha mfumo wa usimamizi na kurekodi takwimu kwa idara 19 Kutoa fedha na rasilimali	Idadi ya idara ambazo zimeboreshwa usimamizi na mfumo wa kurekodi takwimu
	Wafanyakazi 8 wa idara ya Mipango	Kutoa nyumba, likizo, safari na posho	Idadi ya idara ya mipango waliopatiwa

	wameboreshewa ustawi wao wa nyumba,likizo, safari ,kujikimu na posho zingine ifikapo Juni 2021	za kujikimu kwa idara ya Mipango Kutoa fedha na rasilimali	nyumba,likizo,usafiri na posho za kujikimu
	Mazingira ya kufanyia kazi ya Idara ya Mipango yameboreshwa kwa kukarabati ofisi,kompyuta,printa na mashine ya kurudufia ifikapo Juni 2021	Kukarabati ofisi ya Idara ya Mipango Kununua kompyuta,kinakilishi, na mashine ya kurudufia	Idadi ya ofisi zilizokarabatiwa Idadi ya kompyuta,printa na mashine za kurudufia zilizounuliwa
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala	Wafanyakazi 8 wa idara ya Mipango watapata mafunzo kuhusu utendaji na uwajibikaji ifikapo Juni 2021	Fundisha wafanyakazi 8 wa idara ya mipango kuhusu utendaji na uwajibikaji Kutoa fedha na mafunzo	Idadi ya wafanyakazi waliopata mafunzo
	Wafanyakazi 19 wa idara wataimarishwa juu ya mpango na bajeti pai kutoa ripoti kuhusu miradi ya maendeleo ifikapo Juni 2021	Kuwezesha wafanyakazi 19 wa idara kuhusu mpango thabiti na kutoa ripoti ya bajeti Kutoa taarifa za sasa na uchambuzi wa (O&OD na SWOC) Kutoa fedha na rasilimali	Idadi ya wafanyakazi wa idara waliowezesha Aina ya taarifa zilizotolewa
Kuboresha usimamizi wa masuala ya dharura na majanga	Maafisa watendaji wa kata 12 na wa vijiji 45 watawezesha kuhusu usimamizi na kujiandaa kuhusu majanga ifikapo Juni 2021	Wezesha Maafisa watendaji wa kata 12 na wa vijiji 45 watawezesha kuhusu usimamizi na kujiandaa kuhusu majanga Kutoa fedha na rasilimali	Idadi ya maafisa watendaji wa kata na maafisa watendaji wa vijiji waliowezesha
	Kutengeneza uelewa kwa vijiji 45 kuhusu usalama na huduma ya uokozi ifikapo Juni 2021	Wezesha vijiji 45 kuokoa, kuzuia kutokana na majanga	Idadi ya vijiji vilivyowezesha

4.5.5 Malengo Mkakati 5

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
- B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa
- C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii
- D. Uwingi na ubora wa huduma za kiuchumi na miundombinu kuboreshwa
- E. Kuboresha utawala bora na huduma za kitawala
- G. Kuboresha usimamizi na utayari wa majanga yanayotokea

4.5.5.1 Eneo la utekelezaji: Kilimo cha Umwagiliaji na Ushirika

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Kuboresha afya ya wafanyakazi 57 wa ugani kilimo ifikapo Juni 2021	Panga na kutenga fedha kutoka bajeti ya mwaka wa fedha Andaa mafunzo ya uhamasishaji kuhusu VVU/UKIMWI kwa wafanyakazi	Upatikanaji na kutenga kwa usahihi fedha Idadi ya wafanyakazi walioshiriki kwenye mafunzo ya VVU/UKIMWI
B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa	Wafanyakazi 57 wa kilimo wamewezeshwa kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2021	Toa elimu kwa wafanyakazi 57 kuhusu kuthibiti na kupambana na Rushwa	Idadi ya wafanyakazi waliowezeshwa
	Wajumbe wa vyama vya ushirika 7596, Wafanyakazi 96, na wajumbe wa bodi ya vyama vya ushirika 224 wapate mafunzo ya kuepuka rushwa ifikapo Juni 2021	Toa elimu kwa wajumbe 7916 kuhusu kudhibiti na kuepuka rushwa	Idadi ya wajumbe waliopata mafunzo
C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Habari na takwimu ya vyama vya ushirika 32 zimekusanywa na zinapatikana kwa matumizi ifikapo Juni 2021	Kusanya taarifa kutoka kwenye vyama vya ushirika vilivyopo Kuwezesha wafanyakazi wa Halmashauri na jamii ya vyama vya ushirika kuhusu usimamizi wa kumbukumbu Kagua jamii ya vyama vya ushirika	Upatikanaji wa taarifa sahihi na takwimu Idadi ya vyama vya ushirika ambavyo vipo kikamilifu imeongezeka Kuongezeka kwa uwajibikaji miongoni mwa vyama vya ushirika
	Kuboresha huduma za kijamii kwa wajumbe wa vyama vya ushirika	Kuwezesha wajumbe wavyama vya ushirika na	Idadi ya nyumba za kisasa kujengwa

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	kutoka 50 mwaka 2015 hadi 500 ifikapo 2021	kuhamasisha ujengaji wa nyumba za kisasa	
	Kuimarishwa kwa kuongeza thamani kwa watendaji wajasiliamali 6 miongoni mwa waliochaguliwa /kutambulishwa ifikapo 2021	Kutoa ujuzi wa kijasiliamali na usimamizi kwa watendaji 6 Kutoa ujuzi wa kimasoko Kutambua watendaji Kutoa vifaa vya kuongezea thamani	Idadi ya wajasiliamali Idadi ya wadau wa mnyororo wa thamani ya mazao Idadi ya idara za kuongeza wa thamani ya mazao
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Miundombinu ya masoko ya vijijini 22 kuimarishwa na kufanyakazi ifikapo Juni 2021	Kujenga miundombinu 9 ya masoko Kukarabati maghala 14 Kukarabati barabara za vijijini	Idadi ya kilometa za barabara kuimarishwa Idadi ya miundombinu ya masoko kujengwa Idadi ya maghala yanyofanya kazi Idadi ya miundombinu ya masoko inayofanya kazi
	Wazalishaji 10 na makundi ya masoko kuwezesha kupata uhusiano wa masoko ifikapo 2021	Toa taarifa za masoko kwa wanufaika Unganisha wazalishaji waliopo na wanunuzi pia wanaotarajia kuingia Kuimarisha ushirikiano wa masoko na makundi Kuimarisha matumizi sahihi ya mfumo wa stakabadhi ghalani Kuunda sera kwa wazalishaji na makundi katika masoko ili kupata fursa za masoko Husisha washirika binafsi na wa Umma	Idadi ya wazalishaji na makundi ya masoko kupata masoko Idadi ya maghala kufanyia kazi mfumo wa stakabadhi ghalani kuongezeka
	Uzalishaji wa mazao ya kilimo ya biashara kuongezeka(Kahawa kutoka tani 0.2 hadi 0.35, chai kutoka tani 2 hadi	Kutoa miche bora (Kahawa 150,000, Chai 416,640 na pareto 555,560	Idadi ya tani zilizovunwa Idadi ya miche iliyotolewa Idadi ya hekta zilizolimwa

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	2.2, pareto kutoka tani 0.15 hadi 0.175 kwa hekta ifikapo 2021		
	Uzalishaji wa mazo ya kilimo ya chakula umeongezeka (Mahindi kutoka wastani wa tani 1.2 hadi 3.0 , maharage kutoka tani 0.6 hadi 1.0 na viazi mviringo kutoka tani 10 hadi 15 kwa hekta) ifikapo Juni 2021	Kutoa mbegu zilizoboreshwa Kutoa mbolea	Idadi ya tani zilizovunwa
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Uzalishaji wa mazao ya matunda umeongezeka (Mananasi kutoka tani 5 hadi 7, Parachichi kutoka tani 10 hadi 15 na nyanya kutoka tani 6 hadi 15 kwa hekta ifikapo Juni 2021	Kutoa mbegu na miche boar	Idadi ya tani zilizovunwa
	Wakulima katika vijiji 45 kuimarishwa kwa kupewa ujuzi juu ya mabadiliko ya hali ya hewa na aina ya mbegu za kutumia ifikapo Juni 2021	-Kutoa mbegu zinazostahimili ukame -Kufundisha wakulima kutumia mbegu ambazo zinaendana na mabadiliko ya hali ya hewa	-Idadi ya tani zinazotolewa - Idadi ya wakulima waliopata mafunzo
D. Uwingi na ubora wa huduma za kiuchumi na miundombinu kuboresywa	Kuboresha huduma ya vituo vya kilimo vya ugani inayotolewa kwenye vijiji 45 ifikapo Juni 2021	Kuajiri wafanyakazi wa ugani wa kilimo 14 Panga na tenga fedha kutoka bajeti ya mwaka wa fedha	Idadi ya maafisa ugani walioajiriwa Idadi ya vijiji wanaohudumiwa na wafanyakazi wa ugani wa kilimo
	Kuongeza idadi ya vyama vya ushirika vinavyofanyakazi kutoka 16 mwaka 2015 hadi 32 ifikapo Juni 2021	Mafunzo kuhusu usimamizi wa vyama vya ushirika	Idadi ya vyama vya ushirika katika jamii vilivyo hai
	Kuhakikisha maendeleo ya kilimo katika Wilaya yaendane na mipango na utekelezaji katika kata zote 12 ifikapo Juni 2021	Kuhusisha mipango ya kilimo kwa kata 12	Idadi ya kata zenye mipango ya kuhusiana na kilimo
	Idadi ya mifumo ya kilimo cha umwagiliaji	Kujenga mifumo ya umwagiliaji	Idadi ya mifumo ya umwagiliaji iliyojengwa

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	imeongezeka kutoka 0 mwaka 2015 hadi 3 mwaka 2021	Andaa na tenga fedha kwa ajili ya ujenzi wa mifumo ya umwagiliaji	
E. Kuboresha utawala bora na huduma za kitawala	Kuhakikisha kuna mazingira mazuri ya kufanyia kazi kwa wafanyakazi wa kilimo ifikapo Juni 2021	Kujenga nyumba 38 za wafanyakazi Kukarabati nyumba 7 za wafanyakazi Kutoa pikipiki 35 na gari moja kwa ajili ya huduma za kigani Kutoa seti 5 za kompyuta na mashine 1 ya kurudufia Kutoa fedha kwa wafanyakazi 57 wenye likizo, pia posho ya kujikimu na posho zingine	Idadi ya nyumba zilizojengwa Idadi ya nyumba zilizokarabatiwa Idadi ya pikipiki na magari yaliyonunuliwa Idadi ya kompyuta na mashine za kurudufia zilizonunuliwa Idadi ya wafanyakazi waliopewa posho za likizo, kujikimu na zinginezo
E. Kuboresha utawala bora na huduma za kitawala	Kuboreshwa kwa mazingira ya kazi kwa wafanyakazi 55 wa vyama vya ushirika ifikapo Juni 2021	Kutoa pikipiki 5 Kutoa kompyuta seti mbili na mashine 1 ya kurudufia Kutoa fedha kwa wafanyakazi 5 wenye likizo, pia posho ya kujikimu na posho zingine	Idadi ya pikipiki zilizonunuliwa Idadi ya kompyuta na mashine za kurudufia zilizonunuliwa Idadi ya wafanyakazi waliopewa posho za likizo, kujikimu na zinginezo
G.Kuboresha usimamizi na utayari wa majanga yanayotokea	Kata 12 na vijiji 45 watewezeshwa kuhusu uelewa wa majanga ya kilimo na usimamizi wake ifikapo Juni 2021	Kuwezesha kata 12 na vijiji 45 kuhusu uelewa na usimamizi wa majanga Kutoa fedha na rasilimali	Idadi ya kata na vijiji vilivyowezeshwa

4.5.6 Malengo Mkakati 6

A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI

B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa

F. Kuboresha ustawi wa jamii, jinsia na kuipa jamii uwezo wa kutekeleza shughuli za maendeleo

4.5.6.1 Eneo la utekelezaji: Maendeleo ya Jamii na ustawi wa jamii na Vijana

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Wafanyakazi 18 wa maendeleo ya jamii kujengewa ifahamu na msaada juu ya VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2021	Mafunzo kwa wafanyakazi wa maendeleo ya jamii juu ya ushauri na upimaji wa VVU/UKIMWI	Idadi ya wafanyakazi waliopata mafunzo Idadi ya wafanyakazi waliopimwa
	Kuanzisha vikundi 50 vya Watu wanaoishi na virusi vya Ukimwi na vikundi 30 vya PLHA kusaidiwa fedha za mbegu ifikapo Juni 2021	Msaada wa kifedha kwa watu wanaoishi na Virusi vya Ukimwi	Idadi ya vikundi vya watu wanaoishi na virusi vya ukimwi vilivyosaidiwa
	Jamii itajikita kwa MVC kutekeleza mpango wa msaada kwa jamii ifikapo Juni 2021	Fanya malipo ya gharama za shule kwa MVCs Toa msaada wa kifedha kwa vituo vya yatima	Idadi ya MVCs walioosaidiwa Idadi ya vituo vya yatima vilivyosaidiwa
	Kuendeleza maeneo ya kufanyia kazi ya program ya VVU/UKIMWI kwa wafanyakazi 50 wa Halmashauri ifikapo Juni 2016	Mafunzo kwa wafanyakazikuhusu VVU/UKIMWI Msaada wa chakula maalumu kwa watu wanaoishi na VVU katika maeneo ya kazi	Idadi ya wafanyakazi waliopata mafunzo Idadi ya wafanyakazi wanaoishi na VVU/UKIMWI wanaosaidiwa chakula maalumu
	Kuwezesha kata 12 kuhusu kushughulikia matatizo ya kijinsia, pia kutashughulika na vurugu zinazotokana na kijinsia za kijamii na kiutamaduni ifikapo Juni 2021	Kuandaa mafunzo kwa kupitia maonesho ya sinema kuhusu VVU/UKIMWI Kuwa na mafunzo ya uelewa kwa viongozi wa jadi na baadhi ya watu muhimu kuhusu tamaduni mbaya zinaoendelea	Idadi ya kata zilizopata mafunzo Idadi ya viongozi wa jadi waliopata mafunzo
B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa	Wafanyakazi wa idara 18 watawezesha kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2021	Kuandaa mafunzo kwa wafanyakazi kuhusu madhara ya rushwa	Idadi ya watu waliopata mafunzo
F. Kuboresha Ustawi	Makundi 100 ya kiuchumi	Kutoa mkopo wenye	Idadi ya makundi ya

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
F. Kuboresha Ustawi wa jamii, jinsia na kuiinua jamii	ya vijana kupewa mkopo wenye mnasharti nafuu ifikapo Juni 2021	masharti nafuu kwa vijana	vijana waliosaidiwa kifedha
	Makundi 100 ya kiuchumi ya vijana watapata mafunzo ya ujuzi wa ujasiriamali ifikapo Juni 2021	Kuwezesha mafunzo	Idadi ya vijana waliopata mafunzo
	Makundi 200 ya kiuchumi ya wanawake watapewa mkopo wenye masharti nafuu	Kuwapa mafunzo makundi ya wanawake kuhusu ujuzi wa kijasiriamali	Idadi ya wanawake waliopata mafunzo Idadi ya makundi ya wanawake waliopata msaada wa kifedha
	Kuboresha ustawi wa jamii kwa wafanyakazi 18 wa maendeleo ya jamii ifikapo Juni 2021	Kuwapa wafanyakazi posho za kujikimu na gharama za nyumba	Idadi ya wafanyakazi waliosaidiwa
	Kuanzisha kamati za watoto kwa kata 12 na vijiji 45 na kuzipa uwezo ifikapo Juni 2021	Kuanzisha kwa kamati za watoto katika kata na vijiji Toa mafunzo katika kata na vijiji kuhusu kamati za watoto	Idadi ya kamati za watoto zilizoanzishwa Idadi ya kamati za watoto zilizopata mafunzo
	Kuanzisha mfumo wa kulinda watoto na kuimarisha kwa DCPT 25, WCPT na VCPT 180 ifikapo Juni 2021	Kuandaa mafunzo ya msasa ya kuwa na timu ya ulinzi wa watoto kwa Wilaya,kata na vijiji kuhusu ulinzi wa watoto	Idadi ya watu waliopata mafunzo
	Kuimarisha wilaya na mfumo wa jamii kuzuia VANE kwa watu 120 katika kata 12 ifikapo Juni 2021	Kutoa mafunzo kwa viongozi wa jadi na watu wenye ushawishi Mafunzo kwa walimu wa ushauri kuhusu kuzuia matatizo mashuleni	Idadi ya viongozi w jadi na watu wenye ushawishi waliopata mafunzo Idadi ya walimu wa ushauri na miongozo waliopata mafunzo

4.5.7 Malengo Mkakati 7

C.Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii

F. Kuboresha Ustawi wa jamii, jinsia na kuiinua jamii

G.Kuboresha utayari na usimamizi wa majanga yanayotokea

4.5.7.1 Eneo la Utekelezaji: Elimu ya Msingi

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
G.Kuboresha utayari na usimamizi wa majanga yanayotokea	Kuongeza idadi ya shule zenye uwezo wa kusimamia dharura zinazoongezeka kutoka 20 hadi 52 ifikapo 2025	Kununua sanduku la dharura ya huduma ya kwanza Kuanzisha timu yenye utayari kwa nagazi ya shule Kuandaa mafunzo kwa walimu , kamati ya shule na wanafunzi kuhusu dharura	Kupungua kwa idadi ya matukio ya dharura
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijami	Kuboresha mazingira kufundishia na kujifunzia kwa shule ifikapo Juni 2025 Rekebisha juu 3Rs INSET programu ya kuimarisha maisha na ujuzi kulingana na shule.Pia kutoa elimu ya afya, lishe na elimu ya UKIMWI katika shule za msingi	Kuweka fedha za kutosha kutoka bajeti ya mwaka wa fedha Kuaandaa semina na kozi za muda mfupi ambazo zitawezesha kuwa na uwezo kwa masomo yote Kuwezesha walimu wanaofundisha elimu ya awali, darasa la 1 na la 2 kuhusu kufahamu 3Rs	Asilimia ya wanafunzi kufaulu mitihani na uwezo wa kusoma, kuhesabu na kuandika umeongezeka Idadi ya walimu/wawezeshaji na wenye sifa za mafunzo ya elimu ya awali Asilimia ya darasa la 1 na walimu wawili waliomaliza miezi 9 shleni kujifunza 3Rs katika halmashauri ya wilaya ya Njombe
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijami	Miundombinu ya shule kuongezeka katika shule za msingi 52 ifikapo Juni 2025 Kuimarisha klabu za afya na usafi katika shule za msingi 52 ifikapo Juni 2025	Kuweka fedha za kutosha kutoka bajeti ya mwaka wa fedha Kuhamasisha jamii na wadau wengine Kukuza na kuhamasisha mpango wa afya	Idadi ya miundombinu kwa shule za msingi Kuongeza idadi za shule na kuboresha vyoo na vifaa vya kuoshea mikono Idadi ya klabu za SWASH katika shule za msingi kuimarishwa
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijami	Kuboresha utamaduni na shughuli za kimichezo ifikapo Juni 2025	Kuweka fedha za kutosha kutoka bajeti ya mwaka wa fedha Kuhamasisha jamii na wadau wengine	Idadi ya matukio ya kiutamaduni na michezo kuwezesha

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
F. Kuboresha Ustawi wa jamii, jinsia na kuiinua jamii	Kuboresha elimu juu ya masuala ya kijinsia miongoni mwa jamii ifikapo Juni 2025	Kuendeleza na kutekeleza miongozo ya sera mahususi na mipango ya kuweka wasichana katika shule za msingi na kujifunza Kuimarisha maarifa juu ya masuala ya kijinsia katika jamii. Kutekeleza matumizi ya mawasiliano ya sara ili kuwawezesha wasichana. Programu ya TUSEME itazingatiwa	Idadi ya walimu na wanafunzi kuimarishwa kielimu kuhusu mambo ya jinsia Asilimia ya shule za msingi na klabu za TUSEME katika UNICEF kusaidiwa kimikoa
C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijami	Kuongeza ubora kwa viongozi wa elimu, usimamizi na ufuatiliaji kwa waalimu wakuu 52 ifikapo mwaka 2025 Juni Mipango na ujuzi wa usiammizi wa shule umeboreshwa na kuwa endelevu kwa 100% kwa shule za msingi za Halmashauri ya Wilaya ifikapo Juni 2025	Mafunzo ya uchambuzi wa sera na mipango ya kimkakati, ufuatiliaji na uwajibikaji wa ndani kuhusu masuala ya CELMA, WSD, jinsia na ulemavu na kutekeleza mifumo ya ufuatiliaji wa mafanikio ya kujifunza na usawa katika elimu ya msingi na kutumia taarifa katika kuboresha ufundishaji Kuandaa semina na warsha kuwawezesha walimu na wevyeviti wa kamati za shule	Asilimia ya shule za msingi na walimu wakuu kwa jinsia waliothibitishwa na CELMA Asilimia ya walimu wenye uwezo kulingana na mpango wa maendeleo wa shule nzima Asilimia ya walimu na sifa juu ya ufahamu wa uhamasishaji wa rasilimali na uwezo wa kutekeleza.

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
		Utetezi wa sera kulingana na ushahidi na majadiliano juu ya ugawaji na kuongezeka kwa matumizi bora ya rasilimali kwa ajili ya elimu ya msingi	
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijami	Kuboresha mazingira ya kufundisha na kujifunzia kwa vituo 43 vya COBET na vituo 486 vya elimu ya watu wazima ifikapo juni 2016	Kuanzisha vituo vya IPPE kwa kata 8 Kuwezesha semina kwa walimu wenye uwezo kutoka kwa walimu wa shule za sekondari na msingi kwa ajili ya usajili wa wanafunzi wa IPPE	Idadi ya walimu wa shule za msingi/wawezeshaji waliothibitishwa na mafunzo ya IPPE katika wilaya ya Njombe
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijami	Kuboresha mazingira ya kazi kwa walimu katika shule za msingi 50 ifikapo Juni 2016	Kujenga madarasa 125,Nyumba 270 na matundu 76 kwa fedha zilizopangwa kila mwaka wa fedha	Idadi ya madarasa, nyumba na matundu yaliyojengwa katika shule za msingi 34

4.5.8 Malengo Mkakati 8

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
- B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa
- C.Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii
- D. Uwingi na ubora wa huduma za kiuchumi na miundombinu kuboreshwa

4.5.8.1 Eneo la utekelezaji: Elimu ya Sekondari

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
D. Uwingi na ubora wa huduma za kiuchumi na miundombinu kuboreshwa	Kuongeza madarasa ya shule za sekondari kutoka 113 mwaka 2016 hadi 138 Juni 2021	Hamasisha wadau wa elimu kushiriki katika kujenga madarasa Weka fedha za kutosha kwa ajili ya kujenga madarasa	Idadi ya madarasa yaliyojengwa
	Kuongezeka shule za sekondari za kiwango cha juu kutoka 1 mwaka 2016 hadi 3 ifikapo Juni 2021	-Hamasisha wadau wa elimu kushiriki katika ujenzi wa madarasa -Tenga bajeti ya kutosha kwa ajili ya ujenzi wa Shule za Sekondari za	Idadi ya shule za sekondari za kiwango cha juu zilizojengwa

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
D. Uwingi na ubora wa huduma za kiuchumi na miundombinu kuboreshwa		kiwango cha juu	
	Kuongezeka kwa Vyuo / Vyuo vya Mafunzo ya Ufundi stadi kutoka 0 mwaka 2016 hadi 2 ifikapo Juni 2021	Hamasisha wadau wa elimu kushiriki katika ujenzi wa Vyuo / Vyuo vya Mafunzo ya Ufundi stadi -Tenga bajeti ya kutosha kwa ajili ya ujenzi wa Vyuo	Idadi ya Vyuo / Vyuo vya Mafunzo ya Ufundi stadi vilivyojengwa
	Kuongeza nyumba za walimu wa shule ya secondary kutoka 82 mwaka 2016 hadi 133 ifikapo Juni 2021	Omba fedha za kutosha kutoka kwa wahisani na serikali kuu	Idadi ya nyumba za walimu zilizoisha
	Kuongeza mashimo ya vyoo kwa shule za sekondari kutoka 162 mwaka 2016 hadi 212 ifikapo Juni 2021	Hamasisha wazazi na walezi kuchangia mradi kiutekelezaji Kuweka fedha za kutosha	Idadi ya mashimo ya vyoo yaliyokamilika
	Kuongeza mabweni kutoa 21 mwaka 2016 hadi 31 ifikapo Juni 2021	Hamasisha wazazi na walezi kuchangia mradi kiutekelezaji Kuweka fedha za kutosha	Idadi ya mabweni yaliyokamilika
	Kuongeza majengo ya utawala kutoka 6 mwaka 2016 hadi 10 ifikapo Juni 2021	Kuweka fedha za kutosha	Idadi ya majengo ya utawala yaliyokamilika
	Kuongeza sehemu za kulia chakula kutoka 2 mwaka 2016 hadi 10 ifikapo Juni 2021	Hamasisha wazazi na walezi kuchangia mradi kiutekelezaji Omba fedha za kutosha kutoka kwa wahisani na serikali kuu	Idadi ya sehemu za kulia chakula zilizokamilika
C.Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Kuboresha Teknolojia ya Habari na Mawasiliano(TEHAMA) kutoka shule za sekondari 2 mwaka 2016 hadi shule 10 ifikapo Juni 2021	Kutoa seti ya kompyuta Kuwezesha walimu kuhusu matumizi ya TEHAMA	Idadi ya shule zenye vifaa vya TEHAMA Idadi ya walimu wenye ujuzi na matumizi ya TEHEMA
	Kuongeza walimu wa sayansi na hesabu kutoka 57 mwaka 2016 hadi 122 ifikapo Juni 2021	Kuomba kupangiwa walimu wa Sayansi na Hesabu kutoka	Idadi ya walimu wa Sayansi na Hesabu waliopangwa

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii		kwa katibu Mkuu (TAMISEMI)	
	Kuongeza vitabu vya masomo ya sanaa kutoka 1556 mwaka 2016 hadi 6000 ifikapo Juni 2021	Kuomba kutoka kwa wahisani na Ofisi ya Waziri Mkuu – TAMISEMI pia SEDP II kutoa maelekezo ya msaada wa masomo ya sanaa Kutenga fedha za kutosha	Kuwepo kwa maelekezo kwa mpango wa pili kwa shule za sekondari (Kuruhusu kununua vitabu vya masomo ya sanaa) Idadi ya vitabu vya sanaa vilivyounuliwa
	Mafundi katika maabara kuongezeka kutoka 2 mwaka 2016 hadi 30 ifikapo Juni 2021	Kuomba kupangiwa mafundi wa maabara kutoka kwa Katibu Mkuu (Ofisi ya Waziri Mkuu - TAMISEMI)	Idadi ya mafundi wa maabara waliopangiwa
	Kuboresha mazingira kufundishia na kujifunzia kwa shule za sekondari 54 mwaka 2016 hadi 254 ifikapo Juni 2021	Kutoa fedha za kutosha Kuhamisha walimu wa shule za sekondari ndani ya Halmashauri Kuandaa orodha ya walimu kwa ajili ya kupandfa vyeo	Idadi ya walimu waliowezesha mbinu mpya za kufundishia Idadi ya walimu waliohamishwa Idadi ya walimu waliopandishwa vyeo
	Kuongeza ufaulu wa wanafunzi wa kidato cha pili, nne na sita kwa mitihani ya Taifa kutoka 75% mwaka 2016 hadi 95% ifikapo Juni 2021	Kutoa fedha ya mtihani kwa watahiniwa wote Kutoa mazingira mazuri ya kujifunzia	Asilimia ya ufaulu imeongezeka kwa kidato cha II, IV na cha VI kwenye mitihani ya Taifa
	Kuanzishwa kwa mipaka katika shule za sekondari kutoka shule 1 mwaka 2016 hadi 10 ifikapo Juni 2021	Kuweka bajeti ya kutosha Elimisha wenyeji wanaozunguka shule	Idadi ya shule zilizoanzisha mipaka
	Kuboresha tabia za walimu kutoka walimu 24 mwaka 2016 hadi 300 ifikapo Juni 2021	Kutoa miongozo kwa walimu Weka fedha kwa ajili ya kuwajengea uwezo	Idadi ya walimu waliowezesha
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI kwa walimu wa shule za sekondari kutoka 2% mwaka 2016 hadi 1% ifikapo Juni 2016	Kutenga fedha Kutengeneza uelewa kwa walimu wa shule za sekondari kuhusu VVU/UKIMWI	Idadi ya walimu wa sekondari wenye maambukizi mapya kupungua

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa	Kuongezeka kwa uwajibikaji katika mazingira ya shule za sekondari kutoa 50% mwaka 2016 hadi 99% ifikapo Juni 2021	Kuongeza uelewa na kufuata sheria, kanuni na miongozo.	Idadi ya walimu waliowezeshwa kuhusu rushwa ndogo ndogo

4.5.9 Malengo Mkakati 9

A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI

B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa

D. Uwingi na ubora wa huduma za kiuchumi na miundombinu kuboreshwa

4.5.9.1 Eneo la utekelezaji: Ujenzi

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Elimu ya kuzuia VVU/UKIMWI mahali pa kazi, kupima kwa hiari, na kusaidia lishe kwa wafanyakazi 20 ifikapo 2021	Kuweka fedha kwa ajili ya programu ya uwezeshaji Kuelimisha wafanyakazi kujikinga wenyewe na VVU/UKIMWI Elimisha wafanyakazi upimaji wa hiari Kutoa msaada wa chakula kwa wote wanaoishi na VVI	Idadi ya watu waliokubali kupata ushauri na kupima kwa hiari Idadi ya watu wanaoishi na VVU/UKIMWI na kupata msaada wa lishe Idadi ya mafunzo yaliyoandaliwa kuhusu elimu ya VVU/UKIMWI
B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa	Uelewa wa rushwa kubwa na ndogo kuwa endelevu kwa wafanyakazi 20 wa idara ya ujenzi ifikapo 2021	Kuandaa mafunzo ya uelewa kuhusu kupambana na rushwa	Idadi ya wafanyakazi waliopokea uelewa wa mafunzo ya rushwa kubwa na ndogo
D. Uwingi na ubora wa huduma za kiuchumi na miundombinu kuboreshwa	Wafanyakazi 20 wa idara ya ujenzi watawezesha posho za likizo, gharama za mazishi vifaa vya ofisini ifikapo Juni 2021	Kuweka fedha kwa ajili ya mafunzo Kuongoza wafanyakazi 20 wa idara ya ujenzi kufanya majukumu yao na kuwapatia vitendea kazi	Idadi ya wafanyakazi waliowezeshwa fedha za likizo, gharama za mazishi na vifaa vya ofisi
	Km 1000 ya miundombinu ya barabara iboreshwe na kuimarishwa ifikapo Juni 2021	Pata fedha kutoka serikali kuu	Idadi ya kilometa za barabara zilizoimarishwa
	Miundombinu ya madaraja 25 yamejengwa ifikapo 2021	Pata fedha kutoka serikali kuu	Idadi ya madaraja yaliyojengwa

4.5.10 Malengo Mkakati 10

C.Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii

4.5.10.1 Eneo la Utekelezaji: Afya

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Hospitali 1 ya Halmashauri ya Wilaya kujengwa	Weka maombi maalumu ya fedha kwa serikali kuu Shawishi kupata fedha kutoka kwa wadau wengine Kuingiza katika mpango wa afya wa Halmashauri (CCHP)	Idadi ya hospitali za wilaya zilizojengwa
	Vituo 27 vya afya katika ngazi ya kutoa dawa za kutosha na kutoa huduma ya tiba ifikapo 2021	Shawishi kupata vifaa vya usafiri Kuingiza katika mpango wa afya wa Halmashauri (CCHP)	Idadi ya huduma za afya pamoja na dawa za kutosha kutoa tiba
	Idadi ya nyumba za wafanyakazi wa Afya zimeongezeka kutoka 52 mwaka 2015 hadi 70 mwaka 2025	Kuhamasisha jamii kushiriki kuchangia fedha na vifaa Kuingiza bajeti katika mpango wa afya wa Halmashauri (CCHP)	Idadi ya nyumba zilizojengwa
	Idadi zahanati zimeongeka kutoka 23 zinazomilikiwa na serikali mwaka 2015 hadi 35 ifikapo mwaka 2025	Kuingiza bajeti katika mpango wa afya wa Halmashauri (CCHP)	Idadi ya zahanati
	Zahanati 2 kukamilika ifikapo 2015	Kuingiza bajeti katika mpango wa afya wa Halmashauri (CCHP)	Idadi ya Zahanati zilizokamilika
	Kituo kimoja cha Afya kukamilika ifikapo 2015	Kuingiza bajeti katika mpango wa afya wa Halmashauri (CCHP)	Idadi ya vituo vya afya vilivyokamilika
	Majengo 3 ya Uzazi na afya ya motto kukamilika ifikapo 2025	Kuingiza bajeti katika mpango wa afya wa Halmashauri (CCHP)	Idadi ya majengo ya Uzazi na Afya ya Mtoto yaliyokamilika

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Usambazaji wa dawa, vifaa tiba na vifaa vya uchunguzi katika vituo vyote vya afya 27 umeongezeka kutoka asilimia 41 mwaka 2015 hadi 80% ifikapo 2021	Kuingiza bajeti katika mpango wa afya wa Halmashauri (CCHP) Kukuza matumizi ya mfuko wa afya jamii (CHF)	Idadi ya dawa, vifaa vya tiba na uchunguzi vilivyosambazwa
	Kuongeza usajili wa wanachama wa mfuko wa afya jamii (CHF) kutoka asilimia 11.8 mwaka 2015 hadi asilimia 45 ifikapo mwaka 2021	Kuhamasisha jamii kupitia mikutano mikuu faida za kuwa mwanachama wa Mfuko wa Afya wa Jamii	Idadi ya wanachama waliosajiliwa na CHF
	Idadi ya ujuzi mchanganyiko wafanyakazi wa Rasilimali watu kwa Afya (HRH) na ustawi wa jamii kwa ngazi zote umeongezeka kutoka asilimia 68 mwaka 2015 hadi asilimia 90 ifikapo 2021	Kuajiri wafanyakazi wa kutoshana wenye ujuzi wa Rasilimali watu kwa Afya (HRH) na ustawi wa jamii kwa ngazi zote	Idadi ya wafanyakazi wenye ujuzi mchanganyiko wa Rasilimali watu kwa Afya na ustawi wa jamii kwa ngazi zote
	Uelewa wa jamii juu ya huduma ya kinga, tiba na ustawi wa jamii umeongezeka kutoka asilimia 50 mwaka 2015 hadi asilimia 70 ifikapo 2021	Kutangaza mambo mbalimbali ya afya kupitia Redio, Vipeperushi na mabango	Idadi ya vipeperushi na mabango
	Kuwajengea uwezo watoa huduma ya afya 70 kila mwaka ifikapo 2021	Kuwawezesha maarifa na ujuzi wa wafanyakazi katika usimamizi wa dharura	Idadi ya watoa huduma ya afya waliowezeshwa
	Kupunguza kiwaongo cha maambukizi ya VVU/UKIMWI kutoka asilimia 14.8 mwaka 2015 hadi asilimia 9	Kuboresha mabadiliko ya tabia kwa jamii kuhusu mambo yanayohusu VVU	Asilimia ya maambukizi ya VVU

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	ifikapo 2021		
	Kiwango cha juu vifo vya mamam wajawazito kimepungua kutoka 97/100,000 mwaka 2015 hadi 90/100,000 ifikapo 2021	Kuwezesha ujenzi wa chumba cha upasuaji katika kituo cha afya cha Lupembe	Idadi ya vifo vya mama wajawazito
	Kupunguza kiwango cha vifo vya watoto wachanga kutoka 2/1000 mwwaka 2015 hadi 1/1000 ifikapo 2021	Kuwawezesha maarifa na ujuzi wafanyakazi wa afya na kuwezesha kwa upatikanaji wa dawa na vifaa tiba	Idadi ya vifo vya watoto wachanga
	Matukio ya vifo vinavyosababishwa na TB kupungua kutoka asilimia 3.2 mwaka 2015 hadi asilimia 2 ifikapo 2021	Kuwezesha usambazaji wa mara kwa mara wa vifaa vya uchunguzi katika ngazi zote za vituo Usimamizi mzuri wa matukio ya TB	Idadi ya wagonjwa wenye TB
	Kupungua kwa matukio ya ugonjwa wa malaria miongoni mwa wagonjwa wanaoenda hospitali kutoka asilimia 30.2 mwaka 2015 hadi asilimia 25 ifikapo 2021	Kuboresha usambazaji wa mara kwa mara wa dawa na vifaa tiba. Kuwezesha elimu na ujuzi wa HWs kwa utambuzi wa mapema na udhibiti wa Malaria	Idadi ya matukio ya malaria
	Muundo wa shirika na uwezo wa usimamizi wa kitaasisi katika ngazi zote kuimarishwa kutoka 65% mwaka 2015 hadi asilimia 75 ifikapo 2021	Kuwezesha upatikanaji wa sera, miongozo katika ngazi zote za vituo	Idadi ya Taasisi zilizowezeshwa
	Kuboresha kwa usimamizi wa afya ya mazingira na usafi katika vituo vya afya kutoka 28% mwaka 2015 hadi 50% ifikapo 2021	Kuwezesha vituo vya afya kwa ngazi zote kujenga shimo la plasenta,tanuri la kuchomea taka na vyoo	Hali ya mazingira
	Wagonjwa wenye matatizo kiwango cha kuripoti katika vituo vya	Kuonyesha na kuwasajili waponyaji wote mbadala na wa jadi	Idadi ya wagonjwa wenye matatizo kuripoti kwenye vituo vya afya

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	afya kutoka dawa za jadi na uponyaji mbadala kupunguzwa kutoka 70% mwaka 2015 hadi 50% ifikapo 2021	Uwezeshaji wa maarifa kwa waponyaji wa Jadi Uwezeshaji wa maarifa kwa jamii	
	Upatikanaji wa afya , ustawi wa jamii na huduma ya kulindwa kwa makundi yenye uhitaji umeongezeka kutoka asilimia 10 mwaka 2015 hadi asilimia 35 ifikapo 2021	Kutokuwa na gharama katika huduma ya afya Kutoa kadi kwa makundi yote yenye uhitaji	Upatikanaji wa afya, ustawi wa jamii na ulinzi

4.5.11 Malengo Mkakati 11

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
 B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa
 C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii

4.5.11.1 Eneo la Utekelezaji: Maji

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Kupatiwa kwa Maarifa na Ujuzi kuhusu maambukizi ya VVU/UKIMWI wafanyakazi 14 wa idara ya maji ifikapo 2021	Kuwa na uelewa kuhusu kujikinga na VVU Kutoa lishe na msaada wa fedha pia mafunzo kuhusu upimaji wa hiari	Idadi ya wafanyakazi waliowezesha kuhusu maambukizi ya VVU/UKIMWI
B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa	Wafanyakazi 14 wa maji wawe wamepata mafunzo kuhusu kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo 2021	Kufunza wafanyakazi kuhusu kupambana na rushwa	Idadi ya wafanyakazi waliopata mafunzo ya kupinga rushwa
C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Kuongezeka kwa huduma ya maji safi na salama na kupanua mtandao wake kwa vijiji 12 kutoka asilimia 53.3 mwaka 2015 hadi asilimia 90 ifikapo 2021	-Kutambua vyanzo vya maji -Kuandaa utafiti -Ukarabati wa miradi iliyopo.	Idadi ya vijiji vyenye huduma ya maji Idadi ya watu wanaopata maji safi na salama

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	Umoja wa watumiaji maji 15 (COWSOs) kusajiliwa na kuwezesha katika usimamizi wa rasilimali za maji wilayani ifikapo 2021.	Mafunzo na kuandaa COWSOs. Kusajili COWSOs	Idadi ya COWSOs vilivyosajiliwa
	Miradi ya maji 7 iliyojengwa na kutolewa kwa maji safi na salama kati ya vijiji 10 teuliwa kupitia programu ya maji vijijini na usafi wa mazingira ifikapo 2021.	Kufanya usanifu wa mradi. Kuendeleza pendekezo Kutambua vyanzo vya maji.	Idadi ya miradi ya maji iliyojengwa na kumalizika
C. Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Wafanyakazi 14 wa maji wataelezwa juu ya utawala bora na uwezo wa usimamizi ifikapo 2021	Kutoa mafunzo kwa wafanyakazi 14 wa maji juu ya utawala bora na usimamizi	Idadi ya wafanyakazi waliowezesha
C. Kuboresha upatikanaji,ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii	Kuboresha uendeshaaji na matengenezo ya miradi 65 ya maji ifikapo 2021	Kununua mabomba ya maji, vifaa na mafuta kwa ajili ya matengenezo Kusimamia chama cha watumiaji wa maji. Kutoa msaada wa kiufundi.	Idadi ya miradi wa maji inavyoendesha na kudumishwa
	Kuwezesha utengenezaji, kumudu, vyanzo vya kuaminika na endelevu vya maji katika maeneo ya vijijini kwa tarafa 2 (Lupembe na Makambako) ifikapo 2021	Kufanya usanifu wa mradi Kutambua rasilimali za maji	Idadi ya tarafa zinazopatiwa huduma ya maji
	Timu ya Maji na usafi wa mazingira (CWST) na Wafanyakazi wa Idara wameimarishwa kwa usimamizi na ufuatiliaji wa utekelezaji wa programu	Kuwezesha Timu ya maji na usafi wa mazingira	Idadi ya miradi iliyotembelewa

Lengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	10 za Ugawaji wa maji na usafi wa mazingira vijijini (RWSSP) miradi itatekelezwa katika vijiji 10 ifikapo 2021.		
	Kuongezeka kwa kaya zenye safi kutoka asilimia 65 mwaka 2015 hadi asilimia 95 ifikapo 2021	Mikutano ya uhamasishaji	Asilimia ya kaya zenye vituo vya usafi
	Kuongezeka kwa huduma ya safisha (WASH) kwenye shuule kutoka asilimia 40 mwaka 2015 hadi asilimia 85 ifikapo 2021	Kutoa vifaa vya usafi katika mashule Fundisha , Hamasisha na Jenga	Asilimia za shule kuwa na huduma za kuosha
	Vituo vya afya vyenye huduma ya WASH imeongezeka kutoka asilimia 12 mwaka 2015 hadi 55 ifikapo 2021	Kuwa na uelewa na mikutano ya kuhamasisha	Asilimia ya vituo vya afya vyenye huduma ya safisha (WASH)

4.5.12 Malengo Mkakati 12

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
- B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa
- E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala

4.5.12.1 Eneo la utekelezaji: Biashara na Fedha

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Kuwezesha ushauri nasaha na upimaji wa VVU/UKIMWI kwa wafanyakazi 17 wa Idara ya fedha ifikapo Juni 2021	Kufanya mikutano zaidi ya kutia moyo kwa wafanyakazi wa Idara Weka vipaumbele na tenga fedha katika shabaha iliyokusudiwa	Asilimia iliyoongezeka ya uelewa miongoni mwa wafanyakazi kuhusu VVU/UKIMWI Kupungua kwa kusambaa VVU/UKIMWI
B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia	Wafanyakazi 17 wa idara ya Fedha kuwezesha katika kupambana na rushwa kubwa na ndogo ifikapo	Endesha mafunzo zaidi ya uelewa miongoni mwa wafanyakazi	Kupungua kwa rushwa ndogo na kubwa miongoni mwa wafanyakazi

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
rushwa	Juni 2021	Imarisha mpango kazi wa kupambana na rushwa	
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala	Makundi yote ya mali za Halmashauri kuthaminishwa upya mara moja kila baada ya miaka 5 ifikapo Juni 2021	Weka kipaumbele na tenga fedha kwa ajili ya shabaha mahususi	Maboresho yarejista ya mali Kiwango cha mali kuwekewa namba katika kila idara
	Mfumo wa Epicor kuwezesha kufanya kazi miezi 12 kwa mwaka ifikapo Juni 2021	Fanya upatikanaji wa mbadala wa nishati kama vile jenereta Motisha kwa wafanyakazi wa Idara Fanya upatikanaji wa vifaa vya ofisi (Karatasi,kalamu,win o wa printa)	Idadi ya malipo yaliyofanywa kwa mwezi Idadi ya ripoti zilizoandaliwa kwa mwezi Uwazi na usahihi wa ripoti zilizoandaliwa
	Wafanyakazi 13 wa idara kupewa mafunzo na kwenda likizo ifikapo Juni 2021	Imarisha mzunguko wa likizo Tenga fedha kwa ajili ya ada na vifaa vya mafunzo	Idadi ya wafanyakazi waliokwenda likizo Ufanisi na umahiri wa wafanyakazi baada ya mafunzo
	Taarifa ya mlinganisho wa taarifa za benki kwa miezi 12,kitabu kimoja cha mahesabu ya mwaka ,na malipo ya kila siku kuimarishwa ifikapo Juni 2021	imarisha orodha ya kazi kwa Wahasibu wote Timu imara ya wahasibu katika sehemu ya mwisho ya mahesabu Motisha ya idara kwa Wahasibu wote	Idadi ya ripoti zilizoandaliwa na idara Muda wa ripoti kusambazwa kwa wadau
	Maswali ya kikaguzi kupungua hadi kufikia sifuri ifikapo Juni 2021	Imarisha sehemu ya ukaguzi wa awali Imarisha udhibiti wa ndani	Idadi ya maswali ya kikaguzi Hali ya ripoti ya fedha iliyotolewa na mkaguzi wa hesabu za serikali
	Ukusanyaji wa mapato kuongezeka kwa asilimia 30 mwaka 2014/2015 hadi 2015/2016 ifikapo Juni 2021	Ongeza mapato ya ndani Pata gari la idara kwa ajili ya kukusanya mapato	Kiwango cha mapato ya chanzo cha ndani yaliyokusanywa Kuongezwa kwa utekelezaji wa shabaha

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Ujengaji wa uelewa juu ya kujikinga na VVU/UKIMWI kwa wajumbe 25 kutoka kata 12 ifikapo 2021	.Toa mafunzo juu ya kujikinga na VVU/UKIMWI kwa wajumbe 25 toka kata 12	Idadi ya wanajumuiya waliojengewa uwezoa kuhusu kujikinga na VVU/UKIMWI
Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa	Maafisa watendaji wa kata 12 na Maafisa watendaji wa vijiji 45 kupata mafunzo kuhusu kupinga rushwa ifikapo Juni 2019	Toa mafunzo kwa Maafisa watendaji wa kata 12 na Maafisa watendaji wa Vijiji 45	Idadi ya Maafisa watendaji wa kata na Maafisa watendaji wa Vijiji waliopata mafunzo
Upatikanaji wa vifaa vya kufanyia kazi vya ofisi	Mazingira ya ofisi za kufanyia kazi kuboresha ifikapo Juni 2019	Nunua kompyuta mpakato moja na printa	Idadi ya vifaa vya ofisi vilivyounuliwa
Ufuataji wa taratibu za kulipa kodi kwa Walipa kodi ili kuongeza ukusanyaji wa mapato	Wafanyabiashara 62 kutoka katika kila kata kupatiwa elimu ya kulipa kodi ifikapo Juni 2019	Toa mafunzo kwa wafanyabiashara 62 kutoka kila kata	Idadi ya wafanyabiashara waliopata mafunzo
Ukuzaji fanisi wa uwekezaji wa ndani na wa nje, biashara ya huduma ya msaada na thamani. Aidha baada ya mavuno usimamizi kwa ajili ya kuimarisha ushindani wa umma na binafsi katika viwanda, biashara, masoko na sekta ya biashara ndogo na za kati.	Wafanyabiashara ndogo na za kati 14 kutoka kila kata kuwezesha kushiriki katika masoko ya ndani na kimataifa kwa mwaka ifikapo Juni 2017	Wezesha wafanyabiashara wadogo na wa kati 14 kufikia viwango Toa mafunzo kwa wafanyabiashara wadogo na wa kati 14 kutoka kila kata juu ya tibuara biashara za kimataifa na kikanda	Idadi ya bidhaa zilizosanifishwa zilizozalishwa Idadi ya wafanyabiashara wadogo na wa kati waliopata mafunzo
Soko la uhakika kwa bidhaa za kilimo	Soko moja kujengwa kwa ajili ya Mtwango, Matembwe na Lupembe ifikapo Juni 2020	Jenga soko moja kwa ajili ya Mtwango, Matembwe na Lupembe	Idadi ya masoko yaliyojengwa

4.5.13 Malengo Mkakati 13

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
- B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa
- E. Kuboresha utawala bora na huduma za kitawala

4.5.13.1 Eneo la utekelezaji: Ukaguzi wa Ndani

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala	Idadi ya miradi 15 kutembelewa ifikapo Juni 2021	Kuongeza kiwango cha bajeti Kuongeza idadi ya wafanyakazi	Idadi ya miradi iliyotembelewa
	Kupunguza maswali ya kikaguzi kutoka 15 hadi 0 ifikapo Juni 2021	Imarisha kitengo cha ukaguzi wa awali na ukaguzi wa ndani Kuza usimamizi wa karibu na zingatia memoranda ya kifedha katika serikali za mitaa	Idadi ya maswali ya kikaguzi iliyopungua
	Taarifa safi ya ukaguzi wa Halmashauri kuimarishwa katika miaka 5 mfululizo ifikapo Juni 2021	Imarisha ukaguzi na vitengo vya ukaguzi wa ndani Kukuza usimamizi wa karibu na kuzingatia memoranda ya fedha katika serikali za mitaa Ufuatiliaji wa karibu wa miradi(Thamani ya fedha)	Kupatikana kwa maoni yasiyo sahihi kutoka kwa mdhibiti na mkaguzi mkuu katika miaka mitano ya fedha
	Kuajiri wafanyakazi 2 ifikapo Juni 2021	Kuomba kibali kutoka kwa Katibu mkuu	Idadi ya wafanyakazi walioajiriwa
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala	Wafanyakazi 2 wa Ukaguzi wa ndani kupewa posho za likizo,mazishi,matibabu,p osho ya kujikimu,posho ya nyumba na posho za kukaimu ifikapo Juni 2021	Weka fedha za kutosha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha Tenga fedha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha	Idadi ya wafanyakazi waliowezeshwa

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Wafanyakazi wawili wa kitengo cha Ukaguzi wa ndani kupata mafunzo kuhusu kujikinga na VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2021	Tenga fedha Kukuza na kuboresha kuzuia, kuhudumia na huduma za matibabu kwa VVU/UKIMWI Kuanzisha programu ya kupambana na VVU/UKIMWI	Idadi ya wafanyakazi waliopata mafunzo ya kuzuia VVU/UKIMWI
B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa	Kuwajengea uwezo wafanyakazi wawili wa kitengo cha ukaguzi wa ndani kuhusikupambana na rushwa kubwa na ndogo ifikapo Juni 2021	Ongeza uelewa na kufuata sheria, kanuni na mwongozo	Idadi ya wafanyakazi wa kitengo cha uchaguzi waliojengewa uwezo kuhusu rushwa ndogo

4.5.14 Malengo Mkakati 14

A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI

C. Kuboresha upatikanaji, ubora na usawa wa utoaji wa huduma za kijamii

4.5.14.1 Eneo la utekelezaji: Afya ya Mazingira na Usafi

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Ujenzi wa vyoo bora katika ngazi ya H/H kuongezeka toka asilimia 65 mwaka 2015 hadi asilimia 90 ifikapo mwaka 2025	Kuhakikisha vyoo vote vinamiundombinu ya kuoshea mikono Kuwezesha kifedha	Idadi ya kaya zenye vyoo bora
Kujenga vituo vya utupaji wa taka ngumu	Ujenzi wa madampo 4 katika kata ya Mtwango ifikapo 2025	Kuhakikisha maeneo yote yaliyochaguliwa yana madampo Kuwezesha kifedha	Idadi ya ya madampo yaliyojengwa
Kuimarisha usimamizi wa taka ngumu	Kiasi cha taka ngumu zilizokusanywa na kutupwa kuongezeka kwa angalau 50% ifikapo Juni 2025	Hakikisha taka ngumu zote zinakusanywa na kutupwa Kuwezesha kifedha	Kiwango cha taka ngumu kilichokusanywa na kutupwa

4.5.15 Malengo Mkakati 15

A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI

B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa

H.Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira

4.5.15.1 Eneo la utekelezaji: Ufugaji wa Nyuki

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Mfanyakazi mmoja aliyeathirika na VVU/UKIMWI wa kitengo cha Ufugaji wa nyuki kupatiwa lishe ifikapo 2021	Kutenga fedha kutoka kwenye bajeti ya fedha	Idadi ya wafanyakazi waliopatiwa lishe
B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa	Idadi ya malalamiko ya rushwa kupungua kutoka 15 hadi 2 kwa wafanyakazi wa kitengo cha nyuki ifikapo 2021	Fanya ufanisi zaidi katika Mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa katika kitengo Jenga uelewa juu ya watumishi wa umma juu ya sheria, kanuni na miongozo	Idadi ya malalamiko iliyoopungua
H.Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira	Uelewa juu ya shughuli za ufugaji wa kisasa wa nyuki katika jamii za vijiji 45 kuongezeka ifikapo 2021.	Hamasisha wadau kushiriki kwenye kujenga uelewa wa ufugaji wa nyuki Tenga fedha za kutosha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha Tafuta fedha kwa wabia wengine wa ufugaji wa nyuki	Idadi ya jamii ya vijiji walionufaika na kujengewa uelewa katika shughuli za ufugaji wa kisasa wa nyuki.
	Mashamba ya nyuki ya maonesho kuongezeka toka 3 hadi 45 ifikapo 2021	Tenga fedha za kutosha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha Tafuta fedha kutoka kwa wabia wengine wa ufugaji wa nyuki Hamasisha ushiriki wa jamii	Idadi ya mashamba ya nyuki ya maonyesho iliyoongezeka
H.Kuboresha Usimamizi wa maliasili na mazingira	Kuajiri wafanyakazi wa ufugaji wa nyuki 12 ifikapo 2021	Ombi la kibali cha wafanyakazi 12 wa ufugaji wa nyuki Tenga bajeti kwa ajili ya posho za kujikimu	Idadi ya wafanyakazi walioajiriwa

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
		kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha	
	Jamii ya wafugaji wa nyuki kufika kwenye vijiji 45 ifikapo 2021	Wapatie wafanyakazi zana za mafunzo na vifaa vya usafiri	Idadi ya jamii ya wafugaji wa nyuki iliyofikia
	Soko moja la kukusanyia asali kuanzishwa ifikapo 2021	Tenga fedha toka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha Kuwatia moyo wawekezaji katika wilaya	Idadi ya vituo vya kukusanyia asali vilivyoanzishwa
	Maeneo matano ya kuhifadhi ya nyuki kuanzishwa katika viji 5 ifikapo 2021	Tenga fedha toka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha Hamasisha jamii kushiriki	Idadi ya hifadhi za nyuki zilizoanzishwa
	Wafanyakazi 3 wa ufugaji wa nyuki kupewa posho za likizo,usafiri,mazishi, matibabu,kujikimu,nyumba na kukaimu ifikapo 2021	Tenga fedha kutoka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha	Idadi ya wafanyakazi waliosaidiwa na ustawi
	Taarifa za maendeleo ya ufugaji wa nyuki kukusanywa katika vijiji 45 ifikapo 2021	Tenga fedha toka kwenye bajeti ya mwaka wa fedha Kuhamasisha jamii kushiriki	. Idadi ya vijiji vilivyofikiwa Idadi ya wafuga nyuki waliopo sasa

4.5.16 Malengo Mkakati 16

A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI

B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa I.Kuboresha

I. Teknolojia ya Habari na Mawasiliano

4.5.16.1 Eneo la utekelezaji: Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na Mahusiano ya Umma

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
I.Kuboresha Teknolojia ya Habari na Mawasiliano	Kata 11 kuwezesha huduma ya mtandao ifikapo Juni 2021	.Tenga fedha kwa ajili ya huduma ya mtandao kwa kata 11	Idadi ya kata zilizopatiwa huduma ya mtandao

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
	Vifaa vya TEHAMA kuboreshwa, kununua kompyuta 3, diski 2 za nje za kuhifadhi taarifa, na Kamera ya kisasa ifikapo Juni 2021	Nunua kompyuta 3, diski 2 za nje za kuhifadhi taarifa na kamera ya dijitali Toa fedha kwa ajili ya vifaa vya TEHAMA	Idadi ya kompyuta, diski ya nje ya kuhifadhi taarifa na kamera ya dijitali kununuliwa
	Wakuu wa idara 18 na vitengo kupata mafunzo kuhusu majukumu na sera za TEHAMA ifikapo Juni 2021	Fundisha Wakuu wa idara 18 na vitengo kuhusu majukumu na sera za TEHAMA	Idadi ya wakuu wa idara navitengo waliopata mafunzo
	Ajiri mfanyakazi mmoja wa uchambuzi wa mfumo wa kompyuta ifikapo Juni 2021	Ajiri mtaalamu 1 wa uchambuzi wa mfumo wa kompyuta	Idadi ya wataalamu wa uchambuzi wa mfumo wa kompyuta walioajiriwa
	Wafanyakazi 2 wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano kupata mafunzo juu ya mfumo wa habari wa kisasa ifikapo Juni 2021	Toa mafunzo kwa wafanyakazi 2 wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano o juu ya mfumo wa habari wa kisasa	Idadi ya wafanyakazi waliopata mafunzo
	Magazeti 20 ya Halmashauri kuchapishwa ifikapo 2021	Kuchapa magazeti 20	Idadi ya magazeti yaliyochapishwa
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Wafanyakazi 2 wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na mahusiano ya Umma kupata mafunzo juu ya kujikinga na VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2021	Toa mafunzo kwa Wafanyakazi 2 wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na mahusiano ya Umma juu ya kujikinga na VVU/UKIMWI	Idadi ya wafanyakazi waliopata mafunzo juu ya kujikinga na VVU/UKIMWI
Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa B. Utekelezaji mzuri wa kuboresha na kuwa endelevu kwa Mkakati wa Taifa wa kupinga Rushwa	Wafanyakazi 2 wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na mahusiano ya Umma kujengewa uwezo wa kupambana na rushwa ndogo na kubwa ifikapo Juni 2021	Kuongeza uelewa na kufuata sheria, kanuni na miongozo	Idadi ya wafanyakazi wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na mahusiano kwa umma waliojengewa uwezo kuhusu rushwa ndogo

4.5.17 Malengo Mkakati 17

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
 B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa
 E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala

4.5.17.1 Eneo la utekelezaji: Sheria

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa	Wafanyakazi 50 wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kuwezesha juu ya Mkakati wa Taifa wa kuzuiaa rushwa ifikapo 2021	Tenga bajeti kwa ajili ya Mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa Wezesha wafanyakazi kuhusu Mkakati wa Taifa wa kuzuiaa rushwa	Idadi ya wafanyakazi waliowezesha
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Wafanyakazi 200 wa Halmashauri wkuwezesha mbinu za kujikinga na VVU/UKIMWI ifikapo 2021	Tenga bajeti kwa ajili ya kujikinga na VVU/UKIMWI Wezesha wafanyakazi kuhusu njia za kujikinga na VVU/UKIMWI Anzisha programu ya kupambana na kuenea kwa maambukizi ya VVU/UKIMWI katika sehemu za kazi	Idadi ya wafanyakazi wa Halmashauri waliowezesha
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala	Wanajamii 5000 wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe wkuwezesha elimu ya sheria na haki za binadamu ifikapo 2021	Tenga fedha kwa ajili ya kutoa elimu ya sheria na haki za binadamu Wezesha wafanyakazi kuhusu sheria na haki za binadamu Wezesha wanakijiji 2000 katika kata 12 kuhusu sheria na haki za binadamu Aandaa na kusambaza sheria, taratibu na kanuni	Idadi ya wanajamii wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe waliowezesha

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
		Simamia kesi za Halmashauri 20 mahakamani	
E. Kuboresha utawala bora na huduma za uawala	Kuimarishwa kwa wafanyakazi wa Halmashauri na jamii kuhusu Sheria, taratibu na Kanuni kwa ngazi ya Wilaya, Mkoa na Taifa ifikapo 2021	Tenga bajeti kuwajengea uwezo wanajamii na wafanyakazi wa kitengo cha sheria Wezesha wafanyakazi kitengo cha sheria kuhudhuria mikutano, semina, warsha. Toa mafunzo kwa Maafisa watendaji wa kata 12 na wa vijiji 45 kuhusu kanuni na sheria za serikali kuu na sheria ndogondogo za serikali za mitaa Andaa mafunzo kwa kata 12 kuhusu sheria za Mabaraza	Idadi ya wafanyakazi na wanajumuiya wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe waliojengewa uwezo
	Kuboresha utendaji wa wafanyakazi wa kitengo cha sheria ifikapo 2021	Tenga bajeti kwa ajili ya kuwajengea uwezo wafanyakazi wa kitengo cha sheria Wezesha wafanyakazi wa kitengo cha sheria kuhudhuria kozi za muda mfupi Kuwezesha kitengo cha sheria kusimamia ustawi wa wafanyakazi Hakikisha upatikanaji wa maafisa sheria 2 Hakikisha upatikanaji wa vitabu vya rejea na ripoti mbalimbali za sheria	Idadi ya wafanyakazi wa kitengo cha sheria waliojengewa uwezo
	Kuboresha sheria za Halmashauri ifikapo 2021	Tenga bajeti kwa ajili ya utekelezaji wa sheria ndogondogo	Idadi ya sheria ndogo zilizopitishwa

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utekelezaji
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala		Fuatilia kupitishwa kwa sheria ndogo Kutoka Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawalla za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI). Shurutisha utekelezaji wa sheria zilizopo Imarisha mabaraza ya Kata	Idadi ya sheria ndogo zilizopitishwa

4.5.18 Malengo Mkakati 18

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
- B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa
- E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala

4.5.18.1 Eneo la utekelezaji: Uchaguzi

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utendaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Maafisa wa 5 wa vitengo kuwezesha uelewa wa maambukizi ya VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2021	Kujenga uelewa kuhusu maambukizi ya VVU/UKIMWI	Idadi ya maafisa wa vitengo waliowezeshwa
B Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa	Mikakati ya kuzuia rushwa kuwezesha kwa maafisa 5 ifikapo Juni 2021	Kujenga uelewa kwa maafisa 5 kuhusu madhara ya rushwa	Idadi ya maafisa waliowezeshwa na mkakati wa kupinga rushwa
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala	Uchaguzi mkuu na wa serikali za mitaa kuandaliwa kwa kata 12 ifikapo Juni 2021	Kutoa fedha na rasilimali Kuleta uelewa wa jamii kuhusu uchaguzi	Idadi ya kata zilizofanya uchaguzi

4.5.19 Malengo Mkakati 19

- A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI
- B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa
- E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala

4.5.19.1 Eneo la utekelezaji: Kitengo cha Usimamizi wa Manunuzi

Malengo mkakati	Shabaha	Mikakati	Viashiria vya utendaji
A. Kuboresha huduma na kupunguza maambukizi ya VVU/UKIMWI	Wafanyakazi 8 wa Manunuzi kupata mafunzo kuhusu athari za VVU/UKIMWI ifikapo Juni 2021	Toa ushauri kuhusu athari za VVU/UKIMWI	Idadi ya wafanyakazi waliopata mafunzo
B. Kuimarisha utekelezaji mahiri na endelevu wa mkakati wa Taifa wa kuzuia rushwa	Wafanyakazi 8 wa Manunuzi kuwezesha kupambana na rushwa ifikapo Juni 2021	Toa elimu ya jinsi ya kupambana na Rushwa	Idadi ya wafanyakazi waliowezesha
E. Kuboresha utawala bora na huduma za utawala	Kuongezeka ujuzi kwa wafanyakazi 8 kuhusu taratibu za manunuzi ifikapo Juni 2021	Toa mafunzo kwa Wafanyakazi 8 wa manunuzi Tenga fedha kwa ajili ya mafunzo	Idadi ya wafanyakazi waliowezesha
	Wafanyakazi 8 wa Manunuzi kuwezesha posho za nyumba, posho za likizo, posho za usumbufu, Gharama za mazishi, posho za kukaimu na zawadi ifikapo Juni 2021	Tenga fedha ili kukidhi mahitaji	Idadi ya wafanyakazi waliowezesha
	Sheria ya manunuzi ya serikali ya mwaka 2011 na kanuni ya mwaka 2013 kufuatwa na idara 19 na vitengo katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe ifikapo Juni 2021	Sambaza sheria na kanuni Toa mafunzo	Idadi ya idara zilizowezesha

SURA YA TANO

UTEKELEZAJI, UFUATILIAJI, TATHMINI, MIFUMO YA MAPITIO, USIMAMIZI WA HATARI NA MAKISIO

5.1 Utekelezaji

Mkurugenzi Mtendaji wa Wilaya, ambaye ni Afisa mtendaji Mkuu wa Halmashauri atakuwa na jukumu na atawajibika katika utekelezaji wa Mpango Mkakati wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe wa (2016/2017 – 2020/2021). Mkurugenzi mtendaji atakuwa mbeba maono kwa ajili ya mchakato wa utekelezaji, Ufuatiliaji na Tathmini ya Mpango Mkakati. Mkurugenzi kwa msaada wa Timu ya Menejimenti atakuwa akitoa taarifa mara kwa mara kwenye Baraza la Madiwani zinazohusu utekelezaji wa Mpango na utendaji wake kwa ujumla.

Kwa uratibu wenye mafanikio wa maeneo yote ya huduma, Idara ya Takwimu, Mipango na Ufuatiliaji imejikita katika kuratibu na kutoa muongozo juu ya utekelezaji, ufuatiliaji na tathmini ya mpango mkakati. Hivyo, Idara husika na Vitengo/Sehemu zitakuwa na jukumu la utendaji wa kila siku wa shughuli za Mpango Mkakati kwa msaada kutoka wadau wakuu toka ndani na nje ya Wilaya.

5.2 Ufuatiliaji

Ufuatiliaji unatoa mrejesho ndani ya mfumo wa menejimenti unaotumika ili kuzesha mpango mkakati kuwa wa kubadilika na unaotoa majibu katika hali za mabadiliko. Ufuatiliaji utatoa taarifa kwa umma na wadau juu ya maendeleo na matokeo ya utekelezaji wa mpango mkakati. Ufuatiliaji wa Mpango Mkakati wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe utahusisha kuangalia matokeo ya shughuli za Mpango, usahihi na utaratibu wa ukusanyaji wa takwimu, kutoa msingi kwa ajili ya tathmini za mara kwa mara za Mpango.

Hivyo, ufuatiliaji wa utekelezaji wa mpango utakua ni mchakato endelevu. Malengo yake yatahusisha yafuatayo:

- Kubainisha kama utekelezaji unaelekea katika kutekeleza dira na dhamira ya Halmashauri ya Wilaya
- Kuwezesha mapitio ya mchakato wa utekelezaji
- Kuwezesha mrejesho kwa menejimenti ambao ni muhimu katika kufanya maamuzi
- Kuhakikisha kuwa malengo mkakati yanafikiwa ndani ya muda unaotarajiwa na kuchukua hatua muhimu kwa ajili ya utekelezaji kwa wakati
- Kuhakikisha kuwa shughuli zinafanyika kama zilivyopangwa na kuwa makosa yoyote yanarekebisha haraka.
- Kuhakikisha kwamba nidhamu ya fedha kama msingi wa matumizi sahihi na ya kujihami ya rasilimali yanaendelezwa

Taarifa za ufuatiliaji zitakuwa zikiandaliwa kila robo mwaka, nusu mwaka na kwa mwaka na zitawasilishwa na Mkuu wa Idara ya Mipango, takwimu na ufuatiliaji kwenye ogani zinazowasilisha Jamii ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe pamoja na CMT na Baraza la Madiwani. Ili taarifa za maendeleo zilizowasilishwa ziwe zenye taarifa sahihi, zinazotakiwa na hivyo kuwa za kuaminika, Jedwali 30 litaongoza muundo wa taarifa za maendeleo.

Jedwali 13: Mfano wa taarifa ya maendeleo ya robo mwaka

Na.	Malengo mkakati	Shughuli zilizopan gwa	Bajeti iliyopan gwa	Matumizi halisi	Shabaha zilizopangwa	Mafaninikio	Hatua za marekebis ho

Mbali na kutoa taarifa katika kamati mbalimbali za halmashauri, kutakuwa na mkutano wa mapitio ya ndani ambao utakuwa ukifanyika kila mwaka, ukileta pamoja wawakilishi wa wadau wote wa ndani kupitia mchakato wa utekelezaji wa Mpango Mkakati. Mara moja kwa miaka miwili, mikutano hii itahusisha wasau wan je. Mikutano hii pamoja namajadiliano katika kamati mbalimbali itatoa fursa kuwezesha ufahamu na umiliki wa Mpango mkakati.

5.3 Tathmini

Ili kupitia utendaji wa mpango mkakati, kutakuwa na tathmini ya mpango wa kila mwaka kwa ajili ya kipindi chote cha Mpango. Kulinganisha utoaji wa fedha za shughuli na utekelezaji wa mpango, tathmini na mapitio. Inashauriwa kuwa mazoezi ya tathmini yawe yanafanyika mwishoni mwa mwaka wa fedha. Aina mbili za mapitio zinapendekezwa. Aina hizo ni tathmini za muda mfupi kufanyika baada ya miaka miwili na nusu na zitafanywa na watathmini wa ndani. Aina ya pili ya tathmini itafanywa mwishoni wa kipindi kilichopangwa na itafanywa na watathmini wa nje kwa msaada kutoka watathmini wa ndani. Taarifa hizi, pamoja na za robo mwaka, zitafanya msingi wa kuboresha na kumaliza mpango kasoro shughuli ambazo hazikutekelezwa za mpango mkakati.

Hasa, tathmini ya Mpango mkakati wa halmashauri ya Wilaya ya Njombe (2016/2017 – 2020/2021) utalenga katika:

- (i) Kuimarisha kama Halmashauri inatenga rasilimali inayotakiwa na matumizi ya rasilimali hizo ni sahihi
- (ii) Kuchunguza sababu zilizotolewa kwa mujibu wa mafanikio au kushindwa katika kufikia utekelezaji wa shabaha
- (iii) Kuelewa kama utekelezaji wa Mpango unafikia matokeo yanayotamaniwa katika kufikia Dira na Dhamira ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe

Wakati wa tathmini, viashiria vya utekelezaji au ushahidi unaonesha maendeleo ya utekelezaji wa Mpango uundwe. Huu utakuwa ni msingi kubaini mafanikio au kushinwa kwa Mpango. Zaidi utasaidia katika kukusanya takwimu muhimu na kutafuta zana zinazohitajika na vyanzo vya taarifa. Viashiria vya utendaji kama kiungo cha mafanikio vitakuwa vya idadi (Idadi ya watu waliopata huduma Fulani na idadi ya huduma zilizotolewa) na ubora (mrejesho chanya au hasi, matatizo, malalamiko na maoni).

5.4 Mifumo ya Mapitio

Mapitio ya Mpango ni muhimu ili kuendelea kuwa katika mlengo katika kufikia Dhamira ya Halmashauri ya Njombe, Malengo mkakati, Shabaha na hivyo kuwa katika dira. Mapitio ya mpango yatawezesha na matokeo ya shughuli za tathmini. Yaani, mapitio ya mpango yanatakiwa yatoe majibu ya matatizo katika

mchakato wa utekelezaji wa Mpango. Kutakuwa na Mapitio madogo kwa mwaka, mapitio ya kati baada ya mwaka mmoja na nusu na Mapitio makubwa ya mpango baada ya miaka mitano.

5.5 Kukabiliana na hatari na Makisio

Kwa utekelezaji wenye mafanikio wa Mpango mkakati wa Halmashauri ya Wilaya ya Njombe usimamizi wa hatari ni suala la muhimu. Mbinu makini ya usimamizi wa hatari katika kipindi cha utekelezaji wa mpango mzima wa taasisi kwa kuainisha, kuchunguza, kuelewa, kuchukua hatua hatari za mawasiliano itatumika. Kufanya kazi ili kufikia malengo yake katika dunia inayobadilika haraka, Halmashauri ya Wilaya ya Njombe inahitaji mbinu makini ya taasisi kusimamia mambo ambayo hayana uhakika. Hata hivyo kutumia mbinu hiyo katika usimamizi wa hatari ni mchakato endelevu, uhai na utaratibu wa mchakato wa kusimamia hatari unamaanisha mabadiliko muhimu katika utamaduni wa usimamizi wa halmashauri katika ngazi zote. Usimamizi wa hatari unahitaji ubainishaji wa wazi wa majukumu ya msingi katika ngazi za uongozi zilizopo, majukumu na maeneo ya kazi. Ifahamike kwamba uwajibikaji wa pamoja na usimamizi wa hatari unatakiwa kuwa ni jukumu la kila mtu. Unalenga kuimarisha chambuzi zilizopo, uwezo wa usimamizi na mawasiliano na wito wa haja ya kuanzisha na kutekeleza kuzuia, kukabiliana na mipango tendaji. Utaratibu wa usimamizi wa hatari katika ngazi zote za halmashauri ya Wilaya na katika kila hatua ya programu ya kuboresha mipango ya ufanisi na utoaji wa huduma, na itaruhusu maamuzi bora na ya kuaminika zaidi. Kwa hiyo, usimamizi wa hatari utakuwa ni sehemu muhimu ya utekelezaji wa mpango mkakati na matokeo ya msingi ya usimamizi.

Ili kukabiliana na hatari katika Halmashauri ya Wilaya ya Njombe, hatari zifuatazo zilibainishwa:

Hatari	Maelezo	Aina ya hatari/kundi	Uwezo wa kutokea hatari	Matokeo ya hatari	Kukabiliana na hatari
Kuwepo kwa virusi hatari	Kuna uwezo wa kuwepo virusi hatari vitakavyoshambuliwa mfumo wa halmashauri wa TEHAMA	Hatari ya kiteknolojia	Mkubwa	Ukosefu wa takwimu za halmashauri Kuharibu kwa “software”	Kuweka “antivirus” yenye nguvu kuweka mfumo wa kutunza kumbukumbu kuwa na huduma nzuri ya mtandao kuwa na mtandao wa eneo la halmashauri
Kuiba taarifa	Kuna uwezekano wa wezi wa kimtandao kuiba “saver” ya halmashauri	Hatari ya kiteknolojia	Mkubwa	Ukosefu wa siri	Kuwa na ulinzi wenye nguvu wa mtandao (kuwekwa kwa “cyber ram”) Kufanya kazi bila kompyuta
Urejeshaji	Kuna uwezekano	Hatari ya	Kati	Ukosefu wa	Kuwachunguza

Hatari	Maelezo	Aina ya hatari/kundi	Uwezo wa kutokea hatari	Matokeo ya hatari	Kukabiliana na hatari
duni wa madeni	wa wanufaikaji wa mikopo kushindwa kurejesha mikopo kwa sababu mbalimbali	kifeddha		kuaminika na wafadhili Ukosefu wa mtaji	wanufaikaji wa mikopo
Upungufu na kuchelewa kwa mgawo wa fedha kutoka serikali kuu	Kuchelewa kwa fedha kutoka serikali kuu	Hatari ya kifeddha	Kati	Kutotekelezwa kwa miradi ya maendeleo	Kuweka vyanzo vingine vya mapato
Kutegemea wafadhili	Utegemezi zaidi kwa wafadhili ambao utaleta madhara katika utekelezaji wa mradi kama wafadhili wakibadilisha sera	Hatari ya kifeddha	Mkubwa sana	Kushindwa kutekeleza miradi ya maendeleo	Kuweka vyanzo vingine vya mapato
Migogoro ya matumizi ya ardhi	Kuongezeka kwa idadi ya watu kutokana na wilaya kuwa mkoa	Hatari ya kiutawala	Mkubwa	Migogoro itakayopeke a vifo	Utekelezaji na uandaaji wa mpango wa matumizi ya ardhi
Kutokea kwa moto wa porini	Hii inaweza kutoka kwa sababu ya urinaji wa asali	Mazingira	Kati	Kupotea kwa misitu na viumbe hai	Kutoa ufahamu juu ya utokeaji wa moto wa porini Land use plan establishment Kuundaa mpango wa matumizi ya ardhi
Jamii kutokuwa tayari kukubali mradi uliopendekezwa	Kuna uwezekano	Siasa	Mdogo	Mradi kutomalizika	

Hatari	Maelezo	Aina ya hatari/kundi	Uwezo wa kutokea hatari	Matokeo ya hatari	Kukabiliana na hatari
Kutokea kwa wadudu na magonjwa	Mwanzo wa mvua kuna utokeaji wa wadudu na magonjwa	Ikolojia	Kati	Kupungua kwa mazao ya kilimo Kupungua kwa bidhaa zenye ubora	Environmental conservation Deserters preparation

5.5.1 Kukabiliana na Hatari

Katika kudhibiti hatari zilizobainishwa, Halmashauri ya wilaya ya Njombe itachukua hatua za kukabiliana kwa ajili ya utekelezaji rahisi wa Mpango mkakati

(i) Kuwezesha mazingira rafiki ya kazi kwa ajili ya uhuru binafsi

Usimamizi wa hatari hutumika kama zana kwa ajili ya kutathmini sababu na matokeo ya hali ngumu kibusara na kiutaratibu. Hii huwezesha wafanyakazi kuzingatia hatari katika maamuzi ya usimamizi wa hatari na kueleza sababu na ushahidi ambapo zimejikita na hivyo kuongezeka kwa kujiamini na Kujitegemea. Ni chombo cha kufikiri kwa makini, kujifunza kutokana na uzoefu na kwa ajili ya kuboresha kazi ya pamoja. Husababisha kuboresha uwakilishi na uwajibikaji.

(ii) Kuongeza kuaminika kwa taasisi

Usimamizi wa hatari huboresha matokeo na hutoa uhakika kwa wanajamii na wadau wengine kwamba malengo yatafikiwa na hivyo kuboresha kuaminika kwa taasisi na sifa. Usimamizi mahiri wa hatari hutuwezesha kujikinga na mishangao yenye gharama kimatumizi na kuaminika au kisifa.

(iii) Utengaji wa busara wa rasilimali kwa timu ya Menejimenti

Baada ya kufanya usimamizi wa hatari utasaidia Menejimenti kuu ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kupanga kimkakati, kutenga rasilimali kwa busara. Kunawezesha ufanyaji maamuzi makini na husaidia kuzuia hatari kwenye taasisi. Ufuatiliaji wa usimamizi wa hatari utakuwa ni sehemu ya ukaguzi wautendaji unaohakikisha muunganiko kati ya matokeo yanayotarajiwa, matokeo na tathmini. Menejimenti iliyopo na utaratibu wa kutoa taarifa utatumika ili kutoongeza ukubwa wa kazi kwa wafanyakazi.

(iv) Kuongeza ufanisi

Kuongeza matokeo yake, taasisi inabidi ichukue hatari. Usimamizi wa hatari unawezesha Halmashauri ya Wilaya ya Njombe kuongoza katika Nyanja hii ya ushindani na kupata matokeo bora hasa kufanya kazi katika mazingira magumu au yasiyoaminika. Usimamizi wa mazingira huwezesha kufanya maamuzi na kuweka vipaumbele na hivyo kuchangia katika kufikia malengo ya taasisi kwa ufanisi zaidi.

(v) Kuwezesha ubunifu

Kuwa mbunifu kunamaanisha kuchukua hatari. Usimamizi wa hatari unahamasisha wafanyakazi kuchukua hatari kwa busara, ambayo inamaanisha inasaidia ubunifu huku ikihakikisha ufanyaji maamuzi makini na kuimarisha imani ya wadau.

5.6 Makisio

Ili Mpango Mkakati huu wa 2016/2017-2020/2021 kufikiwa, yafuatayo ni makisio ya msingi ambayo yanahitaji ufuatiliaji wa karibu na kujibiwa kwa wakati na Menejimenti ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe:

- Kuendelea kwa mazingira mazuri ya kisiasa, kijamii na kiuchumi
- Kuendelea kwa utayari wa wadau kusaidia na kushughulikia kwa ufanisi mahitaji ya Halmashauri ya Wilaya ya Njombe katika kutekeleza Mpango mkakati
- Kuboresha hali kwa ajili ya kutunza wafanyakazi na motisha
- Mgawanyo wa fedha kwa wakati kutoka serikali kuu
- Kuendelea kutoa msaada wa kiufundi, sera, miongozo na msaada wa kifedha kutoka kwenye wizara husika
- Kuendelea kwa ukuaji wa uchumi imara na bora wa nchi
- Kuendelea kwa utawala bora katika ngazi ya Halmashauri ya Wilaya